

Ο ΝΕΟΣ ΓΕΩΡΓΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ
ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ

ΣΕΚΛΗΜΗΝ
ΤΟΝ ΝΕΟΤΟΝ
V. 2
ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΓΑΞΕΛΟΣ
ΤΟΥ
ΔΗΜΟΚΡΟΥΣ ΕΛΛΗΝΟΥ

ΑΡΧ. 1.25

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΕΥΑΝΓ. ΔΑΝΤ. ΞΕΡΑΚΗΣ

Ο ΝΕΟΣ ΓΕΩΡΓΟΣ

ΥΠΟ

ΓΑΛΑΤΕΙΑΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

*Εγκριθέν κατά τόν Νόμον ΓΣΑ' διά τήν τετραετίαν
1914—1918.*

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ
ΜΙΧΑΗΛ ΜΑΝΤΖΕΒΕΛΑΚΗ

Τὸ εὐλογημένο χωριό.

Ὁ ἥλιος ἀρχίζει νὰ χάνεται ὀπίσω ἀπὸ τὰ βουνὰ καὶ ὁ κώδων τοῦ ἑσπερινοῦ ἐσήμανεν. Εἶναι σαββατοβραδὸν καὶ οἱ χωρικοὶ ἀφήνουν τὰς ἐργασίας των, καμνούν τὸν σταυρὸν των καὶ ἐπιστρέφουν εἰς τὸ χωριόν. Ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας τοὺς καλεῖ θὰ ὑπάγουν ὄλοι μὲ τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας των νὰ παρακαλέσουν τὸν πανάγαθον Θεὸν νὰ εὐλογή τὸς κόπους των.

Εἶναι Αὐγούστος· τὰ γεννήματα ἔχουν σωρευθῆ εἰς τὰ ἀλώνια καὶ σχηματίζουν μεγάλους καὶ χρυσίζοντας σωρούς· τὸ χωριὸν θὰ λιχνίσουν, διὰ ν' ἀποχωρίσουν τὸν σίτον καὶ τὴν κριθὴν ἀπὸ τὰ ἄχυρα. Τὰ ἀμπέλια εἶναι φορτωμένα σταφύλια· καὶ ὁ καιρὸς τοῦ τρυγητοῦ πλησιάζει· αἱ ἐλαταὶ κλείνουν ἀπὸ τὸ βάρος τῶν καρπῶν καὶ πλῆθος ὀπωροφόρων δένδρων, ὡς ξυδιά καὶ φριστερὰ τοῦ δρόμου, σείουν ἐλαφρῶς τοὺς κλάδους των τοὺς φορτωμένους μὲ μήλα, ἀπίδια καὶ δαμάσκηνα.

Εὐλογία Θεοῦ! Οἱ ἄνθρωποι ἐργάζονται τὴν γῆν μὲ φιλεργίαν καὶ ὑπομονὴν καὶ ἡ γῆ πλουσίως τοὺς ἀνταμείβει.

— Τί καλὴ, ποῦ εἶναι ἡ γῆ! ἔλεγε γέρων χωρικὸς θαυμάζων γύρω τὴν ἀφθονίαν τῶν καρπῶν· ἕνα τῆς δίδεις καὶ δέκα σοῦ χαρίζει. Ὁ ἴδρὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἔπου πεση, εἶναι ἀγίασμα.

Καὶ τί ὠραῖον χωριόν!

Εὐρίσκειτο εἰς τοὺς πρόποδας ἑνὸς βουνοῦ, εἰς τὴν ἄκραν παλαιοῦ μεγάλου δάσους· ὄρυς, ἐλάται, πεύκα καὶ πλάτανοι· ἐσκέπαζον τοὺς βράχους, τὰς φάραγγας καὶ τὰς κοιλότητας τοῦ ὄρους καὶ ἀνῆρχοντο μέχρι τῆς κορυφῆς. Νερὰ ἄβφονα ἐχύνοντο ἀπὸ μεγάλα ὕψη καὶ ἐσχημάτιζον ὀρηκτικὸς καταρράκτας· ἄλλα νερὰ ἀνέβλυζον ὡς δροσερώταται πηγὰ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς γῆς, μέσα ἀπὸ ἀρωματικὸς θάμνους καὶ λιγυρὰς ἱτέας· κόσσυφοι καὶ κορυδαλοὶ καὶ σπουργίται ἐγέμιζον τὸν ἀέρα μὲ τὰ κελαδήματά των κάθε πρωὶ καὶ τῆς ὄψεως αἱ ἀηδόνες ἐψάλλον γλυκύτατα ἴσματα κάτω ἀπὸ τὸ λευκὸν φῶς τῆς σελήνης.

Οι ἄνθρωποι ἦσαν εὐθυμοὶ εἰς τὸ χωρίον τοῦτο καὶ ὑγιέστατοι. Τὴν ὥραν αὐτὴν τοῦ ἑσπερινοῦ ἀντήχουν εἰς τοὺς δρόμους καὶ φωναὶ καὶ οἱ γέλωτές των. Οἱ ἄνδρες ἐπήγαινον ἔμπρός καὶ ὠδήγουν τὰ κουρασμένα καὶ ἀργοκίνητα βώδια των, αἱ γυναῖκες ἤρχοντο ἀπὸ πίσω μὲ τὰ μικρὰ των εἰς τὴν ἀγκάλην καὶ τὰ παιδάκια ἔτρεχον χαρούμενα καὶ ἔτραγοῦδον·

Καλῶς μᾶς ἦλθεσ, Αὔγουστε,
μὲ τὰ γλυκὰ σσου δῶρα,
τοῦ τρυγητοῦ ἡ ὥρα
μᾶς κράζει· τί χαρά!
Λυγίζονται τὰ κλήματα
χλωρὰ καὶ φουντωμένα
σταφύλια φορτωμένα
καὶ φύλλα δροσερά.

Ἐλάτε ξεκρεμάσατε,
ἀγαπητὰ παιδάκια,
αὐτὰ τὰ καλαθάκια,
ποῦ κρέμονται ἐκεῖ.
Νὰ πᾶμε νὰ τρυγήσωμεν
εἰς τοῦ παπποῦ τ' ἀμπέλι
γλυκὸ γλυκὸ σάν μέλι
σταφύλι ῥοζακί.

Τρύγος πρόσχαρα προβαίνει!
Ἐορτάζει ἡ οἰκουμένη!
Ἡ φλογέρα ἀχολογᾷ!
Τὸ φθινόπωρο βοῖζει
χορευτὰ πανηγυρίζει
καὶ τ' ἀμπέλια του τρυγᾷ,

· Ἀθ. Χρηστάπουλος·

Ποῖος ἦτο ὁ ἀγροφύλαξ τοῦ χωρίου.

Τὴν ὥραν αὐτὴν ὁ γέρον Στέφανος, ὁ ἀγροφύλαξ, συνήθιζε νὰ διατρέχῃ τοὺς δρόμους καὶ νὰ ἐπαγρυπνῇ διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ξένης ἰδιοκτησίας,

Ἄλλοίμονον εἰς τοὺς κλέπτας, οἱ ὅποιοι εἰσῆρχοντο εἰς τὰ ξένα κτήματα καὶ ἐκλεπτον καρποὺς ἢ ἐξεορίζωνον λαχανικὰ ἢ

καὶ ἤρπαζον κανὲν γεωργικὸν ἐργαλεῖον! Ὁ γέρον Στέφανος αὐστηρὸς καὶ ἀδέκαστος τοὺς συνελάμβανεν εὐθὺς καὶ τοὺς ὠδήγει εἰς τὴν φυλακὴν.

— Καμμία ἐπιείκεια, καμμία εὐσπλαγγχνία διὰ τὸν κλέπτην! ἔλεγε.

Ἴδετε τὸν τῶρα πῶς προχωρεῖ αἰγὰ, διασκελίζει τὰς τάφρους, στέκεται ὀλίγον καὶ ἔπειτα πάλιν προχωρεῖ· ἐρευνᾷ παντοῦ μὲ τὸ διαπεραστικὸν καὶ προσεκτικὸν του βλέμμα. Οἱ μύστακίς του εἶναι ἀγριοὶ καὶ ἀρχίζουσι ν' ἀσπρίζουσι, ἡ ράβδος του χονδρὴ καὶ τὰ χεῖρα του δυνατὰ. Τὰ χεῖρα του; Ὅχι, διότι μόνον τὸ ἀριστερὸν χεῖρι τοῦ ἀπέμεινε. Τὸ ἄλλο τὸ ἔχασεν εἰς τὸν πόλεμον τοῦ 1897.

Ἔιχε σπεύσει μὲ μέγαν ἐνθουσιασμὸν νὰ καταταχθῆ εἰς τὸν στρατὸν καὶ νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν Πατρίδα του· ἠνδραγάθησεν, ἀλλὰ ἔχασε τὸ χεῖρι του. Ἡ Πατρίς, διὰ νὰ τὸν ἀνταμείψῃ, τοῦ ἔδωκε τὸ παράσημον τῆς ἀνδρείας. Μέσα εἰς ἓν κουτάκι βελούδινον ὁ γέρον πολέμιστῆς ἔχει φυλαγμένον τὸ παράσημόν του, τὸ καμαρώνει συχνά, ἐνθιμηταί τὴν νεότητά του, πόσον τὸ αἰμά του ἔδραξε τότε εἰς τὰς φλέβας του καὶ ἀναστενάζει:

— Ἄχ! ἄς ἦμην πάλιν νέος! ἔλεγεν· ἄς ἐπήγαίνα πάλιν εἰς τὸν πόλεμον καὶ ἄς ἔχανα καὶ τὸ ἄλλο μου χεῖρι!

Κατὰ τὰς μεγάλαις ἑορταῖς ὁ γέρον ἀγροφύλαξ φορεῖ τὰ καλὰ του φορέματα καὶ κρεμᾷ ἐπάνω εἰς τὸ τιμημένον του στήθος τὸ παράσημόν του. Ὅλοι τοῦ κάμνουσι τόπον νὰ περάσῃ, τὸν βάζουσι καὶ καθίσει εἰς τὸ καλύτερον στασίδιον τῆς Ἐκκλησίας, κοντὰ εἰς τὸν δεξιὸν φάλτην καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου τὸν χαιρετοῦν μὲ μέγαν σεβασμὸν. Ὅλοι τὸν τιμοῦν καὶ τὸν σέβονται εἰς τὸ χωρίον, διότι ὁ Στέφανος, ἂν καὶ δὲν εἶναι πλούσιος, ὅμως ἔχει κάτι ἀνώτερον καὶ καλύτερον ἀπὸ τὰ πλούτη· ὑπηρετήσας μὲ ἀνδρείαν τὴν Πατρίδα του καὶ πρὸς χάριν τῆς ἐπιτηγῶτη καὶ ἔχασε τὸ χεῖρι του.

Ὅταν στενοχωρῆται, διότι μὲ τὸ ἓνα χεῖρι δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἐργασθῆ, οἱ νέοι τοῦ χωρίου τοῦ λέγουσι:

— Ἄς εἶχαμεν καὶ ἡμεῖς τὴν γενναιοῦτητά σου, ἄς ἐπολεμούσαμεν διὰ τὴν πατρίδα καὶ ἄς ἐχάναμεν τὴν ζωὴν μας!

Τὰ ἀμπέλια ὅμως τοῦ γέροντος πολέμιστοῦ ἐρήμαζαν, τὰ χωράφια του κατήντησαν χέρσα, αἱ ἐλαιαὶ του ἔμειναν ἀκλάδειτοι καὶ ἀπεριποίητοι καὶ δὲν ἔκαρποφόρουσι πλέον. Υἱοὺς δὲν

είχε νὰ τὸν βοηθοῦν, μήτε πάλιν εἶχε λεπτὰ νὰ πληρώνη ἔργατας. Δι' αὐτὸ ἤναγκάσθη ν' ἀφήσῃ τὰ κτήματά του «εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ» καὶ νὰ γίνῃ ἀγροφύλαξ.

— Ὅταν ἤμην νεός, ἔλεγεν, ἐφύλασσα τὴν Πατρίδα μου ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς, τώρα, πού ἐγήρασα, φυλάσσω τὸ χωρίον μου ἀπὸ τοὺς κλέπτας. Εἶμαι ἀκόμη ὠφέλιμος εἰς τὸν τόπον μου, δόξα σοι ὁ Θεός!

Πῶς ὁ γέρον Στέφανος συνέλαθεν ἓνα ἀνέλπιστον κλέπτην.

Ἀπόψε ὁ καλὸς μας Στέφανος ἐπήγγαινε συλλογισμένος. Αὐτός, πού ἄλλοτε ἦτο τόσο εὐθυμὸς καὶ ἔκαμνεν ἀστεία καὶ διηγείτο ὠραίας ἱστορίας, ἀπόψε ἐδάδιζε σκυφτός καὶ συλλογισμένος.

— Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ, ἔλεγεν ἰπομέσα του, τώρα πού θὰ γυρίσω εἰς τὸ σπίτι μου, νὰ εὕρω τὴν Ἄνναν μου ἰνταλῶς καλά, νὰ τῆς ἔχη περάσει ὁ πυρετός. Τώρα, ὅτε πλησιάζουν ν' ἀνοίξουν τὰ σχολεῖα, μελετᾷ ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ κουράζεται πολὺ.

Διότι, ἐλησμονήσαμεν νὰ εἰπωμεν, ἡ μεγαλύτερα χαρὰ τοῦ φλοιῦ μας ἦτο ἡ μικρὰ κόρη του, ἡ Ἄννα, ἕως δώδεκα ἐτῶν, χαριτωμένη, μὲ κινύρα μαλλιά καὶ μεγάλους μαύρους ἀμυγδαλωτοὺς ὀφθαλμοὺς. Ἡ καρδία τοῦ γέροντος στρατιώτου ἔτρεμνεν ἀπὸ ἀγάπην καὶ συγκίνησιν, ὅσάκις ἐσυλλογίζετο τὴν μικρὰν θυγατέρα του· ἔπαιζε μαζί της, ἐγέλα, καὶ κάθε βράδυ τὴν ἔβαζεν ἐπάνω εἰς τὰ γόνατά του καὶ τὴν ἤκουε νὰ μελετᾷ καὶ νὰ λέγῃ τὰ μαθήματά της.

— Μαζί της γίνομαι παιδί, ἔλεγε συχνά. Λησμονῶ τὴν φιλίαν μου καὶ γίνομαι πάλιν εἴκοσιν ἐτῶν ὅλος χαρὰ καὶ γέλοισι!

Αἰφνης, ἐσταμάτησεν ἀποτόμως. Ἐτραυγγίσθη πρὸς τὸν φράκτην καὶ ἐτέντωσε τὸ αὐτί του. Εἶχεν ἀκούσει θόρυβον κάποιου κινιδι ἐσπασε, μετεποπίσθησαν μερικαὶ πέτραι καὶ ἤκούσθη, νὰ πηδᾷ κάποιος ἄνθρωπος· ἔπειτα ἤκούσθησαν ὀλίγα βήματα καὶ κατόπιν ἐπήλθε σιωπή.

— Κλέπτης! ἐφιθύρουν ὁ γέρον ἀγροφύλαξ καὶ προχωρεῖ σιγά, σιγά, κύπτων.

Σταματᾷ· σηκώνει τὴν κεφαλὴν καὶ κυττάζει ἐπάνω ἀπὸ τὸν φράκτην· τίποτε! Σκότος βαθύ. Μόνον τὰ δένδρα ἐφαίνοντε

νά σαλεύουν ἑλαφρὰ τοὺς κλάδους των καὶ πέραν ἤκουετο κοῦ! κοῦ! κοῦ! ἢ μονότονος φωνὴ τοῦ γκιώνη.

— Θὰ ἠπατήθην! εἶπε τότε ὁ ἀγροφύλαξ καὶ ἠτοιμάζετο νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν δρόμον του. Ἐγῆρασα πλέον καὶ τὰ αὐτιά μου βουίζουν.

Τὴν στιγμήν ὁμως ἐκείνην πάφ! ἀκούεται πάλιν καὶ κάποιος ὀπίσω του ἐπήδησεν, ἔξω τώρα ἀπὸ τὸν φράκτην. Στρέφεται ὁ γέρον Στέφανος ἀποτόμως καὶ διακρίνει μίαν σκιὰν νὰ φεύγῃ βιαστικῆ μέσα ἀπὸ τὰ δένδρα.

— Ποῖος εἶναι! Στάσου! φωνάζει ἀγριευμένος καὶ τρέχει εἰς καταδίωξιν τῆς σκιᾶς. Δὲν παρέρχονται τρία λεπτὰ καὶ μὲ θαυμασίαν εὐστροφίαν ὁρμᾷ ὁ Στέφανος, ἀπλώνει τὸ χέρι του καὶ ἀρπάζει ἀπὸ τὸν λαιμὸν τὸν κλέπτην.

— Ἐλεος! λυπήσου με! λέγει τότε μίᾳ τρέμουσα παιδικῆ φωνή.

— Κακόπαιδο! φωνάζει θυμωμένος ὁ ἀγροφύλαξ, τί κρατεῖς; Τὸ παιδίον ἔτρεμεν ἀπὸ τὰ χέρια του ἔπεσαν καὶ ἐσκορπίσθησαν κάτω δύο τρία σταφύλια.

— Κλέπτη! Δὲν ἐντρέπεται; Τίνος εἶσαι;

Πλησιάζει ὁ γέρον τὸ αὐστηρὸν του πρόσωπον εἰς τὴν περίφοβον μορφήν τοῦ μικροῦ. Τὸν ἐξετάζει μὲ προσοχὴν ἐπὶ πολλὴν ὥραν.

— Δὲν σὲ γνωρίζω, εἶπεν ἐπὶ τέλους μὲ ἐκπληξιν· δὲν εἶσαι ἀπ' ἐδῶ!

— Εἶμαι ξένος! Ὅλην τὴν ἡμέραν δὲν εἶχα φάγει· ἐπεινοῦσα· Συγχώρησέ με!

— Ἄ! ἐπεινοῦσες καὶ ἐκλεψες! Καὶ διατί δὲν ἐζήτηεις ἀπὸ κανένα σπῆτι ἕνα κομματί ψωμί; Χριστιανοὶ εἴμεθα, δὲν θὰ σὲ ἀφήναμεν ν' ἀποθάνῃς τῆς πείνης!

— Ἐντρέπομαι νὰ ζητιανεύω.

— Καὶ δὲν ἐντρέπεται νὰ κλέπτης, αἱ; Ἐμπρὸς λοιπόν, εἰς τὴν φυλακὴν! Νὰ μάθῃς ἄλλην φορὰν νὰ πηδᾷς εἰς τὰ ξένα ἀμπέλια!

— Ὅχι! ὄχι! Μὴ μὲ πᾶς εἰς τὴν φυλακὴν! Δὲν τὸ ξανακάνω!

— Σοστ! ἐφώνησεν ἐπιτακτικῶς ὁ γέρον καὶ τὸν ἐσώκωσεν ὡς γάταν ἀπὸ τὸν λαιμὸν. Ἐμπρὸς! Μηδὲ λέξιν πλέον!

Τὸ παιδίον ἤρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ παρακαλῇ· εἶδεν ὁμως.

ἔτι κάθε ἀντίστασις ἦτο ματαία καὶ ἠκολούθησε τὸν ἀγροφύλακα μὲ ὑποταγήν.

Πῶς ἐτιμωρήθη ὁ πταιστήτης.

Ἐίχε πλέον νυκτώσει καὶ αἱ οἰκίαι τοῦ χωρίου ἦσαν κλεισταί.

— Δόξα σοι ὁ Θεός! εἶπεν ἀπομέσα του τὸ παιδίον, κανεὶς δὲν θὰ μὲ ἴδῃ!

Ἐπέρασαν ἓνα στενὸν δρόμον, ἔπειτα μίαν βρύσιν μεγάλην μὲ πλατάνους καὶ ἔφθασαν εἰς μίαν οἰκίαν ὑψηλὴν καὶ καλοκτισμένην.

Ἦτο τὸ Δημαρχεῖον καὶ εἰς τὸ ὑπόγειόν του εὕρισκετο ἡ φυλακή.

Ὁ Στέφανος ἔβγαλεν ἀπὸ τὸ θυλάκιόν του βαρὺ κλειδίον, ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ ἐμβήκαν μέσα. Ἦναψεν ἔν σπέρτον, ἔκυψεν εἰς τὸ πάτωμα, ὡς ἐὰν ἐξήγρει τίποτε μετ' ὀλίγον ἐπέρασεν ἀπὸ τὸν δάκτυλόν του ἓνα σιδηροῦν κρικόν, τὸν ἔσυρε καὶ ἤνοιξε μίαν τετράγωνον καταπακτὴν. Σκότος ἀδιαπέραστον ἐβασίλευε κάτω εἰς τὸ ὑπόγειον καὶ ἄνεμος ψυχρὸς ἀνέβη ἀπ' ἐκεῖ κάτω μὲ ὀσμὴν χύματος καὶ ὑγρασίας.

Ἐίχε τώρα ἀνάψει ὁ Στέφανος ἓν φανάριον, ἐπῆρε μίαν μεγάλην κλίμακα ἀκκουμβισμένην εἰς τὸν τοίχον καὶ προσεπάθησε νὰ τὴν καταβιβάσῃ ἀπὸ τὴν καταπακτὴν.

— Βοήθησέ με καὶ σύ! εἶπεν εἰς τὸν μικρόν, ὁ ὁποῖος ὄρθιος εἰς τὴν γωνίαν ἔτρεμεν ἀπὸ τὸν φόβον του. Δὲν βλέπεις; Ἔχω ἓνα χέρι μόνον καὶ κουράζομαι.

Ὁ μικρὸς τὸν ἐβοήθησε μὲ προθυμίαν, κατεβίβασε τὴν κλίμακα εἰς τὸ ὑπόγειον καὶ τὴν ἀκκουμβήσεν εἰς τὰ χεῖλη τῆς καταπακτῆς.

— Ἐλα τώρα, κατέβα! Ἔχει ἓνα στρώμα ἀχύρινον κάτω, κοιμήσου καὶ αὔριον σὲ διορθώσω ἐγὼ εἰς τοῦ Δημάρχου! Νὰ ἴδωμεν καὶ τίνος εἶσαι καὶ διατί γυρίζεις ἔτσι εἰς τοὺς δρόμους καὶ εἰσέρχεσαι ὡς κλέπτης εἰς τὰ ξένα κτήματα!

Ὁ μικρὸς ἤρχισε πάλιν νὰ κλαίῃ, τὴν ᾠραν ποδ κατέβαιναν.

Ὁ Στέφανος τὸν ἐλυπήθη τὴν τελευταίαν στιγμήν.

— Πῶς σὲ λέγουν; τὸν ἠρώτησε.

— Φῶτον.

— Ἐλα λοιπόν, Φῶτο, μὴ φοβῆσαι. Νά, πάρε καὶ τὸ φανάρι νὰ ἔχῃς φῶς. Κοιμήσου καὶ αὔριον πλέον ἔχει ὁ Θεός!

Ἐκλεισε τὴν καταπακτὴν καὶ ἔφυγε.

— Τὸ κακόμοιρο τὸ παιδί! εἶπεν ὁ γέρον ἀπὸ μέσα του, δὲν φαίνεται νὰ εἶναι τοῦ δρόμου.

Ἡ στενοχωρία τοῦ γέροντος Στεφάνου.

Ὁ γέρον Στέφανος ἐπήγγαινε βιαστικός.

— Ἀργησα ἀπόψε, ἐσυλλογίζετο. Θὰ μὲ περιμένουν εἰς τὸ σπίτι. Αὐτὸ τὸ κακόπαιδο πταίει. Ἀκοῦς ἐκεῖ νὰ κλέπτῃ! Ἀντὶ τὰ πηγαίνῃ εἰς τὸ σχολεῖον νὰ γίνῃ μίαν ἡμέραν ἄνθρωπος, χρήσιμος εἰς τὸν ἑαυτὸν του καὶ εἰς τὴν Πατρίδα του, γυρίζει τοὺς δρόμους καὶ κλέπτει! Ἄ! αὐστηρὰ τιμωρία χρειάζεται εἰς τέτοια παιδιὰ!

Ἐκτόπησε μὲ θυμὸν τὴν βάρβδον του εἰς τοὺς λιθοστρώτους δρόμους καὶ μερικοὶ χωρικοί, ποὺ τὸν εἶδον, εἶπον μεταξύ των·

— Θυμωμένος φαίνεται ὁ κύρ Στέφανος ἀπόψε· οὐδὲ καλησπέρα μᾶς εἶπεν!

Ὅταν ἔφθασεν εἰς τὸ σπίτι του καὶ ἐκτόπησε νὰ τοῦ ἀνοίξουν, ὁ θυμὸς του εἶχε περάσει καὶ ἔν μόνον ἤρχετο·

— Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ εὕρω τὴν Ἄνναν μου καλύτερα!

Ἡ γυναϊκά του, κοντὴ καὶ παχειά, ἡ Κυρὰ Μαρίνα, ἔτρεξε νὰ τοῦ ἀνείξῃ.

— Πῶς περνᾷ ἡ Ἄννα; ἠρώτησεν εὐθὺς ὁ κύρ Στέφανος πρὶν νὰ καλησπερίσῃ.

— Καλὰ εἶναι, δόξα σοι ὁ Θεός! εἶπεν ἡ καλὴ σύζυγος μὲ χαράν. Διαβάξει τώρα.

Ἐχαμογέλασεν ἡ αὐστηρὰ μορφή τοῦ ἀγροφύλακος καὶ στεναγμὸς ἀνακουφίσεως ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ στήθος του.

Ἡ ἐσώθυρα ἦτο ἀνοικτὴ ἐπάνω εἰς τὸ τραπέζι· ἦτο ἀναμμένη ἡ λάμπα καὶ ἡ Ἄννα σκυμμένη ἀνεγίνωσκε. Δίπλα της ἡ γάτα ἐπήγγαινε καὶ ἤρχετο, ἀνεσίκηωνε τὴν βράχιν της καὶ ἔτριβε χαϊδευτικὰ τὴν κεφαλὴν της ἐπάνω εἰς τοὺς ὦμους τῆς μικρᾶς κυρίας της.

Ἡ Ἄννα, εὐθὺς ὡς ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ πατρὸς της, ἔκλεισε τὸ βιβλίον καὶ ἔτρεξε νὰ τὸν ὑπεδεχθῇ.

— Πατέρα, εἶμαι καλὰ! ἐφώνησε. Δὲν ἔχω πλέον πυρετὸν καθόλου!

— Διατί ἤργησες; ἠρώτησεν ἡ Κυρὰ Μαρίνα· σ' ἐπεριμέναμεν τόσας ὥρας!

—Είχα δουλειά!

Τὸ πρόσωπόν του ἐσυννέφιασε πάλιν, διότι ἐνεθυμήθη τὰ δυστυχισμένον παιδίον εἰς τὴν φυλακὴν. Ἐκάθισεν εἰς τὴν γωνίαν, εἰς τὴν συνηθισμένην του θέσιν, καὶ ἤναψε τὴν πίπαν του, σιωπηλός.

—Ἐλα, Στέφανε, τὸ τραπέζι εἶναι ἔτοιμον!

Ὁ ἀγροφύλαξ δὲν ἤκουσεν· ἐκύτταξεν ἔξω εἰς τὴν αὐλήν, συλλογισμένος.

—Πατέρα, κάτι ἔχεις ἀπόψε, εἶπεν ἡ Ἄννα καὶ τὸν ἐνηγκαλίσθη μὲ ἀγάπην. Τί ἔχεις;

—Τίποτε, παιδί μου, τί θέλεις νὰ ἔχω; Ἐτοιμον εἶναι τὸ φαγητόν;

—Ἐτοιμον, δὲν ἤκουσες, ποῦ σοῦ ἐφώνησα, εἶπεν ἡ Κυρά Μαρίνα πειστωμένη.

Ἐκάθισαν καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ τραπέζι σιωπηλοί. Οὔτε ἱστορίας ἔλεγεν ἀπόψε ὁ Στέφανος, οὔτε ἀστεία ἔκαμνε. Μὲ χαμηλωμένους τοὺς ὀφθαλμούς, μὲ μαζευμένα τὰ φρύδια, ἔτρωγεν. Ὁ νοῦς του ἐπέτα ἀλλοῦ, εἰς τὴν φυλακὴν, ἐπάνω ἀπὸ τὸ ὠχρὸν καὶ φοδισμένον πρόσωπον ἐνὸς παιδίου.

Πῶς παρηγορήθη ὁ γέρον Στέφανος.

—Θὰ κοιμηθῆ ἄρά γε τὸ κακόμοιρον, ἐσυλλογίζετο. Καὶ δὲν ἔφαγεν ἀπόψε τίποτε καὶ θὰ πεινᾷ! Ἄς εἶναι! εἶπε πάλιν ἀπομέσα του, αὐριον πρῶτ' πρῶτ' σηκώνομαι, τοῦ πηγαίνω μόνος μου φαγητόν καὶ τὸ ἀφήνω ἐλεύθερον. Ἀπόψε πρέπει νὰ μείνη νηστικό καὶ νὰ τιμωρηθῆ, διότι ἔκλεψεν· ἂν δὲν τιμωρηθῆ, θὰ τὸ ξανακάμῃ. Τώρα μὲ τὴν φυλακὴν αὐτὴν καὶ τὴν κακοπέρασιν θὰ βάλῃ γινῶσιν.

Ἡ σκέψις αὐτὴ ἀνεκῆφισε τὸν καλὸν μας ἀγροφύλακα. Ἐσηκώθη ἀπὸ τὸ τραπέζι, ἔκλεισε τὴν θύραν καὶ εἶπε πρὸς τὴν Ἄνναν.

—Δοιπὸν δὲν θὰ μᾶς διαβάσῃς τίποτε ἀπόψε; Δὲν πρέπει νὰ κοιμᾶται κανεὶς εὐθὺς μετὰ τὸ φαγητόν. Τί ἐδιάβαζες, δταν ἦλθα;

—Μίαν ὥραϊαν ἱστορίαν, πατέρα. Θέλεις νὰ τὴν ἀκούσῃς; εἶπεν ἡ Ἄννα χαρούμενη, διότι ἔβλεπε πάλιν τὸν πατέρα τῆς νὰ ὀμιλῆ καὶ νὰ γελά.

—Ἀκούς ἐκεῖ, ἂν θέλω! Ἐμπρὸς σὲ ἀκούω. Σήκωσε μόνον

τὸ φῶς τῆς λάμπας νὰ βλέπῃς καλὰ καὶ νὰ μὴ κουράζωνται τὰ μάτια σου.

Ἐξῆπ' ἰώθη πάλιν εἰς τὴν θέσιν του, ἤναψε τὴν πίπαν τοῦ καὶ εἶπεν·

— Ἄρχισε τώρα!

Ἡ Ἄννα μὲ τὴν ὥραϊαν καὶ καθαρὰν φωνήν της ἤρχισε ν' ἀναγινώσκει·

ΤΟ ΧΑΜΟΜΗΛΟΝ ΚΑΙ Η ΚΑΡΔΕΡΙΝΑ

I.

Πῶς παρηγορήθη ἓν περιφρονημένον ἀνθύλλιον.

Ἐξω ἀπὸ τὴν πόλιν, ἐπάνω εἰς τὸν μεγάλον δρόμον, ἦτο μία οἰκία ἐξοχική.

Τὴν ἐχώριζεν ἀπὸ τὸν δρόμον ἓνας ξύλινος φράκτης χρωματισμένος. Μεταξὺ τοῦ φράκτου καὶ τῆς οἰκίας ἦτο ἓν ὠραῖον περιβολάκι γεμάτον ἀπὸ ἄνθη καὶ εἰς μίαν του ἄκραν εἶχε φυτρώσει ἓν μικρὸν χαμόμηλι εἰς τὴν μέσῃν τοῦ καταπρασίνου χόρτου.

Ὁ ἥλιος ἐξέσταινεν ὄλα τὰ ἄνθη τοῦ κήπου ἐκείνου, μεγάλα καὶ μικρά, καὶ ἐμεγάλωνε τὸ χαμόμηλον, ἕως ὅτου μίαν αὐγὴν ἤνοιξε καὶ ἤπλωσεν ὡσάν στεφάνι κάτασπρα φύλλα τριγύρω εἰς ἓνα μικρὸν κίτρινον ἥλιον, τὸν ὁποῖον εἶχεν εἰς τὴν μέσῃν.

Τὸ μικρὸν χαμόμηλον δὲν ἐσυλλογίσθη, ὅτι ἡ ζωὴ του θὰ περάσῃ καταφρονημένη, χωρὶς κανεὶς νὰ γυρίσῃ νὰ τὸ ἴδῃ, ἀλλ' εἶχε εὐχαριστημένον, ἔβλεπε τὸν ἥλιον ὄλην τὴν ἡμέραν καὶ ἤκουε τὴν καρδερίναν νὰ κελαδεῖ. Καὶ ἔχαιρε τὸ χαμόμηλον, ὁσάκις ἤκουε τὴν καρδερίναν νὰ λέγῃ μὲ τὸ κελάδημά της ὅσα ἐκείνο τὸ καυμένον δὲν εἶχε φωνὴν νὰ ἐκφράσῃ· καὶ δὲν εἶχεν λευκὸν, ὅτι δὲν ἤμποροῦσε καὶ ἐκείνο νὰ πετάξῃ καὶ νὰ κελαδεῖσῃ, ἀλλ' ἦτο εὐχαριστημένον μὲ ὅτι ἔβλεπε τριγύρω του, μὲ τὸν ἥλιον καὶ μὲ τὸ φῶς καὶ μὲ τὴν ζέστην.

Μέσα εἰς τὸ περιβόλι ἦσαν πολλὰ μεγαλοπρεπῆ ἄνθη· καὶ ἔσον ὀλιγώτερον ἐμύριζον, τόσον περισσότερον ἐφούσκαινον καὶ ὑπερηφανεύοντο. Αἱ δένδρομελόχαι εἶχον καταρθίσει νὰ γίνουσι μεγαλύτεραι ἀπὸ τὸ τριαντάφυλλον καὶ οἱ λαλιῆδες εἶχον λαίμα-

πρότατα χρώματα και ἐστέκοντο δλόρθοι, διὰ νὰ φαίνωνται καλύτερα. Δὲν κατεδέχοντο ἂν νὰ ἴδουν τὸ χαμόμηλον.

Ἄλλὰ τὸ χαμόμηλον τὰ ἐβλεπε και τὰ ἐθαύμαζε και ἔλεγε μέσα του·

— Τί λαμπρὰ και ὠραία ἄνθη! Τὸ πουλάκι ἐκεῖνο κελαδαὶ πρὸς χάριν των και πετὰ ἀποπάνω των νὰ τὰ βλέπη. Εὐχαριστῶ τὸν Θεόν, διότι ἐφύτρωσα ἐδῶ και ἤμπορῶ νὰ τὰ θαυμάζω ἀπὸ κοντά.

Ἐνῶ ἔλεγεν αὐτὰ τὸ χαμόμηλον, ἐξαφνα ἡ καρδερίνα κατέβη και ἐκάθισεν ὄχι εἰς τὰς δενδρομολόχας και τὰ ἄλλα ἄνθη, ἀλλὰ κοντὰ εἰς τὸ χαμόμηλον· αὐτὸ τὰ ἔχασεν ἀπὸ τὴν χαρὰν του και δὲν ἤξευρε πῶς νὰ ἐξηγήσῃ αὐτὴν τὴν ἐπίσκεψιν.

Τὸ πουλάκι ἐχώρευε γύρω εἰς τὸ χαμόμηλον και ἐκελαδοῦσε και ἔλεγε·

— Τί μαλακὸν τὸ χορτάρι! Και τί ὠραῖον τὸ μικρὸν αὐτὸ ἄνθος μὲ τὴν χρυσοῦν του καρδίαν και τὰ ἀργυρὰ του φορέματα!

Τὸ χαμόμηλον ἦτο κατευχαριστημένον· τὸ πουλάκι τὸ ἐφιλοῦσε. τοῦ ἐκελαδοῦσε και ἔπειτα ἐπέταξε πάλιν εἰς τὸν ἀέρα.

Ἐπέρασεν ἀρκετὴ ὥρα, διὰ νὰ συνέλθῃ τὸ χαμόμηλον. Ἐπὶ τέλους ἐγύρισε μὲ συστολὴν νὰ ἴδῃ, τί λέγουν τὰ ἄλλα ἄνθη διὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῆς καρδερίνας. Οἱ λαλέδες ἐστέκοντο ἀκόμη πλεόν τεντωμένοι ἀπὸ πρὶν και ἦσαν κατακόκκινοι ἀπὸ τὸν θυμὸν των. Αἱ δενδρομολόχοι ἐζάρωνον και ἂν εἶχον φωνὴν θὰ ὕβριζον τὸ ταπεινὸν χαμόμηλον.

Ἐκεῖ καταβαίνει εἰς τὸ περιδῶλι μία νέα μὲ ἓν μεγάλο φαλιδί εἰς τὸ χέρι, προχωρεῖ πρὸς τοὺς λαλέδες και κόπτει ἓνα, κόπτει δύο, κόπτει ἓνα σωρὸν.

— Ἄχ! ἀνεστέναξε τὸ χαμόμηλον. Φρίκη! Κρῖμα εἰς τὸ ὠραία ἄνθη!

Ἡ νέα ἐφυγε μὲ τὸ φαλιδί εἰς τὸ ἓνα χέρι και τοὺς κοιμημένους λαλέδες εἰς τὸ ἄλλο. Τὸ χαμόμηλον ηὐχαρίστησε τὸν Πλάστην του, ὅτι ἦτο ταπεινὸν και ἀσήμαντον ἄνθος· και ὅταν ὁ ἥλιος ἐβασίλευεν, ἐκλεισε τὰ φύλλα του και ἀπεκοιμήθη και ὠναιρεύετο τὸν ἥλιον και τὴν καρδερίναν.

2.

Τί ἀπέγεναν οἱ δύο φίλοι.

Ὅταν ἐξημέρωσε, τὸ ἄνθος ἤνοιξε πάλιν τὰ κάτωσπρα φύλλα του και τὰ ἤπλωσε πρὸς τὸν ἥλιον και ἤκουσε τὴν φωνὴν τῆς

καρδερίνας. Ἄλλ' ἡ καρδερίνα δὲν ἐκελάδει περιχαρῆς καθὼς χθὲς. Σήμερον ἡ φωνή της ἦτο λυπημένη καὶ τὸ λάλημά της μελαγχολικόν. Εἶχε δίκαιον νὰ εἶναι λυπημένη! Τὴν εἶχαν πιᾶσει χθὲς καὶ τώρα ἦτο κρεμασμένη εἰς ἓνα κλωβίον ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρον. Ἐκελάδει καὶ ἔκλαιε τὰ περασμένα, τὴν ἐλευθερίαν της, τὰ πράσινα χωράφια, τὴν ἀνθισμένην γῆν καὶ τὸ ἐλεύθερόν της πέταγμα εἰς τὸν οὐρανόν!

Τὸ χαμόμηλον ἤκουε καὶ ἐλυπεῖτο καὶ ἤθελε νὰ βοηθήσῃ τὴν δυστυχισμένην καρδερίναν. Ἄλλὰ τί ἠδύνατο νὰ κάμῃ; Δὲν ἐσυλλογιζέτο οὔτε τὴν ζέστην τοῦ ἡλίου, οὔτε τὴν ὠραιότητα τῶν ἄλλων ἀνθῶν, οὔτε τίποτε ἄλλο. Ὁ νοῦς του ἦτο εἰς τὸ σκλαβωμένο πουλάκι.

Ἐκεῖ ἦλθαν εἰς τὸ περιβόλι δύο ἀγόρια. Τὸ ἓν ἐκράτει τὸ μεγάλο φαλίδι, τὸ ὁποῖον εἶχε χθὲς ἡ νέα. Ἐπήγγαν ἴσα πρὸς τὸ χαμόμηλον, τὸ ὁποῖον δὲν κατελάμβανε τί τὸ θέλουν.

— Ἀπ' ἐδῶ νὰ πάρωμε πρασινάδα διὰ τὴν καρδερίναν, εἶπε τὸ μεγαλύτερον ἀγόρι. Καὶ ἔκοψεν ἓν τετράγωνον τριγύρω εἰς τὸ χαμόμηλον καὶ μετὰ τὸ φαλίδι τὸ ἐχώρισεν ἀπὸ τὴν γῆν καὶ τὸ ἀνεσίκηωσε.

— Κόψε τὸ ἄνθος, εἶπε τὸ μικρὸ ἀγόρι.

Καὶ ἔτρεμεν ἀπὸ τὸν φόβον του τὸ χαμόμηλον, διότι θ' ἀπέθνησκεν, ἂν τὸ ἔκοπτον.

— Ὅχι, δὲν τὸ κόπτω, εἶπε τὸ ἄλλο. Θὰ στολίσῃ τὸ κλωβί.

Καὶ τὰ παιδία ἔβαλαν μέσα εἰς τὸ κλωβίον τὸ χῶμα μετὰ τὸ χόρτον καὶ μετὰ τὸ χαμόμηλον. Ἄλλὰ τὸ πουλάκι ἔκλαιε τὴν ἐλευθερίαν του καὶ ἐκτύπα μετὰ τὰ πτερά του τὰ σύρματα τῆς φυλάκης του. Τὸ χαμόμηλον ἤθελε νὰ τὸ παρηγορήσῃ, ἀλλὰ δὲν εἶχε φωνὴν νὰ λαλήσῃ.

Καὶ ἐπέρασεν ὥρα πολλή καὶ ἐνύκτωνε.

— Δὲν ἔχω νερό! εἶπεν ἡ καρδερίνα. Ἐφυγαν ὄλοι καὶ δὲν ἐσυλλογίσθησαν νὰ τοῦ βάλουν νερό. Ὁ λαιμός μου εἶναι κατάξηρος καὶ με καίει. Πότε παγώνω καὶ πότε ἀνάπτω. ὦ! θ' ἀποθάνω! Θ' ἀφήσω τὸν ἥλιον καὶ τὴν χλόην καὶ ὄλα τὰ ὠραῖα πλάσματα τοῦ Θεοῦ!

Καὶ ἔχωσε τὸ βράμφος του εἰς τὸ χόρτον νὰ δροσισθῇ καὶ τότε εἶδε τὸ χαμόμηλον καὶ τὸ ἐχαιρέτισε γλυκὰ καὶ εἶπε·

— Ἄχ, ἀγαπημένε μου φίλε!

— Ἄς ἡμποροῦσα νὰ τὴν παρηγορήσω! ἔλεγε μέσα του ὁ χαμόμηλον.

Ἐν τούτοις ἐνύκτωσε καὶ δὲν ἤλθε κανεὶς νὰ ποτίσῃ τὸ φυλακισμένον πουλάκι. Ἐτέντωσε τὰ πτερὰ του καὶ ἐκτόπα τὸ κλωδίον ἀπηλπισμένον ἀντὶ νὰ κελαδηῖ γλυκὰ ὅπως ἄλλοτε, ἔλαγε πὶ πὶ πὶ καὶ ἀνεστέναζεν· ἔπειτα ἔκλινε τὴν κεφαλὴν καὶ ἔσκασεν ἀπὸ λύπην.

Τὴν αὐγὴν ἤλθαν τ' ἀγόρια καὶ ἠῶραν τὸ πουλάκι νεκρὸν καὶ ἔκλαυσαν.

Ἐκλαυσαν καὶ ἔσκαψαν ἓνα μικρὸν λάκκον καὶ τὸ ἔθαψαν· ἔρριψαν δὲ ἀποπάνω καὶ τὸ χῶμα μετὰ τὸ χόρτον καὶ τὸ χαμόμηλον, μετὰ τὰ ὅποια εἶχαν στολίσαι τὸ κλωδίον τὴν προηγουμένην ἡμέραν.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ χαμόμηλον ἔκυψεν ἐπάνω εἰς τὸν τάφον τοῦ φίλου του καὶ ἀπέθανε καὶ αὐτὸ μαζὶ του.

Ἦοίαν τύχην ἔφερεν εἰς τὸν φυλακισμένον τὸ ἀνάγνωσμα τῆς μικρᾶς κόρης τοῦ ἀγροφύλακος

Ἡ ἱστορία αὐτὴ εἶχε κάμει μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς τὸν Στέφανον καὶ ὅλην τὴν νύκτα δὲν ἠδυνήθη νὰ κοιμηθῇ ἡσυχος.

᾽Ὡνειρεύετο, ὅτι εὕρισκετο εἰς μίαν φυλακὴν ὑπόγειόν καὶ ψυχρὰν, δεμένος μετὰ ἀλυσίδας.

— Δὲν ἔχω νερό! ἐφώνιαζεν. Ἐφυγαν ὄλοι καὶ ἐλησμονήσαν νὰ μοῦ βάλουν νερό! ὦ! θ' ἀποθάνω καὶ θ' ἀφήσω τὸν ἥλιον καὶ τὴν χλόην καὶ ὅλα τὰ ὠραία πλάσματα τοῦ Θεοῦ!

Ὁ γέρον ἀγροφύλαξ ἐτινάχθη ἐπάνω ἀνήσυχος. Ἦτο ἀκόμη νδὲ βαθεῖα· ὁ ἀνεμος ἐσύριζεν ἐξω καὶ ἔσειε τοὺς κλάδους τῶν δένδρων.

— Τὸ κακόμοιρον, πόσον θὰ φοβῆται! ἐφίθυρσεν.

Ἐσηκώθη ἀμέσως σιγά, σιγά, νὰ μὴ ξυπνήσῃ τοὺς ἄλλους, ἐπλόθη, ἔκαμε τὴν προσευχὴν του καὶ ἠτοιμάσθη νὰ φύγῃ. Τὰ περιστέρια δὲν εἶχαν ἀκόμη ἐξυπνήσει εἰς τὴν αὐλήν, τὸ καναρίνιον κίτρινον ὡς χρυσάφι, μετὰ τὴν κεφαλὴν σχυμμένην ἐπὶ τοῦ στήθους του, ἐκοιμάτο ἀκόμη εἰς τὸ κλωδίον του καὶ μόνον ἡ γάτα ἐξύπνησεν, ἐτέντωσε τὰ πόδια της, ἐχασμήθη καὶ ἔτρεξε νὰ χαϊδεύσῃ τὸν κύριόν της.

Ὁ Στέφανος ἤνοιξε τὸ συρτάρι, ἐπῆρεν ὀλίγα αὐτὰ βρασιμὰ καὶ φωμί, τὰ ἐτύλιξεν εἰς μίαν καθαρὰν πετσέταν, ἔπειτα

ἐπήγεν εἰς τὴν ἄκραν τῆς αὐλῆς, ὅπου κοντὰ εἰς τὸν ὄρνιθωνα ἐκοιμῶντο ἀκόμη αἱ δύο αἰγές του.

Ἐξύπνησε τὴν μίαν, τὴν ἤμελξε καὶ ἐγέμιζεν ἐν μέγα ποτήριον μὲ ζεστὸν καὶ ἀφρισμένον γάλα· ἔπειτα σιγά, σιγά, ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ ἔφυγεν.

Αἱ πρῶται ἀκτίνες τῆς αὐγῆς μόλις εἶχον ἀρχίσει νὰ φωτίζουσι τὸν οὐρανόν· ὁ Αὐγερινὸς ἔλαμπεν ὡς ἀδάμας εἰς τὴν ἀνατολήν καὶ ἐλαφρὰ ὀμίχλη ἐσκέπαζε πέρα τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ καὶ ἐθάμβωνε μὲ ἐλαφρὰν πάχνην τὸ δάσος.

Οἱ πετεινοὶ ἤρχισαν τώρα νὰ κρᾶζουσι καὶ ν' ἀναγγέλλουσι τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἡλίου. Τὰ πουλιὰ ἤρχισαν νὰ κελαδοῦν, νὰ πετοῦν ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον, νὰ καταβαίνουσι εἰς τὴν γῆν καὶ νὰ ζητοῦν κανένα σπόρον νὰ τσιμπήσουσι.

Ὀλίγοι χωρικοὶ εἶχον ἐξυπνήσει καὶ ἐπήγαινον εἰς τὰ ἀμπέλια καὶ εἰς τὰ χωράφια των, ὅπου θὰ ἤρχιζον αἱ ἐργασίαι των· ἔπρεπε νὰ σπεύσουσι νὰ ἐσοδειάσουσι εἰς τὰς ἀποθήκας των τὸν σίτον καὶ τὴν κριθήν, διότι μία βροχὴ ἠδύνατο νὰ τὰ σαπίσῃ εἰς τὸ ἀλώνιον καὶ τοιοῦτοτρόπως τὰ τέκνα των θὰ ἔμεινον ἄνευ ἄρτου· ὁ θερισμὸς εἶχε τελειώσει· γρήγορα λοιπὸν ἔπρεπε νὰ γίνῃ τὸ ἀλώνισμα, τὸ λίχμισμα καὶ ἡ ἀποθήκευσις.

— Πρῶτ' ἐσηκώθηκες σήμερα, κὺρ Στέφανε! τοῦ ἔλεγαν· αἱ κλέπτει τέτοιαν ὥραν κοιμῶνται.

— Ἐχω δουλειά, ἀπάντα ὁ ἀγροφύλαξ καὶ ἐτάχυνε τὴ βῆμά του.

Ἐρθασεν εἰς τὸ Δημαρχεῖον, ἐξεκλείδωσε σιγά, ἤνοιξε τὴν καταπακτὴν καὶ κατέβη εἰς τὸ ὑπόγειον· τὸ φαναρι ἦτο ἀναμμένον ἀκόμη καὶ ἐπάνω εἰς τὸ ἀχύρινον στῶμα ὁ μικρὸς ἐκοιμᾶτο βαθύτατα. Ὁ Στέφανος ἀφῆκε κατὰ γῆς τὰ τρέφιμα, τὰ ὅποια ἐκράτει, ἐπῆρε τὸ φανάρι, τὸ ἐσήκωσεν ἐπάνω ἀπὸ τὸν μικρὸν καὶ τὸν ἐκύτταζε μὲ προσοχήν.

Ἦτο ὄραιον παιδίον, ἕως δεκατεσσάρων ἐτῶν μὲ σγουρὰ κασιγνὰ μαλλιά, ἠλιουκαμμένον καὶ ἀδύνατον, ἀξηγνητὸν ἀπὸ τοῦ κόπου, ἴσως καὶ ἀπὸ τὴν πείναν. Τὸ στήθος του ἀνέπνεεν ἤτυχα, ἤτυχα, τὰ χέρια του ἦσαν καθαρὰ, τὰ βουχὰ του πτωχὰ, ἀλλ' οὔτε σχισμένα, οὔτε ἀκάθαρτα. Πρὸ πάντων ἔκαμνεν ἐντύπωσιν ἢ ὑπερήφανος ἐκφρασις τοῦ προσώπου, ἢ ὅποια ἐδείκνυε ψυχὴν μὲ θέλησιν καὶ χαρακτῆρα.

— Φαίνεται ἀπὸ καλὴν οἰκογένειαν, ἐφιθύριζεν ὁ Στέφανος·
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

νος. Ὁ Θεὸς ξεύρει, ἂν δὲν εἶναι ὄρφανὸν καὶ γυρίζει ἔτσι τοὺς δρόμους, χωρὶς ἐργασίαν καὶ χωρὶς προστάτην.

Αἰφνης τὸ παιδίον ἐκινήθη, ἐγύρισεν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος καὶ ἓνα κομμάτι χαρτί ἐγλίστρησεν ἀπὸ τὸ στῆθός του.

— Τί νὰ εἶναι ἀρά γε; εἶπεν ὁ Στέφανος. Ἴσως τὸ χαρτί αὐτὸ νὰ μὲ διαφωτίσῃ καὶ νὰ ἴδω τί ἠμπορῶ νὰ κάμω δια τὸ παιδί τὸύτό, ποὺ ἔπεσεν εἰς τὰ χέρια μου.

Ὁ Στέφανος ἔκυψεν, ἐπῆρε τὸ χαρτί καὶ ἀνέγνωσεν.

Ἀγαπημένον μου παιδί!

Ἔχομεν πολλὰς ἡμέρας νὰ λάβωμεν γράμμα σου καὶ στενοχωρούμεθα πολὺ. Δὲν ξεύρομεν τί γίνεσαι· κάθε ἡμέραν γονατίζομεν ἐμπρὸς εἰς τὰ εἰκονίσματα καὶ προσευχομέθα, ἐγὼ καὶ ἡ ἀδελφοῦλα σου καὶ παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ σὲ ἔχῃ καλὰ καὶ νὰ σοῦ δίδῃ δύναμιν νὰ ἐργάζεσαι καὶ νὰ μᾶς βοηθῆς.

Τὸ ξεύρεις, ὃ τι εἶχα τὸ ἐπώλησα, ἀιὰ νὰ σοῦ ἀγοράσω αὐτὰ τὰ μικρὰ πράγματα καὶ νὰ γυρίζῃς εἰς τὰ χωρία νὰ τὰ πωλῆς. Δὲν πρέπει νὰ ἐντρέπεσαι, παιδί μου, πῶς ἐγίνες πραγματευτῆς καὶ γυρολόγος· ἡ ἐργασία δὲν εἶναι ἐντροπή, Φῶτό μου, ἀλλὰ ἡ ἐργία. Τὸ ξεύρω πῶς εἶσαι ὑπερήφανος, ἀλλὰ σκέψου καὶ ἡμᾶς· καταδέχεσαι νὰ ζητιανεύωμεν;

Ὁ πατέρας σου εἰς τὴν Μακεδονίαν ἐκτελεῖ τὸ καθήκόν του πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ δι' αὐτὸ δὲν ἔχω κανένα προστάτην. Τιμῶ καὶ εὐλογῶ τὸ ὄνομά του καὶ παρακαλῶ τὸν Θεὸν νὰ τοῦ δίδῃ δύναμιν νὰ πολεμῇ τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἄς ὑποφέρωμεν ἡμεῖς.

Προχθὲς ἐλάβαμεν γράμμα του καὶ σοῦ δίδει τὴν εὐχὴν του εἶναι ὑπερήφανος, γράφει, διότι συλλογίζεται, ὅτι ἔχει υἱόν. «Καὶ ἂν σκοτωθῶ, λέγει, θὰ μείνῃ ἄλλος εἰς τὴν θέσιν μου νὰ μ' ἐκδικηθῇ καὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ἔργον μου».

Γράφε μου γρήγορα, Φῶτό μου, μὴ μᾶς λησμονῆς· τώρα ξενοδουλεύομεν, τί νὰ κάμωμεν; Θερίζομεν, λιχνίζομεν, αὐριον ἀρχίζει ὁ τρυγητός· οἱ ἄνθρωποι μᾶς ἀγαποῦν καὶ μᾶς βοηθοῦν. Ὁ χειμῶνας ὁμοῦς ἐρχεται, ἐργασία τότε δὲν θὰ ὑπάρχῃ καὶ τί ἀπογίνωμεν; Εἰς ἐσένα ἔχομεν τὰς ἐλπίδας μας· σὺ πρέπει θ' νὰ γίνῃς δι' ἡμᾶς ὁ πατέρας καὶ ὁ προστάτης.

Ἡ ἀδελφή σου, ἡ Χρηστίνα, σὲ φιλεῖ καὶ κλαίει ἀπὸ τὴν πηχρὰν της. ὅταν μᾶς στέλλῃς γράμμα καὶ δὲν χορταίνῃ νὰ τὸ

διαβάζω. Κ' ἐγὼ σὲ φιλῶ καὶ σοῦ εἶδω τὴν εὐχὴν μου ἀπὸ τὰ
βάθη τῆς καρδιάς μου.

Ἡ μητέρα σου
Εἰρήνη.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ γέροντος Στεφάνου εἶχαν πλημμυρίσει ἀπὸ
δάκρυα.

— Ἄκουσ ἐκεῖ, ἐπιθύρουν, ὁ πατέρας του νὰ πολεμῇ εἰς
τὴν Μακεδονίαν καὶ νὰ χύνη τὸ αἷμά του διὰ τὴν Πατρίδα καὶ
τὰ παιδιὰ του νὰ πεινοῦν! Ἄ! ὄχι! Ὅσον ζῆ ὁ γέρον Στέφα-
νος, αὐτὸ δὲν θὰ γίνῃ!

Ἐκαμε νὰ ἐξυπνήσῃ τὸν Φῶτον, ἀλλ' ἔπειτα πάλιν ἐλυπήθη νὰ τοῦ χαλάσῃ τὴν ἡσυχίαν.

— Πόσας νύκτας θὰ ἔγῃ νὰ κοιμηθῇ! ἐσκέφθη. Πίσσον θὰ κουράζεται νὰ γυρίζῃ πεζὸς ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον! Ἄλλὰ τί ἔγιναν τὰ πράγματα, ποῦ ἐπώλει! ἀνεφώνησεν αἴφνης. Μήπως τὰ ἔχασεν; Ἄλλὰ πῶς; Μήπως τὰ ἐπώλησεν; Ἄλλὰ τότε διατί δὲν ἐπιστρέφει εἰς τὸ σπίτι του; Μήπως τοῦ τὰ ἔκλεψαν;

Τὴν στιγμήν ἐκείνην ὁ μικρὸς ἐκινήθη καὶ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς.

— Παναγία μου! ἐφώναξε βλέπων τὸν ἀγροφύλακα ἀποπάνω του καὶ ἀνεσηκώθη, ὡς ἐὰν ἤθελε νὰ φύγῃ.

— Σῶπα, παιδί μου, εἶπε μὲ γλυκίαν φωνὴν ὁ Στέφανος, μὴ φοβῆσαι. Δὲν εἶμαι κακὸς ἄνθρωπος, δὲν σοῦ κάνω τίποτε. Νά! σοῦ ἔφερα ὀλίγα αὐγά καὶ γάλα. Φάγε, θὰ πεινάς...

— Εὐχαριστῶ, εἶπε σιγὰ ὁ Φῶτος καὶ ἔσκυψε τὴν κεφαλὴν. Τότε διὰ πρώτην φοράν παρετήρησεν ὁ ἀγροφύλαξ τὴν μεγάλην θλίψιν, ἣ ὁποία ἦτο ζωγραφισμένη εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ μικροῦ· εἰς τὰς βλεφαρίδας του ἐκρέμοντο τὰ δάκρυα καὶ μὲ δυσκολίαν κατάρθωνε νὰ τὰ συγκρατήσῃ.

Ἐκεῖνος δὲν ἠθέλησε νὰ τὸν ἐρωτήσῃ.

— Ἄμα γνωρισθῶμεν, ἐσκέφθη, τότε θὰ μοῦ ἐξομολογηθῇ ἔλας τοῦ τὰς στενοχωρίας καὶ θὰ κάμω ὅ τι ἠμπορῶ διὰ νὰ τὸν παρηγορήσω.

— Ἐλα λοιπόν, Φῶτο, εἶπε δυνατά, πιὲ γρήγορα τὸ γάλα σου καὶ ἔπειτα βγαίνομεν ἔξω, πρὶν ἐξημερώσῃ καλά· ἔτσι δὲν θὰ μᾶς ἴδῃ κανεὶς.

Ἡ σκέψις αὐτὴ ἔκαμε τὸν Φῶτον νὰ πεταχθῇ ἐπάνω, νὰ κάμῃ τὸν σταυρόν του καὶ ἔπειτα νὰ φάγῃ μὲ μεγάλην ὄρεξιν τὰ αὐγά καὶ τὸ γάλα, τὰ ὁποῖα τοῦ ἔφερον ὁ καλὸς ἀγροφύλαξ. Ἐσῆσαν κατόπιν τὸ φανάρι καὶ ἀνέβησαν ἐπάνω. Βιαστικὰ ἤνοιξαν τὴν ἐξώθυραν τοῦ Δημαρχείου καὶ ἐξῆλθον.

Κανεὶς δὲν ἦτο εἰς τὸν δρόμον. Ἡ καρδιά τοῦ Φώτου ἐσκίρτησεν ἀπὸ χαρὰν καὶ τοῦ ἤλθε ν' ἀρπάσῃ τὸ χέρι τοῦ ἀγαθοῦ συνοδοῦ του, νὰ τὸ φιλήσῃ μὲ ἄπειρον εὐγνωμοσύνην καὶ νὰ τοῦ εἴπῃ·

— Εὐχαριστῶ! Εὐχαριστῶ!

Πῶς ὁδηγεῖ ὁ γέρον ἀγροφύλαξ εἰς τὴν οἰκίαν του τὸν Φῶτον.

— Τώρα θὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ σπίτι μου, εἶπεν ὁ γέρον Στέφανος. Καὶ ἔπειτα.....

Ὁ Στέφανος ἐσιώπησε· δὲν ἤξευρε καὶ ὁ ἴδιος, τί θὰ ἔκαμνεν ἔπειτα.

— Ἄς τὸν ἴδῃ καὶ ἡ γυναῖκά μου καὶ βλέπομεν, ἐσκέφθη. Κάποιο σχέδιον θὰ εἶχεν εἰς τὸν νοῦν του ὁ εὖσπλαγχνος ἀγροφύλαξ.

Καὶ ἂν ἀπικτῶμαι ; ἐφιθύρισεν αἰφνης καὶ μιὰ φοβερὰ ὑποψία ἐπέρασεν ἀπὸ τὸν νοῦν του. Ἄν εἶναι κανένα παιδί τοῦ δρόμου καὶ γυρίζει καὶ ἀπατᾷ τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὸ συγκινητικὸν αὐτὸ γράμμα ;

Στενοχωρία μεγάλη ἐπλάκωσε τὰ στήθη του ἔρριψε πλάγιον βλέμμα καὶ ἐκύτταξε τὸν μικρὸν σύντροφόν του. Λυπημένος, ὠχρὸς καὶ ἐντροπαλὸς ἐβάδιζε δίπλα του ὁ Φῶτος· οἱ ὀφθαλμοὶ του, αἱ κινήσεις του ἐξέφραζον εἰλικρίνειαν, τιμότητα καὶ ὑπερηφάνειαν.

— Ὅχι ! ὄχι ! ἐφιθύρισε, τὸ παιδίον αὐτὸ ἔχει εὐγενῆ ψυχὴν καὶ φαίνεται ἀληθινὰ υἱὸς πολεμιστοῦ. Ἐπειτα εἶπε δυνατὰ·

— Διατί γυρίζεις εἰς τὰ χωρία, Φῶτο ; Δὲν ἔχεις πατέρα, μητέρα ;

— Ἐχω, ἀλλὰ ὁ πατέρας μου λείπει, εἴμεθα πτωχοὶ καὶ πρέπει νὰ ἐργάζωμαι ἐγὼ, διὰ νὰ συντηρῶ τὴν μητέρα μου καὶ τὴν ἀδελφήν μου.

Δὲν ἐκαυχῆθη διόλου διὰ τὸν πολεμιστὴν πατέρα του καὶ ἡ μετριοφροσύνη αὐτὴ ἠὺχαρίστησε πολὺ τὸν ἀγροφύλακα.

— Καὶ τί ἐργασίαν ἔκαμνες ;

— Ἐγύριζα καὶ ἐπωλοῦσα μικρὰ πράγματα· καρφίτσες, βελόνες, κλωστήν, κτένια, μολύβια, πένες, βιβλία... Ἀλλὰ τώρα...

Δὲν κατῴρθωσε ν' ἀποτελειώσῃ τὴν φράσιν του, διότι βαθὺς λυγμὸς διέκοψε τὴν φωνὴν του...

— Σώπα, παιδί μου, μὴ κλαίης ! Νά, φθάνομεν εἰς τὸ σπίτι.. Σφόγγισε τὰ δάκρυά σου· εἶναι ἐντροπὴ ἑνας ἀνδρας νὰ κλαίῃ..

Ἡ θύρα τῆς αὐλῆς ἦτο ἀνοικτὴ καὶ ὁ Στέφανος μὲ τὸν ξένον του ἐσταμάτησαν ὀλίγον εἰς τὸ κατώφλιον· ἡ κυρὰ Μαρίνα εἶχε πλέον ἐξυπνήσει, εἶχε τακτοποιήσει τὸ σπίτι καὶ τώρα ἐκάθητο

καὶ ἐκαθάριζεν ὀλίγα βραδίκια, τὰ ὅποια εἶχε κρύψει ἀπὸ τὸν κήπον. Τὸ καναρινίον ἀποπάνω της, κρεμασμένον εἰς τὸν τοῖχον, ἐκελάδει γλυκύτατα.

Ἡ Ἄννα ἐστέκετο εἰς τὸ μέσον τῆς ἀυλῆς, ἔπαιρνε ἀπὸ τὴν ἀνασηκωμένην ποδιάν της κριθὴν καὶ τὴν ἔρριπτεν εἰς τὰς ὄρνιθας, αἱ ὅποιαί τὴν περιεκύκλωνον καὶ ἐσκάλιζον τὴν γῆν.

Δύο ὠραίοι πετεινοί, μὲ κόκκινα καὶ πράσινα πτερά, ἐστέκοντο μὲ ὑψωμένην τὴν κεφαλὴν καὶ ἐφώναζον. Καὶ ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ κήπου, ὅπου ἦτο ὁ περιστερεύων, ἐπρόβαινον καὶ ἐπέτων λευκὰ περιστέρια, κατέβαινον εἰς τὴν ἀυλὴν, ἐτσιμποῦσαν καὶ αὐτὰ τὸ χῶμα καὶ μερικά ἀνέβαινον εἰς τοὺς ὄμους τῆς Ἄννας καὶ ἔτριβον τὸ λευκὸν κεφαλάκι των ἐπάνω εἰς τὰ μαῦρα μαλλιά της.

Ἡ Ἄννα ἐγέλα μὲ τὰ παιγνίδια αὐτὰ τῶν πουλιῶν της καὶ ἔψαλλε χαρούμενη τὸ ἀγαπητὸν της τραγοῦδι.

Ἡ νοικοκυροῦλα.

Πρωὶ πρωὶ θὰ σηκωθῆ
Κι' ἀφοῦ κτενίσῃ τὰ μαλλιά της,
Ἄφοῦ πλυθῆ, ἀφοῦ ντυθῆ,
Εὐθύς θὰ πιάσῃ τὴ δουλειά της.

Νοικοκυροῦλα χαρωπὴ,
Τὴν τεμπελιά δὲν τὴ γνωρίζει,
Μὲ τὴν πολλή της προκοπή,
Αὐτὴ τὸ σπίτι της στολίζει.

Ἀκούραστη κ' ἐργατικὴ
Τὸ βράδυ κάνει καὶ νυχτέρι,
Στὸ ἔργο της προσεκτικὴ
Ὅτι δουλειὰ κι' ἂν πῆς τὴν ξέρει!

Καὶ μέσ' στὸ σπίτι, ὅλη χαρά,
Τὴν ἀγαποῦνε τὴ μικροῦλα
Καὶ τῆς τὸ λένε καθαρά,
Πῶς εἶν' καλὴ νοικοκυροῦλα!

(Ἰω. Πολέμης)

**Πῶς ὑπεδέχθησαν τὸν μικρὸν ξένον οἱ οἰκεῖοι
τοῦ Στεφάνου.**

Αἴφνης ἡ Ἄννα ἀντιλαμβάνεται, ὅτι κάποιος στέκει εἰς τὸ κατώφλιον. Στρέφεται καὶ ἐκβάλλει κραυγὴν χαρᾶς.

— Πατέρα, τί ἔγινες; Πρωῖ πρωῖ μᾶς ἔφυγες, χωρὶς νὰ σὲ κινούσωμεν.

— Ἐπῆγα καὶ σοῦ ἔφερα ἓνα ξένον! εἶπεν ὁ Στέφανος γελῶν καὶ δεικνύων τὸν Φῶτον.

Ἐπισημαστικῶς ἐστρέφετο εἰς τὴν αὐλήν, ἐντροπαλός· ἡ καρδιά του ἔτρεψε, μήπως ἐξιστορήσῃ ὁ ἀγροφύλαξ, πῶς συνελήφθη καὶ πεῦ ἐπέρασε τὴν νύκτα του. Ἄλλ' ὁ ἀγαθὸς γέρον δὲν ἐπρόδωκε τὸ μυστικόν.

— Εἶναι καλὸ παιδί, ἐξηκολούθησεν ὁ Στέφανος· ἔφυγεν ἀπὸ τὸ χωρίον του, διὰ νὰ εὕρῃ ἐργασίαν καὶ βοηθήσῃ τὴν πτωχὴν μητέρα του.

— Καὶ τί νὰ κάμωμεν, ποῦ εἴμεθα πτωχοὶ καὶ ἡμεῖς; εἶπεν ἡ κυρὰ Μαρίνα χαμηλοφώνως κυττάζουσα μὲ προσοχὴν τὸν μικρὸν ξένον. Μακάρι νὰ μᾶς ἐπερίσσευε νὰ δίδωμεν..

— Κάμε τὸ καλὸ καὶ ῥίξε το στὸ γιαλὸ, λέγει μιὰ παροιμία, γυναίκα, εἶπεν εὐθύμως ὁ κύρ Στέφανος.

— Νὰ τὸν κρατήσωμεν, πατέρα, εἶπε σιγὰ ἡ Ἄννα· ἐγὼ τὸν λυποῦμαι...

— Νὰ κάνῃς τὴν δουλειά σου, Ἄννα! εἶπεν αὐστηρῶς ἡ κυρὰ Μαρίνα. Βλέπεις, ὁ πατέρας σου δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἐργασθῇ, τὰ κτήματά μας ἐρήμαξαν, εἰσοδήματα δὲν ἔχομεν καὶ ξένους ἀνθρώπους θὰ τρέφωμεν; Ὅταν διψᾷ ἡ αὐλή σου, ἀνδρα μου, ἐξω νερὸ μὴ χύνῃς! λέγει ἡ παροιμία.

— Μὴ μαλώνῃς δά! εἶπε γελῶν ὁ καλὸς ἀγροφύλαξ. Νὰ μείνῃ δύο τρεῖς ἡμέρας νὰ ξεκουρασθῇ καὶ ἔπειτα...

— Καλῶς νὰ ὀρίσῃ τὸ παιδί μου, εἶπε τότε ἡ κυρὰ Μαρίνα, μαλακῶνουσα τὴν φωνὴν της...

— Ἐλάτε μέσα, ὀρίστε, εἶπεν ἡ Ἄννα γελαστή. Θὰ εἰσθε κουρασμένοι. Ἄλλ' ὁ Φῶτος δὲν ἐκινήθη· ἂν καὶ ἡ ὀμιλία μεταξὺ τοῦ ἀγροφύλακος καὶ τῆς γυναικὸς του ἔγινε χαμηλοφώνως, ἐν τούτοις ἀντελήφθη, τί ἔλεγον καὶ ἡ ὑπερηφάνειά του ἐξηγέρθη.

— Θὰ φύγω, εἶπε, δὲν θέλω ἐλεημοσύνην. Δὲν εἶμαι ζητιάνος.

Ἐμίλησε σιγὰ, ἀλλὰ μὲ τόνον ἀποφασιστικόν. Οἱ ὀφθαλμοὶ του ἔλαμπον καὶ ἐλαφρὸν ἐρύθημα ἐπορφύρωσε τὰς παρειάς του.

Ἐπὶ Στέφανος καὶ ἡ Ἄννα τὸν ἐκαλόπιασαν, τὸν παρεκάλεσαν, τοῦ εἶπαν, ὅτι δὲν εἶναι καθόλου ἐλεημοσύνη αὐτό. ποῦ τοῦ

κάμινον, είναι φιλοξενία άπλή και θα τοὺς προσβάλλη, ἂν δὲν δεχθῆ.

— Δέχομαι, ἀλλὰ ὑπὸ ἓνα ἔρον, εἶπεν ὁ Φῶτος.

— Δέγε, παιδί μου, εἶπεν ἡ κυρά Μαρίνα.

— Τὰς ἡμέρας, ποὺ θὰ μείνω ἐδῶ, θὰ ἐργάζωμαι· ἐγὼ ξεύρω νὰ τκάπτω, νὰ ποτίζω, νὰ τρυγῶ ἀμπέλια, νὰ κλαδεύω και νὰ κεντρίζω δένδρα... Θὰ καλλιεργῶ τὰ κτήματά σας και ἔτσι θὰ κερδίζω τὸ φωμί μου και δὲν θὰ εἶμαι βάρος κανενός.

— Ἄς εἶναι ! Κάνε ὅτι θέλεις, παιδί μου, εἶπεν ἡ κυρά Μαρίνα. Εἶσαι ὑπερήφανος και μοῦ ἀρέσεις.

Πὼς ἀποφασίζει ὁ Φῶτος νὰ ἐκμυστηρευθῆ εἰς τὴν Ἄνναν τὴν ἱστορίαν τῆς ζωῆς του.

Μετὰ μίαν ὥραν ὁ Φῶτος και ἡ Ἄννα εἶχον γίνει καλοὶ φίλοι. ὡς ἂν ἐγνωρίζοντο ἐπὶ ὀλόκληρα ἔτη.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἡ Ἄννα εἶπεν εἰς τὴν μητέρα της·

— Νὰ ὑπάγωμεν, μητέρα, εἰς τὸ ἀμπέλι νὰ κόψωμεν ὀλίγα σταφύλια διὰ τὸ μεσημέρι ; Θὰ ἔλθῃ μαζί μου και ὁ Φῶτος.

— Νὰ ὑπάγῃς, παιδί μου, μόνον πρόσεχε μὴ κουρασθῆς... Καὶ νὰ φυλάττεσαι ἀπὸ τοὺς σκύλους.

— Ἐννοια σου, μητέρα· ὁ Φῶτος θὰ εἶναι μαζί μου και θὰ μὲ ὑπερασπίζεται.

Ἐπῆρεν ὁ Φῶτος τὸ καλάθι, ἡ Ἄννα τὸ μικρὸν ἀλεξίλιόν της, διὰ νὰ μὴ τὴν μαυρίσῃ ὁ ἥλιος, και ἐξεκίνησαν.

Ἡ Ἄννα τοῦ ἐδείκνυε τὰ διάφορα μέρη τοῦ χωρίου.

— Νά, τὸ Σχολεῖόν μας, τὸ Δημαρχεῖον, ἡ Ἐκκλησία μας, ἡ βρύσις μας μὲ τὰς πλατάνους...

Εἶχον ἐξέλθει πλέον ἀπὸ τὸ χωρίον και ἐπῆραν τὸν δρόμον πρὸς τὰ ἀμπέλια.

— Νά, ὁ δρόμος, ποὺ ἐπῆρα χθές, ἐσυλλογίζετο ὁ Φῶτος και τὰ δάκρυα ἐθόλωσαν τοὺς ὀφθαλμούς του... Νά, τὸ ἀμπέλι, ὅπου...

Δὲν ἠμπόρесе νὰ κρατηθῆ και ἐξέσπασεν εἰς κλάματα ἡ Ἄννα ἔσταμάτησε, τὸν ἐκύτταξε μὲ φόβον και εἶπε·

— Τί ἔχεις Φῶτο ; Τί ἔπαιες ;

— Τίποτε... Τίποτε... Ἐνεθυμήθην τὴν μητέρα μου, τὸ σπίτι μου...

Μέσα του ὄμως ἐγένετο φοδερὰ πάλῃ.

— "Όχι ! όχι ! ἐσκέπτετο, δὲν πρέπει νὰ λέγω ψεύματα ! Πρέπει νὰ εἶπω τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ ἐξομολογηθῶ τὸ σφάλμα μου !
Ἐχαμήλωσε τότε τὴν φωνήν, ἐπλησίασε τὴν Ἄνναν καὶ ἤρ-
χισε νὰ τῆς ἐξομολογήται καὶ νὰ τῆς ἐξιστορή τὴν ζωὴν του.

Πῶς ὁ Φῶτος κατέντησε νὰ κλέψῃ.

— Ἄννα, ἔχω κάτι νὰ σοῦ ἐκμυστηρευθῶ, ἀλλὰ ἐντρέπομαι.

— Τί ; εἶπεν ἡ Ἄννα ἀνίσυχος, λέγε, διατί ἐντρέπεσαι ;

Ἐκείνη κατέβαλε μεγάλην δύναμιν νὰ νικήσῃ τὸν διστα-
γμὸν του καὶ νὰ εἶπῃ τὴν ἀλήθειαν.

— Προχθὲς τὸ βράδυ, εἶπεν ἐπὶ τέλους μὲ σιγαλὴν φωνήν,
ὅταν ἐπέρνων ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ἀμπέλι, ἐπήδησα τὸν φράκτην καὶ
ἐμβήκα μέσα καὶ ἔκλεψα σταφύλια . . .

— Ἐκλεψες ! ἐφώνησε μὲ φόβον καὶ ἐκπληξιν ἡ μικρὰ κόρη.

— Ναί, ναί, ἔκλεψα. Καὶ ὁ πατέρας σου μὲ συνέλαβε καὶ
μ' ἔβαλεν εἰς τὴν φυλακὴν. Ἐκεῖ ἐπέρασα χθὲς ὅλην τὴν νύκτα !

— Θεέ μου ! ἐψιθύρισεν ἡ Ἄννα . . .

— Ἐπεινοῦσα' εἶχα δύο ἡμέρας νὰ φάγω. Ναί, ναί, θὰ σοῦ
τὰ εἶπω ὅλα . . . Δὲν θέλω νὰ μ' ἔχῃς φίλον, χωρὶς νὰ γνωρίζῃς
ὅλα μου τὰ σφάλματα . . .

— Λέγε, εἶπεν ἡ Ἄννα σοβαρά, σὲ ἀκούω.

— Οἱ γονεῖς μου εἶναι ἄνθρωποι πτωχοί· ὁ πατέρας μου
ἔφυγε πέρυσι καὶ ἐπήγαν εἰς τὴν Μακεδονίαν νὰ πολεμήσῃ τοὺς
ἐχθροὺς τῆς Πατρίδος μας καὶ νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς ὑποδούλους
ἀδελφοὺς μας. Εὐδαίμονος, ὑπάρχουν ἐκεῖ πέρα χιλιάδες Ἕλληνας,
οἱ ὅποιοι ὑποφέρουν μαρτύρια ἀπὸ τοὺς τυράννους· τοὺς σκοτώνουν,
τοὺς ἀναγκάζουν ν' ἀλλάξουν τὴν πίστιν των καὶ ν' ἀρνηθῶν
τὴν Πατρίδα των. Ὁ πατέρας μου μαζί μὲ πολλοὺς ἄλλους ἐπήγαν
νὰ τοὺς ὑπερασπίσουν καὶ νὰ τοὺς ἐλευθερώσουν. Ἐπώλησε μερικά
χωράφια καὶ ἐλαιόδενδρα, πού εἶχαμεν, καὶ μᾶς ἄφησε μόνους·
διὰ τὴν Πατρίδα δὲν μᾶς ἔμελεν ὅ τι καὶ ἂν ὑπεφέραμεν. Ἡ
ἀδελφή μου, ἡ Χριστίνα, εἶναι μικρὰ καὶ πηγαίνει ἀκόμη εἰς
τὸ σχολεῖον· ἡ μητέρα μου ἤρχισε νὰ ξενοδουλεύῃ, ἀλλὰ ἦτο
ἀσυνήθιστη καὶ ἠσθένησε· μίαν ἡμέραν τῆς εἶπα·— Θέλω νὰ ἐρ-
γασθῶ καὶ ἐγώ, μητέρα, νὰ σὲ ξεκουράσω. Εἶμιαι μεγάλως πλέον
καὶ πρέπει νὰ κερδίσω μόνος μου τὸ ψωμί μου καὶ νὰ βοήθῃ καὶ
τὸ σπίτι μου.

Ἡ μητέρα μου μ' ἐφίλησε, μοῦ ἔδωκε τὴν εὐχὴν τῆς καὶ

μου εἶπε· — «Θέλεις νὰ σοῦ ἀγοράσω μαχαιράκια, φαλίδια, βελόνες, χαρτί, νὰ τὰ πωλῆς εἰς τὰ χωρία;» Ἐπήδησα ἀπὸ τὴν χαρὰν μου. Τί εὐτυχία νὰ ἐργάζομαι καὶ νὰ βεηθῶ τὸ σπῆτι μου. Δὲν ξύριζες ἐσὺ, Ἄννα, τί χαρὰν αἰσθανόμεθα ἡμεῖς οἱ ἄδρες, ὅταν ἐργαζώμεθα καὶ τρέφωμεν τὴν οἰκογένειάν μας!

Εἶχα λοιπὸν ἐν κἀνιστρον, γεμάτων ὠραῖα πράγματα· ἐγύριζα τὰ χωρία καὶ κάθε βράδυ ἔστελλα τῆς μητέρας μου ὅτι ἐκέρδιζα. Μίαν ἡμέραν ὅμως...

Ἡ φωνὴ τοῦ Φώτου ἔτρεψε.

— Λοιπὸν; εἶπεν ἡ Ἄννα καὶ ἐπερίμενε μὲ ἀγωνίαν...

— Συνήντησα εἰς τὸν δρόμον τρία παιδιὰ τῆς ἡλικίας μου, ποὺ ἔπαιζαν πεντάρες. Ἐστάθην καὶ τὰ ἐκύτταξα. Ἐν, τὸ ὁποῖον ἐλέγετο Σπῦρος, ἐκέρδισεν ὀγδοήκοντα λεπτὰ καὶ ἐχοροπήδα ἀπὸ τὴν χαρὰν του· σιγά, σιγά, ἤρχοντο καὶ ἄλλοι παῖκται καὶ ἐντὸς ὀλίγου ὁ Σπῦρος μοῦ ἐφώναξε·

— Κερδίζω δύο δραχμάς! Ἐλα καὶ σὺ νὰ παίξῃς!

Εἰς τὴν ἀρχὴν δὲν ἤθελα· ἐνεθυμούμην τὴν μητέρα μου, ἡ ὁποία μὲν ἔλεγε νὰ μὴ στέκωμαι εἰς τοὺς δρόμους μὲ τὰ κακὰ παιδιὰ καὶ νὰ μὴ ἀνακατεύωμαι μὲ τὰ παιγνιδιά των. Ἐπειτα ὅμως μ' ἐκυρεύσεν ὁ πειρασμὸς καὶ εἶπα μὲ τὸν νοῦν μου.

— Ἄν ἐκέρδιζα καὶ ἐγὼ δύο δραχμάς, μὲ τί χαρὰν θὰ τὰς ἔστελλα εἰς τὴν μητέρα μου! Θὰ παίξω ὀλίγα· ἂν κερδίσω, καλὰ· ἄλλως φεύγω...

Ἀφήνω λοιπὸν κατὰ γῆς τὸ κἀνιστρόν μου καὶ ἀνακατεύομαι εἰς τὸ παιγνίδι· εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκέρδιζα, ἔπειτα ἤρχισα νὰ χάνω. Ἐπέισμωσα τότε.

— Θὰ παίξω, εἶπα, διὰ νὰ κερδίσω τὰ χαμένα· ἔπειτα θὰ παύσω.

Τοῦ κάκου! Τὰ λεπτὰ ἐφρευγαν ἀπὸ τὴν τσέπην μου καὶ εἰς μίαν ὥραν τὰ εἶχα ἔλα χάσει. Ἀπεσύρθην μὲ τὰ μάτια δακρυσμένα· τρέχω νὰ πάρω τὸ κἀνιστρον· ἀλλὰ ποῦ κἀνιστρον! Δὲν εὗρισκω τίποτε. Κυτιάξω, ἐρωτῶ, φωνάζω. Μὲν τὸ ἐκλεψαν. Παρεκάλουν, ἐκλαῖα, ἔτρεχα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ· ἀλλὰ οἱ κόποι μου ἐπήγγαιναν χομένοι· ὅλοι μὲ περιέπαιζαν καὶ μ' ἐγελοῦσαν.

Ἐφυγα τότε ἐντροπιασμένος καὶ ἐγύριζα ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον. Πῶς νὰ γυρίσω εἰς τὸ σπῆτι μου; Πῶς νὰ εἶπω εἰς τὴν μητέρα μου ὅτι ἔπαθα; Δύο ἡμέρας καὶ δύο νύκτας ἔμεινα, χωρὶς νὰ φάγω καὶ γοῆς βράδυ...

— Σώπα, Φῶτο, εἶπεν ἡ Ἄννα μὲ μεγάλην συγκίνησιν· τῶρα πλέον ὅλα σου τὰ βάσανα ἐτελείωσαν. Ὁ πατέρας μου εἶναι καλὸς καὶ θὰ σὲ βοηθήσῃ.

— Ἐγὼ ἐν μόνον θέλω, εἶπεν ὁ Φῶτος μὲ ὑπερηφάνειαν· νὰ εὕρω ἐργασίαν. Ἐπειτα, πρῶτα ὁ Θεός, δὲν ἔχω ἀνάγκη κανένα.

Πῶς ἀπέδειξεν ὁ Φῶτος, ὅτι εἶναι κάλλιστος φίλος.

Χωρὶς νὰ προσέξουν τὰ δύο παιδιά, εἶχον πάρει ἄλλον δρόμον καὶ παρεπλανήθησαν.

— Ἐχάσαμεν τὸν δρόμον! εἶπεν ἔξαφνα ἡ Ἄννα στενοχωρημένη. Ἄς περάσωμεν ἀπ' ἐδῶ νὰ κόψωμεν δρόμον.

Ἦτοιμάζετο νὰ ὑπερπηδήσῃ ἓνα φράκτην, ὁπότε εἰς φοβερὸς μανδρόσκυλος ὤρμησεν ἐναντίον τῆς ἀπὸ μίαν μικρὰν μάνδραν εὐρισκομένην ἐκεῖ πλησίον. Ὡς ἀστραπὴ ὁ Φῶτος ῥίπτεται νὰ υπερασπίσῃ τὴν μικρὰν φίλην του.

— Φύγε, Ἄννα, μὴ σὲ δαγκάσῃ!

Ἡ Ἄννα κατεκρημνίσθη ἀπὸ τὸν φράκτην καὶ ἐφώνησεν εἰς μερικοὺς χωρικοὺς, οἱ ὁποῖοι ἐκεῖ πλησίον ἀλώνιζαν·

— Βοήθεια! Βοήθεια!

Οἱ χωρικοὶ ἔτρεξαν, ἀλλὰ ἦτο πλέον ἀργά· ὁ Φῶτος ἔκειτο κάτω, τὸ σακκάκι του εἶχε σχισθῆ εἰς δύο καὶ ἀπὸ μίαν βαθεῖαν πληγὴν τῆς χειρὸς του ἔτρεχεν αἷμα ἀφθονον. Ὁ σκύλος εἶχεν ἔξαφανισθῆ μετὰ τὸ κατόρθωμά του.

Οἱ ἐργάται ἐσήκωσαν τὸν Φῶτον ἀναίσθητον.

— Εἰς τοῦ ἱατροῦ! Εἰς τοῦ ἱατροῦ! ἔλεγον. Γρήγορα! μὴν εἶναι λυσσασμένος ὁ σκύλος.

Ἡ Ἄννα ἠκολούθει κλαίουσα· ὁ ἀγροφύλαξ εἶχε μάθει τὸ δυστύχημα καὶ ἔτρεξεν ἀνήσυχος.

— Σταθῆτε ἐδῶ εἰς τὴν βρύσιν, εἶπεν εἰς τοὺς χωρικοὺς, νὰ τοῦ πλύνωμεν τὴν πληγὴν του. Δὲν εἶναι τίποτε, μὴ φοβῆσαι, παιδί μου! εἶπεν εἰς τὸν Φῶτον, ὁ ὁποῖος εἶχε πλέον συνέλθει καὶ ἤσθάνετο τρομεροὺς πόνους.

Ὁ Φῶτος ἐστράφη· εἶδεν, ὅτι ἡ Ἄννα δὲν εἶχε πάθει τίποτε, καὶ ἔχαμεγέλασε.

Τοῦ ἔπλυναν καλά, καλὰ τὴν πληγὴν καὶ τὴν ἔδεσαν μὲ καθαρὸν μανδῆλιον. Τὸ αἷμα εἶχε σταθῆ, ἀλλὰ οἱ πόνοι ἦσαν δριμεῖς. Ὁ Φῶτος προσεπάθει νὰ συγκρατῆται, διὰ νὰ μὴ στενοχωρήσῃ τὴν Ἄνναν, καὶ ἔλεγε·

— Δὲν ἔχω τίποτε... Δὲν ἔχω τίποτε...

— Πηγαίνομεν εἰς τὸ σπίτι ν' ἀναπαυθῆς, παιδί μου, εἶπε ἰ κύρ Στέφανος.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐφάνη ἀπὸ τὴν ἄκραν τοῦ δρόμου ἡ κυρὰ Μαρίνα τρομαγμένη· τῆς εἶχαν εἶπει, ὅτι ἓνας σκύλος εἶχε βαγκάσει τὴν κόρην τῆς. Ἀπὸ μακρὰν βλέπει τὴν Ἄνναν νὰ τρέχη σῶα καὶ ἀβλαθῆς.

— Δόξα σοι ὁ Θεός! εἶπε κάμνουσα τὸν σταυρόν τῆς· εἶναι ψεύματα!

— Μητέρα, ἓνας σκύλος ἐδάγκασε τὸν Φῶτον, εἶπεν ἡ Ἄννα καὶ διηγήθη εἰς τὴν μητέρα τῆς τὴν γενναϊότητα καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ Φώτου.

Ἡ κυρὰ Μαρίνα συνεκινήθη· ἔτρεξεν, ἐχάϊδευσε τὸν Φῶτον, ὁ ὅποιος ἐβάδιζε τώρα ὠχρὸς καὶ ἐξηντηγμένος καὶ τοῦ εἶπεν·

— Ἐχε τὴν εὐχὴν μου, παιδί μου! Ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσῃς τὴν γενναϊάν σου αὐτὴν πράξιν!

Ὅτε ἔφθασαν εἰς τὸ σπίτι, ἐξήπλωσαν τὸν πληγωμένον ἐπάνω εἰς καθαρὰν καὶ μαλακὴν κλίνην. Ἡ Ἄννα ἐκάθισε κοντὰ του, ὁ Στέφανος ἔτρεξεν εἰς τοῦ ἱατροῦ.

Ποῖον ἐνδιαφέρον ἔδειξεν ὁ ἱατρὸς διὰ τὸν Φῶτον.

Ἦτο περίπου μεσημβρία, ὅτε ὁ γέρον ἀγροφύλαξ ἔφθασεν ἀσθμαίνων εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱατροῦ.

— Ἰατρέ μου, τῷ λέγει, ἐλάτε, ἔχομεν ἓνα ἄρρωστον εἰς τὸ σπίτι.

Ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἱατροῦ, ἡ κυρία Ἀντιγόνη, εἶχεν ἐτοιμάσει τὸ τραπέζι.

— Δὲν καθίζεις νὰ φάγῃς πρωτύτερα; λέγει εἰς τὸν ἀδελφόν τῆς. Ἴσως ν' ἀργήσῃς...

— Τί λέγεις, Ἀντιγόνη μου, ἀπεκρίθη ὁ ἱατρὸς, ν' ἀφήσω τὸν ἄρρωστον χάριν τοῦ φαγητοῦ; Θεὸς φυλάξῃ!

Καὶ ἔφυγε βιαστικός.

Ὅλοι εἰς τὸ σπίτι τοῦ ἀγροφύλακος περιέμενον τὸν ἱατρὸν ἀνήσυχοι. Εὐθὺς ὡς εἶδον τὴν γελαστὴν καὶ γλυκεῖαν μορφήν τοῦ ἱατροῦ, παρηγορήθησαν.

— Αἶ, τί τρέχει; ἐφώναξεν ὁ ἱατρὸς ἀπὸ τὴν θύραν· τί ἐμαζεύθητε ὅλοι ἐδῶ; Ἴσα ἴσα πὺ ζαλίζετε περισσότερον τὸν ἄρρωστον. Ἐμπρός, εἰς τὰ σπίτια σας!

Μὲ τὸν καλόν, ἀλλὰ καὶ αὐστηρὸν τοῦτον τρόπον ὁ ἰατρός ἐδίωξεν ὅλον ἐκεῖνο τὸ πλῆθος, τὸ ὅποιον ταραχὴν μόνον καὶ σύγχυσιν ἔφερον.

— Ὁ Θεὸς νὰ σὲ ἔχη καλά, ἰατρέ μου, εἶπεν ἡ κυρὰ Μαρίνα, μοῦ εἶχαν σηκώσει τὸν νοῦν μὲ τὰς συμβουλὰς των!

Ὁ ἰατρός ἐπλησίασε τὸν ἄρρωστον, ἔπιασε τὸν σφυγμὸν του καὶ ἐφιθύρισεν:

— Ἐχει ὀλίγον πυρετόν. . . Δὲν εἶναι τίποτε, ὀλίγη κινήση καὶ ἀνάπαυσις, καὶ θὰ γίνῃ ἄμεσως καλά. Ὁ σκύλος εὐτυχῶς δὲν ἦτο λυσσασμένος

Ἐπειτα ἠρώτησεν, ἀφοῦ ἔδεσε τὴν πληγὴν

— Ποῖον εἶναι αὐτὸ τὸ παιδί; Δὲν τὸ γνωρίζω.

Ἡ Ἄννα τοῦ διηγήθη τότε κατ' ἴδιαν ὅλην τὴν ἱστορίαν τοῦ Φώττου.

— Ἄμα γίνῃ καλά, νὰ μοῦ τὸ στείλετε εἰς τὸ σπίτι μου!

Ἡ καλοσύνη τοῦ γέροντος ἰατροῦ.

Ταῦτα παρήγγειλε καὶ ἔφυγεν ὁ καλὸς γέρον. Εἰς τὴν αὐτὴν ὁ ἀγροφύλαξ τὸν ἐσταμάτησε καὶ ἤθελε νὰ τοῦ πληρώσῃ τὴν ἰατρικὴν ἐπίσκεψιν.

— Ὅχι! ὅχι! ἀνεφώνησεν ὁ ἰατρός· σὺ μόνον θὰ κάμνης καλόν; Ἄφησε καὶ εἰς ἡμᾶς!

Καὶ ἀπῆλθε γελῶν καὶ εὐχαριστημένος.

— Τί συμπαθητικὸν καὶ γενναῖον παιδί, Ἀντιγόνη, ἔλεγε μετ' ὀλίγον εἰς τὴν ἀδελφὴν του. Τί κρίμα νὰ μὴν εἴμεθα καὶ ἡμεῖς ὑπανδρευμένοι καὶ νὰ ἔχωμεν οἰκογένειαν! Ὅταν βλέπω τέτοια καλά παιδιὰ, ζηλεύω τοὺς γονεῖς, ποὺ τὰ ἔχουν.

Ὁ ἰατρός ἐπῆρε σκεπτικῶς τὴν βοτανικὴν συλλογὴν του καὶ ἐκύτταζε τὰ σπάνια φυτὰ καὶ ἄνθη, τὰ ὅποια εἶχε μαζεῦσει ὅταν ἦτο στενοχωρημένος, ἐκύτταζε τὰ ἄνθη του καὶ παρηγορεῖτο ὅταν ἦτο νεώτερος, ἔπαιζε κιθάραν καὶ μὲ τὴν μουσικὴν ἐλησμόνει τὰς θλίψεις του.

Οὔτε αὐτός, οὔτε ἡ ἀρκετὰ ἡλικιωμένη ἀδελφή του εἶχον ὑπανδρευθῆ· ἔζων οἱ δύο των εἰς τὸ μικρὸν χωρίον, ὅπου εἶχον γεννηθῆ, καὶ προσεπάθουν νὰ κάμουν ὅτι καλὸν ἠδύνατο. Ὁ ἰατρός ἐπεσκέπτετο τοὺς ἀσθενεῖς δωρεάν, ἔδιδε συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας καὶ τὸν ἠγάπων ὅλοι.

— Είμαι, ιατρός τῶν σωμάτων, ἔλεγε, καὶ ὁ ἱερεὺς μας εἶνε ὁ ἰα-
τρός τῶν ψυχῶν.

Ὅσαίς δὲν εἶχεν ἐργασίαν, ἀνέβαινε τὰ βουνά, ἔκαμνε μακρι-
νάς ἐκδρομὰς καὶ ἐμάζευε φυτὰ καὶ ἄνθη διὰ τὴν συλλογὴν του.

Ἡ ἀδελφή του εἰς τὸ σπίτι ἔρραπτεν ἀσπρόρρουχα διὰ τὴν
πτωχὰ παιδάκια, ἔδιδεν ὅτι τῆς ἐπερίσσευεν, ἐπήγαινε παντεῦ
καὶ παρηγόρει τοὺς λυπημένους μ' ἓνα καλὸν τῆς λόγον.

Οἱ δύο ἀδελφοὶ ἠγαπῶντο πολὺ καὶ οὐδέποτε ἐχωρίσθησαν.
ἔζων εἰς τὴν ὠραίαν τῶν οἰκίαν ἡσυχοὶ καὶ εὐχαριστημένοι.

Συχνά, ὅταν ὁ ἰατρός ἐγύριζε κουρασμένος καὶ ἔβλεπεν εἰς
τὸν μικρὸν κήπον, μέσα εἰς τὰ ἄνθη νὰ κάθηται ἡ ἀδελφή του
νὰ ράπτῃ ἢ νὰ κεντᾷ, ἡ καρδιά του ἔτρεμεν ἀπὸ συγκίνησιν.
ἐσυλλογίζετο πόσον θὰ ἦτο ὁ εἰς ἓκ τῶν δύο τῶν δυστυχῆς,
ὅταν ἀπέθνησκεν ὁ ἄλλος· καὶ δακρύων παρεκάλει ἐνδομύχως
τὸν Θεὸν νὰ εὐδοκήσῃ ν' ἀποθάνουν καὶ μαζί, ὅπως καὶ ἔζησαν
τόσην μακρὰν ζωὴν ἀχώριστοι.

Πῶς ἐπεριποιεῖτο ἡ Ἄννα τὸν Φῶτον κατὰ τὴν ἀσθένειάν του.

Ἡ Ἄννα δὲν ἔφυγεν ἀπὸ τὸ προσκέφαλον τοῦ Φῶτου· τὸν
περιποιεῖτο, τοῦ ἔδιδεν ὅ τι ἤθελε καὶ συχνὰ ἔπαιρνεν ἐν ὠραίῳ
βιβλίον καὶ τοῦ ἀνεγίνωσκεν ὠραίας ἱστορίας.

Ἐπλησιάζεν ὁ τρυγητός· ἡ ἡμέρα ἦτο ὠραία, ὁ ἥλιος ἐφώ-
τιζε τὸν κόσμον καὶ ἐλαφρὰ πνοὴ ἀνέμου εἰσῆρχετο ἀπὸ τὸ ἀνοι-
κτὸν παράθυρον· ὁ Φῶτος εἶχεν ἀνασηκωθῆ ἐπὶ τῆς κλίνης του
καὶ ἔλεγεν εἰς τὴν Ἄνναν·

— Ἄν ἤθελες, νὰ μοῦ διαβάσῃς τίποτε, Ἄννα!

— Μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν, Φῶτο. Ἀκριβῶς μάλιστα σή-
μερον τὸ πρῶτὸ εὑρον εἰς τὸ βιβλίον μου μίαν ἱστορίαν, ἡ ὁποία
θὰ σοῦ ἀρέσῃ πολὺ.

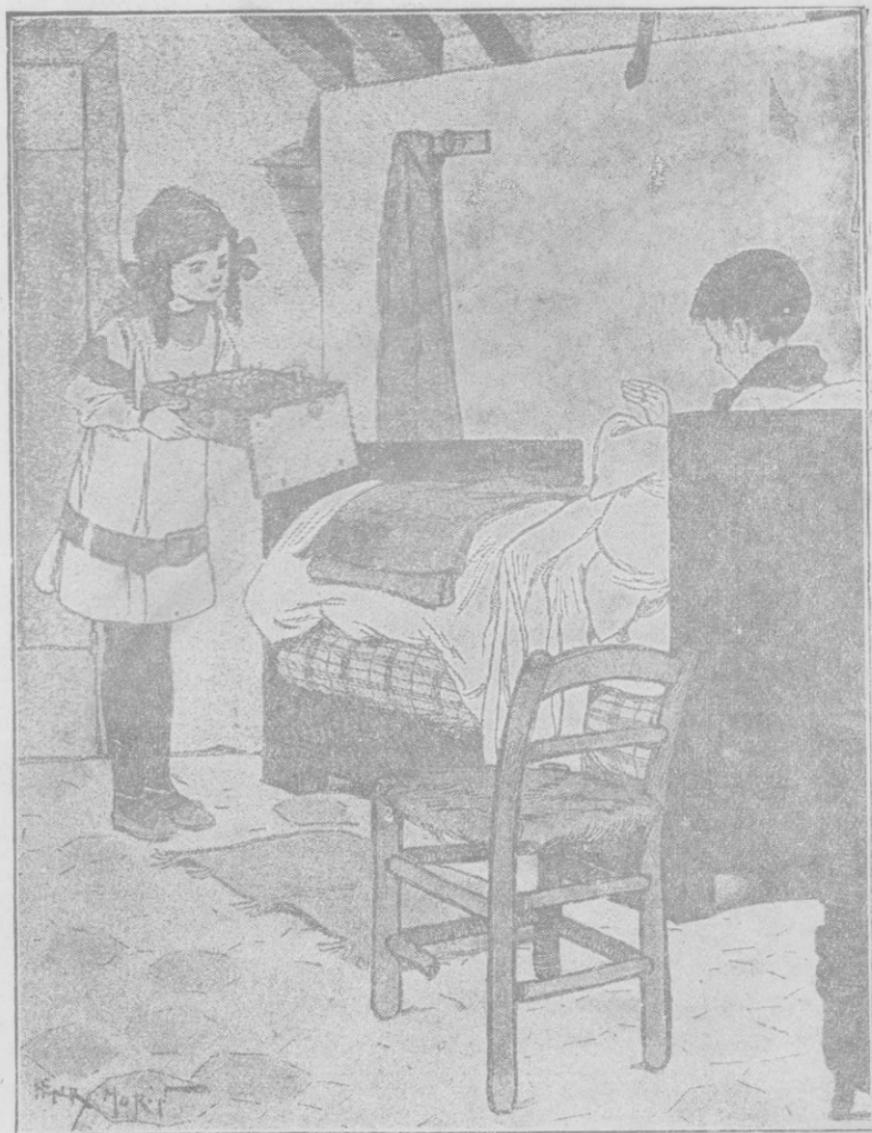
— Λοιπὸν σὲ ἀκούω μὲ μεγάλην χαρὰν.

Ἡ καλὴ κόρη ἤρχισε ν' ἀναγινώσκῃ·

Τί ἐπαθε μὲτα φλύαρος καὶ κακόγλωσσος σπουραγιτίνα

«Τί ἐπαθαν ἔξαφνα αἱ πάπαι κάτω ἐκεῖ εἰς τὴν δεξαμενὴν;
Ἐκάθηντο ἡσυχὰ καὶ καλὰ εἰς τὸ νερὸ καὶ ἐβύθιζον πότε καὶ
πότε τὴν κεφαλὴν, καθὼς συνηθίζου. Αἴφνης χωρὶς λόγον, ἐκί-
νήθησαν μὲ ὀρμὴν ἔλαι μαζί, ἐκολύμβησαν βιαστικὰ καὶ ἐβγή-
»

καν ἀπὸ τὸ νερό. Γὰ ἕξηνη των ἐφαίνοντο ἀκόμη εἰς τὴν λάσπην, πέραξ τῆς δεξαμενῆς, τὰ δὲ κακάνισματὰ των ἤκούοντο μέσα ἀπὸ τοὺς θάμνους, ὅπου ἐχώθησαν.

Τὸ νερό, ἐνῶ πρωτύτερα ἔλαμπεν ὡς καθρέπτης, τώρα ἦτο θολὸν ἀκόμη καὶ ταραγμένον ἀπὸ τὸ κολύμβημά των. Πρωτύ-

τερα ἐφαίνοντο καθαρὰ καθαρὰ μέσα εἰς τὴν δεξαμενὴν τὰ βένδρα, οἱ θάμνοι, ἡ καλύβη τοῦ χωρικοῦ, μὲ τὴν φωλεάν τῶν χελιδόνων εἰς τὴν στέγην τῆς καὶ πρὸ πάντων ἡ ὠραία τριαντάφυλλιά, ἡ ὁποία ἦτο ἀνθισμένη ἐκεῖ παρὰ τὸν τοῖχον τῆς καλύβης. Ἐφαίνοντο ὅλα, ὡς ἐὰν ἦσαν ζωγραφισμένα μέσα εἰς τὸ νερόν, ἀλλὰ ἀνάποδα ὅλα. Ἄμα ὁμως ἐταράχθη τὸ νερόν, ὅλα ἐθολώθησαν καὶ ἐγάθη ἡ ζωγραφιά.

Ὅλιγον κατ' ὀλίγον ἠσύχασε τὸ νερὸ καὶ ἐγινε πάλιν καθρέπτῃς καὶ τὰ τριαντάφυλλα ἔκυψαν καὶ εἶδαν μέσα τὴν εἰκόνα των. Ἦσαν ὠραιότατα· ἀλλὰ δὲν τὸ ἐγνώριζον. Καὶ ἔλαμπεν ὁ ἥλιος εἰς τὰ δροσερὰ φύλλα καὶ ὁ περίξ ἀήρ εὐωδίαζε καὶ ἦσαν χαρὰ Θεοῦ τὰ πάντα!

— Ὁραία ἡ ζωὴ μας! εἶπεν ἓν ἀπὸ τὰ τριαντάφυλλα. Πῶς ἤθελα νὰ φιλήσω τὸν ἥλιον! Εἶναι τόσο λαμπρὸς καὶ ζεστός! Ἦθελα νὰ φιλήσω καὶ τὰ ἄλλα τριαντάφυλλα μέσα εἰς τὸ νερὸ καὶ τὰ πουλάκια ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὴν φωλεάν. Εἶναι μικρὰ μικρὰ τὰ καυμένα! Τεντώνουν τὸν λαιμὸν καὶ μόλις ἔχουν δύναμιν νὰ εἶπουν· Τουῦτ! τουῦτ! Δὲν ἔχουν ἀκόμη πτερά, καθὼς ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα των. Καὶ μέσα εἰς τὸ νερὸ, κάτω ἐκεῖ, εἶναι ἄλλη μία φωλεὰ μὲ μικρὰ πουλάκια ἀπαράλλακτα. Καὶ κάτω καὶ ἐπάνω καλοὺς γείτονας ἔχομεν. Ὁραία ἡ ζωὴ μας!

Τὰ πουλάκια ἐκεῖνα ἦσαν σπουργίται· ἓν σπουργιτάκι ἤρῳ-τησε τὴν μητέρα του·

— Τί πράγματα κολυμβοῦν ἐκεῖ κάτω;

— Ὅταν ἐρωτᾷς, συλλογίζου καὶ ὀλίγον, ἀνόητε! τοῦ ἀπεκρίθη ἡ μητέρα του. Δὲν βλέπεις, ὅτι εἶναι πτερά; Εἶναι ἀπὸ τὸ φόρεμα τῆς πάπιας. Φορεῖ καὶ ἐκεῖνη, καθὼς φορῶ καὶ ἐγώ, καθὼς θὰ φορέσετε καὶ σεῖς. Ἄλλὰ τὰ ἰδικά μας πτερά εἶναι καλύτερα. Ἐν τούτοις καλὰ θὰ ἦσαν τὰ δύο ἐκεῖνα, ἐὰν τὰ εἶχα ἐδῶ. Θὰ μοῦ ἐζέσταιναν τὴν φωλεάν μας. Τί ἔπαθαν ἄρά γε αἱ πάπια καὶ ἐτρόμαξαν; Δὲν πιστεύω νὰ τὰς ἐτρόμαξα ἐγώ, μολονότι ἐφώναξα τουῦτ! κάπως δυνατά. Τὰ χονδροκέφαλα τριαντάφυλλα, κάτω ἐκεῖ, ἔπρεπε νὰ γνωρίζουν τί ἔτρεξεν. Ἄλλὰ αὐτὰ δὲν βλέπουν ἄλλο παρὰ τὸ πρόσωπόν των. Τὰ ἐβαρέθηκα μὲ τὰ σωστά μου. Τί ἤθελαν νὰ μᾶς κολληθοῦν ἐδῶ εἰς τὸ πλάγι μας!

— Ἄκουσε τὰ πουλάκια ἐκεῖ ἐπάνω! εἶπαν ἀναμειταξὺ πάλιν

τά τριαντάφυλλα. Προσπαθοῦν νὰ λαλήσουν τὰ καυμένα, ἀλλὰ ἀκόμη δὲν τὸ κατορθώνουν. Θὰ μάθουν μὲ τὸν καιρὸν. Τί εὐχαρίστησις νὰ τὰ ἀκούωμεν καὶ νὰ τὰ ἔχωμεν εἰς τὸ πλάγι μας!

2

Ἐξαφνα δύο ἄλογα ἦλθαν τρεχᾶτα νὰ ποτισθοῦν εἰς τὴν δεξαμενὴν. Εἰς τὸ ἐν ἐπάνω ἐκάθητο εἰς μικρὸς χωρικός. Ἐνῶ ἐπέρνα, ἔκυψε καὶ ἔκοψεν ἐν τριαντάφυλλον καὶ τὸ ἔβαλεν εἰς τὸ αὐτί του. Τὰ ἄλλα τριαντάφυλλα ἔβλεπαν τὸ ἀδελφάκι των καὶ ἐσυλλογιζόντο, ποῦ ἄρά γε νὰ πηγαίνη.

— Ἦθελα καὶ ἐγὼ νὰ ἴδω τὸν κόσμον, εἶπεν ἐν τριαντάφυλλον. Μολονότι καλὰ εἶναι καὶ ἐδῶ, μέσα εἰς τὰ πράσινα φύλλα. Τὴν ἡμέραν λάμπει ὁ ἥλιος· τὴν νύκτα ἀκτινοβολεῖ ὁ οὐρανός, μέσα ἀπὸ τὰ παραθυράκια του.

Εἶχε τὰ ἄστρα εἰς τὸν νοῦν του, ἀλλὰ δὲν ἤξευρε πῶς νὰ τὰ εἶπη.

— Ἐδῶ, ἔλεγεν ἡ σπουργιτίνα, εἴμεθα ὁ στολισμὸς τῆς καλύβης· ἐνῶ ἡ τριανταφυλλιὰ, ἐκεῖ κάτω, προξενεῖ ὑγρασίαν καὶ σαπίζει τὸν τοῖχον· ἐλπίζω νὰ τὴν ἐκριζώσουν καὶ νὰ φυτεύσουν σιτάρι. Δὲν χρησιμεύουν τὰ τριαντάφυλλα εἰς τίποτε, ἐκτὸς μόνον διὰ νὰ τὰ βλέπη κανεὶς καὶ νὰ τὰ μυρίζῃ, ἢ κάποτε νὰ τὰ βάζῃ εἰς τὸ αὐτί του.

Ἀφοῦ ἔδυσεν ὁ ἥλιος, αἱ νυκτερίδες ἤρχισαν νὰ πετοῦν καὶ νὰ παίζουν εἰς τὸν ζεστὸν ἀέρα. Κατόπιν ἦλθε τὸ ἀηδόνι καὶ ἐτραγούδησε διὰ τὰ τριαντάφυλλα. Τὸ τραγούδι του ἔλεγεν, ὅτι τὸ κάλλος εἶναι ὡς λάμπις τοῦ ἡλίου ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι τὸ κάλλος ζῇ αἰωνίως.

— Ἐκαταλάβαμεν ὅσα εἶπε τὸ ἀηδόνι, εἶπαν τὰ σπουργιτάκια. Μίαν μόνον λέξιν δὲν ἤξεύρομεν τί σημαίνει. Τί θὰ εἶπη «κάλλος»;»

— Τὸ κάλλος δὲν εἶναι τίποτε σπουδαῖον, ἀπεκρίθη ἡ σπουργιτίνα. Θὰ τὸ ἴδητε μίαν ἡμέραν εἰς τὸν ὠραῖον κῆπον ἐκεῖ πέρα. Ἐκεῖ τὰ περιστέρια ἔχουν ἓνα πύργον, ὅπου κατοικοῦν, καὶ κάθε ἡμέραν τοὺς στρώνουν κατὰ γῆς τὸ γεῦμά των. Πολλὰς φορὰς ἐγευματίσα μαζί των. Ὅταν μεγαλώσετε, θὰ σᾶς παρουσιάσω καὶ σᾶς, διότι θέλω νὰ ἔχετε σχέσεις μὲ σημαντικὰ ὑποκείμενα. Ἐκεῖ λοιπόν, εἰς τὸν ἴδιον κῆπον, κατοικοῦν δύο μεγάλα πουλιὰ μὲ πράσινον λαιμὸν καὶ μὲ περικεφαλαίαν. Τὰ λέγουν παγώνια.

Αὐτὰ εἶναι τὸ κάλλος. Ἄλλ' ἂν, τοὺς βγάλης τὰ πτερὰ, δὲν ἀξίζουσι τίποτε. Εἶναι πολὺ μεγάλα· ἄλλως ἤξευρα ἐγὼ νὰ τὰ μαθῶ!

— Ἐγὼ θὰ τὰ μαθῶ! ἐφώνησε τὸ μικρότερον ἀπ' ὅλα.

Μὲ τὸν καιρὸν τὰ σπουργιτάκια ἤρχισαν νὰ βγάζουν πτερὰ. Ἦθελαν νὰ πετάξουν, ἀλλὰ ἡ μητέρα δὲν ἔδιδεν ἀκόμη τὴν ἄδειαν. Ἐμμενον λοιπὸν περιωρισμένα εἰς τὴν φωλεάν καὶ ἐπέτα ἐκεῖνη μόνη της. Ἀλλὰ μίαν ἡμέραν μερικὰ κακόπαιδα ἔστησαν ἰξόβεργα καὶ ἡ δυστυχὴς σπουργιτίνα συνελήφθη· ἤρχισε νὰ φωνάζῃ καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ ἐλευθερωθῇ, ἀλλὰ εἰς μάτην. Τὰ παιδιὰ ἔτρεξαν ἀμέσως·

— Σπουργίτης εἶναι! ἐφώνησαν. Κρίμα!

Τὴν ἐπῆραν καὶ τὴν ἐτήγαιναν εἰς τὸ σπῆτι των καί, ὅταν ἐφώνηζε, τὴν ἐκτύπων. Εἰς τὸν δρόμον ἀπῆντησαν ἓνα γέροντα·

— Σταθῆτε, εἶπεν αὐτός, θὰ σᾶς τὸν κάμω ἐγὼ τὸν σπουργίτην σας ὠραῖον.

Ὁ γέρον ἐπέρασεν ἀπὸ τὸν λαιμὸν τῆς σπουργιτίνας ἓν χρυσέχαρτον καὶ συνεβούλευσε τὰ παιδιὰ νὰ τὴν ἀφήσουν νὰ πετάξῃ.

— Τώρα ἄς πετάξῃ τὸ χρυσοπούλι! ἐφώνησαν τὰ παιδιὰ καὶ ἀφήκαν τὸ δυστυχὲς πτηνὸν ἐλεύθερον.

Ἡ σπουργιτίνα ἐπέταξε κατατρομαγμένη. Ὁ ἥλιος ἔλαμπεν ἐπάνω εἰς τὰ χρυσὰ της καὶ ἤστραπτε τόσον, ὥστε ἐτρόμαξαν τὰ ἄλλα πουλιά· τὴν ἐκυνήγησαν λοιπὸν νὰ ἴδουν, τί πράγμα εἶναι. Ἐπέτα πρὸς τὴν φωλεάν της καὶ μόλις εἶχε τὴν δύναμιν νὰ κρατῆται εἰς τὸν ἀέρα. Τὰ δὲ πουλιὰ κατόπιν της ὤρμων καὶ τὴν ἐτσίμπων.

— Κυττάξατε! Κυττάξατε! ἐφώνησαν ὅλα.

3

— Κυττάξατε! ἐφώνησαν καὶ τὰ σπουργιτάκια εἰς τὴν φωλεάν. Δὲν ἀνεγνώρισαν τὴν μητέρα των.

— Αὐτὸ θὰ εἶναι τὸ παγῶνι μὲ τὰ λαμπρὰ χρώματα, ἔλεγον. Τοῦτ'!, αὐτὸ θὰ εἶναι τὸ κάλλος.

Καὶ ἤρχισαν νὰ τὴν τοιμποῦν ὅλα μαζί καὶ δὲν τὴν ἄφηναν νὰ ἔμβῃ εἰς τὴν φωλεάν. Ἡ καυμένη δὲν εἶχε κἄν τὴν δύναμιν

νά εἶπη· «Τουτὶ! εἶμαι ἡ μητέρα σας!» Ὁρμησαν τότε ἐπάνω της καὶ τὰ ἄλλα πουλιὰ καὶ τὴν ἐδάγκαναν καὶ τὴν ἐκέντων τόσον, ὥστε ἔπεσεν αἱματοκυλισμένη εἰς τὰ κλαδιά τῆς τριανταφυλλιάς.

— Κρύψου, κρύψου ἐδῶ, εἶπον τὰ τριαντάφυλλα. Ἄκκοῦμ-
δησε τὴν κεφαλὴν σου ἐπάνω μας καὶ θὰ σε σκεπάσωμεν καὶ θὸ
σὲ κρύψωμεν.

Ἡ σπουργιτίνα ἐτέντωσε τὰ πτερά της, τὰ ἐμάζευσε ἐπειτα
πάλιν εἰς τὸ στῆθος της καὶ ἐξηπλώθη νεκρὰ ἀνάμεσα εἰς τὰ ὀρο-
σερὰ τριαντάφυλλα.

Ἄπο ἐπάνω τὰ μικρὰ ἐφώναζον

— Τουτὶ, τουτὶ, ποῦ νὰ εἶναι ἡ μητέρα μας; Διατί ἄργει;
Θὰ μᾶς τὸ κάμνη ἐπίτηδες, διὰ νὰ καταλάβωμεν, ὅτι ἐμεγαλώσα-
μεν καὶ δὲν ἔχομεν πλέον τὴν ἀνάγκην της. Μᾶς ἀφῆκε τὸ σπίτι
οἰκόν μας. Ἄλλὰ δὲν θὰ μᾶς χωρῆ ὄλους, μὲ τὴ γυναῖκα καὶ τὰ
παιδιὰ τοῦ καθενός μας. Ποῖος θὰ τὸ κρατήσῃ λοιπόν;

— Ἐγὼ! εἶπε τὸ μικρότερον. Ἐγὼ θὰ τὸ κατοικήσω μὲ τὴν
οἰκογένειάν μου καὶ δὲν θέλω κανένα σας ἐδῶ!

— Ἐγὼ εἶμαι ὁ πρωτότοκος! ἐφώναξε τὸ μεγαλύτερον.

Καὶ ἤρχισαν νὰ μαλώνουν καὶ νὰ σπρώχνωνται. Ἐπὶ τέλους
ἤλθον εἰς συμβιβασμόν· ἀπεφάσισαν νὰ χωρισθοῦν καὶ νὰ ζητήσῃ
ὁ καθεὶς χωριστὰ τὴν τύχην του. Ὁρίσαν δὲ καὶ σύνθημα μεταξύ
των, διὰ νὰ γνωρίζωνται, ὅταν τύχῃ νὰ ἀνταμωθοῦν εἰς τὰ ξένα.
Τὸ σύνθημα ἦτο νὰ εἶπουν δύο φορές τουτὶ, τουτὶ καὶ νὰ σκαλί-
σουν τὸ χῶμα τρεῖς φορές μὲ τὸ ἀριστερὸν πόδι.

Ὁ μικρότερος μόνον ἔμεινε εἰς τὴν φωλεάν, μόνος οἰκοκύριος.
Ἄλλὰ δὲν ἐχάρη πολὺ τὴν εὐτυχίαν του. Τὴν ἰδίαν νύκτα, ἀπὸ
τὰ παράθυρα τῆς καλύβης ἐβγῆκαν φλόγες, ὡσάν γλῶσσαι πυρω-
μένοι, ἐγλείφον καλὰ καλὰ τοὺς τοίχους καὶ τὴν στέγην καὶ ἔκαυ-
σαν καὶ καλύβην καὶ στέγην καὶ φωλεάν καὶ σπουργιτάκι μαζί.
Τὸ πρῶτ' ἐβγαίνειν ἀκόμη μαῦρος καπνὸς ἀπὸ τὰ ἐρείπια. Ἡ
τριανταφυλλιά μόνον δὲν ἐκάη. Ἐμεινε ἐκεῖ ἀνθισμένη καὶ ὀρο-
σερὰ, εἰς δὲ τὸ νερὸν ἐφαίνετο, καθὼς μέσα εἰς καθρέπτῃν, κάθε
της ἄνθος καὶ κάθε της φύλλον.

— ὦ! τί ὠραία ἡ τριανταφυλλιά αὐτὴ μέσα εἰς τὰ μαῦρα
ἐρείπια! Θὰ τὴν ζωγραφίσω! εἶπεν ἓνας διαβάτης.

Ἐβγαλεν ἀπὸ τὸ σακκίδιον του ἓν χονδρὸν φύλλον χάρτου,
χρωστῆρας μεγάλους καὶ πολλὰ ὠραῖα χρώματα. Ἐκάθισεν ὄλην

τὴν ἡμέραν καὶ ἐξωγράφησε τὴν καμμένην καλύβην καὶ τὴν
ώραίαν τριανταφυλλίαν.

Ἔπειτα εἶπεν·

— Ἐδῶ τὸ ὥραϊον τοῦτο φυτὸν θὰ χαθῆ· θὰ τὸ ἐκριζώσω
λοιπὸν μὲ προσοχὴν καὶ θὰ τὸ φυτεύσω εἰς τὴν πατρίδα μου».

Ἡ Ἄννα ἐσταμάτησε τὴν ἀνάγνωσίν της·

— Ἐκουράσθης; ἠρώτησεν ὁ Φῶτος.

— Ὅχι, ἀλλὰ φοβοῦμαι, μήπως σ' ἐκούρασα.

— Καθόλου! παρακολουθῶ μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν καὶ
περιέργειαν. Συνηγήθησαν ἐπὶ τέλους τὰ σπουργιτάκια;

— Τώρα θὰ ἴδῃς.

Πῶς ἐνόησαν οἱ σπουργῆται τὸ ὥραϊον.

«Πολὺς καιρὸς ἐπέρασεν ἀπὸ τότε. Τὸν χειμῶνα οἱ σπουργῆ-
ται ἐκκοπέρασαν ἀπὸ τὸ φύγος. Ἀπὸ τὴν ἀνοιξὴν καὶ πέρα ἦσαν
εὐχαριστημένοι. Εἰς τὸ μεταξύ ἐγιναν οἰκογενεῖς ἄρχαι καὶ ὁ κα-
θεὶς τῶν ἐνόμιζεν, ὅτι καλύτερα παιδιὰ ἀπὸ τὰ ἰδικά του δὲν
ὑπάρχουν εἰς τὸν κόσμον. Ὁ μεγαλύτερος μόνον ἔμεινεν ἐλεύθε-
ρος· δὲν εἶχεν οὔτε φωλεάν, οὔτε γυναικόπαιδα καὶ ἐπιθυμία του
ἦτο νὰ ἴδῃ μίαν μεγάλην πόλιν. Λοιπὸν μίαν ἡμέραν ἀπεφάσισε
καὶ ἐπῆγεν ἕως εἰς τὰς Ἀθήνας.

Τὴν μεγάλην ἐντύπωσιν τοῦ ἔκαμεν ἡ πολυάνθρωπος πόλις!
Ἐδῶ δὲν ὑπάρχει μεγάλη πρασινάδα, οὔτε δροσερὰ ρυάκια, οὔτε
χαμηλαὶ καλύβαι, τίποτε. Αἱ οἰκίαι εἶναι πανύψηλοι καὶ, ὅταν
ἀπὸ τὰ κεραμιῖδια κύψῃς καὶ ἴδῃς κάτω, ζαλ' ἔξασαι· θόρυβος πολὺς
ἀκούεται, ἄμαξαι τρέχουν, ἄνθρωποι φωνάζουν εἰς τοὺς δρόμους,
αἱ σάλπιγγες ἤχουσι καὶ ὁ στρατὸς περνᾷ μὲ τὰς κεφαλὰς ὑψηλά
καὶ μὲ τὰ τουφέκια εἰς τὸν ὤμον. Εἰς μερικά παράθυρα εἶδεν ὁ
σπουργῆτης μας νὰ κρέμονται φυλακαὶ πλεγμένοι μὲ σύρματα καὶ
μέσα νὰ κάθηται ἓνα πουλάκι εἰς ἄλλο κίτρινον, εἰς ἄλλο κόκκι-
νον, καὶ νὰ κελαδῆ. Οἱ ἄνθρωποι τὸ ἤκουον εὐχαριστημένοι καὶ
ἐνόμιζον, ὅτι τὸ πουλάκι ἦτο χαρούμενον καὶ ἐκελάδει. Ὁ σπουρ-
γῆτης ὅμως ἐγνώριζε τὴν γλώσσαν καὶ ἐνόησε καλύτερα, τί ἔλε-
γεν ὁ φυλακισμένος.

— Ἄχ! ἔλεγεν, ὅς μοῦ ἤνοιγον τὴν θύραν τῆς φυλακῆς
μου! Ἄχ! ἐδῶ κλαίω καὶ θρηνῶ καὶ ποθῶ τὴν ἐλευθερίαν μου.

Ἄχ! τὰ πράσινα χωράφια καὶ τὰ ἀνθισμένα δένδρα καὶ τὰ νερὰ ποῦ τρέχουν! Ποτὲ πλέον! ποτέ!

Ἐσπαράχθη ἡ καρδία τοῦ σπουργίτου μας· ἐπέταξε μακρὰν, ἐφυγεν ἀπὸ τὰς οἰκίας καὶ ἔτρεχε νὰ φθάσῃ ἐκεῖ πέρα, εἰς ἓνα ὄψηλόν λόφον.

— Ἄ! νὰ καθίσω εἰς τὸν βράχον ἐκεῖ καὶ ν' ἀναπαυθῶ!

Εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου βλέπει μαρμαρίνους στήλας, ἀγάλματα, τὰ ὅποια παρίστανον ἄνδρας καὶ γυναῖκας, καὶ ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἐστέκοντο ἀποκάτω καὶ ἐθαύμαζον καὶ ἔλεγον·

Ἄχ! τί ὠραῖος! Τί ὠραῖος εἶναι ὁ Παρθενών!

— Αὐτὸ θὰ εἶναι τὸ ὠραῖον! εἶπεν ἀπομέσσα του ὁ σπουργίτης. Ἄς καθίσω ἐκεῖ πέρα εἰς ἐκεῖνο τὸ μάρμαρον νὰ τὸ θαυμάσω.

Ἐπήδησεν ἐπάνω εἰς τὸ μάρμαρον· πρὶν ὅμως καθίσῃ, εἶπεν·

— Ἄς κάμω τὸ σύνθημα, τὸ ὅποῖον ἔχω συμφωνήσει μὲ τοὺς ἀδελφούς μου.

Τουῖτ! τουῖτ! καὶ ἔσυρε τὸ πόδι τρεῖς φορές.

Καὶ ὦ τοῦ θαύματος! Δύο γέροι σπουργίται ἐφώναξαν καὶ αὐτοὶ ἀμέσως.

— Τουῖτ! τουῖτ! καὶ ἔσυραν τὸ πόδι τρεῖς φορές.

— ὦ! καλημέρα! Τί κάμνετε; Δόξα σοι ὁ Θεός, ποῦ συνηγήθημεν!

— Αὐτὸ θὰ εἶναι τὸ ὠραῖον! εἶπον οἱ δύο ἄλλοι ἀδελφοί· μίαν ὥραν καθήμεθα ἐδῶ καὶ ἀκούομεν τοὺς ἀνθρώπους νὰ λέγουν· Τί ὠραῖον! Τί ὠραῖον!

— Δὲν εὐρίσκει ὅμως κανεὶς τίποτε νὰ φάγῃ! εἶπεν ὁ μεγαλύτερος. Δὲν ἔρχεσθε νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν ἐξοχὴν μας νὰ ζήσωμεν μαζί, ἀγαπημένοι, μέσα εἰς τὰ δένδρα; Αὐτὸ εἶναι δι' ἡμᾶς πὰ πουλὰ τὸ ὠραῖον! Ἐδῶ ἔχουν φυλακὰς καὶ κινδυνεύομεν.

— Ναί, ναί, φεύγωμεν! ἐφώναξαν καὶ οἱ ἄλλοι σπουργίται.

Ἄπὸ τότε οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ δὲν ἐχωρίσθησαν πλέον· καὶ ἐνόησαν, ὅτι τὸ ὠραῖον δὲν ἦτο μακρὰν των· δι' αὐτοὺς ἦτο μέσα εἰς τὴν θερμὴν φωλεάν των, ὅπου ἔζων ἀγαπημένοι καὶ ἐλεύθεροι·

Ἡ Ἄννα ἐσιώπησεν· ὁ Φῶτος ἔκλεισε τὰ μάτια του ὀλίγον κουρασμένος καὶ ἐσυλλογιζέτο τὴν συμπεριφορὰν τῆς τριανταφυλλιάς, τῆς σπουργίτινας καὶ τῶν παιδιῶν τῆς καὶ πόσον εἶναι ὠραῖον

νά ζῆ κανείς εἰς τὸ σπῖτι του ἀγαπημένος μὲ τοὺς ἀδελφούς του καὶ τοὺς γείτονάς του καὶ νὰ παίξῃ ἐλεύθερος μέσα εἰς τὴν ἐξοχὴν, κάτω ἰπὸ τὸν ἥλιον

**Ποῦα ποιήματα ἀνεγίνωσκε καὶ ποῦα ἄσματα ἔψαλλε
συχνά ἡ Ἄννα εἰς τὸν Πρῶτον**

Ἡ Ἄννα δὲν ἀνεγίνωσκειν ἱστορίας μόνον εἰς τὸν φίλον της ἐλλὰ καὶ ὠραῖα ποιήματα. Ἐν πρὸ πάντων τῆς ἤρσεκε καὶ τὸ ἱπανελάμβανε συχνά·

Γλυκεῖά ναι ἀπόψε ἡ βραδεῖά κι' ἡ φύσις ἡσυχάζει·
Κανένα ἤχο δὲν ἀκοῦς, μήτε βοσκοῦ φλογέρα,
Μηδὲ κελάδημα πουλιοῦ ἢ βέλασμα προβάτου,
Μηδὲ στὰ φύλλα δὲν ἀκοῦς τὸ χάδευμα τοῦ ἀγέρα.

Μόλις στὴ τριανταφυλλιά τῆ μυριοανθισμένη
Τὰ δροσερὰ τριαντάφυλλα σειοῦνται ἀγάλι ἀγάλι
Σὰν τὸ στηθάκι τοῦ παιδιοῦ, πὺν ἀνεβοκατεβαίνει,
Ὅταν κοιμᾶται ξένοιαστο στὴ μητρικὴν ἀγκάλῃ.

Ἄπανεμιὰ καὶ σιωπὴ βαθεῖά· νὰ ἡ καμπάνα
Ἦχολογεῖ ἀπὸ μακρὰ στὸν ἴσυχον ἀγέρα.
Μήπως γιὰ θάνατο κτυπᾷ ἢ γιὰ χαρὰ σημαίνει;
Ἀπόψε Σαββατόβραδο κι' ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία
Σημαίνει γιὰ τὴν αὐριανὴν ἡμέρα ἢ καμπάνα.

ὦ χωρικοί, σφογγίσατε ἀπὸ τὸ μέτωπό σας
Τὸν ἴδρωτα, πὺν ἀγίασεν ἐξ ἡμερῶν σας κόπους!
Αὔριον εἶναι Κυριακὴ χαρᾶς κι' ἀγάπης μέρα!
Εὐτυχησμένοι χωρικοί, πλαγιαῖστε, κοιμηθῆτε.

Καὶ θάλλθουν ὄνειρα γλυκὰ στὸν ἡσυχό σας ὕπνο·
Καὶ αὐριο, πρωτὶ πρωτὶ, καλόκαρδοι καὶ ἀθῶοι,
Μὲ τὴ γυναῖκα στὸ πλευρό, τὸ τέκνο στὴν ἀγκάλῃ
Πηγαίνετε στὴν Ἐκκλησιά, γιὰ νὰ λειτουργηθῆτε.

(Α. Βικέλας)

Ἄλλοτε πάλιν ἡ Ἄννα ἔψαλλεν ὠραῖα εὐθυμα ἄσματα καὶ ὁ Φῶτος τὴν συνῴδευε μὲ τὴν ἀδύνατον φωνὴν του. Καὶ συχνά τοὺς ἤχους νὰ ψάλλουν·

Ὁ Μάιος μᾶς ἔφθασεν,
Ἐμπρὸς βῆμα ταχὺ
νὰ τὸν προὔπαντήσωμεν,
παιδιά, στήν ἐξοχή!

Δῶρα στὰ χέρια του πολλὰ
Καὶ εὐμορφα κρατεῖ
Καὶ τὰ μοιράζει γελαστὰ
Σὲ ὄποιον τὰ ζητεῖ.

Φέρνει τραγούδια καὶ χαρὲς
Λουλούδια καὶ δροσιά
Καὶ μυρωδάτη φόρεσεν
Ὡραία φορεσιά!

Πᾶμε κ' ἐμεῖς νὰ πάρωμε
Μὴ χάνωμε καιρὸ,
Μᾶς φθάνει ἓνα τριαντάφυλλο
Κ' ἓνα κλαδὶ χλωρό!

(Ἄγγ. Βλάχος).

—Κύτταξε, Φῶτο, ἔλεγεν ἄλλοτε εἰς τὸν φίλον της, πόσον
ὄρατα ζωγραφίζει ὁ ποιητὴς τὴν γαλήνην καὶ τὴν ζωὴν τοῦ χω-
ρίου εἰς τὸ ποίημα τοῦτο·

Σκῖνοι καὶ πεῦκα καὶ χαμόκλαδα
πυκνὰ στολίζουν τοῦ βουνοῦ τὴ ῥάχι·
κάτω νερὰ καθάρια καὶ τρεχούμενα
ἐπάνω ἡλιοκαμμένοι κ' ἄγριοι βράχοι.

Στὰ πόδια του σαρακωμένες, γέριζες
ἐληές, μεστώνουν τοῦ καρποῦ τὰ πλήθη
καὶ γύρω του ἀμπέλια καταπράσινα
ἐγκυμονοῦν τῶν πόνων μας τὴ λήθη.

Ὁ ἥλιος τοῦ μεσημεριοῦ χρυσόφωτος
κόσμους ἐντόμων, νέους κόσμους πλάθει
καὶ συντροφεύει ὁ βόμβος ὁ μονότονος
τῆς μέλισσας, πὸν τριγυρνᾷ στ' ἀγκάθι-

Ἄργά, τὸ δεῖλι, στοῦ ἡλίου τὸ βασιλεῖμμα
σκορπίζου γύρω τὰ φτερά τοῦ ἀγέρα
γαυγίσματα σκυλιῶν, ἀρνιῶν βελάσματα
καὶ στεναγμὸς ἀπὸ βοσκοῦ φλογέρα.

Κι' ὄλα μαζί καὶ θάμνοι καὶ χαμόκλαδα
καὶ μέλισσες κι' ἀρνιά κι' ἐληές κι' ἀμπέλια
κοιμοῦνται μὲ τοῦ γαιῶνι τὸ παράπονο
ξυπνοῦν μὲ τοῦ κορδαλοῦ τὰ γέλοια.

(*Ἰω. Πολέμης*).

**Μὲ ποῖαν εὐχαρίστησιν ἐπαναῖθεν ὁ Φῶτος τὴν ἐξοχήν
καὶ τὸν ἱατρὸν, ἀφοῦ ἀνέρρωσεν.**

Τόσον πολὺ ἐπεριποιήθησαν τὸν Φῶτον, ὥστε πολὺ γρήγορα
ἴγινεν ἐντελῶς καλά. Ἡ Ἄννα, ἡ ὁποία ἐκάθητο πάντοτε εἰς τὴ
τροσκέφαλόν του καὶ τοῦ ἔκαμε συντροφίαν, τώρα πηγαίνει μαζί
του εἰς τὸν περίπατον.

Πηγαίνουν σιγά, σιγά καὶ βλέπουν τοὺς ἀνδρας καὶ τὰς γυ-
ναῖκας νὰ τρυγοῦν τὰ ἀμπέλια. Τὰ κοράσια τοῦ χωρίου, γελα-
στὰ καὶ ῥοδοκόκκινά, κόπτουν τὰ σταφύλια, γεμίζουν τὰ μεγάλα
καλάθια καὶ ἔπειτα τὰ κουβαλοῦν εἰς τὸν ληγόν. Ἄμα γεμίση ἡ
ληγὸς σταφύλια, ἀνδρες ἢ γυναῖκες μὲ καθαρὰ γυμνά πόδια θά
ἴμβουν μέσα καὶ θά τὰ πατήσουν νὰ βγάλουν τὸ γλεῦκος, νὰ
γεμίσουν τὰ βαρέλια· ἐκεῖ μέσα τὸ γλεῦκος θά βράζη δύο μῆνας
καὶ θά γίνῃ ὠραῖο γλυκὺ κρασί.

Ὅλη ἡ ἐξοχὴ εἶναι γεμάτη ἀπὸ γέλοια καὶ τραγούδια. Τὸ
ζωράφια πλέον ὄλα εἶναι θερισμένα καὶ τὸ σιτάρι μέσα εἰς τὰ σακ-
κιά τὸ πηγαίνουν εἰς τοὺς μύλους νὰ τὸ ἀλέτουν καὶ νὰ τὸ κά-
λουν ἀλεύρι. Τὰ βώδια ξεκουράζονται τώρα ἀπὸ τὴν πολλὴν ἐρ-
γασίαν· εἶναι ἐξηπλωμένα κάτω ἀπὸ τὴν σκιάν τῶν δένδρων καὶ
τρώγουν ἤσυχα τὸ νεοκοιμμένον χόρτον· κάποτε τινάζουν δυνατὸ
τὴν οὐρὰν των, διὰ νὰ διώξουν τὰς μυίας, αἱ ὁποῖαι τὰ πειράζουν.

Ὁ Φῶτος τώρα, ἔπειτα ἀπὸ τὴν μικρὰν του ἀσθένειαν, ἔβλε-
πεν ὄλα τὰ πράγματα τοῦ κόσμου μὲ νέαν χαρὰν. Ἐτρεχεν ἐπάνω
εἰς τὰ χόρτα, ἔκοπτε λουλούδια, ἀνέπνεε τὸν ζωογόνον ἀέρα τῆς
ἐξοχῆς, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐλησμόνει τὴν ὑπόσχεσίν του, νὰ ἐργάζε-
ται εἰς τὰ κτήματα τοῦ καλοῦ του εὐεργέτου καὶ νὰ κερδίξῃ τὴν
βωμί του. Ἐσκαψε λοιπὸν τὸν κήπον, ἔκαμεν αὐλάκια, διὰ νὰ

τὸν ποτίζη, ἔπειτα ἐφύτευσε πολλὰ λαχανικά. Ἐτρύγησε τὰ ὀλίγα σταφύλια, τὰ ὅποια ἔκαμε τὸ ἀκαλλιέργητον ἀμπέλι τοῦ κυρ Στεφάνου καὶ ἐκλάδευσε τὰ ελαιόδενδρά του.

Ἄλλὰ καὶ κάτι ἄλλο δὲν ἐλησμόνησεν ὁ καλὸς Φῶτος· νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του εἰς τὸν καλὸν ἰατρόν, ὁ ὁποῖος τὸν ἐθεράπευσεν. Ἐπῆγε λοιπὸν εἰς τὸ σπίτι του. Ἡ κυρία Ἀντιγόνη ἐκάθητο εἰς τὸ παράθυρον καὶ ἐπλεκε· τώρα, ὅτε ἐπλησίαζεν ὁ χειμῶν, ἐβιάζετο νὰ πλέκῃ κάλτσες καὶ φανέλλες διὰ τὰ πτωχὰ παιδάκια.

— Πόσον θὰ κρυώνουν τὰ καυμένα! Ἐλεγεν, ὁσάκις ἐκουράζετο, καὶ ἔπαιρνε εὐθὺς θάρρος καὶ ἐλησμόνει τὴν κούρασιν.

Ὁ ἰατρὸς ἐκάθητο εἰς τὸ γραφεῖόν του καὶ ἐμελέτα.

— Καλῶς τὸν Φῶτον! ἀνερώνησεν, εὐθὺς ὡς εἶδε τὸν μικρὸν φίλον του νὰ εἰσέρχεται καὶ νὰ χαιρετᾷ. Εἶσαι τώρα δυνατὸς καὶ ῥοδοκόκκινος! Ἐλα, κάθισε.

— Ἦλθα, ἰατρέ μου, εἶπεν ὁ Φῶτος νὰ σᾶς εὐχαριστήσω διὰ τὴν καλοσύνην σας. Ἄν ἐλείπατε σεῖς...

— Καλά, καλά! Δὲν ἔκαμα δὲ καὶ τίποτε σπουδαῖον! Νὰ εὐχαριστῆς τὸν Πελλετιέ, φίλε μου! εἶπεν ὁ ἰατρὸς γελῶν.

— Ποῖον Πελλετιέ;

— Αὐτόν, ποῦ ἀνεκάλυψε μέσα εἰς τὴν φλούδαν ἐνὸς δένδρου τῆς Ἀμερικῆς τὸ κινίνον! Αὐτὸς σ' ἐθεράπευσεν! Ἄλλ' ἄς εἶναι, τώρα ἄς ὀμιλήσωμεν δι' ἄλλα ζητήματα. Τί βιβλία σοῦ ἀρέσουν;

— Γεωπονικά! ἀπήντησεν ὁ Φῶτος μὲ ἐνθουσιασμόν. Θὰ ἤθελα νὰ ξεύρω, πῶς νὰ καλλιεργῶ τὴν γῆν, πῶς νὰ περιποιούμαι τὰ δένδρα, πῶς λέγονται τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἄνθη, ποῦ συναντῶμεν εἰς τὴν ἐξοχὴν· νά, χθὲς ἡ Ἄννα μὲ ἠρώτησε, πῶς λέγεται ἐν ἄνθος, ποῦ εὐρήκαμεν εἰς τὸ δάσος, καὶ ἐγὼ δὲν ἤξευρα καὶ ἔγινα ὀλοκόκκινος ἀπὸ τὴν ἐντροπὴν μου!

— Εὐγε, παιδί μου, ἀπήντησε χαρούμενος ὁ ἰατρὸς· βλέπω ἔχομεν τὰ ἴδια ὄνειρα. Θὰ σοῦ δώσω βιβλία καὶ θὰ μάθῃς ὅτι θέλεις διὰ τὴν γῆν, διὰ τὰ δένδρα καὶ τὰ ἄνθη. Καὶ ἐγὼ ἤμην γεννημένος, διὰ νὰ γίνω βοτανικὸς καὶ γεωπόνος καὶ ὄχι ἰατρὸς· ἀλλὰ δὲν πειράζει! Καὶ ἔτσι κάμνω τὸ καθήκόν μου πρὸς τὸν πλησίον μου καὶ πρὸς τὴν Πατρίδα.

Ὁ ἰατρὸς ἐκύτταξεν ἀπὸ τὸ παράθυρον· ὁ κῆπος εὐωδίαζεν ἀπὸ τὰ ἀρώματα τῶν ἀνθέων· τὸ δάσος πέρα καταπράσινον ἐσκέπαζε τὸ βουνόν.

— Τί ώρατον είναι τὸ χωρίον μας! ἐψιθύρισε ὁ ἰατρός. Αὐτὸ τὸ δάσος πρὸ παντός! Μᾶς ὀροσιζει τὸ καλοκαίρι, μᾶς ζεσταίνει τὸν χειμῶνα, καθαρίζει τὸν ἀέρα, ἀποδιώκει τὰς ἀσθενείας. Οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ εἶναι ἀμαθεῖς καὶ δὲν ξεύρουν, τί εὐεργέτης μέγας εἶναι τὸ δάσος! Τὰ παιδιὰ ὁμῶς εἰς τὸ σχολεῖον μορφώνονται καὶ διδάσκονται ν' ἀγαποῦν τὰ δένδρα, τὰ πουλιά, τὰ ζῶα. Καὶ ἡ ψυχὴ των γίνεται καλυτέρα· μανθάνουν ν' ἀγαποῦν τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον των, νὰ μὴ κλέπτουν, νὰ μὴ λέγουν ψεύματα, νὰ ἔχουν ὁμόνοιαν μεταξύ των καὶ νὰ ἔχουν σώματα ὑγιῆ καὶ δυνατά, ὅπως τὰ χρησιμοποιοῦσιν μίαν ἡμέραν πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος των!

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἰατροῦ ἔλαμπον ἀπὸ χαράν.

— Ἔτσι μίαν ἡμέραν τὸ χωρίον μας θὰ φημίζεται ὄχι μόνον διὰ τὰ νερά καὶ τὰ δένδρα του, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς κατοίκους του. Ὅλοι μας πρέπει νὰ ἐργασθῶμεν, παιδι μου, καὶ θὰ τὸ κατορθώσωμεν. Καὶ σιγά, σιγά ἡ Ἑλλάς μας θὰ μεταβληθῆ, θὰ γίνῃ πλουσία πάλιν καὶ δυνατὴ καὶ ἐνδοξός. Τί χρειάζεται; Ἡ θέλησις μόνον!

Ἐπὶ πολλὴν ὥραν ὁ ἰατρός ὠμίλει καὶ ὁ Φῶτος ἤκουε μὲ μεγάλην προσοχὴν· μέσα του ἐγεννῶντο φιλοδοξίαι μεγάλαι καὶ δυναταὶ ἐπιθυμίαι· ὅλοι ἠμποροῦμεν νὰ συντελέσωμεν εἰς τὸ μέγαλειον τῆς Πατρίδος μας. Ὅλοι μας ἠμποροῦμεν νὰ γίνωμεν ἥρωες· ἀρκεῖ νὰ θέλωμεν.

Καὶ ἔφυγεν ὁ Φῶτος συλλογισμένος ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ ἰατροῦ.

Πῶς δέχεται ὁ Φῶτος νὰ μείνῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀγροφύλακος.

Ὁ Φῶτος ὁμῶς δὲν ἦτο εὐτυχής· ἐσυλλογίζετο τὴν μητέρα του καὶ τὴν ἀδελφὴν του.

— Τί θὰ κάμνουν χωρὶς ἐμένα; ἔλεγε· ἐγὼ κάθημαι ἐδῶ καὶ τὰς ἀφήνω νὰ ὑποφέρουν. Θὰ φύγω!

Ἐτρεξεν ἀμέσως νὰ εὔρη τὸν καλὸν οἰκοδεσπότην καὶ νὰ τοῦ ἀναγγεῖλῃ τὴν ἀπόφασίν του. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ κύριος Στέφανος ὠμίλει μὲ τὴν γυναῖκά του διὰ πολὺ ἐνδιαφέρον ζήτημα φαίνεται, διότι εἶχον χαμηλώσει τὴν φωνὴν των νὰ μὴ τοῖς ἀκούη κανεὶς.

— Αἶ, τί λέγεις, γυναίκα; Βλέπω τὸν Φῶτον ἀνίσυχον αὐτὰς τὰς ἡμέρας· θέλει νὰ φύγη.

— Νὰ φύγη! εἶπεν ἡ κυρὰ Μαρίνα, καὶ τότε ἡμεῖς τί θ' ἀπογίνωμεν; Αὐτὸς κάμνει ὅλας τὰς ἐργασίας τώρα, βόσκει τὰς αἴγας περιποιεῖται τὸν κήπον, κλαδεύει τὰ δένδρα καὶ μεταύριον ἠμπορεῖ νὰ ὀργώσῃ καὶ νὰ σπείρῃ τὰ χωράφια μας.

— Σκέψου καλὰ, γυναίκα, εἶπεν ὁ Στέφανος, διὰ νὰ τὴν πειράξῃ, εἴμεθα πτωχοί... Ἐνθυμεῖσαι, τί μοῦ ἔλεγες τότε; Ὅταν διεψᾶ ἡ αὐλή σου...

— Ναί, ναί, ἀλλὰ τὸ παιδί αὐτὸ κερδίζει τὸ ψωμί του καὶ μὲ τὸ παραπάνω καὶ μᾶς βοηθεῖ καὶ ἡμᾶς. Ἀπὸ τὸ παιδί αὐτὸ θὰ ἴδωμεν μεγάλο καλὸ μίαν ἡμέραν. Δὲν βλέπεις, πόσον ὀλιγομίλητος εἶναι καὶ πόσον ἐντροπαλός· κάμνει τὴν ἐργασίαν του, χωρὶς πολλὰ λόγια καὶ πάντοτε μὲ ἐπιμέλειαν, ὑπομονὴν καὶ ταχύτητα.. Ἐπειτο νὰ σοῦ εἰπῶ, Στέφανε, τῶν ἐννέα τὸ φαγητὸν χορταίνει καὶ τοὺς δέκα, λέγει ὁ λόγος.

Ὁ Στέφανος ἔχαίρε πολὺ ἀκούων τοὺς λόγους τούτους τῆς γυναικὸς του· διότι ἀπὸ τὴν στιγμὴν, πού ἀνέγνωσε τὴν ἐπιστολὴν τῆς μητρὸς τοῦ Φῶτου, ἠγάπα τὸν νέον αὐτὸν ὡς ἰδικόν του παιδίον. Ἐσηκώθη λοιπὸν νὰ εὕρῃ τὸν Φῶτον καὶ νὰ ἀναγγείλῃ τὴν βραδίαν εἰδῆσιν. Τὸν εὗρεν ἔξω εἰς τὴν αὐλήν.

— Φῶτο, τοῦ εἶπε, μίαν χάριν θέλω νὰ σοῦ ζητήσω. Ἐλπίζω, ὅτι δὲν θὰ μοῦ τὴν ἀρνηθῆς.

— Ὅ τι ἠμπορῶ θὰ κάμω διὰ τὸν εὐεργέτην μου, ἀπήντησεν ὁ Φῶτος.

— Θέλω νὰ μείνης μαζί μας, παιδί μου. Ἐγώ, βλέπεις, εἶμαι ἀνίκανος νὰ ἐργασθῶ, καὶ τὰ κτήματά μου μένου ἀκαλλιέργητα καὶ καταστρέφονται. Σὺ θὰ εἶσαι τὸ δεξιὸν μου χέρι, πού μοῦ λείπει· ἀντὶ νὰ γυρίζῃς ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον, μείνε ἐδῶ· εἴμεθα καλοὶ ἄνθρωποι καὶ θὰ σ' ἀγαπῶμεν ὡς παιδί μας· θὰ ἐργάζεσαι τὴν γῆν καὶ τὰ μισὰ εἰσοδήματα θὰ εἶναι ἰδικά σου καὶ τὰ ἄλλα μισὰ ἰδικά μου· ἔτσι καὶ τὸ σπίτι σου θὰ βοηθῆς καὶ δὲν θὰ ἔχῃς τὴν μητέρα σου νὰ ξενοδουλεύῃ καὶ εἰς ἡμᾶς θὰ κάμνης μεγάλην χάριν. Λοιπὸν, Φῶτο, τί ἀποφασίζεις; Δέχεσαι;

— Δέχομαι, ἀπήντησεν ὁ Φῶτος, ἀφοῦ ἐσκέφθη ὀλίγον· δέχομαι καὶ ὑπόσχομαι νὰ ἐργασθῶ ἀκούραστος τὴν γῆν, πού μοῦ ἐμπιστεύεσθε, καὶ νὰ δώσω ζωὴν εἰς τὰ δένδρα σας καὶ εἰς τὰ χωράφια σας.

— Το ξεύρω, παιδί μου, εἶπεν ὁ γέρον Στέφανος καὶ ἔκυψε καὶ ἐφίλησε μὲ ἀγάπην πατρικὴν τὸν Φῶτον.

**Πῶς ἀναγγέλλει ὁ Φῶτος εἰς τὴν μητέρα του
τὴν ἀλλαγὴν τοῦ ἐπαγγέλματός του.**

Τὸ ἴδιο βράδυ ὁ Φῶτος ἔγραψεν εἰς τὴν μητέρα του τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολήν·

Ἀγαπητὴ μου μητέρα,

Εἶμαι καλὰ· τὸ ἴδιον ἐπιθυμῶ καὶ διὰ σᾶς καὶ τὴν ἀδελφήν μου. Ἐπερίμενα τὴν στιγμήν αὐτὴν τῆς εὐτυχίας μου, διὰ νὰ σᾶς γράψω καὶ νὰ προξενήσω καὶ εἰς σᾶς ὀλίγην χαρὰν. Εὗρηκα εἰς τὸ χωρίον αὐτὸ ἓνα σπίτι καλόν, ὡς τὸ ἰδικόν μας, καὶ εἰς αὐτὸ θὰ ἐργάζωμαι, εἰς τὸ ἐξῆς ὄχι ὡς ὑπηρετῆς, ἀλλ' ὡς σύντροφος καὶ συνέταιρος ἑνὸς παλαιοῦ πολεμιστοῦ· εἰς τὸν πόλεμον ἔχασε τὸ δεξιὸν χέρι καὶ δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἐργασθῆ τὰ κτήματά του· θὰ τὰ ἐργάζωμαι λοιπὸν ἐγὼ καὶ ὅτι κερδίζω θὰ σᾶς τὸ στέλλω, διὰ νὰ μὴν ἔχετε καμμίαν στενοχωρίαν.

Ἀλλὰ, διὰ νὰ φθάσω, ἀγαπητὴ μου μητέρα, εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τῆς εὐτυχίας, ὑπέφερα πολλά. Ἐντρέπομαι νὰ σᾶς πῶ τὸ σφάλμα μου καὶ ὅμως δὲν πρέπει νὰ σᾶς τὸ ἀποκρύψω. Παρήκουσα, μητέρα, τὴν συμβουλὴν σου· ἐστάθην καὶ ἔπαιζα μὲ παιδιὰ τοῦ δρόμου καὶ ὄχι μόνον ἔχασα ὅλα τὰ λεπτά, πού εἶχα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐμπορεύματά μου ὅλα μοῦ τὰ ἔκλεψαν. Ἐγύριζα ἀπηλπισμένος εἰς τοὺς δρόμους· ἐπεινάσα, κατῆντησα, ἐγὼ, νὰ κλέψω σταφύλια καὶ νὰ φυλακισθῶ! Ἀλλὰ τώρα, ὁδῶσαι σοὶ ὁ Θεός, ἡ εὐχὴ σου, μητέρα, μ' ἔσωσεν. Ὁ ἀγροφύλαξ, πού μὲ συνέλαβεν, αὐτὸς ἔγινε καὶ εὐεργέτης μου.

Νὰ μοῦ φιλήσης τὴν ἀδελφοῦλα μου, τὴν Χρηστίναν· καὶ νὰ πηγαίνῃ ταχτικὰ εἰς τὸ σχολεῖον. ὦ! νὰ ἤμην πουλί, περιστέρι, νὰ πετάξω, νὰ ἔλθω εἰς τὴν αὐλήν μας νὰ σᾶς ἴδω μίαν στιγμήν καὶ ἔπειτα πάλιν νὰ φύγω!

Σᾶς φιλῶ τὸ χέρι μὲ ἀγάπην καὶ σεβασμὸν

ὁ υἱός Σας

Φῶτος.

**Τέ διηγεῖται εἰς συμμαθητῆς τῆς Ἄννας
διὰ τὰς Ἀθήνας.**

Σήμερον ἦτο ἀληθινὰ ἡμέρα ἑορτῆς· τὰ μαθήματα ἤρχιζον καὶ ὁ Φῶτος ὠδήγησε τὴν Ἄνναν εἰς τὸ σχολεῖον.

Ἡ αὐλὴ τοῦ σχολείου ἦτο ἄνω κάτω· εὐθυμοὶ καὶ χαρωποὶ τὴν εἶχαν πλημμυρίσει οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριά· δύο μῆνας παρέμεινε κατάκλειστος καὶ σιωπηλὴ καὶ μόλις ἤρχετο κάποτε ὁ διδάσκαλος ἢ ὁ ἐπιστάτης καὶ ἐπότιζε τὰ δένδρα καὶ τὰ ἄνθη τῆς, νὰ μὴ ξηρανθοῦν.

Σήμερον νομίζεις, ὅτι ἡ αὐλὴ ἐγέμισεν ἀπὸ πουλιά, τὰ ὅποια κελαδοῦν καὶ τρέχουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ χαρούμενα. Τὰ παράθυρα τοῦ σχολείου ἠνοιχθήσαν καὶ εἰσῆλθεν ὁ ἥλιος καὶ ὁ καθαρὸς ἀήρ· τὰ θρανία ἐγέμισαν ἀπὸ μαθητῶν καὶ ἡ ὑψηλὴ ἐδρα ἐπερίμενε τὸν διδάσκαλον.

Οἱ φίλοι συνηγνῶντο πάλιν ἀπὸ τὰ γειτονικά χωρία καὶ ἔλεγον πῶς ἐπέρασαν τὰς παύσεις.

— Ἐγώ, ἔλεγεν ἐν ὥρατον παχουλὸν παιδίον, ἐπέρασα τὸ καλοκαῖρι εἰς τοῦ θείου μου, τοῦ ὁποίου τὸ χωρίον εἶναι κοντὰ εἰς τὴν θάλασσαν· κάθε ἡμέραν ἐγὼ καὶ τὰ ἐξαδελφάκια μου ἐπαίξαμεν εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν· τὸ ἀεράκι ἦτο δροσερὸ καὶ ἡ μυρωδιὰ τῆς θαλάσσης δὲν φαντάζεσθε, τί εὐχάριστος ποῦ ἦτο καὶ τί δύναμιν μᾶς εἶδεν! Ἐμάθαμεν νὰ κολυμβῶμεν, νὰ περῶμεν εἰς τοὺς βράχους, νὰ εὐρίσκωμεν ἀχινοὺς καὶ πεταλίδες καὶ ἕνας γέρον ψαρῶν μᾶς ἔμαθε νὰ διορθῶνωμεν τὸ ἀγκίστρι καὶ νὰ ψαρεύωμεν.

— Ἐγώ, ἔλεγεν ἕνας ἄλλος, ἐπῆγα μὲ τὸν μέγαλον μου ἀδελφὸν εἰς τὰς Ἀθήνας! Ἄ! ἐκεῖ νὰ πάτε! Θὰ τρελλαθῆτε ἀπὸ τὴν χαρὰν σας. Νὰ ἴδῃτε δρόμους μεγάλους καὶ χιλιάδας ἀνθρώπων ν' ἀναβαίνουν καὶ νὰ καταβαίνουν· ἄλλοι πεζοί, ἄλλοι μὲ ἀμάξας, ἄλλοι μὲ αὐτοκίνητα. Τὴν νύκτα ὅλος ὁ κόσμος λάμπει ἀπὸ τὰ φῶτα, ποῦ ἀνάπτουν καὶ θαρρεῖς, πῶς εἶναι ἡμέρα. Εἶδα τὸ Πανεπιστήμιον, ὅπου ἐσπούδασεν ὁ ἀδελφός μου ὁ δικηγόρος· ἐπῆγα εἰς τὸ Μουσεῖον καὶ εἶδα τὰ ἀγάλματα τῶν ἀρχαίων θεῶν, τὸν Ποσειδῶνα μὲ τὴν τρίαινάν του, ποῦ ταρασσεὶ τὴν θάλασσαν καὶ γεννᾷ τὰς τρικυμίας, τὸν Ἀπόλλωνα, τὸν θεὸν τῆς μουσικῆς, μὲ τὴν λύραν του, τὴν Ἀθηνᾶν, τὴν θεὰν τῆς σοφίας, μὲ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ δόρυ τῆς, τὴν Δήμητραν, τὴν θεὰν τῆς γεωργίας, μὲ στάχεις

τίτου εἰς τὰ χέρια τῆς, τὸν Διόνυσον, τὸν θεὸν τοῦ οἴνου μὲ ἀμπελόφυλλα καὶ σταφύλια εἰς τὰ σγουρὰ μαλλιά του.

Ὅλα αὐτά, ποῦ διαβάζομεν εἰς τὰ βιβλία, τὰ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου. Εἶδα τὸ μέγαλον ἄγαλμα τοῦ Ἡρακλέους, μὲ τὸ ρόπαλον, ποῦ ἠλευθέρωσε τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὰ θηρία καὶ τοὺς ληστές. Εἶδα τὸν Θησέα, ποῦ ἐφόνευσε τὸν Μινώταυρον τῆς Κρήτης, μέσα εἰς τὸν Λαβύρινθον, καὶ ἐγινε βασιλεὺς τῶν Ἀθηναίων.

Εἶδα τὸν Ὅμηρον, τὸν μεγαλύτερον ποιητὴν τοῦ κόσμου· ἦτο τυφλὸς καὶ εἶχε σηκωμένον τὸ μέτωπον καὶ τὰ χεῖλη του ἦσαν μισοανοιγμένα· ἐνόμιζες, πῶς ἔψαλλεν ἀκόμη εἰς τὰ συμπόσια τῶν βασιλέων τὴν ἀνδρείαν τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τοῦ Ἑκτορος, τὴν ὠραιότητα τῆς Ἑλένης ἢ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ πανοῦργου Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν Ἰθάκην, τὴν ἀγαπητὴν καὶ πολυπόθητον Παριδίαν του.

Ὅλοι εἶχον περικυκλώσει τώρα τὸν μικρὸν αὐτὸν μαθητὴν, ὁ ὁποῖος διηγεῖτο μὲ τόσον ἐνθουσιασμὸν τὴν ἐπίσκεψίν του εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἰς ὄλων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔλαμπεν ἡ ἐπιθυμία νὰ ὑπάγουν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν ὠραίαν πρωτεύουσαν τῆς Ἑλλάδος μας, νὰ ἴδουν καὶ νὰ θαυμάσουν καὶ αὐτοὶ τὰ ἀρχαῖα ἀγάλματα, τὰ ὅποια μὲ τὴν τέχνην ἐσκάλισαν οἱ πρόγονοί μας. ὦ! πόσον θὰ ἠθελον νὰ αἰσθανθοῦν καὶ αὐτοὶ νὰ ζωντανεύουν ἐμπρὸς των οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἥρωες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας τὴν ἐνδοξὸν ἱστορίαν ἐδιδάσκοντο μὲ ἐθνικὴν ὑπερηφάνειαν ἀπὸ τὰ βιβλία καὶ ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ἀγαπητοῦ των διδασκάλου.

— Καὶ ἐπῆγες εἰς τὸν Μαραθῶνα; Εἶδες τὴν Σαλαμίνα, ὅπου ἐνίκησαμεν τοὺς Πέρσας;

Ἄλλ' εἰς τὰς ἐρωτήσεις ταύτας τῶν συμμαθητῶν του δὲν ἐπρόφθασε ν' ἀπαντήσῃ ὁ μικρὸς ταξιδιώτης· διότι τὴν στιγμὴν κριτικῶς ἐκείνην εἰσῆρχετο εἰς τὴν αἴθουσαν ὁ διδάσκαλος τοῦ χωρίου. Ὅλοι ἀμέσως ἐσηκώθησαν ἐπάνω καὶ τὸν ἐχαιρέτισαν μὲ ἐγάπην καὶ σεβασμὸν. Ὁ διδάσκαλος ἦτο νέος, ἕως τριάκοντα ἐτῶν, ὑψηλός, μὲ ὠραίους μεγάλους ὀφθαλμοὺς, οἱ ὅποιοι ἐκύτταζον μὲ ἀγάπην μεγάλην τοὺς μικροὺς μαθητάς.

Ἀνέβη εἰς τὴν ἔδραν συγκεκινημένος καὶ ἤρχισε μὲ σιγανὴν ἐκὶ γλυκεῖαν φωνὴν νὰ ὁμιλῇ καὶ νὰ διδάσκῃ.

Τί ἐδίδαξαν ὁ διδάσκαλος τῆς Ἄννας εἰς τὸ πρῶτον μάθημα.

— Παιδιά μου, ἤρχισε νὰ λέγῃ ὁ διδάσκαλος, αἰσθάνομαι μεγάλην χαρὰν, διότι σὰς ἐπαναβλέπω. Ὅταν φεύγετε, νομίζω ὅτι μένω ἔρημος καὶ ἀνυπομονῶ πότε νὰ περάσουν αἱ παύσεις καὶ νὰ τὰς ἴδω πάλιν γύρω μου νὰ ἀκούετε μὲ προσοχὴν καὶ ἀγάπην τοὺς λόγους μου. Ὅταν φύγετε, εἶμαι ὅπως τὸ δένδρον, τὸ ὁποῖον εἶναι γεμάτον φωλεὰς καὶ κελαδῆματα καὶ αἴφνης ἔρχεται ὁ χειμῶν καὶ τὰ πουλιὰ τοῦ φεύγουν καὶ μένει σιωπηλὸν καὶ ἔρημον.

Τώρα ἤλθατε πάλιν καὶ ἀρχίζει ἡ χαρὰ μου· αἱ πρῶταί μας λέξεις πρέπει ν' ἀναφέρονται εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὴν Πατρίδα. Γνωρίζετε λοιπόν, παιδιά μου, ποία ἦτο ἡ θρησκεία τῶν προγόνων μας, τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων;

— Ἐγὼ γνωρίζω, ἀπεκρίθη μὲ θάρρος ὁ μικρὸς μαθητὴς, ὁ ὅποιος εἶχε ταξιδεύσει εἰς τὰς Ἀθήνας. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἦσαν εἰδωλολάτραι, διότι ἐπίστευον εἰς τὰ εἰδῶλα, ὁπλ. εἰς πολλοὺς ψευδεῖς Θεοὺς. Οἱ μεγαλύτεροί των Θεοὶ ἦσαν δώδεκα καὶ ὠνομάζοντο Ὀλύμπιοι. Ἐξ Θεοὶ καὶ ἕξ Θεαί.

— Ποιοὶ ἦσαν οἱ θεοί, Γεώργιε;

— Ὁ Ζεὺς, ὁ Ἀπόλλων, ὁ Ποσειδῶν, ὁ Ἥραιστος, ἡ Ἐρμῆς καὶ ὁ Ἄρης,

— Καὶ αἱ Θεαί, Ἄννα;

— Ἡ Ἥρα, ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ Ἄρτεμις, ἡ Ἀφροδίτη, ἡ Δήμητρα καὶ ἡ Ἑστία!

— Εἰς τοιοῦτους λοιπόν ψευδεῖς θεοὺς, εἶπεν ὁ διδάσκαλος, ἐπίστευον οἱ πρόγονοί μας. Μόνον θαῦμα ἠδύνατο νὰ σώσῃ τοὺς ἄνθρωπους· καὶ τὸ θαῦμα αὐτὸ ἐγένεν. Ὁ Θεὸς ἐλυπήθη τοὺς ἄνθρωπους καὶ ἔστειλε τὸν μονογενῆ υἱὸν του νὰ φωτίσῃ τὸν κόσμον ἀπὸ τὴν πτωχικὴν φάτιν τῆς Βηθλεὲμ τὸ φῶς ἔλαμψεν εἰς ὅλην τὴν γῆν.

Οἱ ἄνθρωποι ἕως τότε ἄλλους μὲν ἐθεώρουν δούλους καὶ ἄλλους ἐλευθέρους· ὁ Χριστὸς ἐκήρυξεν, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἴσοι καὶ ἐλεύθεροι, τέχνα τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπομένως ἀδελφοί. Ὅπως δὲ οἱ ἀδελφοὶ πρέπει ν' ἀγαπῶνται μεταξύ των, τοιοῦτος ὁπῶς καὶ οἱ ἄνθρωποι. « Ἀγαπάτε ἀλλήλους! », εἶπεν ὁ Χριστὸς. Καὶ ἐὰν ἴλας τὰς ἀρετὰς ἔχω, καὶ ἐὰν ὅλα τὰ πλοῦτη καὶ τὰ καλά, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, τίποτε τίποτε δὲν ἀξίζω.

Πρέπει δὲ ν' ἀγαπῶμεν ὄχι μόνον τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς φίλους μας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐχθρούς μας· ὁ Θεὸς βρέχει ὄχι μόνον πρὸς χάριν τῶν δικαίων, ἀλλὰ καὶ πρὸς χάριν τῶν ἀδίκων καὶ ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ πρὸς χάριν καὶ τῶν καλῶν καὶ τῶν κακῶν.

Τὴν ἀγάπην μας αὐτὴν πρέπει νὰ τὴν ἀποδεικνύωμεν ὄχι μὲ λόγους, ἀλλὰ μὲ ἔργα. «Ὁχι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος λέγει «Κύριε! Κύριε! θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὅστις φυλάσσει τὰς ἐντολάς».

Μὲ ἔργα ἐπίσης πρέπει ν' ἀποδεικνύωμεν καὶ τὴν ἀγάπην μας πρὸς τὴν Πατρίδα. Ὅταν ἡ Πατρίς μας ἔχῃ ἀνάγκην ἀπὸ τὴν περιουσίαν μας, πρέπει νὰ θυσιάζωμεν τὴν περιουσίαν μας· ὅταν ἡ Πατρίς μας ἔχῃ ἀνάγκην ἀπὸ τὴν ζωὴν μας, πρέπει νὰ θυσιάζωμεν τὴν ζωὴν μας.

Οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας ἔλεγον· «Καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα μας καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους προγόνους περισσότερον πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν καὶ νὰ τιμῶμεν τὴν Πατρίδα μας!»

Ὅστις θυσιάζεται ὑπὲρ τῆς Πατρίδος του, δὲν ἀποθνήσκει, ἀλλὰ τὸ ὄνομά του παραμένει ἀθάνατον καὶ αἱ μέλλουσαι γενεαὶ μὲ ὑπερηφάνειαν τὸ προφέρουν. Καὶ ὅπως τιμῶμεν τὴν μνήμην τῶν ἁγίων, οἵτινες ἐμαρτύρησαν ὑπὲρ τῆς Πίστεως, τοιοῦτοτρόπως τιμῶμεν καὶ τὴν μνήμην τῶν ἀνδρείων, οἵτινες ἐθυσιάσαν τὴν ζωὴν των ὑπὲρ τῆς Πατρίδος.

Πίστις καὶ Πατρίς! Αἱ δύο αὗται λέξεις συμβολίζουν τὰς δύο μεγάλας ἰδέας ὑπὲρ τῶν ὁποίων πάντοτε ἐπολέμησαν καὶ ἠνδραγάθησαν οἱ Ἕλληγες.

Οἱ μαθηταὶ μὲ μεγάλην συγκίνησιν ἤκουον τοὺς ἐνθουσιώδεις τοῦτους λόγους τοῦ καλοῦ διδασκάλου.

Τὸ μάθημα ἐτελείωσεν· ἐγείρονται ὅλοι καὶ ψάλλουν τὸν ἰσραηλῆν μας ἔθνηκόν ὕμνον

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψιν
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερῆ.
Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψιν
ποῦ μὲ βιά μετροᾶει τὴ γῆ.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη
Χαῖρε, ὦ χαῖρ' Ἐλευθεριά!

Ποῖα σχέδια καὶ ποίας προετοιμασίας κάμνει ἡ οἰκογένεια τοῦ ἀγροφύλακος διὰ τὸν χειμῶνα.

Τὸ βράδυ, ἡ Ἄννα διηγεῖτο εἰς τὸν πατέρα της καὶ εἰς τὸν Φῶτον τὸ ὠραῖον αὐτὸ πρῶτον μάθημα.

— Τώρα τὸν χειμῶνα, εἶπεν ὁ γέρον Στέφανος, αἱ νύκτες εἶναι μεγάλαι καὶ θὰ κάμνωμεν νυχτέρι· θὰ μᾶς διηγεῖσαι λοιπόν, Ἄννα, ὅ τι μαθηθεὶς εἰς τὸ σχολεῖον. Ἔτσι θὰ γίνω καὶ ἐγὼ μαθητῆς ἰδικός σου καὶ εἰς τὰ γηρατεῖά μου θὰ σπουδάζω! Κάλλιον ἀργὰ παρὰ ποτέ, προσέθηκε γελῶν.

— Καὶ σεῖς, πατέρα, εἶπεν ἡ Ἄννα, θὰ μᾶς λέγετε ἱστορίας καὶ παραμύθια· ἡ μητέρα θὰ μᾶς ψήνη κάστανα καὶ ὁ Φῶτος θὰ ξεκουράζεται ἀπὸ τὴν ἐργασίαν του καὶ θὰ μᾶς ἀκούη.

Καὶ ἀληθινὰ ὁ χειμῶν ἐπληθιάζε πλέον. Σύννεφα μαύρα εἶχον σκεπάσει τὸν ἥλιον καὶ δυναταὶ βρονταὶ ἤκούοντο· ἡ Ἄννα τρομαγμένη ἐκρύπτετο εἰς τὴν ποδιάν τῆς μητρὸς της καὶ ἔκαμνε τὸν σταυρόν της εἰς κάθε βροντῆν.

— Δὲν πρέπει νὰ φοβῆσαι, τῆς ἔλεγεν ὁ Φῶτος· τὸ πολὺ πολὺ, ὅταν εὐρεθῆς ἔξω καὶ ἀστράφει καὶ βροντᾷ, νὰ μὴ καταφεύγῃς κάτω ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ δένδρα καὶ νὰ μὴ τρέχῃς. Ἐδῶ ὅμως, μέσα εἰς τὸ σπίτι, δὲν ὑπάρχει κανεὶς κίνδυνος.

Ὁ Φῶτος εἶχε τώρα πολλὴν ἐργασίαν· ἐνοικίασεν ἓν ζεῦγος βοῶν καὶ μόνος του τὸ ὠδήγει καὶ ὠργωνε τὰ χωράφια τοῦ κυρ Στεφάνου. Εὕρισκε μεγάλην δυσκολίαν, διότι ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἶχον μείνει χέρσα, καὶ, ἐὰν κάποτε ἐκαλλιεργοῦντο, ἡ καλλιέργεια αὐτὴ ἐγένετο ἀπὸ ξένα χέρια καὶ δὲν ἦτο καθόλου καλὴ. Μεγάλα ἄγρια γόρτα ἐσκεπάζον τὰ χωράφια καὶ τὸ γῶμα ἦτο σκληρότατον. Ὁ Φῶτος ὅμως δὲν ἐκουράζετο εὐκολα. Ἐβύθιζε δυνατὰ τὸ ὑνίον εἰς τὰ σπλάγγνα τῆς γῆς καὶ ἀνέσκαπτε μεγάλους βῶλους χώματος.

Ὁ Στέφανος ἐστέκετο συχνὰ καὶ ἔκαμάρωνε τὸν μικρόν του φίλον.

— Νὰ ἦτο παιδί μου! ἐσυλλογίζετο. Πόσον δυνατὸς εἶναι, πόσον ἐργατικὸς καὶ ἀκούραστος. Καὶ δυνατὰ τοῦ ἔλεγε·

— Μὴ κουράζεσαι, Φῶτο. Φθάνει πλέον.

Ὁ Φῶτος ὅμως ἤθελε νὰ ἐκτελῇ καλὰ κάθε του ἐργασίαν. Ἄντι νὰ ὀργώσῃ μίαν φορὰν τὸ χωράφι, ὅπως ἔκαμνον ὅλοι, αὐ-

τὸς τὸ ὄργωσε δύο καὶ τρεῖς φορές, διότι ἤξευρε, ὅτι ὅσον περισυ-
τύτερον ἀνακατεύεται καὶ τρίβεται τὸ χῶμα, τόσον καλύτερα γί-
νονται τὰ σπαρτά.

Πῶς δεύρονται οἱ κάτοικοι τοῦ εὐλογημένου χωρίου τὰς χειμερινὰς ἑσπέρας.

Αἱ βροχαὶ ἤρχισαν νὰ ποτίζουν τὴν διψασμένην γῆν· ὁ ἀνε-
μος δυνατὸς καὶ κρύος ἤρχισε νὰ φυσᾷ καὶ νὰ κλείη τὰς θύρας καὶ
τὰ παράθυρα τῶν οἰκιῶν.

Οἱ χωρικοὶ ἐφόρεσαν τὰ χονδρὰ μάλλινα τῶν ἐνδύματα καὶ
ἐκλείσθησαν εἰς τὰς οἰκίας των· εἶχον ἐσοδεῦσαι τὸν καρπὸν των,
εἶχον τρυγήσει τὰ ἀμπέλια των καὶ φυλάξει εἰς τὰ βαρέλια τὸ
κρασί των, εἶχον ὀργῶσαι καὶ σπείρει τὰ χωράφια των καὶ τῶρα
εὐχαριστημένοι ξεκουράζονται.

Ἐξω ὁ βορρᾶς ἐφύσα, τὰ δένδρα γυμνὰ ἐσειοντο, ὡς ἐὰν ἤθε-
λον νὰ ἐκριζωθοῦν καὶ νὰ φύγουν. Τούναντίον, μέσα εἰς τὰς οἰ-
κίας ἐβασίλευεν ἡσυχία καὶ θερμότης· ἡ πυρὰ εἰς τὴν γωνίαν
ὑψωνε τὰς φλόγας τῆς καὶ ἐξέσταινε τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι
τὴν εἶχον ἀνάψει, καὶ ἐκάθητο γύρω τῆς.

Ἀπόψε, Σάββατον βράδυ, ἡ βροχὴ πίπτει βαρῆα· οἱ στενοὶ
δρομίσκοι τοῦ χωρίου ἔχουν μεταβληθῆ εἰς ρυάκια καὶ ἀκούεται
ὁ ἦχος τῶν ὑδάτων, τὰ ὅποια κατρακυλοῦν καὶ χύνονται. Οἱ
χωρικοὶ ἔχουν μαζευθῆ ἐνωρὶς εἰς τὰς οἰκίας των· μερικοὶ μόνον
ἔχουν ἀπομείνει εἰς τὸ μικρὸν καφενεῖον τοῦ χωρίου καὶ συζητοῦν
ἢ πίνουν φασκόμηλον, νὰ ζεσταθοῦν.

Ὁ ἀγροφύλαξ εἰς τὸ σπίτι του, κάθηται πλησίον τῆς πυρᾶς,
καπνίζει τὴν πίπαν του καὶ συλλογίζεται. Ἡ Ἄννα κάθη-
ται δίπλα του καὶ ξεφυλλίζει ἐν βιβλίον γεμάτον εἰκόνας τῆς
χορᾶς Ἑλλάδος· ἡ κυρὰ Μαρίνα πλέκει τοῦ ἀνδρός τῆς χον-
δρὰς μαλλίνας κάλτσας καὶ ἡ γάτα εἶναι ἐξηπλωμένη ἡσυχος καὶ
ἰλοστράγγυλος εἰς τὰ γόνατά τῆς.

Ὁ Φῶτος ἔχει προσηλωμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν πυ-
ρὰν καὶ συλλογίζεται τὸν πατέρα του.

— Ποῦ νὰ εἶναι τώρα; λέγει μὲ τὸν νοῦν του. Εἰς ποῖον σπῆ-
ραιον θὰ κάθηται ἢ ποῖα βουνὰ θὰ γυρίζῃ, διὰ νὰ πολεμῇ τοὺς
χθροὺς τῆς Πατρίδος μας. "Ω! πότε νὰ μεγαλώσω καὶ ἐγὼ νὰ
οὐ ὁμοιάσω.

— Τί συλλογίζεσαι, Φῶτο; λέγει ὁ γέρον Στέφανος.

— Τὸν πατέρα μου... Κάποτε εἶχα ἀκούσει ἓνα ποίημα
:Μαῦρ' εἶν' ἡ νύχτα στὰ βουνά...», τὸ ξεύρεις, Ἄννα;

— ὦ! τὸ ξεύρω, ἀπεκρίθη ἐκείνη μὲ χαρὰν· τὸ ἐμάθαμεν
πέρυσιν εἰς τὸ σχολεῖον.

Καὶ ἤρχισε μὲ τὴν ὠραίαν ἀργυρόρηχον φωνήν της ν' ἀπαγγέλλῃ·

Μαῦρ' εἶν' ἡ νύχτα στὰ βουνά,
Στοὺς βράχους πέφτει χιόνι,
Στὰ ἄγρια τὰ σκοτεινὰ
Σταῖς τραχαῖς πέτραις, στὰ στενὰ
Ὁ Ἕλλην ξεσπαυώνει!

—
Στὸ δεξιὸ χέρι του γυμνὸ
Βαστῆ ἀστροπελέκι,
Παλάτι ἔχει τὸ βουνὸ
Καὶ σκέπασμα τὸν οὐρανὸ
Κι' ἐλπίδα τὸ τουφέκι!

—
Φεύγουν οἱ τύραννοι χλωμοὶ
Τὸ μαῦρό του μαχαίρι.
Μ' ἰδρωτὰ βρέχει τὸ ψομί
Ξέρει νὰ ζήσῃ μὲ τιμὴ
Καὶ ν' ἀποθάνῃ ξέρει!

—
Πήγαινε, φίλα τὴν ποδιά,
Ποῦ δοῦλοι προσκυνοῦνε!
Ἐδῶ στὰ πράσινα κλαδιὰ
Μόν' τὸ σπαθὶ τους τὸ παιδιὰ
Καὶ τὸ Σταυρὸ φιλοῦνε!

Ὁ Φῶτος ἤκουσε μὲ μεγάλην συγκίνησιν τὸ ποίημα αὐτὸ
καὶ ἐσυλλογίσθη μὲ δικαίαν ὑπερηφάνειαν·

— Τέτοιος ἦρως εἶναι καὶ ὁ πατέρας μου·

«Ξέρει νὰ ζήσῃ μὲ τιμὴ
Καὶ ν' ἀποθάνῃ ξεύρει!

(*Α. Παγκαβῆς)

— Πόσον εὐτυχεῖς εἴμεθα ἐδῶ εἰς τὸ σπιτάκι μας! εἶπεν ὁ
καλὸς ἀγροφύλαξ. Κάτι μόνον μᾶς λείπει, κυρὰ Μαρίνα, κατα-
λαβαίνεις...

Ἡ κυρὰ Μαρίνα ἐσηκώθη, χωρὶς νὰ εἶπῃ λέξιν, ἀνέβη

*Ἑλληνικὸν ὑμνητικὸν ποίημα τῆς ἑταίρας τῆς δημοτικῆς σχολῆς.
ἠφιλοποίηθη ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς 4

ἐπάνω καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἔφερε σταφίδας, καρύδια καὶ σῦκα ξηρά. Ὅλοι μὲ μεγάλην ὄρεξιν ἤρχισαν νὰ τρώγουν, γύρω ἀπὸ τὴν φωτιάν.

— Καὶ κάτι ἄλλο μᾶς λείπει, εἶπεν ὁ κύρ Στέφανος γελαστός.

— Ὅσάν παιδί κάμνεις, καυμένε Στέφανε! εἶπεν ἡ κυρὰ Μαρίνα μὲ προσποιημένῃν αὐστηρότητα.

— Αἶ, δὲν πειράζει, ἕνα ποτηράκι μαστίχα δὲν βλάπτει τὸν γέροντα....

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην βραχνὸν τραγούδι ἠκούσθη εἰς τὸν δρόμον.

— Εἶναι ὁ Γεράσιμος ὁ μέθυσο! εἶπεν ἡ κυρὰ Μαρίνα ἀναστενάζουσα· μὲ τὸ μεθύσι του κατέστρεψε τὸ σπίτι του καὶ τὰ παιδιὰ του. Ὁ Θεὸς νὰ δίδῃ ὑπομονὴν εἰς τὴν δυστυχισμένην γυναϊκά του!

— Καλὰ τοῦ τὰ λέγουν ὁ ἰατρὸς καὶ ὁ ἱερεὺς μας, ἀλλὰ ποῦ ν' ἀκούσῃ αὐτὸς ὁ μέθυσο! εἶπεν ὁ Στέφανος. Καλὰ τὸ λέγε ἡ παροιμία· τὸν ἀράπη σαπουνίζεις, τὸ σαποῦνι μόνον χάνεις. Εὐτυχῶς ἀποτελεῖ μοναδικὴν ἐξαιρέσιν εἰς τὸ εὐλογημένο μας χωριό.

Ἡ κυρὰ Μαρίνα ἤνοιξεν ἐν ἐρμάριον, ἔλαβε μικρὰν φιάλην πλήρη ἀρωματικοῦ ποτοῦ, ἐγέμισε τὸ μικρὸν ποτηράκι καὶ τὸ ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνδρα της.

— Εἰς τὴν ὑγείαν μας! εἶπεν ὁ κύρ Στέφανος καὶ ἔπιε τὴν μαστίχαν του. Καὶ τώρα, καλή μου Ἄννα, ἐμπρός! Πές μας μίαν ἱστορίαν· μὴ λησμονῆς, ὅτι εἶμαι μαθητῆς σου.

Τί ἱστορίαν; εἶπεν ἡ Ἄννα εὐχαριστημένη, διότι θὰ εἰδείκνυε τί προόδους ἔκαμεν ἐφέτος εἰς τὸ σχολεῖον. Νὰ σᾶς εἶπω διὰ τὸν μεγαλύτερον ἥρωα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, τὸν Ἡρακλέα, ποῦ ἐφόνευσε τοὺς λέοντας καὶ τὰ ἄγρια θηρία τῆς Πατρίδος μας καὶ ἐδοξάσθη ὡς μέγας εὐεργέτης καὶ ἡμίθεος;

— Τὴν ἱστορίαν αὐτὴν τὴν ξεύρω ἀπὸ πέρυσιν, εἶπε γελῶν ὁ Στέφανος. Ἄλλην!

— Νὰ σᾶς εἶπω διὰ τὸν Θηρσεά, ὁ ὁποῖος ἅμα ἐφόνευσε τὸν Μινώταυρον εἰς τὴν Κρήτην καὶ ἐπέστρεφεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀντὶ νὰ ὑψώσῃ ἄσπρα πανιὰ εἰς τὸ πλοῖόν του, ἀφῆκε τὰ μαῦρα; καὶ τότε ὁ πατέρας του ὁ Αἰγέυς, ὡς εἶδε τὸ πένθιμον πλοῖον,

ἐνόμισεν, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ εφορευθῆ καὶ ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀπὸ τότε τὸ πέλαγος αὐτὸ ὠνομάσθη Αἰγαῖον;

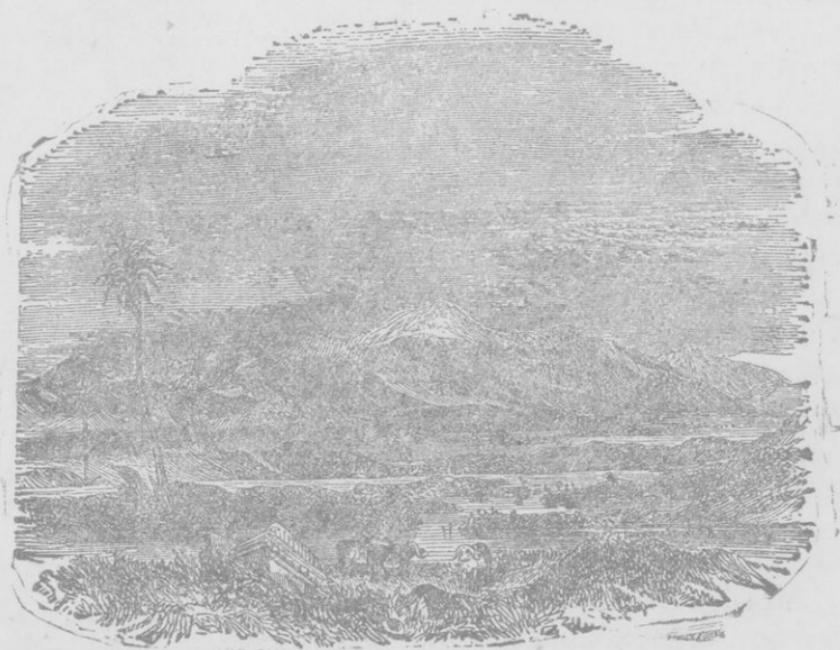
—Ὅχι, αὐτὰ τὰ ξεύρομεν! Ἄλλο!

—Τότε θὰ σὰς εἶπω διὰ τὴν περίφημον Ἀργοναυτικὴν ἐκστρατείαν. Ὁ ἥρως Ἴάσων κατασκεύασε τὸ ὠραῖον πλοῖον Ἀργῶ καὶ ἐπέρασε τὴν ἀπέραντον θάλασσαν, ὅπως ἀρπάσῃ τὸ χρυσόμαλλον δέρας. Ἡ μάγισσα Μήδεια τὸν ἐβοήθησε...

—Καὶ αὐτὴν τὴν ἱστορίαν τὴν ξεύρω! εἶπε γελῶν ὁ κύρ Στέφανος.

—Ἀἶ, τότε δὲλα τὰ ξεύρετε! Καὶ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον;

—Καὶ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον!

Τρωάς.

—Τὴν ἐπιστροφὴν ἔμωσ τὸ πανούργου Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν Πατρίδα τοῦ τὴν Ἰθάκην; Αὐτὴν δὲν τὴν ξεύρετε!

—Ἐχεις δίκαιον, Ἄννα· αὐτὴν τὴν ἱστορίαν δὲν τὴν ξεύρω.

—Δέκα ἔτη, εἶπεν ἡ Ἄννα, ἐκινδύνευεν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν. «Ἄχ! Θεέ μου! ἔλεγεν ὑψώνων τὰ χέρια τοῦ εἰς τὸν οὐρανόν· ἄς ἴδω καὶ καπνὸν μόνον ν' ἀναβαίνει ἀπὸ τὰς οἰκίας τῆς Πατρίδος μου καὶ ἄς ἀποθάνω!»

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Διέτρεξε φοβερούς κινδύνους· οί σύντροφοί του ὅλοι ἐχάθησαν καὶ μόνον αὐτὸς κατώρθωσε μὲ τὴν ἐπιμονὴν καὶ τὴν θέλησίν του νὰ σωθῆ. Ὁ μεγαλύτερος ποιητῆς τοῦ κόσμου, ὁ Ὅμηρος, ἔψαλεν εἰς τὸ ποίημά του, τὴν «Ὀδύσειαν» τὰς περιπετειᾶς καὶ τὰ βάσανα τοῦ Ὀδυσσεῶς, ὅπως εἰς τὴν «Ἰλιάδα» του ἔψαλε τὴν ὀργὴν τοῦ Ἀχιλλέως κατὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος.

—Καὶ ἔχεις σὺ τὸν Ὅμηρον; ἠρώτησε μὲ ζῶηρον ἐνδιαφέρον ὁ Στέφανος.

—Πῶς; εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ τὸν ἔχω; Νά, ἐκεῖ πέρα εἰς τὸ τραπέζι.

Ὁ γέρον ἀγροφύλαξ ἐσηκώθη μόνος του, ἐπῆρε τὸ θαυμαστὸν βιβλίον καὶ τὸ ἔδωκε τῆς Ἄννας.

—Διάβασέ μας, παιδί μου, ὀλίγον. Δὲν φαντάζεσαι μὲ τί συγκίνησιν περιμένω νὰ τὸν ἀκούσω!

—Νὰ σὰς διαβάσω, εἶπεν ἡ Ἄννα φυλλομετροῦσα τὸ βιβλίον, τὴν συνάντησιν τοῦ Ὀδυσσεῶς μὲ τὸν γέροντα πατέρα του τὸν Λαέρτην. Νὰ ἰδῆτε, πόσον ὠραία περιγράφει τὴν ἀγάπην τοῦ Ὀδυσσεῶς πρὸς τὸν πατέρα του, τὸν ὁποῖον εἶχεν εἴκοσιν ἔτη νὰ ἴδῃ.

Ἐτοποθετήθησαν ὅλοι ἀναπαυτικὰ τριγύρω ἀπὸ τὴν φωτιάν· ὁ Φῶτος ἔβαλε δύο μεγάλα ξύλα, διὰ ν' ἀνάψῃ καὶ νὰ τοὺς ξεπτάνῃ περισσότερον, καὶ ἤτοιμάζοντο ν' ἀκούσουν μὲ μεγάλην προσοχὴν τὸν Ὅμηρον.

Πῶς ἐγένεν ἡ ἀναγνώρισις τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ τοῦ πατρὸς του μετὰ εἴκοσιν ἔτη.

Μονάχον τὸν πατέρα του στὸ πρόσχαρο κηπᾶρι ἤϋρε, ὅπου κάποιος ἐσκάλιζε φυτό· φοροῦσε τρύπιον ῥαπτὸν χιτῶνα λιγδερόν καὶ βωδινῆς κνημίδες. Τὸν εἶδεν ὁ πολύπαθος ὁ θεῖος Ὀδυσσεῶς κομμένον ἀπ' τὰ γηρατεῖα, στὴ θλίψι βυθισμένον κ' εἰς μέγα δένδρον ἀπιδιᾶς ἐστάθηκε νὰ κλάῃ. Καὶ νὰ μετρήσῃ ἐβάλθηκε στοῦ λογισμοῦ τὰ βάθη, ἂν θ' ἀγκαλιάσῃ τὸν γλυκὸν πατέρα, κ' εὐθὺς ὅλα νὰ τοῦ εἰπῆ, πῶς ἔφθασε στὴ γῆ τὴν πατρικὴν του ἢ μ' ἐρωτήματα πολλὰ νὰ δοκιμάσῃ πρῶτα.

Καὶ τοῦτο συμφερότερον τοῦ φάνηκε, ἀφοῦ ἐσκέφθη,
μὲ λόγια πρῶτα ἐγγικτικὰ τῇ δοκιμῇ νὰ κάμῃ.
Μ' αὐτὴν τῇ γνώμῃ σίμωσεν ὁ θεῖος Ὅδυσσέας
καὶ τὸ φυτὸν ὁ γέροντας ξελάκκιζε σκυμμένος.
Στὸ πλάγι τὸν προσφώνησεν ὁ ἔνδοξος υἱὸς του.

— ὦ γέρε, δὲν εἶσαι ἄτεχνος καλλιεργητῆς τοῦ κήπου·
περιποιεῖσαι ὅλα καλά· στὸν κῆπο αὐτὸν δὲν εἶναι
ἓνα δενδράκι, μιὰ συκιά, κλήμα ἓνα, μιὰ ἐλαία,
μία ἀπιδιά, μία βραγιά, μὴ περιποιημένη.
Καὶ ἄλλο τι ἐγὼ θεὸς νὰ σοῦ πῶ καὶ μὴ σ' ἐμὲ θυμώσης.
Σὺ εἶσαι ἀπεριποίητος· σιμὰ στὸ ἄτερπνο γῆρας
ἔχεις τὸ σῶμα ῥυπαρὸ καὶ φορεῖς ῥοῦχα τρύπια.
Ὁ κύριος δὲν σ' ἀμελεῖ καλὸς ὡς εἶσαι ἐργάτης,
καθόλου ὅ τι εἶναι δουλικὸ μὲ σένα δὲν ταιριάζει
κι' ἀπὸ μορφῆς κι' ἀνάστημα σὺ δείχνεις βασιλέας,
ὁποῖος εἶναι, ἀφοῦ λουσιθῇ καὶ φάγη καὶ πλαγιασθῇ
εἰς κλίνην μαλακώτατη, ὡς πρέπει τῶν γερόντων!

— ὦ τί ὠραῖον! ἔλεγεν ὁ Στέφανος· νομίζω, πῶς βλέπω
τὸν γέροντα νὰ σκύβῃ καὶ νὰ σκαλίξῃ τὴν γῆν καὶ ἀποπάνω τὸν
οἶόν του νὰ τοῦ ὀμιλῇ καὶ μόλις νὰ συγκρατῆται, νὰ μὴ ριφθῇ
εἰς τὴν ἀγκάλῃν τοῦ πατέρα του! Ἔλα, Ἄννα, ἂν ἐκουράσθῃς,
δῶσε τοῦ Φῶτος νὰ διαβάξῃ.

Ὁ Φῶτος τότε μὲ χαρὰν ἐπῆρε τὸν Ὅμηρον καὶ ἐξηκολού-
θησεν·

Ἄλλὰ, ἔλα τώρα, λέγε μου μ' ἀλήθεια, τίνας εἶσαι
δοῦλος καὶ τίνας γεωργεῖς τὸν κῆπον, ὅπου βλέπω;
Καὶ τοῦτο ἀκόμη νὰ μοῦ εἰπῆς, ἂν εἶναι αὐτὴ τῷ ὄντι
ἡ Ἰθάκη κι' ὁ φίλος μου στοὺς ζωντανούς, ἂν εἶναι
ἢ ἀπέθανε καὶ βρῖσκεται στὴν κατοικίᾳ τοῦ Ἄδου.
Ὅτι ἄκου τώρα, τί θὰ πῶ κι' ἄς τὸ φυλάξῃ ὁ νοῦς σου
ἄνδρα — ἐγὼ ξένισ' ἄλλοτε, στὴ γῆ τὴν πατρικὴ μου,
ποῦ εἶχεν ἔλθει στὸ σπίτι μας· κι' ἀπ' ὄσους ξένους εἶδα
στὸν τόπο μου καλύτερος ἄλλος θνητὸς δὲν ἦλθε.
Ἄπ' τὴν Ἰθάκην κήρυττε τὸ γένος καὶ πατέρα
τὸν Ἀρκεισιάδην ἔλεγεν, ὅτι εἶχε, τὸν Λαέρτην!

Καὶ πρὸς αὐτὸν διακρύζοντας ἀπήντησε ὁ πατέρας.

— ὦ ξένε, εὐρίσκεισαι στή γῆ, ὅπου ἐρωτᾷς νὰ μάθῃς,
κ' εἰς τὴν Ἰθάκῃ ζωντανόν, ἂν εὐρίσκεις ἐκεῖνον,
Θὰ σ' ἀντεφιλοξένιζε, θὰ σὲ φιλοδωροῦσε
μὲ δῶρα, ὡς πρέπει πρὸς αὐτόν, πού μᾶς ξενίσῃ πρῶτος.
Καὶ τώρα, εἰπέ μου καθαρά, πόσα ἔτη εἶναι, πού ἐδέχθη
κεῖνον τὸν ξένον ἔρημον υἱόν μου, ἂν ποτε ζοῦσε,
ἄμοιρον, πού τῶν ποθητῶν μακρὰν καὶ τῆς Πατρίδος,
ψάρια στὸν πόντον ἔφαγαν ἢ στή στεριά θηρία
καὶ ὄρνεα κατεσπάραξαν· καὶ ἄχ! δὲν τὸν ἔχει ἐνδύσει
νεκρὸν καὶ δὲν τὸν ἐκλαψεν ἢ μάννα καὶ ὁ πατέρας
ἐμεῖς, πού τὸν γεννήσαμεν· καὶ τὸν ἀγαπημένον
ἄνδρα τῆς, ἢ πολύδωρη, φρόνιμη Πηνελόπη,
ὡς πρέπει δὲν ξεφώνισε στήν ὕστερή του κλίνῃ,
οὐδὲ τὰ μᾶτια του ἔκλεισε, ὡς τῶν νεκρῶν ἀρμόζει!

Σ' ἐκεῖνον ὁ πολύγνωμος ἀπήντησ' Ὀδυσσεύς·

Ἄπο πέμπτος χρόνος ἔκλεισεν, ἀφότου ὁ Ὀδυσσεύς
πέρασ' ἀπὸ τὴν Πατρίδα μου· καλότυχα τοῦ ἀμοίρου
δεξιὰ φανῆκαν τὰ πουλιά, καθὼς ἀναχωροῦσε.

Ὅστε καὶ μὲ περίχαρη ψυχὴ τὸν χαιρετοῦσα
κ' ἔφευγε κείνος μὲ χαρὰ κ' ἐλπίδα εἶχαμε πάλι
νὰ σμίξωμε καὶ μὲ λαμπρὰ νὰ φιλευδοῦμε δώρα.

Εἶπε· τὸν ἄλλον σκέπασεν ἡ σκοτεινὰ τοῦ πόνου!
Μὲ τὰ δυὸ χέρια φούχτωσε τῆς γῆς τὸ μαῦρο χῶμα
καὶ τῶχυσε μὲ βογγητὰ στήν ἄσπρη κεφαλὴ του!...
Κείνου ῥαίζετο ἡ καρδιὰ καὶ στὸ ῥουθυοῦνι ἡ πίκρα
τοῦ ξέσπασε πιά, ὡς κύτταξε τὸν ποθητὸν πατέρα·
ἐχύθηκε στήν ἀγκαλιά, τὸν ἔσφιξε καὶ τοῦ πε.

«— Ἐγὼ μαι αὐτός, πού ἀναζητεῖς, ἰδού, πατέρα, ἐμπρός σου,
τὸν χρόνον ἔφθασα εἰκοστὸν στήν γῆ τὴν πατρικὴ μου!»

Ὁ Φῶτος δὲν ἠμπόρεσε περισσότερον νὰ προχωρήσῃ· τὰ δάκρυα τοῦ ἐπνίξαν τὴν φωνήν. Ἡ Ἄννα ἤρχισε καὶ αὐτὴ νὰ κλαίῃ καὶ ὁ γέρον Στέφανος μόλις ἐκράτει τὰ δάκρυά του·

— Νομίζω, εἶπεν, ὅτι βλέπω ἐμπρός μου τὸν υἱόν καὶ τὸν

πατέρα ν' ἀγκαλιάζωνται· νομίζω, ὅτι ἐγὼ ὁ ἴδιος εἶμαι ὁ Δαέρτης καὶ ἀγκαλιάζω ὕστερα ἀπὸ εἴκοσιν ἔτη τὸν υἱόν μου, ποῦ ἐγύρισεν ἀπὸ τὰ ξένα.

Καὶ ὁ Φῶτος ἐσυλλογιζέτο τὸν πατέρα του. . Ἄρά γε πότε θὰ τὸν ἐπανεβλεπε; Πότε θὰ ἐρρίπτετο καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἀγκάλην του καὶ θὰ τὸν προσεφώνει μὲ τὸ γλυκύτατον ὄνομα «Πατέρα!»

Πόσῃν δυστυχίαν δύναται νὰ φέρῃ εἰς μίαν οἰκογένειαν μία κακὴ συνήθεια.

Τώρα πλέον εὐρισκόμεθα εἰς τὴν καρδίαν τοῦ χειμῶνος· ἡ χιὼν πίπτει ἤσυχα καὶ μαλακὰ ὡς βαμβάκι καὶ στρώνει τὴν γῆν· τὰ δένδρα εἶναι κατάλευκα καὶ ἀκίνητα. Κάποτε μόνον ἓνας σπουργίτης πετᾶ ἐπάνω εἰς τοὺς χιονισμένους κλάδους, σταματᾶ ὀλίγον, δὲν εὐρίσκει κανὲν πράσινον φύλλον καὶ φεύγει πάλιν εὐθύς· καταβαίνει εἰς τὴν γῆν, σκύβει τὸ κεφαλάκι του, κυττάζει δεξιὰ, ἀριστερά, μήπως εὕρῃ κανένα σπόρον νὰ τσιμπήσῃ, ἀλλὰ τοῦ κἀκου!

Τσίου! Τσίου! φωνάζει ἀπηλπισμένος, τινάζει τὰ πτερά του, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀσπρίσει καὶ αὐτὰ ἀπὸ τὴν χιόνα, καὶ πετᾶ βιαστικὸς εἰς τὴν θερμὴν φωλεάν του κάτω ἀπὸ τὴν στέγην. Ἐκεῖ στέκεται, κυττάζει πέρα τὴν χιονισμένην πεδιάδα, τὰ γυμνὰ καὶ χιονισμένα δένδρα καὶ ἐκβάλλει μερικὸς θρηνώδεις κελαδισμούς, ὡς ἐὰν λέγῃ·

— Ἄχ! πότε νὰ περάσῃ ὁ χειμῶν, νὰ ἔλθουν πάλιν τὰ χελιδόνια, νὰ βγάλουν πάλιν τὰ δένδρα φύλλα καὶ νὰ γεμίσῃ ὁ ἀέρας ἀπὸ ἔντομα καὶ τὸ χῶμα ἀπὸ σκουληκάκια καὶ σπόρους!

Εὐτυχῶς τὰ εὐσπλαγχνικὰ παιδάκια, πρῶτ', μεσημέρι καὶ βράδυ, ὅταν φάγουν, ἀνοίγουν τὴν θύραν καὶ ρίπτουν τὰ ψίχουλα ἔξω εἰς τὴν αὐλήν. Οἱ σπουργίται τὸ ξεύρουν, περιμένουν καί, εὐθύς ὡς ἴδουν νὰ προβαίνῃ τὸ παιδάκι, φρρρτ! πετοῦν εἰς τὴν αὐλήν, παίρνουν τὰ ψίχουλα εἰς τὸ βράμφος των καὶ γυρίζουν χαρούμενα εἰς τὴν φωλεάν των.

Εἰς τὸ μικρὸν χωρίον τοῦ ἀγαθοῦ μας ἀγροφύλακος, τὰ σπῖτια εἶναι κατάκλειστα καὶ μόνον ἀπὸ τὴν μικρὰν καπνοδόχον ἀναθαίνει ἤσυχος καὶ σιγανὸς ὁ καπνὸς τῆς ἐστίας· ἐκεῖ ἀποκάτω ὑπάρχουν ἄνθρωποι, ἡ μητέρα ἐτοιμάζει τὴν θερμὴν

καὶ θρεπτικὴν σούπαν διὰ τὰ παιδιὰ της, οἱ ἄνδρες ξεκουράζονται ἀπὸ τοὺς κόπους των, ἢ γιὰ τὰ κενίξει τὰ ἐγγόνια της ἢ τὰ κρατεῖ ἐπάνω εἰς τὰ γόνατά της καὶ διηγεῖται παραμύθια.

Καὶ ὁμως εἰς ὄλα τὰ σπίτια τοῦ χωρίου δὲν βασιλεύει ἡ εὐτυχία.

Ἐὰν ἐκύπτετε ἀπὸ τὸ παράθυρον τοῦ φίλου μας τοῦ κὺρ Στεφάνου, θὰ ἐβλέπετε ὄλην τὴν οἰκογένειαν γύρω ἀπὸ τὴν πυρὰν ν' ἀκούῃ τὴν Ἄνναν νὰ ἐξιστορῇ τὰ παθήματα τοῦ Ὀδυσσεως ἢ τοὺς ἐνδόξους πολέμους τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τῶν Περσῶν.

Ἄν ὁμως ἐκύπτετε ἀπὸ τὸ παράθυρον τοῦ μεθύσου Γερασίου, θὰ ἐβλέπετε ἄλλην, ἐντελῶς διαφορετικὴν, εἰκόνα. Εἶναι βράδῃ· ὁ λύχνος καίει ἐπάνω εἰς τὸν λυχνοστάτην καὶ φωτίζει μίαν οἰκίαν παλαιὰν καὶ ἐτοιμόρροπον. Ἀπὸ τὰ παράθυρα καὶ ἀπὸ τὴν θύραν εἰσέρχεται ὁ ψυχρὸς βορρᾶς καὶ σαλεύει δυνατὰ τὴν φλόγα τοῦ λύχνου· ἀπὸ τὴν στέγην τὰ νερὰ τῆς βροχῆς τρέχουν καὶ λιμνάζουν εἰς τὸ πάτωμα.

Εἰς ἓνα παλαιὸν ξύλινον κρεβάτι κοιμᾶται καὶ βογχαλίζει ὁ Γεράσιμος· εὐθὺς ὡς ἐγύρισε μεθυσιμένος ἀπὸ τὸ καφεναεῖον, ἐκοιμήθη, χωρὶς νὰ φάγη καὶ χωρὶς νὰ κυττάξῃ τὸ παιδί του, τὸν Δημητράκη, ποὺ εἶναι ἄρρωστο καὶ κίτταται εἰς τὴν μέσην τῆς οἰκίας του, μέσα εἰς τὴν κούνιαν του, κατακίτρινον. Ἡ μητέρα του, ἡ δυστυχὴς Φροσύνη, κάθηται δίπλα του εἰς ἓν χαμηλὸν σκαμνίον καὶ τὸ κυττάζει καὶ δάκρυα χονδρὰ τρέχουν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της.

Τὸ μικρὸν φωνάζει ἀνήσυχον, ἀναστενάζει καὶ σηκώνει τὰ χεράκια του, ὡς ἐὰν ἐζήτει βοήθειαν.

— Θεέ μου! ἐπιθύριζεν ἡ μητέρα του, λυπήσου με! Αὐτὸ μοῦ ἀπέμεινεν ἀπὸ τὰ τέσσαρα παιδιὰ μου· ἂν τὸ χάσω καὶ αὐτὸ, τί θὰ γίνω ἢ ἔρημη;

Ἐκυψε πάλιν εἰς τὴν κούνιαν καὶ εἶδε τὸν Δημητράκη της· τὸ μέτωπόν του ἦτο ὠχρὸν, τὰ χεῖλη του στεγνά, οἱ ὀφθαλμοὶ του θολωμένοι καὶ ξηρὸς βῆξ ἐσχίζε τὰ σπλάγγνα του καὶ τὸν λαιμόν του. Ἐνεθυμήθη τότε ἡ δυστυχὴς, ὅτι μὲ τὸν ἴδιον τρόπον εἶχον ἀποθάνει καὶ τὰ ἄλλα της τρία παιδιὰ. Ἐτινάχθη ἐπάνω τρομαγμένη καὶ ἐρώναξε τὸν ἄνδρα της.

— Γεράσιμε, σίχω!

Τὸν ἔσεισε δυνατὰ καὶ τὸν ἐξύπνησε.

— Τί ἔχεις; τί ἔπαθες; φωνάζει αὐτὸς ὠργισμένος· δὲ μ' ἀφίγνεις ἤσυχον;

Καὶ ἐγύρισεν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος.

— Ἄκουσε, Γεράσιμε, σήκω! Τὸ παιδί μας πεθαίνει. Δὲ φοβεῖσαι σὺ τὸν Θεόν;

ἽΟ Γεράσιμος ὠργίσθη πάλιν, ἀνεσηκώθη, ἐχασμήθη κα εἶπε·

— Αἶ, καὶ τί θέλεις νὰ τοῦ κάμω ἐγώ; Θεὸς εἶμαι νὰ τοὶ δώσω ζωὴν;

— Νὰ τρέξης εἰς τοῦ ἱατροῦ, Γεράσιμε, νὰ πέσης εἰς τὰ πόδια του, νὰ ἔλθῃ... Ἴσως προφθάσῃ...

— Ὁ Θεὸς δὲν τὸ κάμνει καλὰ καὶ ὁ ἱατρὸς θέλεις νὰ τὴ γιάνῃ; εἶπεν ὁ μέθυστος προσπαθῶν νὰ ξεφύγῃ καὶ νὰ κοιμηθῇ πάλιν μὲ τὴν ἤσυχίαν του.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ θρῆνος τοῦ παιδίου ἀντήχησεν εἰς τὸ μικρὸν δωμάτιον. Ξηρὸς βῆξ ἠκούσθη πάλιν νὰ τοῦ θερίζῃ τὰ σπλάγχχνα. Ὁ Γεράσιμος τότε μὲ ἓν πῆδημα κατέβη ἀπὸ τὴ κρεβάτι, ἐνεδύθη βιαστικά, ἔβαλε τὸ βαρὺ μάλλινον ἐπανωφόρι, ποὺ τοῦ εἶχεν ὑφάνει ἡ γυναῖκά του, ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ ἐξήφανίσθη.

Ἡ χιὼν εἶχε σκεπάσει τοὺς δρομίσκους τοῦ χωρίου κα ἐφύσα ἄνεμος παγωμένος.

— Τί διαβολόκαιρος! εἶπε βλασφημῶν ὁ Γεράσιμος· ποὶ νὰ ὑπάγῃ κανεὶς τέτοιαν ὥραν; Καὶ νὰ εἶναι τοῦλάχιστον ἀνοικτὸ τὸ καφενεῖον νὰ πῶ ἓνα κρασάκι νὰ ζεσταθῶ!

Ἡ οἰκία τοῦ ἱατροῦ εὐρίσκετο εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ χωρίου τὸ καφενεῖον εὐρίσκετο εἰς τὸν μέσον καὶ κατ' ἀνάγκην ἀπ ἐκεῖ ἔπρεπε νὰ περάσῃ ὁ Γεράσιμος, διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τοῦ ἱατροῦ.

Ἦτο πλέον μεσάνυκτα.

Ἐτάχυνε τὸ βῆμά του καὶ ἐντὸς ὀλίγου διέκρινε τὸ χαμηλὸν παράθυρον τοῦ καφενεῖου φωτισμένον μὲ χαμηλωμένον τι φῶς τῆς λυχνίας.

— Τάκ! τάκ!

— Ποῖος εἶναι; ἐφώναξεν ἀπὸ τὸ κρεβάτι του μὲ συναχωμένην φωνὴν ὁ Σπῦρος ὁ ἀπάηλος.

— Ἐγώ, Σπῦρο, ἀπήντησεν ὁ Γεράσιμος, ἄνοιξε!

— Ἐανάρχῃσαι; τοῦ εἶπε γελῶν δὲν σοῦ ἀνοίγω τέτοιαν ὥραν εἶναι ἀπηγορευμένον.

— Τότε δός μου ἀπὸ τὸ παράθυρον ἓνα ποτήρι κρασί νὰ ζεσταθῶ καὶ νὰ υπάγω εἰς τὸν ἱατρὸν διὰ τὸ παιδί μου. Κρυώνω καὶ δὲν ἤμπορῶ νὰ σαλεύσω.

— Καλὰ πᾶρε καὶ φύγε.

Ὁ Γεράσιμος ῥοφᾷ μὲ ἀπληστίαν τὸ κρασί τοῦ ποτηρίου, ποῦ τοῦ δίδει ἀπὸ τὸ παράθυρον ὁ κάπηλος, ἀλλὰ δὲν περνοῦν δύο λεπτά καὶ οἱ καπνοὶ τῆς μέθης ἀρχίζουσι νὰ τὸν ζαλίζουν, διότι τὸν εὔρον ἐξηντλημένον. Ἐλησμόνησε καὶ τὸ παιδάκι του, τὸ ὁποῖον ἀπέθνησκε καὶ τὴν μητέρα, ποῦ ἔκλαιεν ἐπάνω ἀπὸ τὴν κούνιαν τοῦ μικροῦ καὶ ἐρρίφθη εἰς τὸ κατώφλιον τοῦ καφε-νείου βαρύτατος.

— Πρέπει νὰ υπάγω εἰς τὸ σπίτι νὰ κοιμηθῶ, ἐψιθύρισε μετ' ὀλίγον.

— Καὶ δὲν θὰ υπάγῃς εἰς τοῦ ἱατροῦ; ἐφώνησεν ὁ κάπηλος. Ἐλησμόνησας βλέπω.

— Ἀλήθεια! εἶπεν ὁ Γεράσιμος κτυπῶν τὸ μέτωπόν του. Τὸ ἐλησμόνησα! Μπᾶ! προσέθηκε, θὰ εἶναι ἀργὰ τώρα πλέον. Ἄς γυρίσω εἰς τὸ σπίτι.

— Ἐλα, ἐμπρός, ἴσια! τοῦ ἐφώνησεν ἐλεεινολογῶν αὐτὸν ὁ Σπύρος, κράτει τὸν τοίχον!

Καὶ ἔκλεισε τὸ παράθυρον, διότι ἔκαμνε κρύο. Ὁ Γεράσιμος ἐσηκώθη μὲ δυσκολίαν καὶ περιεπλανήθη ἀρκετὴν ὥραν εἰς τοὺς δρόμους τοῦ χωρίου.

Ἦρχιζε πλέον νὰ ἐξημερώνῃ τὸ γλυκὸ φῶς τῆς αὐγῆς ἐρρδιζε τὴν ἀνατολὴν καὶ ἡ χιονισμένη κορυφή τοῦ βουνοῦ ἔλαμψε

Βαρὺς ἔπεσεν ἐπάνω εἰς τὴν θύραν τοῦ ὁ Γεράσιμος καὶ ἔσλος ὁ μικρὸς οἰκίσκος ἐσεισθη.

— Ἄνοιξε! ἐφώνησεν εἰς τὴν γυναῖκά του.

Ἄπομέσα θρῆνοι καὶ ὀδυρμοὶ ἤκούοντο. Τὸ σπίτι εἶχε γεμίσει ἀπὸ γείτονας, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἐξυπνήσει ἀπὸ τὰ μοιρολόγια τῆς δυστυχομένης μητρός. Τὸ παιδάκι τῆς, ὁ Δημητράκης, ἡ τελευταία τῆς παρηγορία, δὲν υπῆρχε πλέον. Ἐσβῆσαι ἦσυχια, ὅπως σβῆνει ὁ λύχνος, ποῦ δὲν ἔχει πλέον ἔλαιον· ἐμαράνθη καὶ ἔπεσεν, ὅπως μαραίνεται καὶ πίπτει τὸ κομμένον ἄνθος.

Μία γειτόνισσα ἔτρεξε καὶ ἤνοιξε εἰς τὸν Γεράσιμον.

— Ἐσκότωσης τὸ παιδί σου, ἄθλια! τοῦ εἶπε μὲ δικαίαν ἰγανάκτησιν.

Τί συμβουλεύει εἰς τὰς χωρικὰς ἢ ἀδελφὴ τοῦ ἱατροῦ διὰ τὴν εὐτυχίαν των.

Τὴν ἐπομένην ἑσπέραν ἡ οἰκογένεια τοῦ κυρ Στεφάνου ἔκα-
μεν ἐπίσκεψιν τοῦ ἱατροῦ.

Ὁ ἱατρὸς ὠμίλει διὰ τὸ δυστύχημα τοῦ Γερασίμου, θυμωμέ-
νος, διότι ὁ ἄνθρωπος ἀφήνεται κάποτε καὶ ἀποκτηνώνεται· μέχρι
τοιούτου σημείου ἀπὸ τὸ ποτὸν καὶ τὴν χαρτοπαιξίαν.

Ἡ κυρία Ἀντιγόνη μὲ τὴν κυρὰ Μαρίαν καὶ δύο τρεῖς
χωρικὰς συνωμίλουν καὶ εἰργάζοντο· ἡ μία ἔπλεκεν, ἡ ἄλλη ἔρ-
ραπτεν, ἄλλαι ἔκλωθον. Ἡ κυρία Ἀντιγόνη ἠρέσκετο νὰ καλῆ
συχνὰ εἰς τὴν οἰκίαν της τὰς χωρικὰς καὶ νὰ τὰς μανθάνῃ χίλια
πράγματα χρήσιμα εἰς τὴν ζωὴν των. Δὲν ἤξευρον νὰ κόπτουν
τὰ ἐνδύματά των καὶ νὰ τὰ βράπτουν, δὲν ἤξευρον τί σημασίαν
ἔχει ἡ καθαριότης καὶ ἡ ὑγιεινὴ, τί πρέπει νὰ κάμνουν, ὅταν τὸ
παιδίον ἀσθενῇ· δὲν ἤξευραν μήτε κἂν νὰ μαγειρεύσουν, εἰμὴ
βλίγα φαγητά, πάντοτε τὰ ἴδια.

Ἡ καλὴ ἀδελφὴ τοῦ ἱατροῦ, μὲ ἄπειρον καλοσύνην καὶ ὑπο-
μονήν, τὰς ἐδίδασκεν· ὀλίγον κατ' ὀλίγον νέαι συνήθειαι ἤρχι-
σαν νὰ ἐπικρατοῦν εἰς τὸ χωρίον· ὅταν εἰσήρχεσο εἰς μίαν οἰ-
κίαν, σοῦ ἔκαμνεν ἐντύπωσιν ἡ τάξις καὶ ἡ καθαριότης· ὅλα τὰ
πράγματα ἦσαν εἰς τὴν θέσιν των, καθαρὰ καὶ ὠραῖα· μὲ τὰ ἴδια
βλικά, ποὺ εἶχον καὶ πρότερον, ἤξευρον τώρα νὰ μαγειρεύουν ποι-
κίλα φαγητά, θρεπτικὰ καὶ νόστιμα, καὶ οἱ σύζυγοί των, ὅταν
ἐγύριζον ἀπὸ τὰς ἐργασίας των ἦσαν τόσοσιν εὐχαριστημένοι, ὥστε
ἤρχισαν νὰ φέρονται καλύτερα καὶ ν' ἀγαποῦν περισσότερον τὴν
οἰκίαν των.

— Νὰ ἠξεύρατε, ἔλεγεν εἰς αὐτὰς ἀπόψε ἡ κυρία Ἀντιγόνη,
νὰ ἠξεύρατε πόσον εὐκολον πρᾶγμα εἶναι νὰ γίνῃ κανεὶς εὐτυ-
χῆς, θὰ ἦσθε ὅλαι εὐτυχισμένοι. Τί ἀπαιτεῖται; Ὀλίγα πρᾶ-
γματα· νὰ ξεύρης, ποῖον εἶναι τὸ καθήκόν σου καὶ νὰ τὸ ἐκτελῆς.
Καὶ ποῖον εἶναι τὸ καθήκον μιᾶς γυναικός; Ν' ἀγαπᾷ καὶ νὰ
βοηθῇ τὸν ἄνδρα της, νὰ προσπαθῇ νὰ τοῦ καθιστᾷ ὅσον τὸ δυ-
νατὸν πλέον εὐχάριστον τὴν ζωὴν. Ὅταν ἔρχεται εἰς τὴν οἰκίαν
ἀντὶ νὰ εὐρίσκη ὅλα ἄνω κάτω, νὰ τὰ εὐρίσκη ὅλα τακτοποιη-
μένα· τὸ φαγητὸν ἑτοιμον καὶ καλομαγειρευμένον, τὰ παιδιὰ
λουσμένα, κτενισμένα, καθαρὰ, καὶ τὴν γυναῖκά του καλὴν, γε-
λαστὴν καὶ ὑπήκοον.

Ἡ γυνὴ εἶναι βασίλισσα μέσα εἰς τὴν οἰκίαν της· αὐτὴ πρέπει νὰ φροντίζῃ δι' ὅλα καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων της. Ἄν εἰς ἄνθρωπος γίνῃ καλὸς ἢ κακὸς, τοῦτο τὸ ὀφείλει πρὸ πάντων εἰς τὴν μητέρα του· ἂν μάθῃ κανεὶς ἀπὸ τὴν μητέρα του νὰ λέγῃ ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας τὴν ἀλήθειαν, νὰ εἶναι τίμιος, ν' ἀγαπᾷ τὸν πλησίον του, νὰ εἶναι φιλότιμος, ἐπιεικὴς, δίκαιος, φιλόπατρις, τότε καὶ ὅταν μεγαλώσῃ θὰ ἐξακολουθῇ νὰ ἔχῃ τὰς ἀρετὰς αὐτὰς καὶ θὰ εἶναι ὠφέλιμος εἰς τὸν ἑαυτὸν του καὶ εἰς τὴν Πατρίδα του. Ἄν ὅμως ἡ μητέρα του δὲν φροντίσῃ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μὲ τοὺς λόγους της καὶ μὲ τὸ καλὸν της παράδειγμα νὰ τοῦ δείξῃ τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, τότε τὸ παιδί της αὐτό, ὅταν θὰ μεγαλώσῃ, θὰ γίνῃ κενόδοξος, ἐγωιστής, ψεύστης, ἄδικος καὶ μοχθηρὸς, ἄχρηστος καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν του καὶ εἰς τοὺς ἄλλους.

Βλέπετε πόσῃ μεγάλῃ δυνάμειν ἔχει ἡ μητέρα· ἀπὸ αὐτὴν ἐξαρτᾶται νὰ γείνη τὸ παιδί της κακοῦργος ἢ ἥρωος. Δι' αὐτὸ εἶχε δίκαιον ἐκεῖνος, ποῦ ὅταν τὸν ἠρώτησαν τί χρειάζεται νὰ γίνῃ ἡ Πατρίς σου μεγάλη, ἀπήντησε·

— Χρειάζονται μητέρες! Τίποτε ἄλλο.

Ὁ κύρ Στέφανος ἤκουε μὲ προσοχὴν τοὺς λόγους τῆς καλῆς κυρίας καὶ εἶπε·

— Πόσον δίκαιον ἔχετε, κυρία Ἀντιγόνη! Νά, ἔχομεν ἐδῶ εἰς τὸ χωρίον μας ἓνα φοβερὸν παράδειγμα· τὸν Γεράσιμον, ποῦ ἐσκότωσε προχθὲς ἀπὸ τὴν μέθην του καὶ τὴν ἀμέλειάν του καὶ τὸ τελευταῖόν του παιδί. Αὐτὸν τὸν ἐνθυμοῦμαι ἐγὼ μικρόν· οἱ γονεῖς του ἦσαν πλούσιοι καὶ τὸν ἠγάπων ὑπερβολικά· ἀλλὰ δὲν ἤξευραν, πῶς πρέπει ν' ἀγαπᾷ κανεὶς τὰ παιδιὰ του καὶ τὸν κατέστρεψαν. Ὅταν ἔλεγεν ἓνα ψεῦμα, ἀντὶ νὰ τὸν τιμωροῦν, ἐγέλων καὶ τὸν ἐχάιδεον· ὅταν ἦτο ἐορτὴ, τοῦ ἐδίδον καὶ ἔπινε κρασί διὰ νὰ τὸν κυττάζου νὰ κάμνῃ ἀστεία· ὅταν τὸν ἐβλεπαν νὰ τυραννῇ τὰ ζῖβα ἢ νὰ περιγελά τοὺς φίλους του, διότι ἦσαν πτωχοὶ καὶ ἐφόρου κακὰ ρούχα, ἀντὶ νὰ τὸν μαλώνουν, τὸν ἐκαμάρωναν καὶ τὸν ἐφίλου.

Καὶ τώρα, ἰδοὺ τ' ἀποτελέσματα· νά, ποῦ κατήντησε τὸ χαϊδεμένον παιδί! Ἐνῶ εἶχεν ὅλα τὰ μέσα νὰ γίνῃ ὁ καλύτερος τοῦ χωρίου, ὁ εὐεργέτης τοῦ τόπου του, κατήντησε μέθυσος, πτωχός, χαρτοπαίκτης, φονεὺς τῶν παιδιῶν του ἀπὸ ἀσυγχώρητον ἀμέλειαν, καὶ μὲ μίαν λέξιν αἰσχος τοῦ χωρίου μας!

— Ὁ διδάσκαλος μᾶς ἔμαθεν ἓν ποίημα διὰ τὰς μητέρας!

εἶπε τότε ἡ Ἄννα, ἡ ὁποία ἕως τότε ἤκουε σιωπηλῆ τὰς ὁμιλίας τῶν μεγαλυτέρων τῆς.

— Τί ποίημα; Νὰ μᾶς τὸ εἴπῃς, Ἄννα, νὰ τὸ μάθωμεν καὶ ἡμεῖς! εἶπεν ἡ κυρία Ἀντιγόνη.

Ἡ Ἄννα εἰς τὴν ἀρχὴν ἐντρέπετο, ἔπειτα ὁμως ἔλαβε θάρρος καὶ εἶπε·

Μητέρες, δασκαλέψετε,
βυζᾶξετε τὰ παιδιὰ σας
μὲ τῆς τιμῆς τὸ γάλα
νὰ φέρουνε μὲ σεβασμὸ
στὰ χεῖλη τ' ὄνομά σας,
σὰ θὰ γενοῦν μεγάλα.

Θρησκεία τὸ ἓνα μάθημα
Πατριδα τὸ ἄλλο νᾶναι
φθάνουν αὐτὰ τὰ δύο
νὰ κλείσουν μέσσω στὴν καρδιά
σὰν θὰ τὰ μελετᾶνε
τοῦ κόσμου τὸ βιβλίον.

Ἔτσι πολῖτες θὰ γενοῦν
νὰ τοὺς ζηλεύουν ὅλοι
φίλοι κ' ἐχθροὶ καὶ ξένοι
κι' ἀπ' τὰ μωρὰ σας τὰ παιδιὰ
θὰ βγοῦν στρατοὶ καὶ στόλοι
κ' Ἑλλάδα δοξασμένη!

(Σπ. Ματσούκας)

**Πῶς ταξιδεύει ὁ Φῶτος τὰ Χριστούγεννα
εἰς τὸ χωρίον του.**

Τὰ Χριστούγεννα ἐπλησίαζαν καὶ ὁ Φῶτος ἠτοιμάζετο νὰ περάσῃ τὰς ἐορτὰς εἰς τὴν οἰκίαν του, μὲ τὴν μητέρα του καὶ

μέ τήν ἀδελφήν του· ὁ κύρ Στέφανος τοῦ εἶχε δώσει τήν ἄδειαν. Μὲ τί χαράν ὁ Φῶτος ἔκαμνε τὰς ἐτοιμασίας του! Ἐφόρτωσε δύο ζῶα μὲ σίτον, ὄσπρια, ὀπωρικά, ἔλαιον καὶ ὅτι ἄλλο ἐδικαιούτο νὰ λάβῃ ἀπὸ τὸ μερίδιόν του. Μὲ τὰς οἰκονομίας του εἶχεν ἀγοράσει ἐνδύματα διὰ τήν ἀδελφήν του καὶ τήν μητέρα του καὶ μικρὰ δῶρα διὰ τοὺς φίλους του.

Ἡ παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων ἔφθασεν· ὁ καιρὸς ἦτο καλός, τὰ σύννεφα εἶχον διαλυθῆ, ὁ ἥλιος ἔλαμπε καὶ ἐθέρμαινε τήν γῆν. Ὁ Φῶτος ἠσθάνετο ἀνέκφραστον χαράν, διότι θὰ ἔδλεπε πάλιν, ἔπειτα ἀπὸ πέντε περίπου μῆνας, τήν ἀγαπητὴν του οἰκογένειαν· ἔστενοχωρεῖτο ὅμως συνάμα, διότι ἄφηγε δι' ὀλίγας ἡμέρας τοὺς καλοὺς του προστάτας.

Τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἐπρόκειτο νὰ φύγῃ, ἀνέβη εἰς τὸν περιστερεῶνα καὶ συνέλαβεν ἕνα λευκὸν ὠραῖον περιστέρι.

— Ἄννα, εἶπε, γελῶν, θὰ σοῦ κάμω μίαν ἐκπληξιν, θὰ ἴδῃς· κύτταξε, θὰ πάρω μαζί μου αὐτὸ τὸ περιστέρι καὶ θὰ δέσω μίαν ἐρυθρὰν κλωστήν εἰς τὸ πόδι του, νὰ τὸ διακρίνῃς.

— Τί; θὰ ξαναγυρίσῃ;

— Δὲν σοῦ λέγω! θὰ ἴδῃς μόνη σου!

Τὸν ἐφίλησαν ὅλοι μὲ ἀγάπην καὶ τὸν ἀπεχαιρέτισαν ἕως εἰς τὴν ἄκραν τοῦ χωρίου. Ἐπέρασαν ἀπὸ τὸ Δημαρχεῖον καὶ ὁ Φῶτος ἐνεθυμήθη τὴν φυλακὴν, κατὰ τὴν ἀληθευμένην ἐκείνην νύκτα, τῆς συλλήψεώς του Ἐστράφη πρὸς τὸν ἀγαθὸν ἀγροφύλακα, ὅστις ἐβάδιζε δίπλα του καὶ μὲ τὸ βλέμμα τοῦ εἰδείξε τὴν φυλακὴν καὶ ἐχαμογέλασε·

— Περασμένα, ξεχασμένα! εἶπεν ὁ κύρ Στέφανος· ἔπειτα προσέθεσε γελῶν·

— Πρῶτα κακὰ καὶ ὕστερα καλὰ, δλα καλὰ.

Ὁ ἰατρός, ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ ἱερεὺς ἐφάνησαν τότε ἀπὸ τὴν ἄκραν τοῦ δρόμου·

— Κατευόδιον, ἀγαπητὲ Φῶτο, τοῦ ἐφώνησαν σφίγγοντες τὸ χεῖρι του μὲ ἀγάπην. Νὰ μᾶς ἔλθῃς γρήγορα!

— Καλὴν ἀντάμωσιν! Καλὴν ἀντάμωσιν! ἔλεγεν ὁ Φῶτος συγχεκινημένος.

Ὅταν ἔμεινε μόνος, ἐστράφη ὀπίσω· εἶδε τὸ χωρίον εἰς τὴν ἄκραν τοῦ δάσους, τὸ ὑψηλὸν κωδωνοστάσιον, τὸ Σχολεῖον, προσεπάθησε νὰ εὕρῃ τὴν οἰκίαν τοῦ καλοῦ ἀγροφύλακος, ἀλλὰ δὲν ἠμπόρεσεν· οἱ ὀφθαλμοὶ του εἶχον θολώσει ἀπὸ τὰ δάκρυα.

— Εὐχαριστῶ σε, Θεέ μου! ἐψιθύρισε κάμνων τὸν σταυρὸν του. Πῶς εἰσηρχόμην εἰς τὸ χωρίον αὐτὸ πρὸ ὀλίγων μηνῶν, παινασμένος, ἀπηλπισμένος, κλέπτης, καὶ πῶς ἐξέρχομαι τώρα! Ἄς εἶναι εὐλογημένος, Θεέ μου, τὸ ὄνομά Σου εἰς τοὺς αἰῶνας!

Πῶς ἐπέρασεν ὁ Φῶτος τὰ Χριστούγεννα μὲ τοὺς οἰκείους του.

ἽΟ Φῶτος εἶχε κρατήσῃ μυστικὸν ἀπὸ τὴν μητέρα του, ὅθ θὰ ἐπήγαινε τὰ Χριστούγεννα νὰ τοὺς ἴδῃ. Ἦθελε νὰ τοὺς προξενήσῃ ἐξαφνικὴν χαράν. Καὶ δι' αὐτὸ ἀπόψε, παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων, ἐνῶ ὄλαι αἱ οἰκίαι ἀντηχοῦν ἀπὸ φωνᾶς καὶ γέλοια, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Φῶτου βασιλεύει σιωπὴ καὶ στενοχωρία.

— Ἄχ! παιδί μου, λέγει ἡ κυρὰ Εἰρήνη εἰς τὴν κόρην της, νὰ ἦσαν ἐδῶ ὁ Φῶτος καὶ ὁ πατέρας σου· πόσον ὠραία θὰ ἐωρτάζομεν τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ μας!

ἽΟ κῶδων τῆς μικρᾶς Ἐκκλησίας ἤρχισε τότε νὰ κτυπᾷ καὶ ν' ἀναγγέλλῃ εἰς ὄλον τὸ χωρίον τὴν μεγάλην εἶδησιν.

— ώΟ Χριστὸς γεννᾶται! ώΟ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ Παντοδύναμος Θεὸς ὑπὸ μορφὴν παιδίου, γεννᾶται σήμερον εἰς τὴν ταπεινὴν φάτνην καὶ ἡ Παναγία Μητέρα του, μαζὶ μὲ τοὺς τρεῖς Μάγους, γονατιστοὶ ἐμπρὸς του τὸν προσκυνοῦν.

«Ἄγγελοι μετὰ ποιμένων δοξολογοῦσι,
Μάγοι δὲ μετὰ ἀστέρος ὁδοιποροῦσι·
δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγεννήθη παιδίον νέον
ὁ πρὸ αἰῶνων Θεός».

— Πηγαίνωμεν, μητέρα, εἶπεν ἡ Χρηστίνα· ἡ λειτουργία ἤρχισεν· ἐφύλαξα δύο δεκάρες ν' ἀνάψω δύο κεριά· τὸ ἐνατοῦ πατέρα καὶ τὸ ἄλλο τοῦ Φῶτου.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην βήματα ἤκούσθησαν καὶ ἡ θύρα ἐκρούσθη δυνατά.

— Ποῖος νὰ εἶναι τέτοιαν ὥραν; εἶπεν ἡ κυρὰ Εἰρήνη ἀνήσυχος.

— Μητέρα, θὰ εἶναι ὁ Φῶτος ! ἀνεφώνησεν ἡ Χρηστίνα καὶ ἔτρεξεν εἰς τὴν θύραν.

— Ἀνοίγει καὶ διπλῆ κραυγὴ χαρᾶς ἀκούεται ;

— Φῶτό μου !

— Χρηστίνα μου !

Ἡ μητέρα ἔτρεξε καὶ τὰ γόνατά της ἔτρεμον ἀπὸ συγκίνησιν.

— Παιδί μου ! Παιδί μου ! ἐφώναζε, καλῶς ὤρισες !

Οἱ γείτονες, ὅσοι ἐπέρνων καὶ ἐπορεύοντο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἤκουον τὰς χαρμωσοῦνας φωνὰς καὶ κύπτοντες ἀπὸ τὴν θύραν, ἔλεγον·

— Καλῶς τὰ δέχθηκες, γειτόνισσα !

— Ὁ Χριστὸς σοῦ στέλλει ἀπόψε τὸ παιδί σου !

— Μεγάλῃ ἢ χάρις Του, ἀπῆντα εὐτυχῆς ἢ κυρὰ Εἰρήνη καὶ ἐσταυροχοπεῖτο. Ἐπειτα κυττάζουσα τὸν Φῶτον ἐκαμάρωνε καὶ ἔλεγεν·

— Πῶς ἐμεγάλωσες, παιδί μου ! Πῶς ἐπάχυνες !

— Καὶ ὁ πατέρας ; ἠρώτησε σιγὰ ὁ Φῶτος.

Σύννεφον λύπης ἐσκίασε τὴν χαρὰν των· ὄχι δὲν ἦσαν τελείως εὐτυχεῖς· ὦ ! νὰ ἦταν καὶ ὁ πατέρας των ἀπόψε μαζί των, τί χαρά !

— Ἐχομεν καιρὸν νὰ λάβωμεν γράμμα του, εἶπεν ἡ Χρηστίνα.

— Ὁ Θεὸς νὰ τοῦ δίδῃ δύναμιν καὶ νὰ τὸν προστατεύῃ ! ἐφιθύρισε ἡ κυρὰ Εἰρήνη.

Ὁ Φῶτος δὲν ἐχώρται νὰ βλέπῃ τὴν οἰκίαν του· τί χαρά, τί συγκίνησις !

« ὦ σπῖτι μου καλὸ κι' ἀγαπημένο,
Χίλιες φορὲς νὰ εἶσαι εὐλογημένο,
κι' ἡ ἅγια πάντα τοῦ Θεοῦ ματιὰ
στ' ἀδέλφια μου νὰ δίδῃ εὐλογία
καὶ νὰ μυρώνη ἀδιάκοπα μὲ ὑγεία
τὰ τίμια τῶν γονέων μου γηρατειά ! »

— Ἐλ εἶσαι κουρασμένος, παιδί μου.

— Ὅχι, μητέρα· θέλω νὰ ὑπάγωμεν μαζί εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· βλέπω εἰσθε ἔτοιμαί.

— ὦ ! τὸ χρυσό μου παιδί, ποῦ ἀγαπᾷ τὴν Ἐκκλησίαν !

εἶπεν ἡ κυρὰ Εἰρήνη καὶ ἐφίλησε μὲ τρυφερότητα τὸν υἱὸν τῆς.

Μὲ τί ὑπερηφάνειαν ἢ εὐτυχίης μητέρα ἐπήγγεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν! Δεξιὰ εἶχε τὸν υἱὸν τῆς, νέον ὡραῖον καὶ δυνατὸν, ἀριστερά τῆς τὴν Χρηστίαν, ὡραῖαν κόρην ἕως δέκα ἐτῶν, μὲ τὰ καλοπλεγμένα ξανθὰ τῆς μαλλιά.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ὑπερηφάνεια τοῦ Φώτου δὲν ἦτο μικροτέρα· ἔφυγεν ἀπὸ τὸ χωρίον τοῦ παιδάκι ἀδύνατον, πτωχόν, ἀβέβαιον διὰ τὸ μέλλον τοῦ καὶ τώρα γυρίζει ἠλιοκαμμένος καὶ δυνατός, μὲ πεποίθησιν εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ. Κατὰ τοὺς πέντε τούτους μῆνας εἰργάσθη μὲ θέλησιν καὶ ὑπομονὴν καὶ κατώρθωσεν ὄχι μόνον τὸ φωμί τοῦ νὰ κερδίζῃ, ἀλλὰ καὶ τὴν οἰκογένειάν τοῦ νὰ βοηθῇ.

— Πατέρα, εἶπεν ἀπὸ μέσα τοῦ, πολέμα εἰς τὴν Μακεδονίαν τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἑλλάδος, ἕως ὅτου μεγαλώσω ἐγὼ καὶ ἔλθω νὰ πάρω τὴν θέσιν σου αὐτοῦ πέρα! Τώρα νὰ μένης ἡσυχος διὰ τὸ σπίτι μας· εἶμαι ἐγὼ ἐδῶ καὶ φροντίζω.

Μὲ πόσον θάρρος ἐδοῦθήσεν εἰς μικρὸς βουκόλος τὸν πατέρα τοῦ Φώτου κατὰ τῶν βουλγάρων;

Αἱ δέκα ἡμέραι, τὰς ὁποίας ἐπέρασεν εἰς τὸ σπίτι τοῦ ὁ Φῶτος, τοῦ ἐφάνησαν ὡς μία ὥρα. Δὲν ἐχόρταινε νὰ βλέπῃ τὴν μητέρα τοῦ καὶ τὴν ἀδελφὴν τοῦ.

Ὅλον τὸ μικρὸν ἐκεῖνο σπιτάκι ἔλαμπεν ἀπὸ τὴν εὐτυχίαν.

Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἀρχιχρονιας, ὁ Φῶτος ἐπῆρε τὸ περιστέρι, τὸ ὁποῖον εἶχε φέρεῖ μαζί τοῦ, τοῦ ἔδωκεν εἰς τὸν λαιμὸν ἓνα μικρὸν χαρτάκι, ὅπου ἔγραψε:

«Χρόνια πολλά!»

καὶ ἔπειτα τὸ ἀφήκεν ἐλεύθερον.

Τὸ περιστέρι ὑψώθη ταχύτατα, ἐσταμάτησε μίαν στιγμὴν καὶ ἔπειτα ἤρχισε νὰ διαγράφη εἰς τὸν ἀέρα κύκλους ὀλοὸν μεγαλυτέρους. Φαίνεται πῶς ἐζήτηε νὰ διακρίνῃ πρὸς ποῖον μέρος ἐκεῖτο ἡ προσφιλες φωλεὰ τοῦ· αἰφνης ἀποφασίζει καὶ ὁρμᾷ μὲ ταχύτητα ἀστραπῆς, πρὸς τὰ δεξιὰ!

— Καὶ λέγεις νὰ ὑπάγῃ τώρα, Φῶτο, εἰς τὸ σπίτι τοῦ καλοῦ Στεφάνου; ἠρώτησεν ἡ Χρηστίνα.

— Βεβαίωτατα! ἀπήντησεν ὁ Φῶτος. Δὲν ἐνθυμείσαι ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Ἱστορίαν, ὅτι, ἅμα ἔπαυσεν ὁ Κατακλυσμός, ὁ Νῶε ἀφῆκε μίαν περιστερὰν νὰ πετάξῃ ἀπὸ τὴν Κιβωτὸν καὶ αὐτὴ ἐγύρισε πάλιν φέρουσα κλάδον ἐλαίας εἰς τὸ βράμφος τῆς; Ἀπὸ τότε συχνὰ αἱ περιστεραι ἐχρησίμευσαν ὡς ἀγγελιαφόροι. Ἐνίστε μάλιστα ἔσωσαν καὶ τὴν ζωὴν χιλιάδων ἀνθρώπων. Παίρνουν ἀπὸ ἓνα μέρος πολλὰ περιστέρια καὶ τὰ κλείουν εἰς τὸ κλουβί. Ἐὰν ἀφήσουν ἐλεύθερον ἓνα ἀπὸ τὰ περιστέρια αὐτά, εὐθὺς ὁρμᾷ ταχύτατα πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς παλαιᾶς φωλεᾶς του. Φαντάσου λοιπὸν μίαν πόλιν νὰ τὴν πολιορκῇ στενῶς ὁ ἐχθρικός στρατός· οὐδεὶς δύναται νὰ ἐξέλθῃ καὶ νὰ ἀναγγεῖλῃ εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς του, ὅτι κινδυνεύουν καὶ νὰ σπεύσουν εἰς βοήθειαν τῆς πόλεως. Πεῖνα φοβερὰ μαστίζει τοὺς κατοίκους καὶ πολλοὶ ἀποθνήσκουν ἐξ ἀσιτίας. Ἐνα περιστέρι τότε, φέρον γύρω ἀπὸ τὸν λαιμὸν του τὴν ἀγγελτήριο ἐπιστολήν, ὑψώνεται εἰς τὸν ἀέρα, ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς τῶν ἐχθρῶν, καὶ διεύθυνεται πρὸς τὴν φιλικὴν πόλιν, ὅπου εὐρίσκεται ἡ φωλεὰ του· ἐκεῖ τὸ περιστέρι καταβαίνει, τὸ συλλαμβάνουν, διαβάζουσι τὴν ἐπιστολήν καὶ ἀμέσως στέλλουσι στρατὸν καὶ τρόφιμα καὶ οἱ κάτοικοι τῆς πολιορκημένης πόλεως σώζονται.

Ἡ Χρηστίνα ἤκουε τὸν ἀδελφόν, τῆς μὲ ἀνέκφραστον χαρὰν.

— Τί εὐτυχής, ποῦ εἶμαι, ἔλεγε, νὰ ἔχω κοντά μου τὸν ἀδελφόν μου!

Ἄλλὰ τὴν μεγίστην χαρὰν τὴν ἐδοκίμασαν τὸ βράδυ τῆς αὐτῆς ἡμέρας· ἔλαβον γράμμα ἀπὸ τὸν πατέρα των!

Ὁ Φῶτος τὸ ἐδιάβασε καὶ ἡ φωνή του ἔτρεμεν ἀπὸ τὴν συγκίνησιν.

« Ἀγαπητέ μου Φῶτο! Ἐλπίζω τὸ γράμμα μου τοῦτο νὰ τὸ λάβετε τὴν ἀρχιχρονιάν, διὰ νὰ σᾶς εἴπῃ μὲ πόσῃ ἀγάπῃ σᾶς εὐχομαι νὰ ζήσετε εὐτυχεῖς χρόνια πολλὰ καὶ νὰ ἴδωμεν ὅλοι μας πολὺ γρήγορα μεγάλην πάλιν καὶ ἐνδοξὸν τὴν Πατρίδα μας.

Πρὸς χάριν σου, Φῶτο, θὰ σοῦ γράψω σήμερον ἓν ἠρωτικὸν ἐπεισόδιον, ποῦ μοῦ συνέβη προχθές, διὰ νὰ ἴδῃς τὸ παράδειγμα τοῦ συνομηλίκου σου, καὶ ὅταν τύχῃ περίστασις νὰ φερθῆς καὶ σὺ τὸσον γενναῖα.

Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἶχομεν μάθει, ὅτι σῶμα Βουλγάρων ἐπε-

ρασαν από ένα ελληνικόν χωρίον, τὸ ἔκαυσεν, ἔσφαξε τὰς γυναί-
κας καὶ τὰ παιδιά καὶ ἔφυγεν· τρέχοντες ἀμέσως νὰ τιμωρήσω-
μεν τοὺς κακούργους· ἡμεῖθα ὅμως ὀλιγώτεροι καὶ ἔπρεπε νὰ
προχωρῶμεν, χωρὶς νὰ μᾶς ἴδουν, καὶ νὰ τοὺς ἐπιτεθῶμεν ἔξα-
φνικῶς.

Ἐπεράσαμεν ἓνα στενὸν μονοπάτι βουνοῦ καὶ ἐφθάσαμεν εἰς
μίαν στενὴν κοιλάδα· ἀπ' ἐκεῖ ἤτοιμαζόμεθα νὰ προχωρήσωμεν
δεξιὰ, ὀπίσταν, αἰφνης, διακρίνομεν κάποιαν κίνησιν εἰς τὰ ἀπέ-
ναντί μας δένδρα. Ἐξαπλωνόμεθα εὐθὺς κατὰ γῆς, διὰ νὰ μὴ
μᾶς ἴδουν· ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ παρακολουθῶμεν τὰς κινήσεις τοῦ
ἔχθρου· ποῦ πηγαίνει; πόσοι εἶναι; τί κάμνουν; Ἄν ἀνέβαινε
κανεὶς μας εἰς ἓν ἀπὸ τὰ δένδρα, ποῦ εὐρίσκοντο ἐκεῖ, θὰ τὸν
ἔβλεπαν οἱ Βούλγαροι καὶ θὰ ἐπροδιδόμεθα. Ἡ ἀμηχανία μας
ἦτο μεγάλη.

Αἰφνης βλέπομεν ἓνα μικρὸ παιδάκι νὰ βόσκη ἐκεῖ πλησίον
ἐλίγα πρόβατα. Τὸ φωνάζω· αὐτὸ πρόθυμον ἔρχεται· εἶναι
Ἑλληνόπουλον ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν, εὐφύεστατον καὶ θαρ-
ραλέον!

— Ἐχεις καλὸ μάτι, παιδί μου; τοῦ λέγω· βλέπεις μακρὰν;

— Ἐγὼ βλέπω ἓνα πουλὶ ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἓνα μίλι! μοῦ ἀπε-
κρίθη μὲ ὑπερηφάνειαν.

— Καὶ πῶς σὲ λέγουν;

— Ἀλέξανδρον!

— Τότε ἡμπορεῖς, Ἀλέξανδρέ μου, ν' ἀναθῆς εἰς αὐτὸ τὸ
δένδρον καὶ νὰ μοῦ εἴπῃς, ἂν εὐρίσκωνται ἐδῶ κοντὰ Βούλγαροι·
τί κάμνουν; ποῦ πηγαίνουν; Ἐλα, θὰ σὲ πληρώσω διὰ τὸν
κόπον σου;

— Νὰ μὲ πληρώσης! εἶπεν ἔξωργισμένος ὁ Μακεδονόπαις.
Μήπως πληρῶνεσαι σὺ καὶ ἔρχεσαι ἐδῶ καὶ σκοτώνεσαι, διὰ νὰ
μᾶς ἐλευθερώσης; Καὶ ἐγὼ λοιπὸν ἀγαπῶ τὴν Πατρίδα μου
ὡσὰν καὶ σένα καὶ ἀκόμη περισσότερον!

— Καλὰ, παιδί μου. Ἀνάβα λοιπὸν μὲ προσοχὴν καὶ γρήγορα!

Εἰς μίαν στιγμὴν ὁ Ἀλέξανδρος εἶχεν ἀναρριχηθῆ καὶ εἶχε
ρθάσει εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου.

— Κύτταξε ἔμπρὸς σου! Μέσα εἰς τὰ δένδρα! τοῦ ἐφώναξα
γιγὰ, διὰ νὰ μὴν ἀκουσθῶ.

Τὸ παιδί ἐκύτταξεν, ὅπου τοῦ εἶπα, καὶ διὰ νὰ διακρίνῃ καλύ-
τερα ἔβαλε τὴν παλάμην τοῦ χειροῦ τοῦ ἔμπρὸς ἀπὸ τὰ μάτια του.

— Βλέπεις τίποτε ; τοῦ ἐφώναξα.

Ναί, βλέπω ἀνθρώπους νὰ κινεῦνται μέσα εἰς τὰ δένδρα.

Ναί, ναί, λαμποκοποῦν τὰ ὄπλα των ! Εἶναι Βούλγαροι !

Τὴν στιγμήν ἐκείνην μία σφαῖρα ἐσύριξε καὶ ἐπέρασε μέσα ἀπὸ τὸ δένδρον. Μερικοὶ κλάδοι ἐκόπησαν καὶ ἔπεσαν ἐπάνω ἀπὸ τὰς κεφαλὰς μας.

— Κάτω, παιδί μου, γρήγορα ! ἐφώναξα. Κάτω ! σὲ εἶδαν.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἐγύρισε τὴν κεφαλὴν του πρὸς τὴν ἀριστερὰν διὰ νὰ κυτιάξῃ ἀκόμη. Δεύτερος ὅμως συριγμὸς σφαιράρας ἀκούεται.

— Κάτω ! ἐφώναξα δυνατώτερα, κάτω ἀμέσως !

— Τώρα.. τώρα.. ἀπήντησε τὸ γενναῖον παιδί· δεξιὰ βλέπω ὀπίσω ἀπὸ ἓνα σπίτι...

Τρίτος πυροβολισμὸς ἤκούσθη καὶ ὁ μικρὸς ἦρως ἐκρημνίσθη ἀπὸ τὸ δένδρον, μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω καὶ μὲ ἀνοικτὰ τὰ χέρια. Ὅλοι ἐτρέξαμεν γύρω του. Τὸ παιδάκι ἐσπάρασεν εἰς τὴν γῆν καὶ τὸ αἷμα ἔτρεχεν ἄφθονον ἀπὸ τὸ στήθος του. Ἦνοιξε τὰ μάτια του, ἐκίνησε τὰ χεῖλη καὶ ἐφιθύρισε·

— Δεξιὰ, εἶναι...καὶ ἄλλοι...πολλοί. .Βούλγαροι !

Ἄνεστέναξεν, ἐκύτταξε τὴν ἐλληνικὴν σημαίαν, ποῦ ἐκρατοῦσαμεν, προσεπάθησε νὰ σηκωθῇ, ἀλλὰ δὲν ἤμπορεσεν. Ἐσῆκωσε τότε τὸ χέρι του, ἔχαμογέλασε καὶ εἶπε μὲ φωνὴν μέλιος ἀκουομένην·

— Ζήτω ἡ Ἑλλάς !

Ἐκλινε τὴν ξανθὴν κεφαλὴν του ἐπάνω εἰς τὰ χόρτα καὶ ἐξεφύχησε.

Τὴν γενναίαν αὐτὴν πρᾶξιν, ἀγαπητέ μου Φῶτο, ἠθέλησα εὐθὺς νὰ σοῦ γράψω· δὲν θέλω ποτὲ νὰ λησμονήσῃ ἡ ψυχὴ σου τὸν μικρὸν Ἀλέξανδρον. Ἐνθυμείσαι τί σοῦ ἔλεγα, ὅταν ἤμην εἰς τὴν Πατρίδα ; Κάθε ἀνθρώπος ἔχει καθήκον νὰ γίνῃ ἦρως.

— Νὰ μοῦ φιλήσῃς τὴν μητέρα σου καὶ τὴν ἀδελφὴν σου καὶ νὰ μοῦ γράψῃς, πῶς περνάτε.

Σὰς φιλῶ ὅλους μὲ ἀγάπην

Μιχαήλ.

Ὁ Φῶτος ἔτελειώσε τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς, δὲν

ἔπε τίποτε· μέσα θμως εἰς τὴν φυγὴν του εἶχε κάμει ὄρκον νὰ πελεμήσῃ καὶ αὐτὸς διὰ τὴν Πατρίδα του.

Ἡοίαν καλὴν προᾶξιν ἔκαμεν ὁ Φῶτος καθ' ὁδόν, ὅταν ἐπέστρεφεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀγροφύλακος.

Αἱ ἡμέραι διήρχοντο εὐτυχισμένοι· τέλος ἐφθάσεν ἡ ὥρα τοῦ χωρισμοῦ· ὁ Φῶτος ἐφίλησε τὴν μητέρα του καὶ τὴν ἀδελφὴν του καὶ ἐξεκίνησε πάλιν διὰ τὸ χωρίον τοῦ καλοῦ του προστάτου.

— Πόσον ὠραία εἶναι ἡ ζωὴ! ἔλεγε μὲ τὸν νοῦν του ὁ Φῶτος, διατρέχων μόνος καὶ πεζὸς τὸν δρόμον. Ἄφηκα ὀπίσω μου τὴν μητέρα μου καὶ τὴν ἀδελφὴν μου ἡσυχούς καὶ εὐτυχεῖς. Πηγαίνει πρὸς ἀνθρώπους καλοὺς, οἱ ὅποιοι μὲ ἀγαποῦν ὡς παιδί των. Θ' ἀρχίσω νὰ ἐργάζωμαι πάλιν, νὰ καλλιεργῶ τὰ κτήματά των, νὰ κεντρίζω καὶ νὰ ἡμερώνω τὰ ἄγρια δένδρα, νὰ φυτεύω τὸν κήπον. Ἐπειτα θὰ περάσῃ ὁ χειμὼν καὶ θὰ ἔλθῃ ἡ ἀνοιξίς, μὲ τὰ λουλούδια της, μὲ τὰ χελιδόνια της καὶ μὲ τὸν ἥλιον. Τί χαρά! Πόσον εἶμαι εὐτυχής, διότι εἶμαι μικρὸς ἀκόμη καὶ ἔχω ἔμπρὸς μου ὀλόκληρον τὴν ζωὴν νὰ ἐργασθῶ, νὰ τελειοποιηθῶ καὶ νὰ γίνω ὅ τι θέλω!

Αὐτὰ τὰ σχέδια ἔπλασε μὲ τὸν νοῦν του ὁ Φῶτος καὶ ἐπήγγαινε.

Τότε εἶδε κάτι, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε θὰ λησμονήσῃ. Εἰς τὴν ἄκραν ἐνὸς βύακος, ἐγκαταλειμμένος μέσα εἰς τὰ χιόνια, ἐστέκετο εἰς ὄνος καὶ γύρω του πέντε ἕξ παιδιὰ τοῦ δρόμου τὸν ἐκτύπων, τὸν ἐτυράνουν καὶ ἐκρέμων τενεκέδες εἰς τὴν οὐρὰν του! Τὸ δυστυχισμένον ζῶον εἶχε κατεβασμένην τὴν κεφαλὴν του, τὰ κῦτιά του χαμηλωμένα καὶ τὴν οὐρὰν εἰς τὰ σκέλη του. Οἱ ὀφθαλμοί του μεγάλοι, μαῦροι καὶ συμπαθητικοὶ ἐκύτταζον πότε τὰ παιδιὰ, πότε κάτω τὴν χιονισμένην γῆν, μ' ἓνα παράπονον τόσον βαθύ, ὥστε ἡ καρδιά τοῦ Φῶτου συνεκινήθη.

Ὁ κύριός του, κακὸς καὶ ἀσπλαγχνος, θὰ τὸν εἶχε πολλὰ χρόνια καὶ τώρα, πού ἐγήρασε καὶ δὲν ἠδύνατο πλέον ὁ δυστυχής νὰ σηκώῃ βαρὺ φορτίον, τὸν ἐπέταξεν ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι του εἰς τὴν ἐρημίαν. ὅπου οὐδ' ἓνα πράσινον κλαδί εὔρισκε νὰ φάγῃ.

Καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ θρόμου τὸν ἐπῆραν ἀποπίσω καὶ τὸν ἔδερναν· ἡ βράχις του εἶχε γεμίσει ἀπὸ αἷματα καὶ μία πληγὴ βαθεῖα ἠνοιόετο κατακέκλινη εἰς τὸν δεξιόν του ἔμπροσθιον μη-

ρόν. Τώρα κουρασμένος πλέον ἐσταμάτησε καὶ ἐπερίεργε νὰ τὸν σκοτώσουν ἐπὶ τέλους, ἵνα ἡσυχάσῃ.

Οἱ κόρακες τριγύρω του, ὡς ἐὰν ἐμυρίσθησαν φοφίμι, τὸν περιεκύκλωσαν καὶ ἔκρωζον· ἄλλοι ἐκάθητο εἰς ἓν γυμνὸν δένδρον ἀπέναντι καὶ περιέμενον· ὁ γηραιὸς ὄνος ἤκουε τοὺς κρωγμούς των καὶ ἔκυπτε τὴν κεφαλὴν του ἀκόμη χαμηλότερα.

— Θεέ μου! ἐφειθύρισε μὲ πόνον ὁ Φῶτος, δὲν ὑπάρχουν λοιπὸν ἄνθρωποι νὰ λυπηθοῦν αὐτὸ τὸ δυστυχισμένον ζῶον;

Ἐπλησίασε καὶ τὰ παιδία εὐθὺς ἀπεμακρύνθησαν· ἤσθάνοντο καὶ αὐτά, ὅτι ἔκαμνον μίαν κακὴν πράξιν καὶ ἐντράπησαν.

Ὁ Φῶτος ἐπλησίασε τότε τὸ ὄνον, τὸν ἐχάιδευσε, τὸν ἐπλησίασεν εἰς τὸ βυάκιον, τοῦ ἔπλυνε τὰς πληγὰς καὶ ἔπειτα μὲ τὸ καθαρὸν μανδήλιόν του τοῦ ἔδεσε τὴν μεγάλην πληγὴν. Ὁ καὺμένος ὁ ὄνος ἐκινεῖτο τώρα, ἤσθάνετο, ὅτι ἦτο φίλος του ὁ νέος αὐτός, ἐσήκωσεν ὑψηλὰ τὰ αὐτὰ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἔλαμψαν. Καὶ μάλιστα ἤρχισε νὰ σείῃ τὴν οὐρὰν του εὐχαριστημένος. Εὐτυχῶς τὸ χωρίον ἦτο πλέον πλησίον καὶ ἐξεκίνησεν ὁ Φῶτος σύρων μὲ προσοχὴν τὸ δυστυχὲς ζῶον.

Κατὰ τὸ βράδυ ὁ Φῶτος εὗρίσκετο εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ καλοῦ μας Στεφάνου· τί χαρὰν ἤσθάνοντο ὅλοι! Πόσα δὲν εἶχον νὰ διηγηθοῦν!

— Ἦλθε καὶ ἐκάθησεν εἰς τὸν ὦμόν μου! εἶπεν ἡ Ἄννα μὲ χαρὰν.

— Τί ἐκάθησεν εἰς τὸν ὦμόν σου; ἠρώτησε μὲ περιέργειαν ὁ Φῶτος.

— Πῶς; ἐλησμόνησες; Τὸ περιστέρι, ποῦ μᾶς ἔφερε τὸ γραμματάκι σου!

Ὁ Φῶτος ἐπεσκέφθη τὰς αἰγας, τὸν ὄρνιθωνα, τὸν κήπον· εἰς τὴν ἄκραν ἦτο δεμένος ὁ ὄνος καὶ ἔτρωγε λαχανόφυλλα· εὐθὺς ὡς εἶδε τὸν εὐεργέτην του, ἔσεισε τὴν οὐρὰν του μὲ χαρὰν.

— Τί τὸν θέλεις, Φῶτο; ἔλεγεν ἡ Μαρίνα, αὐτὸς θὰ φοφήσῃ.

— Θὰ ἰδῆτε, ἔλεγεν ὁ Φῶτος, θὰ γίνῃ καλά· ἡ καλὴ τροφή θὰ τὸν δυναμώσῃ καὶ τὸ καλοκαίρι μὲ αὐτὸν θὰ κουβαλήσωμεν τὰ σταφύλια μας εἰς τὸν ληνὸν καὶ τὸ σιτάρι μας εἰς τὸν μύλον!

Ὁ Φῶτος ἐπῆγε κατόπιν καὶ ἐχαιρέτισε τὸν ἱατρόν, τὸν ἱερέα, τὸν διδάσκαλον. Ὅλοι τὸν ἐπανέβλεπον μὲ μεγάλην χαρὰν· ὅλοι ἠγάπων τὸν Φῶτον, διότι καὶ αὐτὸς τοὺς ἠγάπα καὶ ἦτο πάντοτε πρόθυμος νὰ κάμνῃ ὅ τι καλὸν ἤμποροῦσεν εἰς τὸν

πλησίον του. Νῦν ἀγαπᾶς τοὺς ἀνθρώπους· αὐτοὺς εἶνε ὁ μόνος τρόπος νὰ σὲ ἀγαποῦν καὶ αὐτοί.

Τί μαθαίνει ὁ Φῶτος ἀπὸ τὸν διδάσκαλον τοῦ χωρίου περὶ τῶν ὄνων καὶ τῶν σκύλων.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ Φῶτος διηγήθη εἰς τὸν διδάσκαλον τὴν ἱστορίαν τοῦ ὄνου καὶ τὴν σκληρότητα τῶν παιδίων.

— Οἱ ἄνθρωποι δὲν γνωρίζουν δυστυχῶς, ἀπήντησεν ὁ διδάσκαλος, τί ἀξίαν ἔχει τὸ ζῆλον αὐτὸ τὸτόσον ῥωμαλέον, ἡμερον καὶ ὑπομονητικόν. Ὁ ὄνος εἶναι εἰς ἀπὸ τοὺς καλυτέρους βοηθοὺς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅμως αὐτὸς τὸφορτῶνει βαρύτερα, τὸ δέρνει ἀλύπητα καὶ ὅταν γηράσῃ τὸ πετᾶ ἔξω! Ἐγὼ ὅλα αὐτὰ τὰ ἀποδίδω εἰς τὴν ἀμάθειαν· ἐὰν ἐγνώριζον τὴν ἱστορίαν τοῦ δυστυχοῦς ζῴου, θὰ τοῦ ἐφέροντο τελείως διαφορετικά.

Ὁ ὄνος ὁ ἄγριος, ὁ ὄναγρος, εἶναι κατὰ πάντα ἀνώτερος τοῦ ἡμέρου· εἶναι μεγαλύτερος, ὠραιότερος καὶ ταχύτερος. Ἡ κεφαλὴ του εἶναι μικρά, τὰ αὐτιά του πολὺ μικρότερα, τὸ σῶμά του κομψὸν καὶ αἱ κινήματι δυνατὰ καὶ λεπτά. Ὅταν βαδίξῃ ἢ τρέξῃ, δὲν κρατεῖ τὴν κεφαλὴν σκυμμένην· ἀπ' ἐναντίας τὴν ὑψώνει ὑπερηφάνως, καθὼς ὁ ἵππος.

Ὅταν τοὺς προσβάλλουν λύκοι, σχηματίζουν φάλαγγας εἰς σχῆμα κύκλου· εἰς τὸ κέντρον τοῦ κύκλου τοποθετοῦνται οἱ γέροντες καὶ οἱ νεαρώτεροι, ἐνῶ οἱ ἄλλοι μὲ τοὺς πόδας καὶ μὲ τοὺς ὀδόντας πολεμοῦν τὸν ἐχθρόν.

Αὐτὰ τὰ ὠραία καὶ ὑπερήφανα ζῶα τὰ ὑπετάξαμεν ἡμεῖς καὶ τὰ κατηντήσαμεν ὅπως σήμερον τὰ βλέπομεν καὶ πρὸς ἀνταμοιβὴν τὰ δέρομεν καὶ ὅταν γηράσουν, τὰ ἐγκαταλείπομεν εἰς τὰ χιόνια!

Ὁ Φῶτος ἤκουε μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν τοὺς ὠραίους καὶ σοφοὺς λόγους τοῦ διδασκάλου.

— Οἱ μαθηταί σας, τοῦ εἶπεν, εἶμαι βέβαιος θὰ γίνουν καλύτεροι ἀπὸ τοὺς γονεῖς των· σεῖς θὰ τοὺς διδάξετε ν' ἀγαποῦν τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ καὶ νὰ τὰ προστατεύουν.

— Τὸ ἐλπίζω, εἶπεν ὁ διδάσκαλος· κάμνω ὅτι ἡμπορῶ καὶ ἐλπίζω νὰ ἐπιτύχω. Σήμερον ἀκριβῶς διηγήθην εἰς τοὺς μαθη-

τάς μου μίαν θαυμασίαν ιστορίαν διὰ τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν γενναιότητα τῶν σκύλων· τόσον πολὺ συνεκινήθησαν, ὥστε πολλοὶ ἐδάκρυσαν· καὶ εἶμαι βέβαιος ὅλοι πλέον θ' ἀγαποῦν τὸ πιστὸν αὐτὸ ζῶον.

— Τί ιστορίαν; εἶπε μὲ περιέργειαν ὁ Φῶτος. ὦ! ἀγαπητέ μου διδάσκαλε, ἂν ἠθέλατε, νὰ μοῦ τὴν διηγηθῆτε καὶ ἐμένα!

— Εὐχαρίστως· πηγαίνομεν περίπατον ἕως τὸ δάσος καὶ σοῦ τὴν διηγοῦμαι.

ΓΑΠΗΜΕΝΟΙ οἱ δύο φίλοι ἐπροχώρουν.

Ὁ καιρὸς ἦτο ψυχρὸς, ἀλλὰ ὡραῖος· οἱ δύο φίλοι ἐβάδιζον γρήγορα καὶ δὲν ἠσθάνοντο καθόλου τὸ κρύον.

— Γνωρίζεις, Φῶτο, ἤρχισεν ὁ διδάσκαλος, ὅτι πολλοὶ γενναῖοι σοφοὶ ταξιδεύουν εἰς τοὺς πάγους καὶ προσπαθοῦν νὰ φθά-

σουν εἰς τὸ ἄκρον τῆς γῆς, τὸν πόλον. Εἰς μίαν τοιαύτην ἐκδρομὴν, οἱ σοφοὶ ἐπῆραν μαζί των σκύλους, διὰ νὰ σύρουν τὰ ἀμάξια των ἐπάνω εἰς τοὺς πάγους. Τὸ ἔργον αὐτὸ εἶναι δυσκολώτατον καὶ κοπιαστικώτατον. Οἱ σκύλοι ὑποφέρουν τὰ πάνδεινα· κρυώνουν, ἢ δίψα στεγνώνει τὸν λάρυγγά των, ἢ πείνα θερίζει τὰ ἐντόσθια των καὶ οἱ πληγωμένοι πόδες ἀφήνουν μακρὰν σειρὰν κίματος ἐπάνω εἰς τὸν πάγον.

Ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ τοὺς σκύλους αὐτοὺς ὠνομάζετο Φύλαξ, ἀληθὴς κολοσσός, μὲ ἐρυθρὸν τρίχωμα. Εἰς τὰς μάχας ἐναντίον τῶν ἄρκτων ἀνεδείχθη πάντοτε νικητὴς. Δὲν ἦτο δὲ μόνον εἰς τὰς μάχας πρῶτος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐργασίαν. Μόνος τοῦ ἔσυρεν ἀμάξιον μὲ τέσσαρας ἐπιβάτας.

Ὁ Πιστὸς εἶχε καὶ αὐτὸς μεγάλα προτερήματα· ἦτο πάντοτε εὐχαριστημένος, πάντοτε ζωηρὸς καὶ πηδηκτός, ἀκόμη καὶ ἐνώπιον τῶν ἄρκτων, ἀκόμη καὶ ὅταν ἡ Φλόξ τοῦ ἐκλείπτε τὸ φαγητόν του.

Ἡ Φλόξ, ὁ τρίτος σκύλος, ἦτο ὁ πονηρότερος τῆς συνοδείας. Ἀκούραστος εἰς τὰ παιγνίδια, πρῶτος εἰς τὸν δρόμον καὶ εἰς τὸ πῆδημα, ἔτρεφε μίσος ἄσπονδον ἐναντίον τῶν ἄρκτων καὶ τὰς ἐδίωκε καὶ ὅταν ἀκόμη ἦτο μόνος. Κατ' ἀρχὰς δὲν κατεδέχετο νὰ ζευχθῆ εἰς τὸ ἀμάξιον· ἔτρεξε νὰ φύγῃ, ἀλλὰ συνελήφθη καὶ μὲ τὴν οὐρὰν κάτω ὠδηγήθη συρόμενος ὀπίσω. Τί κάμνει τότε; Πηδᾷ ἐντὸς τοῦ ἀμαξίου καὶ μὲ τὰς φωνάς του παρατρύνει τοὺς

Ξλλους σκύλους νά τρέχουν. Καί ὅμως τόσον φιλότιμον ζῶον ἦτο ἡ Φλόξ, ὥστε ὅταν ἐξεύχθη εἰργάζετο μὲ ἐπιμονήν τόσην, ὥστε τὸ βράδυ ἐπιπτεν ἐξηντημένον ἀπὸ τὸν κάματον.

Ἐπὶ δύο ἔτη ἐταλαιπωροῦντο τὰ δυστυχῆ ζῶα καὶ ὑπερέ-
τουν μὲ ἀφοσίωσιν τοὺς κυρίους των. Ἐπὶ τέλους τὰ τρόφιμα
ἔλειψαν καὶ τὸ κρῖον ἐγένεν ἀνυπόφορον. Ἡ Φλόξ ἀπέθανεν ἀπὸ
τὴν πείναν. Ὁ Πιστός ἀδυνάτισε τόσον, ὥστε δὲν ἠδύνατο πλέον
νά σταθῆ εἰς τοὺς πόδας του· τὸν ἀφήσαν εἰς τοὺς πάγους, ἔρη-
μον, χωρὶς τροφήν, διότι δὲν τοὺς ἐπερίσσευε τίποτε ν' ἀφήσουν.
Ὁ Πιστός, ἀνεσηκώθη μὲ δυσκολίαν, τοὺς ἐκύτταξε διὰ τελευ-
ταίαν φορὰν καὶ ἐγαύγισε πενθίμως, ὡς ἐὰν τοὺς ἀπεχαιρέτα.
Ὁ Φύλαξ ἀπέθανε καὶ αὐτὸς τελευταῖος, ἀπὸ τὴν πείναν καὶ
ἀπὸ τὴν κούρασιν.

Ὁ Φῶτος ἤκουε μὲ συγκίνησιν τὴν ἱστορίαν τοῦ διδασκάλου
καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐδάκρυσαν.

— Ἐχετε δίκαιον, εἶπεν εἰς τὸν διδάσκαλον· ἡ ἀμάθεια μᾶς
κάννει νά φερώμεθα μὲ σκληρότητα εἰς τὰ ζῶα· ἐὰν ἐγνωρίζα-
μεν τί εὐεργετίας προσφέρουν εἰς τὸν ἄνθρωπον, μὲ τί ἀγάπην
καὶ εὐγνωμοσύνην θὰ τὰ ἐπεριποιούμεθα!

Τί μανθάνει ὁ Φῶτος ἀπὸ ἓνα χωρικὸν περὶ τοῦ νομοθέτου Λυκούργου.

— Πόσα καλὰ ἔμπορεῖ νά κάμῃ ἓνας ἄνθρωπος εἰς τὸν τό-
πον του! ἐσυλλογίζετο ὁ Φῶτος, ὅταν ἀπεχαιρέτισε τὸν εὐγενῆ
διδάσκαλον. Νά, ὁ ἱατρός· διαρκῶς εὐεργετεῖ καὶ διδάσκει τοὺς
χωρικοὺς. Ἡ ἀδελφή του πάλιν, πόσα καλὰ δὲν σκορπίζει γύρω
της! Δίδει τροφήν καὶ θερμὰ ἐνδύματα εἰς τοὺς πτωχοὺς, παρη-
γορεῖ τοὺς πάσχοντας καὶ συμβουλεύει τὰς χωρικός, πῶς ν' ἀνα-
τρέψουν τὰ παιδιὰ των καὶ πῶς νά καταστήσουν τὴν ζωὴν των
ἡσυχον καὶ εὐτυχῆ! Ὁ διδάσκαλος πάλιν μεταδίδει εἰς τὰς ψυ-
χὰς τῶν νέων τὴν ἀγάπην εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὴν Πατρίδα, εἰς
τοὺς ἄνθρώπους γύρω μας καὶ τέλος εἰς τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα.

Ὁ ἱερεὺς μὲ τοὺς εὐλαβεῖς λόγους του καὶ μὲ τὸ παράδει-
γμα του δεικνύει εἰς τοὺς χωρικοὺς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς καὶ
τῆς καλοσύνης...

— Τί συλλογίζεσαι, Φῶτο;

Ὁ Φῶτος ἐστράφη ἀπιστόμως καὶ εἶδε τὸν ἱατρὸν νὰ τοῦ χαμογελάῃ·

— Σὲ βλέπω πολὺ συλλογισμένον· τί τρέχει;

— Ἐσκεπτόμην, ἀπήντησεν ὁ Φῶτος, πόσα καλὰ ἔμπορει νὰ κάμῃ ἓνας ἄνθρωπος εἰς τὸν τόπον του!

— Θὰ σοῦ δείξω ἀμέσως ἓν παράδειγμα· ἔλα νὰ καθίσωμεν ἐδῶ εἰς τὸν περίβολον τῆς Ἐκκλησίας· ἕως ὅτου σημάνῃ ὁ ἔσπερινός, ἔχομεν καιρὸν νὰ ὀμιλήσωμεν.

— Εὐχαρίστως, ἀπήντησεν ὁ Φῶτος καὶ ἐκάθισαν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Ἐκκλησίας, κάτω ἀπὸ μίαν ἀμυγδαλὴν ἀνθισμένην. Τὸ ἀπόγευμα ἐκεῖνο ἦτο ἡσυχία, ἐλαφρὸν ἄεράκι ἔπνεε καὶ ἔρριπτεν ἐπάνω εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν δύο φίλων τ' ἀρωματώδη πέταλα τῶν ἀνθέων τῆς ἀμυγδαλῆς. Ὀλίγοι παλαιοὶ τάφοι ὑπῆρχον ἀκόμη εἰς τὴν αὐλὴν, διότι ὁ ἱατρός, ἔπειτα ἀπὸ πολλοὺς ἀγῶνας, εἶχε κατορθώσει νὰ μεταφέρουν τὸ νεκροταφεῖον μακρὰν τοῦ χωρίου· τοιοῦτοτρόπως δὲν ἐμολύνετο πλέον ἡ ἀτμόσφαιρα ἀπὸ δηλητηριασμένον ἀέρα, τὸν ὅποιον ἀναδίδουν τὰ ἀποσυντιθέμενα πτώματα.

Μερικοὶ χωρικοὶ ἐκάθηντο ἐκεῖ κοντὰ καὶ ἐπερίμεναν καὶ αὐτοὶ τὴν ὥραν τοῦ ἔσπερινου· ἐκράτουν εἰς τὰ χέρια των μικρὰ βιβλιάρια. Πρώτην φοράν εἶχεν ἴδει ὁ Φῶτος χωρικοὺς νὰ κρατοῦν βιβλία καὶ νὰ διαβάζουν.

— Τί βιβλία εἶναι αὐτά; ἠρώτησε τὸν ἱατρὸν.

— Τοὺς τὰ ἐχάρισε τὴν ἀρχιχρονιὰν ὁ διδάσκαλος· εἶναι ὠφελιμώτατα· διδάσκουν, πῶς νὰ καλλιεργῶμεν τὴν γῆν, πῶς νὰ φυτεύωμεν τὸν κήπὸν μας, πῶς νὰ κάμνωμεν καλὸν ἔλαιον, κρασί, μετάξι, μέλι...

— Καὶ ὄχι μόνον αὐτά, εἶπεν εἰς χωρικός, ἀλλὰ καὶ μερικὰ ἀπὸ τὰ βιβλία αὐτὰ μᾶς διηγοῦνται τὴν ἱστορίαν τῆς Πατρίδος μας· νά, αὐτὸ ποῦ ἔτυχεν εἰζεμένα περιγράφει, πῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἐνίκησαν οἱ Ἕλληνες τοὺς Πέρσας.

— Τὸ ἰδικόν μου βιβλίον, εἶπεν εἰς ἄλλος χωρικός, ἐξιστορεῖ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Λυκούργου καὶ τοῦ Σόλωνος.

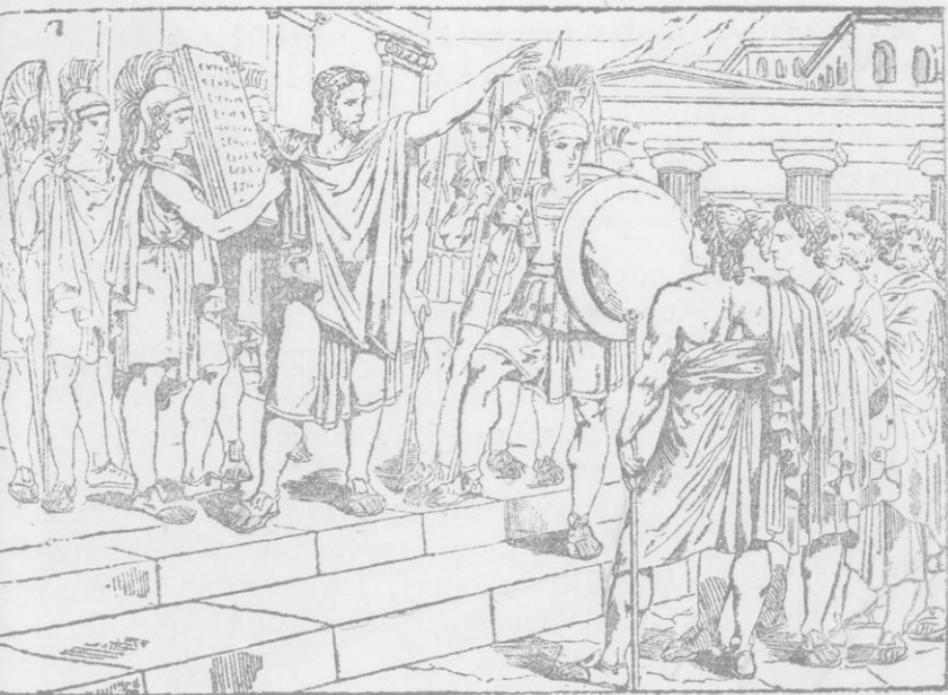
— Τί ἦτο ὁ Λυκούργος; ἠρώτησεν ὁ Φῶτος, περίεργος νὰ ἴδῃ, τί ἤξευρεν ὁ χωρικός.

— Ὁ Λυκούργος ἦτο νομοθέτης τῆς Σπάρτης, ἀπήντησεν ὁ χωρικός· ἐπῆγεν εἰς τὴν Κρήτην, ὅπου ὑπῆρχον τότε οἱ κα-

λύτεροι νόμοι. τοὺς ἐμελέτησεν, εἶδε τί ἤμποροῦσε νὰ ὠφελήσῃ τὴν Πατρίδα του καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Σπάρτην καὶ ἐψήφισε τοὺς περιφήμους νόμους, ποὺ ἔγιναν αἰτία νὰ δεξασθῇ εἰς τὰ πέ-
ρατα τῆς γῆς ὁ τόπος του.

Καὶ ποιοὶ ἦσαν οἱ νόμοι αὐτοὶ;

Ἐμοίρασε τὴν γῆν ἐξ ἴσου εἰς ὅλους τοὺς Σπαρτιάτας καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν ὑπῆρχον πλέον πτωχοὶ καὶ πλούσιοι. Ἐτρωγον ὅλοι μαζί ἀπλὰ καὶ πτωχικὰ φαγητά· μέλινα ζωμόν, κριθίνον ψωμί, τυρόν, σῦκα καὶ κυνήγιον. Τοὺς ὑπέβαλεν εἰς

φοβερὰς σκληραγωγίας, τοὺς ἔμαθε νὰ υποφέρουν τὸ κρύο, τὴν ζέστην, τὴν πείναν, τὴν δίψαν, τὴν κούρασιν καὶ οὕτως ἔγιναν οἱ ἀνδρειότεροι στρατιῶται τῆς Ἑλλάδος. Ἐμαθε τοὺς νέους νὰ σέβωνται τοὺς γέροντας καὶ νὰ ἐγείρωνται ἐνώπιόν των· τοὺς ἔμαθε νὰ ὑπακούουν τυφλοὶ εἰς τοὺς ἄρχοντας καὶ νὰ θυσιάζουν τὴν ζωὴν των ὑπὲρ τῆς Πατρίδος. Ἡ ἀνατροφή αὕτη τόσον πολὺ ὠφέλησε τοὺς Σπαρτιάτας, ὥστε καὶ αὐταὶ αἱ γυναῖκες των ἦσαν περίφημοι διὰ τὴν γενναϊότητα καὶ τὴν φιλοπατρίαν των. Ὅσάκις ἀνεχώρουν οἱ υἱοὶ των διὰ τὸν πόλεμον, μόνοι των τοῖς

ἔδιδον τὴν ἀσπίδα καὶ τοῖς ἔλεγον· «Ἡ τὴν ἢ ἐπὶ τὰς!» δηλαδὴ ἢ τὴν ἀσπίδα ταύτην νὰ φέρῃς νικητῆς ἢ ἐπάνω εἰς αὐτὴν νὰ σὲ φέρουν νεκρόν.

Μὲ τί χαρὰν ἤκουε τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ Φῶτος! Πόσον αἰδμιλίαι τῶν χωρικῶν ἤλλαξαν! Δὲν μαλώνουν πλέον μεταξύ των, δὲν παίζουσι πλέον χαρτιά, ἀλλὰ ξεύρουν τώρα νὰ ὀμιλοῦν περὶ τῆς Πατρίδος των, περὶ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τῆς, περὶ τῶν πολέμων καὶ τῆς δόξης τῆς! Καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ χρεωστοῦν εἰς τὸν καλὸν διδάσκαλον.

Τί μανθάνει ὁ Φῶτος περὶ τοῦ νομοθέτου Σόλωνος καὶ περὶ ἄλλων σοφῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

— Καὶ διὰ τὸν Σόλωνα τί ξεύρεις; ἠρώτησεν ὁ ἰατρὸς εὐχαριστημένος καὶ αὐτός, ποῦ ἔβλεπε τὴν ἀνέλπιστον πρόοδον τῶν χωρικῶν.

— Αὔριον θὰ σὰς εἶπω, ἀπήντησε γελῶν ὁ χωρικός· ἀπόψε θὰ διαβάσω τὴν ἱστορίαν τοῦ Σόλωνος.

— Νὰ σὰς τὴν εἶπω ἐγώ, εἶπεν ὁ ἰατρὸς, ἐλάτε, καθίσατε βλοὶ ἐδῶ κοντὰ μου!

— Οἱ χωρικοὶ μὲ μεγάλην χαρὰν καὶ περιέργειαν περιεκύκλωσαν τὸν καλὸν ἰατρόν των.

— Ὁ Σόλων, ἤρχισεν ὁ ἰατρὸς, ἦτο Ἀθηναῖος· ἂν καὶ πλούσιος, δὲν ἠθέλησε νὰ μένῃ ἄεργος, ἀλλὰ ἐπεδόθη εἰς τὸ ἐμπόριον· περιηγήθη πολλοὺς τόπους καὶ πάντοτε προσεπάθει νὰ μανθάνῃ, διὰ νὰ χρησιμοποιοῖσῃ ἀργότερα τὰς γνώσεις του διὰ τὸ καλὸν τῆς Πατρίδος του.

Ὅταν ἐπέστρεφεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἦτο πλέον σοφώτατος καὶ ἐξελέγη νομοθέτης τῆς πόλεως. Ἡ πρώτη του πράξις ἦτο νὰ ἐλαφρώσῃ τοὺς πτωχοὺς ἀπὸ τὰ μεγάλα χρέη των· ἔπειτα ἐπροστάτευσε τὸ ἐμπόριον, τὰς τέχνας καὶ τὴν βιομηχανίαν. Ἀνέθηκεν εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον νὰ ἐπιτηρῇ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν πολιτῶν. Ὁ Σόλων ἐνῆργησεν ἄτιμον, δηλαδὴ ἐστερημένον τῶν πολιτικῶν του δικαιωμάτων, κάθε πολίτην, ὁ ὁποῖος ἐν καιρῷ πολιτικῆς διαμάχης δὲν ἐτάσσετο πρὸς μίαν τῶν πολιτικῶν μερίδων τῆς Πατρίδος του, ἀλλ' ἔμενεν ἀδιάφορος. Τέλος ἐφρόντισεν ὁ Σόλων, ὅπως καὶ ὁ Λυ-

κούργος, περί τῆς ἀνατροφῆς τῶν νέων. Ἦθελε γὰρ γίνουν οἱ νέοι ἀνδρείοι, σώφρονες, ὑπερήφανοι, φιλοπάτριδες. Θαυμάσιος ἦτο ὁ ὄρκος, τὸν ὁποῖον ἐθέσπισε γὰρ δίδουσι οἱ νέοι, ὅταν ἐλάμβανον διὰ πρώτην φοράν τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ δόρυ. Ξεύρεις τὸν ὄρκον αὐτόν, Φῶτο;

— Ὅχι, ἀπήντησεν ὁ Φῶτος, καὶ ἐκακίνισεν ἀπὸ τῆς ἐντροπῆς του.

— Ἴδού λοιπὸν ὁ ὄρκος αὐτός·

« Δὲν θέλω καταισχύνει τὰ ὅπλα μου, οὐδὲ θέλω ἐγκαταλείψει τὴν παραστάτην μου· θέλω ὑπερασπίσει τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ὄσια τῆς Πατρίδος καὶ ἂν μόνος ἀπομείνω· θέλω παραδώσει τὴν Πατρίδα ὄχι μικροτέραν, ἀλλὰ μεγαλυτέραν καὶ καλυτέραν· θέλω ὑπακούει εἰς τοὺς νόμους τῆς Πατρίδος τοὺς παρόντας καὶ τοὺς μέλλοντας· δὲν θέλω ἐπιτρέψει εἰς κανένα τὴν παραβίασιν τῶν νόμων, ἀλλὰ θέλω ὑπερασπίσει αὐτοὺς καὶ μόνος καὶ μετὰ πολλῶν καὶ θέλω τιμῆσει τὰ ἱερὰ καὶ τὰ πάτρια. »

Ἄλλ' ὁ Σόλων, ἐξηκολούθησεν ὁ ἱατρός, δὲν ἦτο μόνον μέγας νομοθέτης, ἀλλὰ καὶ μέγας στρατηγός καὶ ποιητής.

γῆσε τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐπανεκίκησαν τὴν Σαλαμῖνα. « Ἄς ὑπάγωμεν εἰς τὴν Σαλαμῖνα, ἀνεφώνησεν, ἄς πολεμήσωμεν διὰ τὴν ἀγαπητὴν νῆσον καὶ ἄς πετάξωμεν ἀπὸ ἐπάνω μας τὸ φοβερὸν αἴσχος ! »

Εἰς ὥραια ποιήματα ὁ Σόλων ὕμνει τὴν δικαιοσύνην· « ἡ ἀδικία », λέγει, « δὲν θριαμβεῦει πολὺν καιρὸν· ἡ ἀδικία ὁμοιάζει μὲ τὰ σύννεφα, τὰ ὁποῖα σκιάζουν πρὸς στιγμὴν τὸν οὐρανὸν καὶ μὲ τὴν βροχὴν τῶν ἐπιφέρουν ὀλίγας καταστροφὰς ἐπὶ τῆς γῆς· γρήγορα ὁμοῦς ἄνεμος φυσᾷ καὶ διαλύει τὰ νέφη καὶ λάμπει πάλιν ὁ ἥλιος εἰς τὸν ἀνέφελον οὐρανὸν καὶ ἐπάνω εἰς τὴν εὐτυχισμένην γόνιμον γῆν. »

Ἄλλαχοῦ ὕμνει τὴν ἀρετὴν, ὡς πολὺ ἀνωτέραν τοῦ πλοῦτου· « ἡ ἀρετὴ παραμένει πάντοτε, ἐνῶ τὰ χρήματα πότε ὁ εἰς τὰ ἔχει, καὶ πότε ὁ ἄλλος. »

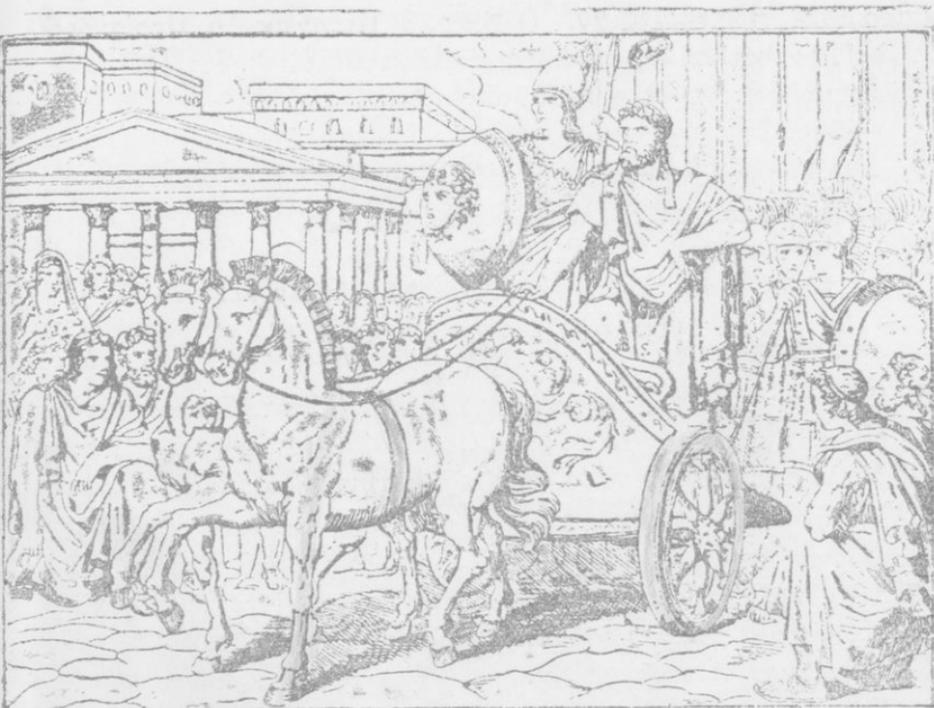
Ἦμνει τὴν εὐνομίαν, τοὺς καλοὺς δηλ. νόμους καὶ λέγει, ὅτι αὕτη εἶναι ἡ ἀσφαλεστέρα βᾶσις τοῦ Κράτους καὶ τῆς κοινωνίας.

Δὲν ἠγάπα ὄρισμένον κόμμα· ἠγάπα τὴν Πατρίδα τοῦ ὀλοκλήρον. « Εἰς τὸν λαόν, ἔλεγεν, ἔδωκα ὄσπιν δύναμιν τοῦ χρειάζεται καὶ δὲν ἠθέλησα μήτε ν' αὐξήσω μήτε νὰ ἐλαττώσω τὴν τιμὴν του. Εἰς δὲ τοὺς πλουσίους ὄρισα, ὅτι δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ ἔχουν περισσότερα ἀπὸ ὅσα ἔχουσι ἀπικτήσῃ δικαίως. Ἐστάθην εἰς τὸ μέσον τῶν πτωχῶν καὶ τῶν πλουσίων, ὠπλισμένος μὲ τὴν ἰσχυρὰν ἀσπίδα τοῦ νόμου καὶ εἰς οὐδένα ἐπέτρεψα νὰ νικήσῃ ἀδίκως τὸν ἄλλον. »

Ὁ Σόλων ἠξέυραεν, ὅτι εἰς τὰ μεγάλα ἔργα εἶναι δύσκολον νὰ εὐχαριστήσῃ κανεὶς ὄλους· διὰ τοῦτο δὲν ἐξεπλάγη, ὅταν εἶδε νὰ τὸν κατηγοροῦν καὶ οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ πλούσιοι καὶ νὰ τὸν κυνηγῶσιν, ὅπως « οἱ σκύλοι κυνηγοῦν τὸν λύκον ».

Διὰ τοῦτο ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Πατρίδα του, ἀφοῦ ὄρισε τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι δὲν θὰ μεταβάλλουν τοὺς νόμους του.

Τοῦτο ὁμοῦς δὲν ἠμπόδισε τοὺς εὐμεταβλήτους Ἀθηναίους νὰ ἀνακηρύξουν ὀλίγον βραδύτερον τύραννον τὸν εὐφύεστατον πολιτικὸν Πεισίστρατον. Καὶ ἐξώρισαν μὲν αὐτὸν μετὰ τινα ἔτη ἀλλὰ οὗτος, μεταχειρισθεὶς τέχνασμα, κατώρθωσε νὰ ἀπατήσῃ καὶ πάλιν τοὺς Ἀθηναίους καὶ νὰ ἀνακηρυχθῆ καὶ πάλιν τύραννος.

—'Ο Σόλων ἦτο, νομίζω, εἰς ἐκ τῶν ἐπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος! εἶπεν ἓνας χωρικός.

—Βεβαίως ἀπήντησεν ὁ ἰατρός. Περιφῆμα εἶναι τὰ γνωμικὰ τοῦ Σόλωνος· «Πᾶν μέτρον ἄριστον»· «Νὰ μὴ λέγῃς ψεύματα, ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν»· «Μὴ συναναστρέφου με κακούς»· «Ὅστις γνωρίζει νὰ ὑπακούῃ, γνωρίζει καὶ νὰ διατάσῃ».

—Ποιοὶ ἦσαν οἱ ἄλλοι ἐξ σοφοί; ἠρώτησε μ' ἐνδιαφέρον ἓνας γέρον χωρικός.

—'Ο Πιττακὸς ὁ Μιτυληναῖος, ὁ ὁποῖος συνεβούλευε· «Νὰ μὴ πλουτῆς με ἀδικίας», «Ν' ἀποφεύγῃς τὴν ἀργίαν», «Ν' ἀγαπᾶς τὴν παιδείαν». 'Ο Κλεόβουλος ὁ Ῥόδιος, ὅστις, ἔλεγε· «Ἦρῆπει νὰ σέβουσαι τοὺς γονεῖς σου», «νὰ περιποιῆσαι τὸ σῶμά σου καὶ τὴν ψυχὴν σου», «νὰ διαλύῃς τὰς ἔχθρας», «νὰ μὴ εἶσαι ὑπερήφανος, ἀλλὰ μετριόφρων». Ἐνθυμῆσαι τοὺς ἄλλους τέσσαρας, Φῶτε;

—'Ο Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, ὁ ὁποῖος ἔλεγε ν' ἀγαπῶμεν τὴν παιδείαν, τὴν φρόνησιν, τὴν ἀλήθειαν, τὴν οἰκονομίαν, τὴν δι-

καισύνην, τὴν εὐσέβειαν. Ὁ Βίας ὁ Πριηνεὺς, ὁ Περίανδρος ὁ Κορίνθιος καὶ τέλος ὁ Χίλων ὁ Λακεδαιμόνιος, ὅστις εἶπε τὸ περίφημον ῥητόν· «Γνώθι σαυτόν!»

— Δηλαδή;

— Νὰ γνωρίζωμεν τὸν ἑαυτὸν μας· τί ἱκανότητας ἔχομεν, τί προτερήματα καὶ τί ἐλαττώματα.

Ἦὼς ἑορτάσθη ἡ 25ῃ Μαρτίου εἰς τὸ εὐλογημένον χωρίον.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην παρατεταγμένοι εἰς τετράδας κατέφθانون οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου· ὁ διδάσκαλος ἐπήγγαιεν ἐμπρὸς καὶ δίπλα του ἕνας ὑψηλός, ὠραίος μαθητής, ὁ ὁποῖος ἐκράτει τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν.

Ἀῦριον ἦτο ἡ μεγάλη ἐθνικὴ ἑορτὴ τῆς Ἑλλάδος, ἡ 25ῃ Μαρτίου, καὶ ἐπήγγαινον ἀπόψε εἰς τὸν ἑσπερινὸν οἱ μαθηταί, ὁ ἱατρός, ὁ Φῶτος καὶ οἱ χωρικοὶ εἰσῆλθον τότε καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ προσευχηθοῦν.

Τὴν ἐπομένην ἡ Ἐκκλησία ἦτο στολισμένη μὲ μύρτους καὶ δάφνας, τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας ἦτο σκεπασμένον μὲ ἀνθηλεμονέας καὶ μὲ κρίνους, ὁ ἱερεὺς μὲ τὰ χρυσὰ του ἄμφια ἐλειτούργησε καὶ ἔδωκεν εἰς ὅλους νὰ προσκυνήσουν τὴν εἰκόνα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Ἡ ἁγία αὕτη εἰκὼν παρίστανε τὴν Παναγίαν νὰ κύπτῃ τὴν κεφαλὴν καὶ ν' ἀκούῃ τὸν Ἄγγελον Γαβριὴλ, ὁ ὁποῖος μὲ ὑψωμένην τὴν χεῖρα τὴν ἠυλόγει καὶ ἔλεγε.

— Χαῖρε, Μαρία, κεχαριτωμένη! Ὁ Κύριος μετὰ Σοῦ!

Ἡ Παρθένος μανθάνει, ὅτι θὰ γεννήσῃ τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου, κλίνει τὴν κεφαλὴν καὶ λέγει·

— Ἴδου ἡ δούλη Κυρίου· γεννηθήτω κατὰ τὸ ῥημά σου.

Μετὰ τὴν λειτουργίαν ὁ ἀγαθὸς ἱερεὺς ἀπηύθυνεν ὀλίγους ἐνθουσιώδεις λόγους πρὸς τὸ ποίμνιόν του.

— Ἀδελφοί μου Χριστιανοί, εἶπε· σήμερον ἑορτάζομεν διπλὴν ἑορτήν. Ὁ Πανάγαθος Θεὸς ἐλυπήθη τὸν κόσμον, ὃ ὁποῖος ἐκυλιετο εἰς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἠυδόκησε νὰ στείλῃ τὸν Υἱὸν του τὸν μονογενῆ, τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅπως σώσῃ τοὺς ἀνθρώπους, διδάσκων εἰς αὐτοὺς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ τὴν ἀληθινὴν θρησκείαν· τὴν σήμερον ἑορτάζομεν τὴν ἁγίαν ἡμέραν, κατὰ τὴν

ὅποιαν κατέβη ὁ Γαβριὴλ καὶ ἀνήγγειλεν εἰς τὴν Παρθένον Μα-
ρίαν τὴν μεγάλην εἶδῃσιν.

Ἄλλὰ σήμερον ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἐορτάζομεν καὶ τὴν ἅγιαν
ἡμέραν, κατὰ τὴν ὅποιαν οἱ Ἕλληνες τὸ 1821 ὑψωσαν τὴν
σημαίαν τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ὠρχίσθησαν ἐπάνω εἰς τὸ Εὐαγ-

γέλιον καὶ εἰς τὸ ξίφος «Ἐλευθερία ἢ Θάνατος!» Ἡ ὄλοι
δηλαδή νὰ ἐλευθερωθῶμεν ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας ἢ ὄλοι νὰ
ἀποθάνωμεν.

Μὲ τὴν ἀνδρείαν των καὶ μὲ τὴν φλογερὰν ἀγάπην των πρὸς
τὴν Πατρίδα, οἱ ὀλίγοι Ἕλληνες ἐνίκησαν.

Ἄλλὰ τὸ ἔργον δὲν ἐτελείωσεν! Ἀδελφοί μου Χριστιανοί

Ἑλληνικὸν Ἀναγνωσματάριον Δ' τάξεως δημοτικῶν σχολείων Θ
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ὑπάρχουν ἀκόμη Ἕλληνες ὑπόδουλοι, οἱ ὅποιοι λαχταροῦν τὴν ἐλευθερίαν των· τὴν στιγμὴν αὐτὴν πολλοὶ ἀδελφοὶ μας βάρουν μὲ τὸ αἷμά των τὴν γῆν τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἡπείρου. Ἄς ὑψώσωμεν τὰς χεῖρας καὶ ἄς εὐχρηθῶμεν εἰς τὸν Θεὸν νὰ δώσῃ τὴν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς δούλους! Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ ἐορτάσωμεν μίαν ἡμέραν τὴν μεγάλην ἐλευθερίαν ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους καὶ νὰ μὴ ἀποθάνωμεν, πρὶν μεταλάβωμεν εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν!»

Δάκρυα συγκινήσεως ἔβρεξαν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὄλων, οἱ μαθηταὶ ἔψαλαν τὸν Ἐθνικὸν ὕμνον καὶ ἔπειτα ὅλοι μαζί ἐξῆλθον ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ μὲ τὴν σημαίαν ἐμπρὸς ἐτραγοῦδου τὸ « Ἄσμα τῆς Σημαίας »·

Παντοῦ, ὅπου σ' ἀντικρῶζω,
μὲ λαχτάρα σταματῶ
καὶ περήφανα δακρῶζω
μὲ χαρὰ σὲ χαιρετῶ!

Δόξα ἀθάνατη στολίζει
κάθε θεία σου πτυχὴ
καὶ μαζί σου περυσίζει
τῆς Πατρίδος ἢ ψυχῆ.

Ὅταν ξάφνω σὲ χαϊδεύῃ
τὸ ἀγεράκι τὸ ἔλαφρό,
μοιάζεις κῆμα, πὸν σαλεύει
μὲ χιονόλευκον ἀφρό!

Κι' ὁ σταυρός, πὸν λαμπυρῶζει
στὴν ψιλή σου κορυφή,
εἶναι ὁ φάρος, πὸν φωτίζει
μιὸν ἐλπίδα μας κρυφῆ.

Σὲ θωρῶ κι' ἀναθαρορεύω
καὶ τὰ χέρια μου κτυπῶ
σὰν ἀγία σὲ λατρεύω,
σὰν μητέρα σ' ἀγαπῶ.

Κι' ἀπ' τὰ στήθη μου ἀνεβαίνει
μιὰ χαρούμενη φωνή·
Νᾶσαι πάντα δοξασιμένη,
ὦ Σημαία γαλανή!

**Ἦ ἰδιωγεῖται ὁ Στέφανος εἰς τὴν Ἄνναν καὶ τὸν
Φῶτον περὶ τοῦ πολέμου.**

Ὅταν τὸ μεσημέρι ἐκάθισαν εἰς τὸ τραπέζι, ἡ κυρὰ Μαρίνα ἐκαμάρωνε τὸν ἄνδρα τῆς, ὁ ὁποῖος σήμερον, τὴν ἡμέραν τῆς ἐθνικῆς ἑορτῆς, ἐφόρει εἰς τὸ στήθος του τὸ παράσημον τῆς ἀνδρείας.

Ὁ Φῶτος ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τοὺς πατριωτικοὺς λόγους τοῦ ἱερέως, ἤθελε ν' ἀκούσῃ πολεμικὰς ἱστορίας καὶ ἀνδραγαθήματα τῶν Ἑλλήνων. Τέλος, δὲν ἐκρατήθη καὶ εἶπε μὲ παράπονον εἰς τὸν κύριον Στέφανον·

— Ποτὲ δὲν μοῦ εἶπατε, πῶς ἐπληγώθητε εἰς τὸν πόλεμον...

— Νομίζεις, Φῶτο, πῶς εἶναι τίποτε σπουδαῖον ὁ πόλεμος; εἶπε γελῶν ὁ ἀγροφύλαξ. Εἶναι ἓνα παιγνίδι, μία ἑορτή. Εἰς τὴν ἀρχὴν συγκινεῖσαι ὀλίγον, ἔπειτα συνηθίζεις. Ἀκούεις τὰς σφαιρὰς γύρω σου καὶ σὺ γελᾷς καὶ προχωρεῖς μὲ τὸ τραγοῦδι εἰς τὸ στόμα. Πληγώνεσαι καὶ ὅμως θέλεις ἀκόμη νὰ πολεμήσῃς. Καὶ ὅταν τελειώσῃ ὁ πόλεμος, λυπεῖσαι, ὅπως λυπεῖσαι, ὅταν τελειώσῃ ἓνα πανηγύρι καὶ φεύγεις.

— Πῶς ἐπληγώθης, πατέρα; Πές μας! εἶπε τώρα καὶ ἡ Ἄννα· εἶδες πῶς σοῦ λέγω καὶ ἐγὼ ἱστορίας;

— Καλά, θὰ σᾶς διηγηθῶ μὴ περιμένετε ὅμως ν' ἀκούσετε τίποτε ἐξαιρετικόν· ὅλα αὐτὰ γίνονται μὲ τὸν ἀπλούστερον τρόπον καὶ μόνον ὅταν ἀπογίνουν πλέον, τότε τὰ συλλογιζόμεθα. Μᾶς διατάσσουν· «Ἀναβῆτε αὐτὸν τὸν λόφον! Διώξατε τὸν ἐχθρόν!»

Καὶ ἡμεῖς ἀναβαίνομεν τὸν λόφον, διώκομεν τὸν ἔχθρον καὶ ἔπειτα θαυμάζομεν μόνοι μας καὶ λέγομεν ὁ ἓνας εἰς τὸν ἄλλον·

— Πῶς ἀνέβημεν ἐδῶ ἐπάνω!

Ἄλλ' ἄς εἶναι· αὐτὰ θὰ τὰ καταλάβῃς ἄνευ μου, Φῶτο, ὅταν θὰ ὑπάγῃς καὶ σὺ εἰς τὸν πόλεμον νὰ ὑπερασπίσῃς τὴν Πατρίδα σου· τότε θὰ ἴδῃς, πῶς ὁ πόλεμος εἶναι παιγνίδι καὶ θὰ μ' ἐνθυμηθῇς. Τώρα, ἔρχομαι εἰς τὴν ἱστορίαν μου.

Ὁ Φῶτος καὶ ἡ Ἄννα ἐπλησίασαν τὸν κύρ Στέφανον καὶ περιέμενον ἀνυπόμονοι ν' ἀκούσουν.

— Ἐνα πρωί, ἤρχισεν ὁ ἀνδρεῖος ἀγωνιστής, ἡμεθα ὅλοι σιμὰ εἰς τοὺς πρόποδας ἐνὸς λόφου, εἰς τὴν ἄκραν μιᾶς πεδιάδος, καὶ περιεμμένομεν.

Δεξιὰ, ἀριστερά, παντοῦ, ὀπίσω ἀπὸ τὰ δένδρα, ὀπίσω ἀπὸ τοὺς θάμνους, μέσα εἰς τὰ ἀμπέλια, κάτω εἰς τοὺς λάκκους, ἦσαν στρατιῶται ὀρθιοὶ, πλαγιασμένοι, γονατισμένοι, ἄλλος χωρὶς πηλίκιον, ἄλλος μὲ τὴν στολὴν ξεκουμβωμένην, ὁ ἓνας μὲ τὸ τουφέκι ἀφημένον κάτω εἰς τὸ ἔδαφος, ὁ ἄλλος μὲ τὸ τουφέκι ἐπάνω εἰς τὰ γόνατα, ὅλοι σοβαροὶ καὶ σκεπτικοί. Ἐνας εὐζωνος ἔλεγε κάποιον κλέφτικον τραγούδι τοῦ τόπου του καὶ ἓνας Κρητικὸς πέρα ἐγγελά δυνατὰ καὶ περιέπαιζε τὸν θάνατον. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἔστεκον καὶ συνωμίλουν χαμηλοφώνως μεταξὺ των καὶ διαρκῶς ἐκύτταζον πέρα, ὡς ἐὰν περιέμενον τίποτε ἀπ' ἐκεῖ.

Ἀΐφνης, ἐκεῖ κάτω, ἀριστερά, κοντὰ εἰς μερικὰ κυπαρίσσια, ἐφάνη μία κηλὶς μαύρη καὶ μακρά, ἡ ὁποία ἐκινεῖτο σιγά, σιγά καὶ ἐπροχώρει. Ὅλον ἐγένετο πλατυτέρα καὶ ἐκινεῖτο γρηγορώτερα. Λόγχοι ἤστραψαν εἰς τὸν ἥλιον.

— Τοῦρκοι! ἐφωνάζαμεν.

Διακρίνομεν τώρα τὰ κόκκινα [φύσια] των καὶ μίαν τουρκικὴν σημαίαν.

Βωβοὶ τότε, ὡς ἀγάλματα, μὲ τὸ στόμα μισοανοιγμένον, παρηκολουθοῦμεν τὰς κινήσεις τοῦ ἔχθρικοῦ στρατοῦ. Πνοὴ δὲν ἤκούετο.

Ἐξαφνα μία φωνὴ ἐκραύγασεν·

— Ἐκεῖ! Ἐκεῖ! Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος!

Ὅλοι ἐστράφημεν πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος· ἐκεῖ, ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν, μία ἰδικὴ μας φάλαγγξ ἔσπευδεν εἰς συνάντησιν τοῦ ἐχθροῦ, πυκνωμένη, ταχεῖα καὶ ἀποφασιστικὴ.

—Οἱ ἰδικοὶ μας! ἐφωνάξαμεν καὶ ἐσεισαμεν ὑψηλὰ τὰ πηλί-
κιά μας χαιρετίζοντες τὴν γαλανόλευκον σημαίαν.

Ἡ ἀπόστασις μεταξύ τῶν δύο στρατῶν ὀλιγόστευεν ὀλονέν.

Τὸ βλέμμα μας ἀκαταπαύστως ἔτρεχεν ἀπὸ τὴν μίαν φά-
λαγγα εἰς τὴν ἄλλην μὲ ἀγωνίαν· τὰ μάτια μας ἦσαν τεντωμένα
καὶ ἀκίνητα· ἡ καρδιά μας ἐκτύπα δυνατὰ, ἡ ἀναπνοή μας ἐπιά-
νετο.

Ἐξαφνα, μία λάμψις ζωηρὰ ἤστραψεν ἐπάνω ἀπὸ τὰς δύο
φάλαγγας, ἐκατεβάσθη, ἔσβησεν. Ἐνόησαμεν· εἶχαν κατεβάσει τὰ
ὄπλα καὶ προτείνει τὰς λόγχας· εὐθὺς κατόπιν ὤρμησαν τροχάδην.
Μία βοή, ἡ ὁποία θὰ ἦτο τρομερά, ἔφθασεν ἀσθενῆς καὶ ἀδυνατι-
σμένη εἰς τὴν ἀκοήν μας. Ῥίγος συγκινήσεως μᾶς κατέλαβε.

Τὸ ρίγος αὐτὸ τῆς συγκινήσεως εἶχε καταλάβει ἤδη καὶ τοὺς
δύο μικροὺς ἀκροατάς· ἐφάνετο εἰς αὐτούς, ὅτι ἐμπρὸς των ἐγίνετο
ὁ πόλεμος καὶ ἔβλεπον τοὺς στρατοὺς καὶ τὴν λάμψιν τῶν ὄπλων.

—Ἐπειτα; Ἐπειτα; ἐψιθύρισεν ὁ Φῶτος.

Πῶς ἔχασε τὸ χέρι του ὁ γέρον Στέφανος.

Ἐπειτα, ἐξηκολούθησεν ὁ γενναῖος στρατιώτης, αἱ δύο δυνά-
μεις συνεκρούσθησαν. Ἀγωνία! Ἐξαφνα ἡ μία ὑποχωρεῖ, διασπᾶ-
ται, σκορπίζεται, φεύγει!

Μία ἄλλη τότε κραυγή, κραυγὴ γαρᾶς ἀκούεται καὶ εἰς αὐτὴν
ἀπαντῶμεν ἡμεῖς. Ἡ δύναμις, πού ἐνίκησεν, ἦτο ἡ ἰδική μας!
Ἐσταμάτησε μίαν στιγμὴν, ἔπειτα ἐπανελάβε τὸ τρέξιμον, κατε-
δίωξε τοὺς φυγάδας, ἀπεμακρύνθη, ἐμίκρανεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον,
ἐγίνεν ἓν μαῦρον σημεῖον καὶ ἐξηφανίσθη.

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν μία φωνὴ δυνατὴ, μεγάλη ἀντηχεῖ εἰς
τὰς τάξεις μας·

—Ἡ σειρά σας τώρα! Προσοχή!

Ἦτο ἡ φωνὴ τοῦ λοχαγοῦ μας. Εἰς μίαν στιγμὴν ὅλοι ἐτι-
νάθημεν ἐπάνω, ἔτοιμοι. Αἱ τάξεις ἐσχηματίσθησαν εὐθὺς, μία
μεγάλῃ ἐξαφνί, μία βοή βροντερὰ, σπρωξιμον δυνατὸν καὶ ἔπειτα
ἄκρα ἡτυχία. Μερικοὶ, πού καθυστέρησαν, ἔτρεξαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ,
ἕως νὰ εὐρῶν τὴν θέσιν των. Ὅποιος τὴν εὐρῆκεν, ἐχώθη μέσα
εἰς αὐτὴν· ὁποιος δὲν τὴν εὐρῆκε, μὲ τὰ σπρωξιματα ἐχώθη κά-
που καὶ αὐτός. Τὸ θέαμα ἦτο ὠραιότατον.

“Όλον ἐκεῖνο τὸ πλῆθος, τὸ ὁποῖον πρὸ ὀλίγου ἦτο διεσκορπισμένον, ἐξηπλωμένον, μὲ τὴν ζώνην λυμένην, μὲ τὰ ὄπλα κατὰ γῆς, νὰ το τώρα, εἰς μίαν στιγμὴν ὀρθόν, παρατεταγμένον, ἀκίνητον καὶ ἀποφασιστικόν, ἔτοιμον ν’ ἀψηφίση τὸν θάνατον. Ἡ σημαία εἶναι ἀκίνητος· τὸ χεῖρι, ποῦ τὴν κρατεῖ, δὲν τρέμει! Τὰ μάτια μας πετοῦν φλόγας καὶ βιαζόμεθα νὰ ὀρμήσωμεν.

— Ἐμπρός! φωνάζει ὁ λοχαγός.

“Ορμῶμεν! Ἐδῶ εἶναι ἕνας φράκτης· ἐπάνω τὰ πόδια καὶ ὑψηλὰ τὰ τουφέκια! Ἐκεῖ εἶναι ἕνα χανδάκι· πηδῶμεν ὅλοι εὐκίνητοι καὶ περνῶμεν. Νά, ἕνα ὕψωμα τώρα· ἐμπρός! Σφίγγομεν τὰ χεῖλη μας, κρατοῦμεν τὴν ἀναπνοήν μας καὶ τὸ ἀναβαίνομεν ὅλοι. Χόρτα, θάμνοι, κλήματα, αὐλάκια, μονοπάτια, ὅλα κρημνίζονται, ὅλα ἐξαφανίζονται κάτω ἀπὸ τὰ βήματά μας.

“Ὁ ἥλιος μᾶς ψήνει, τὸ νερόν μας ἐξηντλήθη· δὲν πειράζει! Θάρρος! Ἐρθάσαμεν πλέον, εἴμεθα κοντά, νά, ἡ κορυφή, οἱ ἐχθροὶ θὰ μᾶς ἔχουν ἴδει...

“Α!

“Ἐνας συριγμὸς ὀξύς, ὠργισμένος ἐπέδρασεν ἐπάνω ἀπὸ τὰς κεφαλὰς μας. “Ὅλοι ἐξαπλωνόμεθα κάτω.

— Ὑψηλὰ τὸ κεφάλι! ἀκούεται ἡ βροντώδης φωνὴ τοῦ λοχαγοῦ. Ἐφ’ ὄπλου λόγχην!

“Ἀκούεται τὸ τίχ τὰχ τῶν λογχῶν, ποῦ προσαρμόζομεν εἰς τὴν κἀνήν τῶν τουφεκιῶν μας· καὶ δῖψαν καὶ πείναν καὶ κούρασιν, ὅλα τὰ ἐλησμονήσαμεν· ἐν μόνον εἶχομεν εἰς τὸν νοῦν μας· νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν κορυφήν καὶ νὰ διώξωμεν τὸν ἐχθρόν.

Φοβερὰ ἔκρηξις ἀκούεται, συριγμοὶ ὀξύτατοι δεξιὰ, ἀριστερά, κοντὰ εἰς τὴν κεφαλὴν μου καὶ εἰς τὰ πόδια μου καὶ παντοῦ. Λευκὸς καπνὸς μᾶς εἶχε περικυκλώσει.

“Ορμῶμεν ἐμπρός. Ποῦ πηγαίνομεν; Ἀπὸ ποῦ περνῶμεν; Δὲν φαίνεται τίποτε. Αἶφνης βλέπομεν τὴν σημαίαν μας νὰ κλίνει ἔτοιμη νὰ πέσῃ· ὁ σηματοφόρος μας ἔχει δεχθῆ μίαν σφαῖραν κατάστηθα καὶ πίπτει. Ὁρμῶ τότε καὶ ἀρπάζω τὴν σημαίαν, ἵνα μὴ πέσῃ κάτω. Ἡμῖν ὡς μεθυσμένος· τὰ αὐτιά μου ἐβόιζαν, τὰ μάτια μου ἦσαν θολωμένα, ὡς ἐὰν ἦμην μέσα εἰς ὄνειρον· δὲν ἐφοβούμην τίποτε· οὔτε κανόνια, οὔτε τουφέκια, οὔτε λόγχας· τίποτε δὲν ἐσυλλογιζόμην.

Διέκρινα μόνον τὴν σημαίαν μας νὰ κλονίζεται καὶ ἔτρεξα νὰ τὴν στηρίξω. Τὴν ἀρπάζω μὲ τὸ δεξιόν μου χέρι καὶ φωνάζω·

— Ἐμπρός, παιδιά!

Ἐκείνην τὴν στιγμήν μία ὄβρις περνᾷ ἀπὸ τὸ χέρι μου, αἰσθάνομαι νὰ ραντίζεται τὸ πρόσωπόν μου ἀπὸ αἷμα ἄφθονον καὶ θερμόν.

— Κρατήσατε τὴν σημαίαν! φωνάζω καὶ πίπτω λιπόθυμος.

Ἀπὸ τότε δὲν ἐνθυμούμαι πλέον τίποτε· ὅταν ἐξύπνησα, ἤμην εἰς ἓν ὥρατον, λευκότατον κρεβάτι τοῦ νοσοκομείου. Δὲν εἶχα πλέον χέρι· ἤθελα νὰ ὁμιλήσω, ἀλλὰ δὲν ἠδυνάμην. Τέλος συνεκέντρωσα ὅλας μου τὰς δυνάμεις καὶ εἶπα μὲ φωνὴν ξεψυχισμένην.

— Ἐνικήσαμεν;

— Ἐνικήσαμεν! μοῦ εἶπε μὲ γλυκύτητα μία γελαστή νοσοκόμος.

Ἐκλεισα τὰ μάτια μου τότε, κουρασμένος καὶ εὐτυχής.

Ἐπὶ πολλὴν ὥραν ὁ Φῶτος καὶ ἡ Ἄννα ἔμειναν σιωπηλοί.

— Πατέρα μου! εἶπεν ἐπὶ τέλους ἡ Ἄννα, πάτέρα μου, πόσον σ' ἀγαπῶ!

Καὶ τὸν ἐνηγαλίσθη.

— Καὶ ἐγὼ μίαν ἡμέραν θὰ σοῦ ὁμοιάσω! ἐσυλλογίζετο ὁ Φῶτος.

Τί μᾶς φέρει ἡ Ἄνοιξις.

Ὁ ἄνεμος τῆς Ἄνοιξεως φυσᾷ. Εἰς τὴν πνοήν του τὰ σύννεφα σκορπίζονται καὶ φαίνεται πάλιν ὁ γαλανὸς οὐρανὸς καὶ ὁ λαμπρὸς ἥλιος. Περνᾷ ἐπάνω ἀπὸ τοὺς ξηροὺς κλάδους τῶν δένδρων καὶ βλαστοὶ ἀνοίγονται καταπράσινοι καὶ τὰ πρῶτα φύλλα σκεπάζουσι τοὺς κλώνους.

Ἡ ἀμυγδαλὴ ἔχει ἀνθίσει καὶ εἶναι καταστρόλιστος ὡς νύμφη. Πρώτη αὐτὴ ἀψήφει τοὺς πάγους τοῦ χειμῶνος καὶ ἀνοίγει τὰ ὠραῖα λευκὰ καὶ ρόδινα ἄνθη τῆς, ὡς ἐὰν θέλῃ νὰ παρηγορήσῃ τὰ ξηρὰ γύρω τῆς δένδρα καὶ νὰ εἴπῃ εἰς αὐτά·

— Θάρρος! Βλέπετε, ἡ ἀνοιξις ἔρχεται! Πρώτη ἐγὼ τὴν εἶδα καὶ ἤρθισα. Γρήγορα θ' ἀνθίσετε καὶ σεῖς!

Ὁ ἄνεμος τῆς ἀνοίξεως φέρει ἐπάνω εἰς τὰ πτερά του τὰ χελιδόνια. Ἐρχονται ἀπὸ τὰς μακρινὰς θερμὰς χώρας, πετοῦν χαρούμενα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ μὲ τὰ σπαθωτὰ πτερά των καὶ ζητοῦν τὴν παλαιάν των φωλεάν. Τὰ παιδάκια τὰ βλέπουν καὶ ἀρχίζουσι νὰ τραγουδοῦν·

Χελιδόνι ἔρχεται

ἀπὸ τὴν ἄσπρη θάλασσα

κάθισε καὶ λάλησε·

Μάρτη, Μάρτη βροχερῆ,

καὶ Φλεβάρη θλιβερῆ,

κι' ἄνχιονίξης, κι' ἄν ποτίξης,

πάλι ἄνοιξι μυρίζεις!

Οἱ σπουργίτι ἀκούουσι τὸ τραγοῦδι, παίρνουσι καὶ αὐτοὶ θάρρος καὶ λέγουσι·

— Ἐρχεται ἔρχεται ἡ Ἄνοιξις!

Ἄναθαίνουσι εἰς τὸν ὑψηλότερον κλῶνον τῆς λεύκης καὶ κυττάζουσι πέρα. Νὰ τὴν ἔρχεται, μὲ φορέματα καταπράσινα, μὲ βόδα ἀπριλιάτικα εἰς τὰ ξανθὰ μαλλιά της, μὲ μαργαρίτες κίτρινας καὶ παπαροῦνας καὶ λεμονο-θοῦς εἰς τὰ χέρια της. Καὶ ὅπου πατήσῃ τὸ πόδι της, χιλιάδες λουλουδάκια ἀνοίγουν λευκὰ καὶ κίτρινα καὶ κόκκινα!

Τί ὠραία τότε νὰ ἐξυπνᾷς πρῶτ', νὰ περιπατῆς εἰς τὴν ἐσχόλην καὶ ν' ἀναπνέῃς τὸν καθαρὸν ἀέρα τῆς θαλάσσης ἢ τοῦ βουνοῦ! Δροσερὰ καὶ ζωηρόν σου αὔρα θωπεύει τὸ πρόσωπόν σου καὶ ἡ καρδιά σου σκιρτᾷ ἀπὸ εὐγνωμοσύνης καὶ εὐχαριστεῖ τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος ἐχάρισεν εἰς τὸν ἄνθρωπον τόσα μεγάλα ἀγαθὰ. Τὰ χεῖλη σου μὲ θαυμασμὸν ψιθυρίζουσι·

«Μέγας εἶ, Κύριε, καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου καὶ οὐδεὶς λόγος ἐξαρκέσει πρὸς ὕμνον τῶν θαυμασίων σου!»

Τὰ πρόβατα σαλεύουσι εἰς τὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ καὶ ὁ ἦχος τῶν κωδωνίσκων τῶν ἀκούεται γλυκὺς εἰς τὸν ἀέρα. Ὁ βοσκὸς

κάτω από την σκιάν γηραιᾶς πλατάνου ἐξηπλωμένος παίζει τὴν φλογέραν του.

— "Ὄλα ὑπάγωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ χαιρετίσωμεν τὴν "Ἀνοιξιν! Ἐφώνησεν πρὸς τὸν Φῶτον καὶ τὴν Ἄνναν ὁ ἰατρός, ὁ ὁποῖος εἶχε περάσει ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ κῆρ Στεφάνου μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν.

Τὰ δύο παιδιὰ μόλις εἶχον ἐπιστρέψει ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, σήμερον Κυριακὴν· ἡ Ἄννα μόλις ἐπάτησε τὸ κατώφλι ἤκουσεν ἓνα πουλὶ νὰ πετᾷ ἀπὸ ἐπάνω της. Σηκώνει τὴν κεφαλὴν καὶ τί βλέπει; Ἦτο τὸ χελιδόνι, τὸ ὁποῖον εἶχε σηματοδεύσει πέρυσι μὲ ἐρυθρὰν κλωστήν· εἶχε φύγει τὸν χειμῶνα καὶ σήμερον ἐγύρισε πάλιν εἰς τὴν παλαιάν του φωλεάν, κάτω ἀπὸ τὴν φιλόξενον στέγην τοῦ καλοῦ ἀγροφύλακος· ἔτρεχεν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἐφώνησεν, ἐχαιρέτα τὴν φωλεάν του καὶ ἔκαμνεν ὡς τρελλὸν ἀπὸ τὴν χαράν.

Οἱ δύο φίλοι, εὐθὺς ὡς ἤκουσαν τὴν πρόσκλησιν τοῦ ἰατροῦ, ἔτρεξαν εὐθυμοὶ καὶ τῷ διηγήθησαν τὴν ἱστορίαν τοῦ χελιδονίου. Ἐπήγαινον γρήγορα πρὸς τὸ δάσος, ἔπειτα τοὺς περιέμενον τὰ κελαδήματα τῶν πουλιῶν, ἡ δροσερὰ σκιὰ τῶν πυκνῶν δένδρων καὶ αἱ ἀναβλύζουσαι κρυστάλλιναι πηγαί.

Ὁ ἰατρός ἦτο σήμερον χαρούμενος καὶ ἐγάλα ὡς παιδίον.

— "Ὅλα τὰ ὄντα τῆς γῆς, ἔλεγε, ζῶα, φυτὰ, ἄνθρωποι, εἶναι τρελλαμένα ἀπὸ χαρὰν κατὰ τὴν ἀνοιξιν. Νὰ ἐγώ, πρὸ εἶμαι γέρων, νομίζω ὅτι γίνομαι παιδί· μοῦ ἔρχεται νὰ κυλισθῶ εἰς τὸ χορτάρι, νὰ ὑψώσω τὰ χέρια μου καὶ νὰ εὐχαριστήσω τὸν ἥλιον, τὰ δένδρα, τὸν οὐρανόν. Τὰ πουλιὰ πρὸ πάντων μοῦ προξενοῦν τὴν μεγαλυτέραν χαράν. Φαντασθῆτε νὰ ἔλειπαν, τί ἐρημία θὰ ἦτο εἰς τὴν ἐξοχὴν, τί σιωπὴ καὶ τί θλίψις! Εὐτυχῶς ὁ καλὸς Θεὸς μᾶς ἐχάρισε, μαζί μὲ τόσα ἄλλα ἀγαθὰ, καὶ τὰ πουλιὰ.

Καὶ μὴ νομίζετε, ὅτι εἶναι μόνον ὠραῖα, εἶναι καὶ ὠφελιμώτατα. Κελαδοῦν, ἀλλὰ καὶ ἐργάζονται συνάμα· ἐργάζονται πρὸς ὠφέλειάν μας.

Εἶχον ἤδη εἰσέλθει εἰς τὸ δάσος· ἐξηπλώθησαν πλησίον μιᾶς πηγῆς, κάτω ἀπὸ ὑψηλὸν καταπράσινον πεῦκον καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ πολλὴν ὥραν τὴν ὠραιότητα τῆς ἀνοιξιάτικης γῆς.

Ποίας ὠφελείας μᾶς παρέχουν τὰ πτηνά.

ΡΟΣΕΡΑ αὔρα, γεμάτη εὐωδίαν τοὺς περιέλουε
καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν δὲν ὤμιλουν. Ἐπειτα
ἀπὸ μακρὰν σιωπὴν ὁ ἱατρὸς ἐξηκολούθησε·

— Ὁ ἄνθρωπος ἔχει χιλιάδας μικρῶν
ἐχθρῶν ἔντομα καὶ σκουλίκια, τὰ ὁποῖα τρώ-
γουν τὰ φυτά, βλάπτουν τὰ ἄνθη καὶ κατα-
στρέφουν τοὺς καρπούς. Εὐτυχῶς ὁμῶς ἔχει
τὰ πουλιὰ καὶ τὸν ὑπερασπίζουσι. Ἄν ἔλειπαν
αὐτὰ, ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου θὰ ἦτο ἀληθινὰ

ἀνυπόφορος. Ὑπὸ τοὺς πόδας του θὰ ἐσύροντο κάμπαι, σκώλη-
κες καὶ ἀπειράριθμα εἶδη ζυῶντων, γύρω του δὲ θὰ ἐπέτων
ἄπειρα σμήνη κωνώπων καὶ μυιῶν καὶ ἄλλων βλαβερῶν ἐντό-
μων. Διότι πρέπει νὰ ξεύρετε, ὅτι τὸ ἔντομα πολλαπλασιάζου-
ται μὲ καταπληκτικὴν ταχύτητα· τὸ καθὲν γεννᾷ ἑκατομμύ-
ρια παιδιά.

Φαντάζεσθε λοιπὸν, πόσον ὠφέλιμα εἶναι τὰ πουλιὰ, τὰ
ὁποῖα τρέφονται μὲ ἔντομα! Κάποτε εἰς βασιλεὺς διέταξε νὰ
καταδιωχθῶσι τὰ στρουθία, διότι τοῦ ἔτρωγον τὰ κεράσια τοῦ
ὄστις τῷ ἔφερον ἐν φονευμένον στρουθίον, ἀντημεῖβετο. Τὰ
στρουθία λοιπὸν ἐξηφανίσθησαν ἀπὸ τὸν βασιλικὸν κήπον· ἀλλὰ
τί παρετηρήθη τότε; Ὅτι τὰ ἄνθη καὶ οἱ καρποὶ ὠλιγόστευσαν,
διότι οἱ σκώληκες καὶ τὰ ἔντομα κατέστρεφον τὰ δένδρα. Καὶ
ὁ παντοδύναμος βασιλεὺς ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ ἐνώπιον
τῶν σπουργιτῶν καὶ νὰ τοὺς καλέσῃ πάλιν εἰς τὸν κήπον του!

Ὁ Φῶτος καὶ ἡ Ἄννα ἤκουον μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν
τὸν ἱατρὸν· τί καλὸς τοὺς ἐφαίνετο, τί σοφός, πόσον τὸν ἠγά-
πων καὶ τὸν ἐσέβοντο!

Ὁ ἱατρὸς εἶδε τὴν προθυμίαν τῶν μικρῶν του φίλων καὶ
ἐξηκολούθησε·

— Μὴ νομίσητε, παιδιά μου, ὅτι μόνον τὰ στρουθία, τὰ χε-
λιδόνια, τὰ καναρίνια καὶ αἱ ἀηδόνες εἶναι ὠφέλιμα! Ὁφέλιμα
εἶναι καὶ ὅλα τὰ ἄλλα καὶ ἐκεῖνα ἀκόμη, τὰ ὁποῖα θεωροῦνται
ἀπὸ τοὺς ἀμαθεῖς ὡς βλαβερά.

Ἡ γλαυξ θεωρεῖται ὡς κακὸς οἰωνός· ὅταν ἀκούσουν γλαυκα νὰ φωνάζῃ μὲ τὴν θρηνώδη φωνὴν τῆς πλησίον οἰκίας τινὸς οἱ ἀμαθεῖς, λέγουν, ὅτι κάποιος ἀπ' ἐκεῖ μέσα θ' ἀποθάνῃ.

Καὶ ὅμως, πόσας ὠφελείας δὲν παρέχει εἰς τὸν ἄνθρωπον· ἐπειδὴ εἶναι πτηνὸν νυκτόβιον, κατατρώγει τὰ ἐσπέρια ἔντομα καὶ τὰ μικρὰ θηλαστικά, τὰ ὁποῖα ἐξέρχονται τὴν νύκτα, πρὸ πάντων δὲ τοὺς ποντικούς. Αἱ γλαυκες εἶναι ἀληθεῖς πτερωταὶ γάται. Καθὼς αὐταὶ θηρεύουν ἐντὸς τῶν οἰκιῶν τοὺς ποντικούς, τοιουτοτρόπως αἱ γλαυκες τοὺς θηρεύουν ἀνὰ τοὺς ἀγρούς. Παρετηρήθη, ὅτι μία γλαυξ ἔφερεν εἰς τοὺς νεοσσούς τῆς, εἰς μίαν μόνην νύκτα, ἕνδεκα ποντικούς, εἰς τὴν στόμαχον δὲ ἄλλης γλαυκὸς εὐρέθησαν ἑβδομήκοντα πέντε κάμπαι, ἀπὸ ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι καταστρέφουν τὰ πεῦκα. Ἄντι λοιπὸν νὰ καταδιώκωμεν τὰ ὠφελιμώτατα αὐτὰ πτηνά, πρέπει νὰ τὰ προστατεύωμεν καὶ νὰ φροντίζωμεν νὰ κτίζουν τὰς φωλεὰς τῶν πλησίον τῶν οἰκιῶν μας καὶ τῶν κήπων μας.

— Οἱ κόρακες ὅμως, εἶπεν ἡ Ἄννα, εἰς τί μᾶς ὠφελοῦν;

— Καὶ οἱ κόρακες καταστρέφουν τὰ ἔντομα, τὰς ἀκρίδας, τὰς κάμπας, τοὺς ποντικούς· ἀνακαλύπτουν τὰ πτώματα ἀπὸ πολὺ μακρὰν καὶ ὀρμοῦν ἀμέσως καὶ τὰ κατατρώγουν καὶ τοιουτοτρόπως σφζόμεθα ἀπὸ τὰς φοβερὰς ἀσθενείας, αἱ ὁποῖαι προκύπτουν ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν πτωμάτων. Ὅταν δὲ χορτάσουν καὶ δὲν ἡμποροῦν νὰ φάγουν περισσότερον, τὰ θάπτουν καὶ ὅταν πεινάσουν τρέχουν καὶ τὰ ἐκχώνουν.

Οἱ κόρακες εἶναι νοσημονέστατοι· ἀναγνωρίζουν τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι τοὺς περιποιοῦνται καὶ τοὺς ἀγαποῦν· μερικοὶ μάλιστα μανθάνουν, ὅπως καὶ οἱ παπαγάλλοι, νὰ προφέρουν λέξεις καὶ νὰ μιμοῦνται τὴν φωνὴν τῶν κατοικιδίων ζώων. Ὅσακις θέλει νὰ σπάσῃ καρύδια, τὰ θραύει εἴτε διὰ τοῦ βράμφους του, εἴτε τὰ ρίπτει ἀπὸ ὑψηλὰ καὶ θραύονται ἐπάνω εἰς τοὺς λίθους.

Οἱ κόρακες κατασκευάζουν τὴν φωλεάν των εἰς τὴν κορυφὴν ὑψηλῶν δένδρων, εἰς ἀπόκρημα μέρη βράχων, ἐνίοτε δὲ καὶ μέσα εἰς ἐρείπια. Τὸ θηλυκὸν γεννᾷ τρία ἕως πέντε αὐγά, τῶν ὁποίων τὸ κλώσσημα διαρκεῖ εἴκοσιν ἡμέρας καὶ τότε ἐξέρχονται οἱ νεοσσοὶ γυμνοὶ καὶ μὲ κλειστοὺς ὀφθαλμούς. Τὸ θηλυκὸν τὰ θερμαίνει καὶ τὸ ἀρσενικὸν τρέχει καὶ φροντίζει διὰ τὴν

τροφήν. Τὸν χειμῶνα οἱ κόρακες καταβαίνουν ἀπὸ τὰ ὄρη εἰς τὰς πεδιάδας, πρὸ πάντων ὅπου ὑπάρχουν νερά, διότι ἐκεῖ εὐκολώτερον εὐρίσκουν τροφήν.

Βλέπεις λοιπόν, ἀγαπητή μου Ἄννα, ὅτι καὶ οἱ κόρακες εἶναι συμπαθητικὰ ζῷα καὶ πολὺ ὠφέλιμα.

— Δὲν τὸ ἤξευρα, ἀπήντησεν ἡ Ἄννα, ἀπὸ τῶρα καὶ πέρα θὰ τοὺς ἀγαπῶ καὶ δὲν θὰ τοὺς φοβοῦμαι.

Πόσον εὐφυῆ ζῷα εἶναι οἱ μυρμηκес.

Τὴν στιγμὴν τῆς ὁμιλίας τοῦ ἱατροῦ, ἐν πτηνὸν κοκκινωπὸν, μὲ μακρὸν ῥάμφος καὶ λοφίον εἰς τὴν κεφαλὴν, ἐπέταξεν ἐμπρὸς τῶν καὶ ἐξηφανίσθη.

— Εἶναι μελισσοφάγος ! εἶπεν ὁ Φῶτος.

— Ὁχι, εἶπεν ὁ ἱατρός, εἶναι τσαλαπετεινός· ὁ μελισσοφάγος εἶναι ὠραιότερος· ἔχει τὸ μέτωπον λευκοπράσινον, τὴν ῥάχιν καστανήν, τὸ στήθος κίτρινον, τὴν κοιλίαν κυανθὴν καὶ τὰς πτέρυγας, καθὼς καὶ τὴν οὐράν, πρασινωπάς. Ζῆ εἰς τὰ ρυάκια, εἰς τὰ λιβάδια καὶ τὰ τέλματα· τρώγει μελίσσαι, σφήκας, κώνωπας καὶ ἄλλα ἔντομα.

Ὁ τσαλαπετεινός δὲν εἶναι τόσο ὠραίος· τὸ μόνον, πρὸ τὸν διακρίνει, εἶναι τὸ λοφίον τῆς κεφαλῆς. Δὲν κατασκευάζει φωλεάν, ἀλλ' ἀποθέτει ἀπλῶς τέσσαρα ἢ πέντε αὐγά εἰς τὰς ὀπὰς τῶν δένδρων καὶ τῶν βράχων· ἐξημερώνεται εὐκόλως καὶ μανθάνει νὰ παρακολουθῆ τὸν κύριόν του, ν' ἀνέρχεται εἰς τοὺς ὤμους του καὶ νὰ ἐκτελῆ διάφορα παραγγέλματα.

Τρώγει πρὸ πάντων ἀκρίδας, μυίας, κώνωπας, γυμνοσαλιγκούς καὶ κάμπας. Ἰδιαιτέρως δὲ ἀγαπᾷ τὰ αὐγά τῶν μυρμηκῶν.

Ὁ Φῶτος δὲν παρηκολούθει πλέον τοὺς λόγους τοῦ ἱατροῦ· ἐκύτταξε μὲ περιέργειαν τὸν τσαλαπετεινόν, ὁ ὁποῖος εἶχε σταματήσει εἴκοσι βήματα μακρὰν καὶ ἐκτύπα τὴν γῆν μὲ τὸ ῥάμφος του.

— Κυττάξατε ! εἶπεν εἰς τοὺς συντρόφους του καὶ ἔδειξε τὸν τσαλαπετεινόν.

— Στοιχηματίζω, ὅτι εὗρε καμμίαν μυρμηκοφωλεάν ! ἀνεφώνησεν ὁ ἱατρός καὶ ἐσηκώθη.

Οί φίλοι του τὸν ἠκολούθησαν περίεργοι· ὁ τσαλαπετεινὸς ἔφυγε γρήγορα καὶ ἐκάθισεν εἰς τὸ ἀπέναντι δένδρον.

Ὁ ἰατρὸς ἔκυψε.

—Κυττάξατε! εἶχε βάλει ὁ πονηρὸς τὸ ράμφος του μέσα εἰς τὴν μυρμηκοφωλεάν καὶ ἐζήτηι τὴν ἀγαπητὴν τροφήν του. Οἱ δυστυχεῖς οἱ μύρμηκες τρέχουν ἔξω τρομαγμένοι· ἰδέτε τους, πόσον πηγαίνουν καὶ ἔρχονται βιαστικοί.

—Τοὺς καχομοίρους! εἶπεν ἡ Ἄννα. Πέρυσι τὸ καλοκαίρι τοὺς ἐκυττάζαμεν μαζί με τὸν Φῶτον εἰς τὸ ἀλώνι μας. Ἐτρεχον βιαστικοί, ἔπαιρναν τὸ σιτάρι καὶ τὸ ἔσυρον εἰς τὴν φωλεάν των ὅταν ὁ ἔγας δὲν ἠμπόρει νὰ τὸ σύρῃ, ἔτρεχε καὶ ἐζήτηι τὴν βοήθειαν τῶν ἄλλων· ὅτι εὕρισκον τὸ ἐκουβαλοῦσαν· σιτάρι, ἔντομα, ψίχουλα, ἄχυρα. Δὲν ὑπάρχει ἐργατικώτερον ζῶον.

—Καὶ νὰ ἴδῃς τοὺς πολέμους των! εἶπεν ὁ Φῶτος με θαυμασμόν· πολεμοῦν με μῖσος, ἔχουν ἀρχηγούς, κάμνουν πολεμικὰ σχέδια, συλλαμβάνουν αἰχμαλώτους, κυριεύουν λάφυρα, ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ οἱ ἄνθρωποι. Μόνον ἀντὶ τὰ λάφυρα νὰ εἶναι κανόνια καὶ τουφέκια εἶναι σιτάρι, ἔντομα καὶ ἄχυρα!

—Καὶ ἀκόμη ἄλλα ἀξιοπερίεργα, εἶπεν ὁ ἰατρὸς. Ἐχουν ἔν εἶδος ζωῶν, τὰ ὅποια ἀμέλγουν καὶ πίνουν τὸ γάλα των, ἀκριβῶς ὅπως ἔχομεν ἡμεῖς τὰς ἀγελάδας. Φυτεύουν καὶ καλλιεργοῦν ἔν εἶδος ἀμανιτῶν καὶ τοὺς τρώγουν. Οἱ αἰχμαλῶτοι τοῦ πολέμου γίνονται δοῦλοι καὶ κουβαλοῦν τὰς τροφὰς τῶν κυρίων των.

—Τί περίεργα πράγματα μανθάνομεν! ἀνεφώνησαν με θαυμασμόν οἱ δύο μικροὶ μας φίλοι.

—Οἱ μύρμηκες εἶναι εὐφυέστατα ζῶα, ἐξηκολούθησεν ὁ ἰατρὸς, διορθῶν τὴν φωλεάν, τὴν ὁποίαν εἶχε καταστρέψει ὁ τσαλαπετεινός. Κάποτε εἷς γεωργὸς ἤλειψε με κόλλαν τὸν κορμὸν ἐνὸς δένδρου, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς μύρμηκας ν' ἀναβοῦν. Αὐτοὶ ὅμως τί ἔκαμαν; Ἐβάλαν ἓνα κόκκον ἄμμου εἰς τὸ κάτω μέρος· ἐπάνω εἰς τὸν κόκκον αὐτὸν ἀνέβη ἓνας ἄλλος μύρμηξ καὶ ἐτοποθέτησεν ἀμέσως ὑψηλότερα ἓνα ἄλλον κόκκον, ἔπειτα τρίτος καὶ τέταρτος ἄλλους κόκκους καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐσχημάτισαν στενὴν γραμμὴν λιθίνην, ἓνα ἀληθινὸν λιθόστρωτον δρόμον, ὁπόθεν ἐπέρασαν ἀνενόητοι οἱ μύρμηκες καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸ δένδρον!

Εἷς ἄλλος γεωργός, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς μύρμηκας ν' ἀναβοῦν εἰς ἓν ὠραῖον δενδρύλλιον, ἔσκαψε περὶ τὴν ρίζαν

ἓνα μικρὸν λάκκον καὶ τὸν ἐγέμισε νερό. Τί κάμνουν λοιπὸν οἱ μύρμηκες; Φέρουν ἀπὸ μακρὰν φύλλα, τὰ ρίπτουν εἰς τὸ νερόν, ἀναβαίνουν ἐπάνω των καὶ μετὰ τὰ πλοῖα αὐτὰ ἀποδιβάζονται εἰς τὸ ἀπηγορευμένον δένδρον!

— Τί σοφίαν ἔχουν τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ! ἐσυλλογίζετο ὁ Φῶτος, ὅτε τὴν μεσημβρίαν πλέον ἐπέστρεφον εἰς τὸ χωρίον.

Ὁλην τὴν ἡμέραν ἐσυλλογίζετο τοὺς ὠραίους λόγους τοῦ ἱατροῦ καὶ τὸ βράδυ ἐπῆρεν ἐν βιβλίον, τὸ ὁποῖον τοῦ ἐχάρισε ὁ διδάσκαλος, καὶ ἀνέγνωσε μαζί μετὰ τὴν Ἄνναν τὴν ἱστορίαν τοῦ Κούκου.

Ἦως τὰ τρία αὐγὰ ἐνὸς ζεύγους σπουργιτῶν γίνονται τέσσαρα.

Εἰς τὰ βάθη τοῦ δάσους ἦτο εἷς μέγας ἀγριόδατος καὶ ἐκεῖ μέσα εἶχον κτίσει τὴν φωλεάν των δύο σπουργίται.

Τὴν Πρωτομαγιὰν ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος θερμὸς καὶ ἡ σπουργιτίνα τὸν ἐχαίρετίσε μετὰ τὸ κελάδημά της καὶ ἔπειτα ἔκαμε τρία μικρὰ αὐγὰ.

— Βλέπεις, εἶπεν εἰς τὸν ἄνδρα της καὶ ἀνεστέναξε, τώρα ἐπέρρασε πλέον ἡ νεότης μας καὶ ἀρχίζουν αἱ φροντίδες τῆς ζωῆς.

Καὶ ἐπέταξαν καὶ οἱ δύο ἔξω νὰ κυνηγήσουσιν ἔντομα.

Μόλις ὅμως ἐφυγαν, ἐπῆρεν ἐν ἄλλῳ πτηνὸν εἰς τὴν φωλεάν των καὶ ἐκύτταξε μέσα. Ἦτο πολὺ μεγαλύτερον ἀπὸ τοὺς σπουργίτας, μαῦρον, μετὰ ἀνοικτὰ στίγματα εἰς τὸ στήθος καὶ εἰς τὴν κοιλίαν. Εἰς τὸ στόμα του ἐκράτει ἐν αὐγὸν καὶ τὸ ἄφησε προσεκτικὰ κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα μέσα εἰς τὴν φωλεάν. Δὲν ἦτο μεγαλύτερον των καὶ ὀνὴρδύνασο νὰ τὸ διακρίνης ἀπὸ τὰ ἄλλα· τὸ πτηνὸν ἐστάθη μίαν στιγμὴν καὶ ἐκύτταξε λυπημένα τὴν μικρὰν μαλακὴν φωλεάν, ὅπου εἶχεν ἀφήσει τὸ αὐγὸν του. Ἐπειτα ἤπλωσε τὰ πτερά του καὶ ἐπέταξεν εἰς τὸ δάσος. Ἐκεῖ, ἐπάνω εἰς ὑψηλὸν δένδρον, ἐκάθητο τὸ ταῖρι του καὶ ἐπερίμενε.

— Τὸ ἐπῆγες τὸ αὐγὸν; ἠρώτησε.

— Ναί, τὸ ἄφησα εἰς τὴν φωλεάν ἐνὸς σπουργίτου, μέσα εἰς ἓνα ἀγριόδατον.

Κούκου! Κούκου! ἐφύναξαν τότε καὶ τὰ δύο καὶ ἐφυγαν.

Όταν οι σπουργίται ἐγύρισαν εἰς τὸ σπίτι των, δὲν ἐνόησαν, ὅτι ἦσαν εἰς τὴν φωλεάν των τώρα τέσσαρα αὐγά καὶ ὄχι τρία. Ἡ σπουργίτινα ἐκάθησεν ἤσυχα ἐπάνω εἰς τὰ αὐγά καὶ ὁ ἄνδρας τῆς ἐκάθισε πλησίον τῆς καὶ τῆς ἐκελάδει τόσον γλυκά, ὥστε ὄλον τὸ δάσος ἀντήχει χαρωπὸν.

Δέκα τέσσαρας ἡμέρας ἐκλώσσα ἀδιακόπως καὶ ὁ ἄνδρας τῆς ἐπέτα ἀκούραστος ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ τῆς ἐπιανε πεταλούδας, κάμπας καὶ μυίας.

Κατὰ τὴν δεκάτην τετάρτην ἡμέραν ἔσκασαν τὰ αὐγά καὶ εἰς τὴν φωλεάν εὐρίσκοντο τώρα τέσσαρα γυμνά πουλάκια, τὰ ὅποια ἤνοιγον τὰ πλατῆα κίτρινα στόματά των, ὅσον περισσότερο ἠδύναντο.

— Ἀκόμη δὲν ἔχουν μάτια, ἔλεγον οἱ γονεῖς των καὶ ἡ μύτη των δὲν εἶναι, ὅπως πρέπει. Μὲ τὸν καιρὸν ὅμως ὅλα θὰ διορθωθοῦν.

Ὁ σπουργίτης ἤνοιξε τότε τὰ πτερά του καὶ ἔπρεπε νὰ ζητήσῃ τροφήν· μόλις ἐγύριζε, τὰ πουλάκια ἤνοιγον τὸ στόμα των καὶ κατέπινον ὅ τι τοῖς ἐδίδον καὶ ποτὲ δὲν ἐχόρταινον· τὸ ἐν ὅμως ἀπὸ τὰ τέσσαρα, τὸ μεγαλύτερον, ἦτο καὶ τὸ περισσότερο ἀχόρταγον.

— Αὐτὸς θὰ γίνῃ σπουργίτης μιὰ φορά! ἔλεγεν ὁ πατὴρ καὶ ἐγαίδευε μὲ ὑπερηφάνειαν τὸ λαίμαργον πουλάκι.

Πῶς ἀπὸ τὰ τέσσαρα μικρὰ πουλάκια ἀπομένει μόνον τὸ ξένον εἰς τὴν φωλεάν τῶν σπουργιτῶν.

Ἐνα βράδου ἡ σπουργίτινα ἐκάθητο εἰς τὴν φωλεάν τῆς, διὰ νὰ ζεστάνῃ τὰ μικρὰ τῆς· ὁ ἄνδρας τῆς ἐκάθητο μαζὶ τῆς ἐξηπλημένος ἀπὸ τὴν κούρασιν.

— Δύσκολον πρᾶγμα νὰ ἔχῃς μεγάλην οἰκογένειαν, τῆ λέγει· πρέπει νὰ κυττάζω καὶ τὸν ἑαυτὸν μου καὶ νὰ τὸν περιποιῶμαι· μοῦ φαίνεται ὅμως, ὅτι ἔχω ἕνα χρόνον νὰ κελαδήσω. Οἱ καιροὶ γίνονται ὄλον ἐν καὶ χειρότεροι. Πεταλούδας δὲν εὐρίσκω πλέον καὶ σήμερον εἷς σπίνος μου ἤρπασεν ἀπὸ τὸ στόμα μου μίαν παχίαν κάμπην. Πρέπει νὰ ἐρχεσαι καὶ σὺ νὰ μὲ βοηθῆς· ἡ γυναῖκα

ένος πτωχοῦ πουλιοῦ δὲν πρέπει νὰ κάθηται πάντοτε εἰς τὸ σπίτι ἄεργος.

Ἀπὸ τότε ἐπήγαινον καὶ οἱ δύο σπουργίται μαζί εἰς τὸ δάσος καὶ ἐζήτουν τροφήν διὰ τὴν οἰκογένειάν των. Ὅσα ἔντομα ὅμως καὶ ἂν ἔφερον, πάντοτε τὰ μικρὰ ἤνοιγον τὰ στόματά των καὶ ἐμάλωνον, ποῖος νὰ πάρῃ τὸ μεγαλύτερον κομμάτι.

Μίαν φοράν, ποῦ ἐγύριζαν οἱ σπουργίται φορτωμένοι τροφήν, εὔρον τὴν φωλεάν των ἄνω κάτω. Τὰ πουλάκια ἐτέντωναν τὸν λαϊμόν των καὶ ἐφώναζαν ὅλα μαζί.

— Ὅμιλήσατε ἤσυχά, καθεὶς μὲ τὴν σειράν του! εἶπεν αὐστηρῶς ὁ πατὴρ των.

— Ὁ κύριος ἀπ' ἐδῶ, εἶπεν ἓν μικρὸν σπουργιτάκι δεικνύον τὸ μεγαλύτερον πουλάκι, ἐπέταξε κάτω ἓνα μας ἀδελφὸν καὶ ἦλθε τὸ γεράκι καὶ τὸν ἔφαγε!

— Μὲ ἐκτύπησε πρῶτον! ἐφώναξε τὸ μεγάλο παιδί. Δὲν πταίω ἐγώ, ἂν ἔπεσε κάτω!

— Στάσου καὶ θὰ σοῦ δείξω ἐγώ! ἐφώναξεν ὁ πατὴρ σπουργίτης καὶ ὤρμησεν ἐναντίον τοῦ κακούργου.

Ἡ γυναῖκά του ὅμως τὸν ἔπιασεν ἀπὸ τὸν λαϊμόν καὶ τὸν ἐμάλωσεν.

— Ἐντροπή σου νὰ θυμώνῃς ἔτσι! τοῦ λέγει. Θέλεις νὰ κτυπήσῃς τὸ ἄθῳον παιδί σου; Μὴ μοῦ τὸ πειράξῃς! Δὲν καταλαμβάνεις, ὅτι αὐτὸ δὲν πταίει καθόλου;

Ἐκλαυσαν ὀλίγον τὸ ἄμοιρον παιδί των καὶ ἔπειτα ἔφυγαν, διὰ νὰ εὔρουν τροφήν.

— Πρέπει νὰ θρέψωμεν τὰ ἐπίλοιπα παιδιά, ποῦ μᾶς ἄφησεν ὁ Θεός, ἔλεγον.

Τὸ μεγαλύτερον ὅμως πουλάκι ἔγινε διπλάσιον ἀπὸ τὰ ἄλλα καὶ ἔτρωγεν ὅλην των τὴν τροφήν.

— Ὅμόνοια, παιδιά μου, ὁμόνοια! ἔλεγεν ἡ μήτηρ των· αὐτὸ ὅμως δὲν ἤκουε καὶ ἐτσίμπα τοὺς ἀδελφούς του.

Ἐπέρασε μία ἐβδομάς καὶ τότε συνέβη ἓν μέγα δυστύχημα.

Μίαν ἡμέραν ἐγύρισαν οἱ σπουργίται εἰς τὴν φωλεάν των καὶ εὔρηκαν μόνον τὸ μεγαλύτερόν των παιδί.

— Ποῦ εἶναι οἱ ἀδελφοί σου; ἐφώναξεν ἡ μήτηρ του καὶ ἔτρεμε.

— Δὲν πταίω ἐγώ, τῇ λέγει ἐκεῖνο. Ἐπεσαν μόνοι των κάτω.

ἔκαμα νὰ γυρίσω ὀλίγον καὶ ἔπεσε τὸ ἐν' τότε ἐπρόμαξα τόσον, ὥστε ἔσπρωξα καὶ τὸ ἄλλο καὶ ἔπεσε καὶ ἐκεῖνο κάτω. Δὲν πταίω ἐγώ! Ἐπέρασε τὸ γεράκι καὶ τὰ ἔφαγε καὶ τὰ δύο.

Οἱ σπουργίται ἐκλαιον ἀπαρηγόρητοι.

— Ἐκτίσαμεν τὴν φωλεάν μας πολὺ μικράν! λέγει ἐπὶ τέλους ὁ σπουργίτης. Ποῦ ὅμως νὰ φαντασθῶ, ὅτι θ' ἀπεκτῶμεν τόσον δὰ υἱόν! Ἀπίστευτον πρᾶγμα, πόσον μεγαλώνει αὐτὸ τὸ παιδί!

— Ἐπρεπε νὰ τὸν περιορίσης, ὅταν ἦτο ἀκόμη καιρός! τοῦ λέγει ἡ γυναῖκά του. Ἄχ! ἄμοιρα, ἀγαπημένα μου παιδάκια!

— Ἄς μᾶς ζήσῃ τοῦλάχιστον τὸ τελευταῖον! λέγει ὁ πατήρ. Τώρα ὅμως πρέπει νὰ εἶσαι καλὸ παιδί καὶ νὰ συλλογισθῆς, ὅτι ἐσένα μόνον ἔχομεν.

Ὁ υἱὸς των ὑπεσχέθη νὰ εἶναι φρόνιμος καὶ ἔτρωγεν ὄλα ὅσα τοῦ ἔφερον.

— Θέλω καὶ ἄλλο! καὶ ἄλλο! ἐφώναξε. Πεινῶ πολὺ! Πεινῶ! Πεινῶ!

**Τέ μανθάνουν ἀπὸ τὴν σουσουράδαν καὶ τί ἀπὸ τὸν
κοῦκον οἱ δυστυχεῖς γονεῖς καὶ οἱ φίλοι των.**

Οἱ δυστυχεῖς γονεῖς δὲν τὸν ἐποδοθαινον πλέον· ἐπὶ τέλους τὸ τρομερὸν αὐτὸ παιδί ἐμεγάλωσεν, ἡ φωλεὰ δὲν τὸ ἐχώρει πλέον καὶ ἐπέταξεν ἔξω καὶ ἐκάθισεν εἰς ἓν δένδρον.

Ὁ πατήρ του ἐκύτταξε μὲ ἀνησυχίαν καὶ εἶπε·

— Δὲν ὁμοιάζει καθόλου μὲ σπουργίτην· εἶναι μαῦρον, μὲ ἀνοιχτὰ στίγματα εἰς τὸ στήθος καὶ εἶναι διπλάσιον ἀπὸ ἡμᾶς.

Τὴν στιγμήν ἐκείνην τὸ μικρὸν ἐκυψε καὶ ἔφαγε μίαν μεγάλην μαλλιαρὴν κάμπην.

— Πτύσε τὴν! Πτύσε τὴν! ἐφώναξεν ἡ μήτηρ του· εἶναι φαρμακερὴ καὶ θ' ἀποθάνῃς!

— Ἐχω φάγει ἕως τώρα ἓνα σωρόν. Δὲν μὲ πειράζουν καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ χορτάσω μὲ ὅτι μοῦ φέρετε σεῖς!

— Περὶεργος σπουργίτης! εἶπεν ὁ πατήρ του κινῶν τὴν κεφαλήν.

— Αὐτὸς δὲν εἶναι σπουργίτης! τοῦ λέγει μία φωνὴ ἐκεῖ κοντά.

Ἐγύρισεν ὀπίσω καὶ εἶδε μίαν φλύαρον σουσουράδα νὰ κάθεται εἰς τὸ κλαδί.

— Τί εἶπες; λέγει.

— Αὐτὸς δὲν εἶναι σπουργίτης!

— Τί; Δὲν εἶναι σπουργίτης; Ἡ γυναικὰ μου ἡ ἴδια δὲν ἔκαμε τὸ αὐγὸν μέσα εἰς τὴν φωλεάν καὶ δὲν τὸ ἀνεθρέψμεν καλὰ καὶ τίμια μὲ τὰ μακαρίτικα τὰ ἀδελφάκια του;

— Ἀπέθανον τὰ ἄλλα; ἠρώτησεν ἡ σουσουράδα. Βέβαια, ἔτσι εἶναι. Αὐτὴ εἶναι ἡ συνηθισμένη θλιβερὰ ἱστορία.

— Τί ἱστορία; ἐφώναζαν ἀνήσυχοι καὶ οἱ δύο σπουργίται καὶ ἐπλησίασαν.

Τότε ἤρχισεν ἡ σουσουράδα νὰ λέγῃ τὴν θλιβερὰν ἱστορίαν καὶ ἀπὸ παντοῦ ἤλθον τρυποφράκται, κορυδαλοί, μελισσοφάγοι, τσαλαπετεινοί, μαυροπούλια, χελιδόνια, καρδερίνες, ἐκάθισαν γύρω τριγύρω καὶ ἤκουον.

— Ξεύρετε κάποιο μαῦρο πουλί, ποῦ τριγυρίζει ἐπάνω ἀπὸ τὰς φωλεάς σας;

— Τὸ ξεύρω πολὺ καλὰ, εἶναι τὸ γεράκι! λέγει μίᾳ μικρᾷ καρδερίνᾳ.

— Ὅχι, ἀνόητη! λέγει ἡ σουσουράδα· δὲν εἶναι αὐτό! Μακάρι νὰ ἦτο τὸ γεράκι! Θὰ μᾶς ἔτρωγε καὶ δὲν θὰ ἐβασανίζόμεθα· τέτοιος πόλεμος εἶναι τίμιος καὶ φυσικός. Τὸ πουλί ὁμως, ποῦ σᾶς λέγω, εἶναι ὁ κοῦκος.

Αὐτὸς δὲν κτίζει φωλεάν, ὅπως κάθε τίμιον καὶ φιλότιμον πουλί. Ποτὲ δὲν ἐκλώσθησε τὰ αὐγά του καὶ ποτὲ δὲν ἔβαλεν εἰς τὸ στόμα τῶν παιδιῶν του οὐδὲ μίαν κάμπην!

— Συμφορὰ! ἐφώναζεν ἡ σπουργίτινα· τί κάμνει λοιπόν;

— Ναί, δὲν τὸ ξεύρεις σύ, δυστυχῆς γυναῖκα. Ὁ κοῦκος, μάλιστα κάμη ἐν αὐγόν, τὸ παίρνει καὶ τὸ ἀφήνει κρυφὰ εἰς τὴν φωλεάν ἐνὸς τιμίου πουλιοῦ! Καὶ αὐτὸ ἀνύποπτον τὸ κλωσσᾷ καὶ τὸ ἀνατρέφει μὲ τὰ παιδιὰ του. Τὸ περιποιοῦνται, τὸ τρέφουν ὅλην τὴν ἡμέραν, διότι εἶναι λαίμαργον καὶ ἀχόρταγον, καὶ αὐτὸ ξεύρετε πῶς τοὺς πληρώνει ὅλην αὐτὴν τὴν περιποίησιν καὶ τὴν ἀγάπην; Πετᾷ ἔξω ἀπὸ τὴν φωλεάν τὰ παιδιὰ τοῦ εὐεργέτου του!

Αὐτὴ εἶναι ἡ θλιβερὰ ἱστορία.

— Κυττάξατε αὐτοὺς τοὺς δύο, εἶπε πάλιν ἡ σουσουράδα καὶ ἔδειξε τοὺς δύο μᾶς σπουργίτας· ἐφέτος τὸ καλοκαίρι ἀνέθρεψαν τὸ

παιδί τοῦ κούκου, ἴδετέ τους, ποῦ κατήγησαν· οὔτε παιδιὰ ἔχουν πλέον, οὔτε φωλεάν ! Εἶναι ἀξιολύπητοι !

Τότε ὅλα τὰ πουλιά, τρυπορράκται, κορυδαλοί, μελισσογάροι, τσαλαπετεινοί, μαυροπούλια, χελιδόνια, καρδερινες, ὠρμησαν νὰ κατασπαράξουν τὸ δυστυχισμένον κουκόπουλον.

Τὴν στιγμὴν ὅμως ἐκείνην ἀπὸ τὸ ἀντικρυνὸν δένδρον ἤκούσθη μία φωνὴ κούκου ! κούκου ! καὶ εἰς γέρον κοῦκος ἐπέταξε.

— Σταθῆτε, εἶπε· μὴ καταδικάζετε, πρὶν ἀκούσητε καὶ ἡμᾶς. Αὐτό, ποῦ κάμομεν, εἶναι ἀνάγκη ! Κάθε ὀκτῶ ἡμέρας γεννώμεν ἓν αὐγόν. Ἐννοεῖτε λοιπόν, πῶς τὸ πρῶτον αὐγὸ θὰ ἐχαλοῦσε, πρὶν γίνῃ τὸ δεῦτερον καὶ δι' αὐτὸ δὲν ἤμποροῦμεν νὰ τὸ κλωσθῆσωμεν μόνοι μας. Εἴμεθα γονεῖς καὶ ἡμεῖς καὶ πονοῦμεν τὰ παιδιάμας· δὲν θέλομεν νὰ τ' ἀφήνωμεν εἰς ξένα χέρια· ἀλλὰ τί νὰ κάμωμεν; Ἔτσι μᾶς ἐπλασεν ἡ φύσις!

Ὁ κοῦκος ἀνεστέναξε καὶ ἤρχισε πάλιν νὰ φωνάζῃ θλιβερά· κούκου ! κούκου !

Τὰ ἄλλα πουλιά ἐσιώπησαν καὶ μόνον οἱ δύο σπουργίται μας ἐπέταξαν κοντὰ εἰς τὸ κουκόπουλον καὶ τοῦ εἶπαν·

— Σὲ συγχωροῦμεν, παιδί μου !

Μὲ ποῖον ποίημα ἐδίδαξεν ἡ κυρὰ Μαρίνα τὴν κόρην της νὰ εἶναι εὐγνώμων.

Ἡ κυρὰ Μαρίνα, ἡ ὁποία εἶχεν ἀκούσει τὴν Ἄνναν καὶ τὸν Φῶτον νὰ ομιλοῦν περὶ τῶν ὠφελίμων πτηγῶν καὶ ζώων, εἶπεν εἰς τὴν κόρην της·

—Θέλεις, Ἄννα, νὰ σοῦ μάθω ἓν ὠραῖον ποίημα; Θὰ ἴδῃς, πόσον πρέπει ν' ἀγαπῶμεν τοὺς γονεῖς μας, ἂν θέλωμεν νὰ ἡμεθα εὐτυχεῖς.

— Ναί, μητέρα· πὲς μού το. Θὰ τὸ μάθω νὰ τὸ λέγω ἀπέξω.

— Ἀκουσε λοιπόν, Ἄννα, νὰ τὸ μάθῃς.

Μιά μάννα είχε τέσσαρα παιδάκια καμωμένα,
τέσσαρα παιδιά.

Τ' ανέθρεψε, τ' ανέδειξε, τὰ προίκισ' ἕνα, ἕνα,
μ' εὐθυμη καρδιά.

—

Κ' εὐρῆκε καὶ τὰ πάντρεψε σ' ἀνθρώπους μὲ κεφάλι,
μὲ νοικοκυριό.

Κ' ἐκεῖνα σπιτωθήκανε κ' ἐγίνανε μεγάλοι
μέσα στὸ χωριό.

—

Μὰ τῆς γρηῃς τῆς Μάννας τὼν τῆς ἔδωκεν ἡ Μοῖρα
ἄσχημην εὐχή.

Κι' ἀπέθανεν ὁ γέρος τῆς. Κι' ἀπόμεινε αὐτὴ χήρα
χήρα καὶ φτωχή.

—

Κι' αὐτό, σὰν νὰ μὴν ἔφθανεν, ἀρρώστησε μιὰ μέρα,
μιὰ κακὴ βραδειά!

Φωνάζει ξένον ἄνθρωπον, μηνᾶ μ' αὐτόνε πέρα
νᾶρθουν τὰ παιδιά.

—

— Τρέχα καὶ πὲς τοῦ γιούκα μου νᾶρθῆ νὰ μὲ κυτιάξῃ
καὶ δὲν ἤμπορῶ

Πῆγε καὶ ἦλθε καὶ λαλεῖ· — Τ' ἀμπέλι του θὰ φράξῃ
δὲν ἔχει καιρό!

—

— Οἱ βᾶτοι νὰ φυτρώσουνε στὸ σῶμά του, εἰπ' ἐκεῖνη!
γιὰ παντοτεινά

Κι' ἀπὸ τότε ὁ κακὸς γιὸς σκαντσόχοιρος ἐγίνη,
φεύγει στὰ βουνά!

— Τρέχα νὰ πῆς τῆς κόρης μου νάρθη νὰ μὲ κυττάξῃ
καὶ δὲν ἤμπορῶ !

Πῆγε καὶ ἦλθε καὶ λαλεῖ· — Φαίνει λεπτό μετὰξι,
δὲν ἔχει καιρό !

—

— Νὰ ὑφαίνῃ καὶ νὰ διάζεται καὶ νᾶναι, εἶπ' ἐκείνη,
μὲ χωρὶς πανί

Καὶ ἀπὸ τότε ἡ ἄπονη, ἀράχνη εἶχε γίνεи,
ματαιοπονεῖ.

—

— Τρέχα στὴν ἄλλῃ κόρη μου νάρθη νὰ μὲ κυττάξῃ,
καὶ δὲν ἤμπορῶ !

Πῆγε καὶ ἦλθε καὶ λαλεῖ· — Θὰ πλύνη καὶ θ' ἀλλάξῃ
δὲν ἔχει καιρό !

—

— Ἡ σκάφη πᾶ στὴ ῥάχι τῆς νὰ γύρη, εἶπ' ἐκείνη,
ἄπλυτ' ἀλλαγὴ !

Καὶ ἀπὸ τότε ἡ ἄπονη χελώνα ἔχει γίνεи
σέρνεται στὴ γῆ.

—

— Τρέχα στὴν τρίτῃ κόρη μου νάρθη νὰ μὲ κυττάξῃ
καὶ δὲν ἤμπορῶ !

Πρὶν ἐπιστρέψῃ καὶ τῆς πῆ ἡ κόρη εἶχε προφθάσει·
εἶχε αὐτὴ καιρό ;

—

— Γιατί στὰ χέρια, κόρη μου, στὰ δάκτυλα ζυμάρι,
κι' ἄλευρα ἐδῶ ;

— Ἐξύμωνα, μαννούλα μου, μὰ εἶδῃσι ἔχω πάρεи
κ' ἦρθα νὰ σὲ ἰδῶ !

—

— Ἀνθόσκοι τ' ἄλεῦρί σου κ' ἡ σκάφη σου κυφέλη.
Ἡῦρες τὸν καιρό!
Στὸν βίο σου νὰ γίνεται ὅτι κ' ἂν πιάσῃ μέλι,
μέλι γλυκερό!

—
Δαλεῖ καὶ μὲ χαμόγελο ἀποκοιμιέτ' ἐκείνη
γιὰ παντοτεινά.
Καὶ ἀπὸ τότε μέλισσα ἡ κόρη τῆς ἐγένη
καὶ καλοπερνᾷ.

—
Γυρνᾷ σ' ὄλα τὰ λούλουδα, εἰς ὄλα τ' ἄνθη ἐμβαίνει
μ' εὐθυμη ψυχῇ.
Κι' ἀπ' ὄλα εἶν' τὰ πλάσματα ἡ πιὸ εὐλογημένη,
διὰ τὴν εὐχή!

(Γ. Βιζυηνός)

**Πόσα πράγματα δύνατ' εἶς νὰ κατορθώσῃ
μὲ τὴν ἐπίμονον ἐργασίαν.**

Ὁ καιρὸς τοῦ Φώτου δὲν διήρχετο μόνον μὲ ἑορτάς, ὠραίας διηγήσεις καὶ περιπάτους μὲ τὸν ἰατρὸν καὶ τὸν διδάσκαλον. Ὁ Φῶτος εἰργάζετο συνάμα μὲ τόσον ζῆλον καὶ τόσῃ ἐπιμονῇ, ὥστε, ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν, ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος διήρχετο ἀπὸ τὰ κτήματα τοῦ κύρ Στεφάνου, δὲν θὰ τὰ ἀνεγνώριζε πλέον.

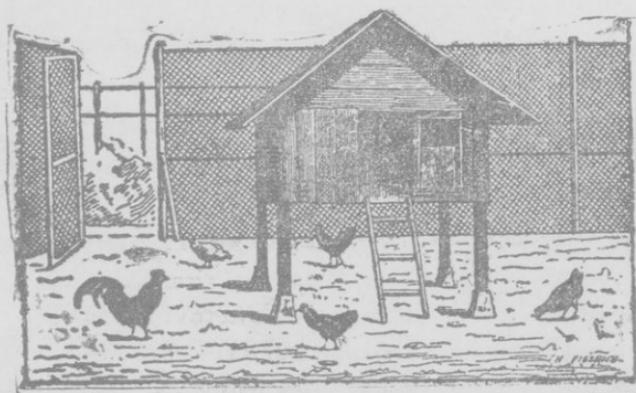
Τὸ ἀμπέλι ἦτο βαθέως ἐσκαμμένον καὶ εἶχε μακρὰ τῶρα κλήματα καὶ πράσινα φύλλα. Τὰ χωράφια ἦσαν ὠρνωμένα δύο καὶ τρεῖς φορές καὶ τὸ σιτάρι ἐφύτρωνε δυνατὸν καὶ πυκνόν. Ὁ κήπος ἦτο σκαλισμένος μὲ κανονικὰ αὐλάκια, ὅπου ἐφύτρωναν παντὸς εἶδους ὄσπρια καὶ λαχανικά. Δὲν ἄφηνεν ὁ Φῶτος τὴν κόπρον τῶν ζώων εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας, ὅπως συνήθιζον ὅλοι οἱ χωρικοί· ἤξευρεν, ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐμολύνετο ὁ ἀήρ καὶ ἐγεννῶντο πλεῖσταί ἀσθένειαι. Ἐπήγαινε λοιπὸν μακρὰν τῆς οἰκίας τὸ λίπασμα, μέσα εἰς ἓνα λάκκον, ὅπου ἔρριπτεν ἐνίοτε καὶ ὀλίγην ἄσβεστον. Εἰς τὰς ἐργασίας του ταύτας πολὺ τὸν ἐβοήθει καὶ

ὁ δυστυχῆς ὄνος, τὸν ὁποῖον εἶχε περιμαζεύσει ἀπὸ τὸν δρόμον· τῶρα μὲ τὴν ἀνοιξιν ἤρχισε καὶ αὐτὸς νὰ ζωογονῆται καὶ ἔκαμνεν ὁ τι ἠδύνατο, διὰ ν' ἀποδείξῃ εἰς τὸν σωτήρᾶ του τὴν εὐγνωμοσύνην του.

Ὁ Φῶτος ἀκόμη ἀπεξήρανε τὰ μικρὰ ἔλη, τὰ ὅποια ἐσχηματίζοντο πλησίον τῆς οἰκίας ἀπὸ τὰ χυνόμενα λιμνασμένα νερά, διότι ὁ ἰατρός τοῦ εἶχεν εἶπει, ὅτι εἰς τὰ ἔλη ταῦτα γεννῶνται οἱ δηλητηριώδεις κώνωπες, οἱ ὅποιοι μεταδίδουν εἰς τὸν ἄνθρωπον τοὺς φοβεροὺς ἐλώδεις πυρετοὺς.

Ἐκαθάρισε τὸν ὄρνιθῶνα, τὸν κατέστησεν εὐάερον καὶ εὐήλιον, τὸν ἀσβέστωνε συχνά, διὰ νὰ φονεῖ τὰ παράσιτα, εἶδε καθαράν τροφήν καὶ καθαρὸν νερὸν εἰς τὰς ὄρνιθας καὶ τοιοῦτοτρόπως αἱ ὄρνιθες ἐγιναν παχύτεραι, ὑγιέστεραι καὶ τὰ αὐγά των μεγαλύτερα καὶ ἀφθονώτερα. Κατεσκευάσθη μάλιστα φορητὸν ὄρνιθῶνα καὶ συχνά ὠδήγει εἰς τοὺς ἀγροὺς τὰς ὄρνιθας του νὰ βοσκήσουν.

Ἐκαθάρισε τὰ δένδρα, τὰ ἐκλάδευσε μὲ προσοχήν, διὰ νὰ ἀερίζωνται καὶ νὰ ἠλιάζωνται, ἐκέντρισε ὅσα ἦσαν ἄγρια καὶ τέλος ἔρριψεν εἰς αὐτὰ ἄφθονον λίπασμα.

Ὁ Φῶτος ἔλεγε συχνά εἰς τὴν Ἄνναν·

— Ὅπως ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ τροφήν, τοιοῦτοτρόπως καὶ τὰ δένδρα. Καὶ αὐτὰ πεινοῦν καὶ διψοῦν· τὰ φυτὰ λαμ-

δάνουν τὴν τροφήν των ἀπὸ τὸ ἔδαφος· αἱ ρίζαι των διαπερνοῦν τὸ χῶμα καὶ τοὺς λίθους ἀκόμη διὰ νὰ εὔρουν τὸ νερὸ καὶ τὴν τροφήν, ποὺ τοῖς χρειάζεται. Ἀπὸ τὰς ρίζας ἡ τροφή ἀνέρχεται εἰς τὸν κορμὸν, εἰς τοὺς κλάδους, εἰς τὰ φύλλα· μὲ αὐτὴν τρέφεται τὸ ἄνθος καὶ ἀργότερα ὁ καρπός. Ὅταν ὅμως πολὺν καιρὸν τὸ δένδρον ἀπορροσῇ τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι φυτευμένον,

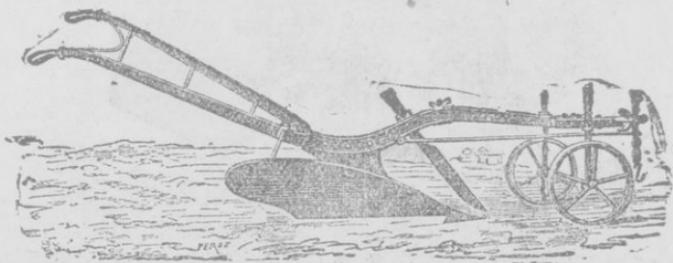

τότε αἱ θρεπτικαὶ οὐσίαι τοῦ ἐδάφους ὀλιγοστεύουν, τὸ φυτὸν μαραίνεται, ξηραίνεται καὶ ἀποθνήσκει!

— Ἄ! τώρα ἐννοῶ, ἀνερώνει μὲ ἐκπλήξιν ἡ Ἄννα, διατὶ χρειάζεται νὰ κοπρίζωμεν τὰ φυτὰ καὶ τὰ δένδρα. Ὅπως ἐγὼ θέλω νὰ φάγω καὶ νὰ πῶ, διὰ νὰ ζήσω, ἔτσι καὶ τὸ δένδρον!

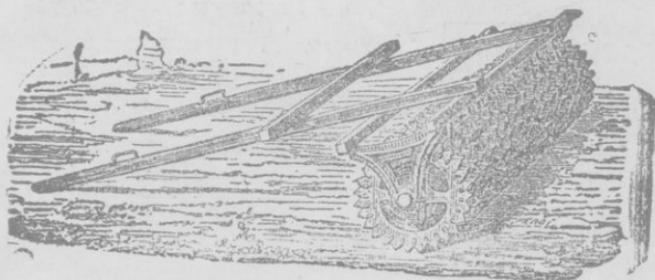
Καί εἰς τοὺς χωρικοὺς, οἱ ὅποιοι μὲ περιέργειαν ἔβλεπον μὲ ποῖον τρόπον ἐργάζεται ὁ Φῶτος, ἔλεγε συχνὰ ὁ νεαρὸς δουλευτῆς.

— Τί ὀλίγα πράγματα χρειάζονται, διὰ νὰ αὐξήσῃ κανεὶς τὰ εἰσοδήματά του! Ὀλίγη ἐργασία καὶ τίποτε ἄλλο. Ἡ ἐργασία κάμνει θαύματα! Ὑπάρχει τρόπος νὰ γίνῃ κανεὶς πλούσιος καὶ μὲ τὰ ὀλίγα κτήματα, ποὺ ἔχει! Νά, ἐγὼ θὰ συνεβούλευα εἰς τὴν κοινότητα τοῦ χωρίου ν' ἀγοράσῃ διὰ λογαριασμὸν ὄλων ὀδοντωτοὺς βωλοκόπους, θεριστικὰς μηχανάς, τελειοποιημένα ἄροτρα καὶ ἄλλα ἐργαλεῖα εὐρωπαϊκά· ὁ καθεὶς θὰ διδῇ ἐν μικρὸν ποσὸν καὶ θὰ παίρῃ τὸ ἄροτρον νὰ ὀργώνῃ μὲ αὐτὸ πολὺ καλύτερα καὶ εὐκολώτερα τοὺς ἀγρούς του· ἔτσι, μὲ μίαν μικρὰν δαπάνην, τὰ

ἔσοδά του θὰ πληθύνουν. Ἐπίσης θὰ σᾶς συνεβούλευον νὰ ἀγοράσωμεν μηχανὰς ἐκκολαπτικὰς, μὲ τὰς ὁποίας ἀσφαλῶς καὶ ταχέως θὰ ἐξεκολάπτομεν αὐγά.

Ἐπίσης θὰ ἐφύτευον εἰς ὅλα τὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ, εἰς τοὺς φράκτας, παντοῦ, μορέας διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ μεταξοσκώληκος· ζεύρετε, τί ἔσοδα ἠμπορεῖτε νὰ ἔχετε ἀπὸ τὸν μεταξοσκώληκα, χωρὶς καμμίαν δαπάνην! Καὶ ὅμως ἀφήνομεν τὸ πολὺτιμον

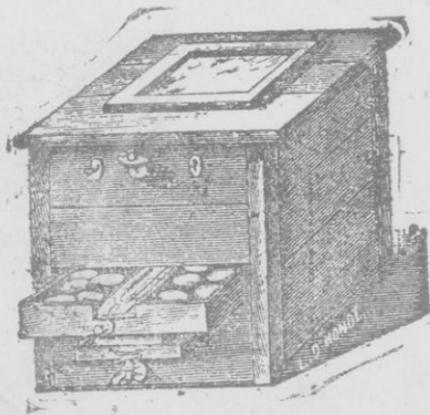
αὐτὸ εἰσόδημα νὰ γάνεταί· καὶ καθήμεθα μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια εἰς τὸ καρενεῖον καὶ παραπονούμεθα ἀπὸ τὴν τύχην, ποὺ μὰς ἔκαμε πτωχοὺς. Ἡ τύχη δὲν πταίει, πταίομεν ἡμεῖς!

— "Έχεις δίκαιον, τοῦ ἔλεγον οἱ χωρικοί, ἀλλὰ δὲν ἐσυνή-
θισαμεν νὰ κάμνωμεν μετὰξί καὶ δὲν ξεύρομεν.

— Νὰ συνηθισθερ καὶ νὰ μάθητε!

— Καὶ πότος θὰ μᾶς μάθη;

— Ἐγώ! ἀπήγγησε τότε ὀπισθεν τοῦ Φώτου ὁ ἱατρός, ὅστις

εἶχε πλησιάσει σιγὰ καὶ ἤκουε τοὺς καλοὺς λόγους τοῦ Φώτου.

— Ἐγώ, ἐπανελάβην ὁ ἱατρός· ἐλάτε εἰς τὸ σπίτι μου.

**Ὡς δυνάμεθα μὲ ἐλαχίστας δαπάνης νὰ παράγωμεν
μετὰξαν.**

Ὁ ἱατρός ἐπῆρε μαζί του τὸν Φῶτον καὶ τοὺς ἄλλους, προσ-
εκάλεσε καὶ ὅσους εὗρεν εἰς τὸ χωρεῖναι καὶ ὅλοι μαζί εἰσῆλθον
εἰς τὴν κομπήν καὶ ὠραίαν κατοικίαν τοῦ ἱατροῦ.

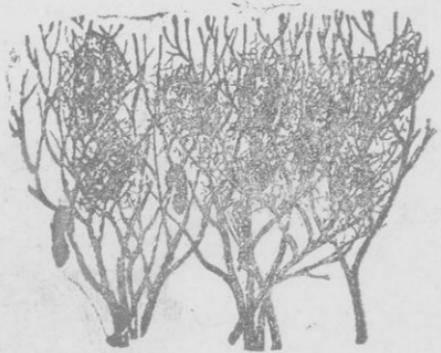
— Τί τρέχει; ἠρώτησεν ἀνήσυχος
ἡ κυρία Ἀντιγόνη, ἥ ὅποια τὴν στιγμὴν
ἐκείνην ἐκράτει ἐν μέγα κἀνίστρον,
γεμᾶτον φύλλα μορέας καὶ τὰ ἐκαθά-
ριζε μὲ προσοχὴν.

— Θέλωμεν νὰ ἴδωμεν τὸ μετα-
ξουργεῖόν σου, ἀγαπητῆ μου Ἀντιγόνη,
εἶπεν ὁ ἱατρός. Μᾶς ἐπιτρέπεις;

— Ὅριστε, εὐχαρίστως! εἶπεν ἡ
καλὴ κυρία, ἀνοίγουσα τὴν θύραν μιᾶς
μεγάλης αἰθούσης. Σιγὰ ὅμως, σᾶς

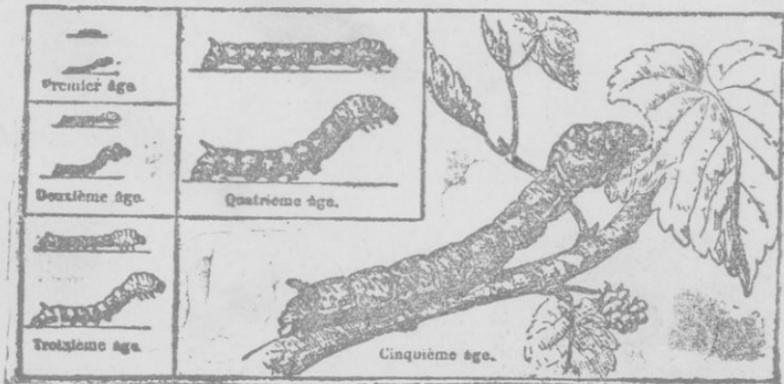
πρακαλῶ, διότι οἱ μεταξοσκώληκες δὲν ἀγαποῦν τὸν θορυβόν.

Τί ὄραϊον θέαμα παρουσιάσθη τότε ἐνώπιον ὄλων! Εἰς μίαν αἴθουσαν καθαρωτάτην, ἐπάνω εἰς σανίδας καὶ τραπέζας, ἦσαν ἀπλωμένα λευκότετα σινδόνια· ἐκεῖ ἐπάνω ἐσύροντο μεγάλοι κίτρινωποὶ σκώληκες καὶ ἔτρωγον μὲ λαμαργίαν τὰ μορεόφυλλα· ψιθυρὸς ἐλαφρὸς ἤκούετο καὶ μὴ εὐχάριστος εὐωδία γόρπου.

— Ἴδού, εἶπεν ὁ ἰατρὸς τὸ σκωληχοτροφεῖόν μας. Δὲν ὑπάρχει εὐκολώτερον πρᾶγμα ἀπὸ τὸ νὰ κάμης μετάξι. Καὶ πρῶτον πρέπει ν' ἀγοράσῃς καλὸν σπῆρον καὶ εὐτυχῶς ἡ Κυβέρνησις πωλεῖ ἐγγυημένον θαυμασίον μεταξόσπορον. Ἐπειτα νὰ κηλαρίσῃς καλὰ τὸ δωμάτιον, νὰ καύσῃς μέσα θειάφι καὶ νὰ ἀσβεστῶσῃς καλὰ τοὺς τοίχους.

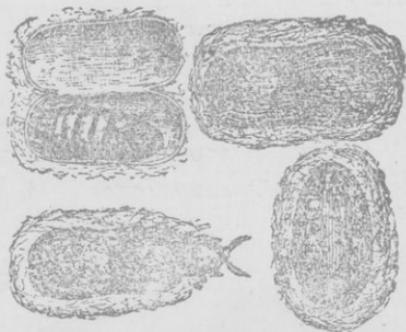
Ἐπειτα ἀνοίγομεν τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα, διὰ νὰ εἰσ-

έλθῃ ὁ καθαρὸς ἀέρας καὶ ὁ ἥλιος. Θέτομεν κατόπιν τὸν σπῆρον εἰς καθαρὸν ὕφασμα καὶ ἐκεῖ τὸν ἀφήνομεν νὰ ἐκκολαφθῇ ἅμα γεννηθῶν οἱ μικροὶ μεταξοσκώληκες, κόπτομεν εἰς μικρὰ τεμάχια τρυφερὰ μορεόφυλλα, ἀλλὰ δὲν τοῖς τὰ δίδομεν ἀμέσως, διότι τὰ

φύλλα εὐθὺς ὡς κοποῦν, ἐξάγουν ὑγρὸν βλαβερὸν εἰς τοὺς μεταξοσκώληκας· πρέπει λοιπὸν τὰ φύλλα νὰ στεγνώσουν πρῶ-
τύτερα.

Ὅσῳ μεγαλώνουν οἱ μεταξοσκώληκες, τόσῳ περισσότερο θέλουν νὰ τρώγουν· τέλος ἀρχίζουν νὰ κιτρινίσουν· τοὺς βάζομεν κλαδιὰ τότε καὶ ἐκεῖ ἐπάνω ἀναβαίνουν· εἶναι ὀλοκίτρινοι γε-
μαῖτοι μετὰξὺ· κινοῦν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὴν κεφαλὴν καὶ ἀπὸ τὸ στό-
μα των ἐξέρχεται μία λεπτοτάτη κλωστή καὶ σιγά-σιγά τυλίσσεται
γύρω ἀπὸ τὸν μεταξοσκώληκα
καὶ γίνεται τὸ κουκούλι. Ἐκεῖ
μῆσα, ὡς εἰς τάφον, κλείεται καὶ
μαζεύεται ἀκίνητος ὁ μεταξοσκώ-
ληξ· δὲν ἀπέθανεν ὅμως. ἀπὸ
τοὺς μικροὺς πόρους τοῦ κου-
κουλίου ἀναπνέει καὶ μεθύριον
ἐξέρχεται ὡς λευκὴ πεταλούδα,
διὰ νὰ γεννήσῃ τὸν σπóρον καὶ
ν' ἀποθάνῃ πλέον.

Ἡμεῖς ὅμως, ἐπειδὴ δὲν ἔχομεν ἀνάγκην ἀπὸ σπόρον, βάζο-
μεν τὰ κουκούλια εἰς τὸν ἥλιον, τὰ ξηραίνομεν καὶ κατόπιν τὰ
δίδομεν εἰς μεταξουργὸν καὶ μᾶς ἐξάγει τὸ
μετάξι. Ἐν δράμιον σπόρου καλοῦ δίδει ἐξ
ὀκάδης κουκούλια, δηλαδή μίαν ὀκτὰν με-
τάξι. Ἡ ἀδελφή μου κάθε χρόνον κερδίζει
τριακοσίας δραχμάς, ἐντὸς ἑνὸς μηνὸς καὶ
χωρὶς νὰ ἐξοδεύσῃ σχεδὸν τίποτε.

Οἱ χωρικοὶ ἤκουον τὸν ἱατρὸν μὲ ἀ-
νοικτὸν τὸ στόμα. Τόσον εὐχολὰ νὰ ἤμπο-
ροῦν νὰ κερδίσουν χρήματα καὶ νὰ μὴ
τὸ σκερθοῦν ποτέ!

— Σὰς δίδομεν τὸν λόγον τῆς τιμῆς μας, εἶπε τότε εἰς χω-
ρικός, ὅτι ἀπὸ ἐφέτος θ' ἀργίσωμεν νὰ φυτεύωμεν μορεοδενδρὰ καὶ
νὰ κάμνωμεν μετάξι. Εἶναι ἐντροπὴ νὰ παινοῦν τὰ παιδιὰ μας, ἐνῶ
τὸ φῶμὲ εἶναι ἐμπρὸς μας, καὶ βαρυνόμεθα νὰ ἀπλώσωμεν τὸ χέρι
καὶ νὰ τὸ πάρωμεν.

Μετά πόσους κόπους ἔφθασαν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν σημερινὴν των πρόοδον.

— Πόσον δύσκολον ὁ ἄνθρωπος βλέπει τὸ συμφέρον του ! Ἐλεγεν ἀργότερον ὁ Φῶτος εἰς τὸν ἰατρὸν. Πόσα ἔτη οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲν ὑποφέρουν καὶ δὲν κινοῦν τὸ χέρι των νὰ σωθοῦν ἀπο τὴν ἀθλιότητα ! Μετάξι, μέλισσαι, τυροκομία, γεωργία, ἀμπέλια, πόσοι θησαυροὶ εἶναι ἐμπρὸς του καὶ δὲν τοὺς βλέπει !

— Πάντοτε αὐτὸ συνέβη, εἶπεν ὁ καλὸς ἰατρὸς καὶ ἐκάθισε μαζὶ μὲ τὸν μικρὸν φίλον του εἰς τὸν κῆπον καὶ ἔβλεπε τὴν ἀδελφὴν του νὰ ποτίζει τὰ ἄνθη της.

— Ἄν ἤξευρες, Φῶτο, τί ὑπέφερεν ὁ ἄνθρωπος, διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν σημερινὴν του πρόοδον ! Ὅταν ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἦτο γυμνὸς καὶ ἀνυπεράσπιστος· ἐνῶ τὰ ζῶα ἔχουν τοὺς δόντας των, τοὺς δυνάεις των, τὰ κέρατά των, τὴν δύναμιν νὰ τρέχουν ἢ νὰ πετοῦν, ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶχε τίποτε· οὔτε ὄπλα νὰ υπερασπίσῃ τὴν ζωὴν του, οὔτε ἐνδύματα, οὔτε κατοικίαν.

— Πῶς κατώρθωσε λοιπὸν νὰ παλαίσῃ, νὰ νικήσῃ καὶ νὰ γίνῃ ὁ βασιλεὺς τῆς δημιουργίας ;

— Ὁ Θεὸς τοῦ εἶχε δώσει ἐν δῶρον πολυτιμώτατον· τὸ λογικόν. Μὲ αὐτὸ καὶ μὲ τὰς δύο χεῖρας σιγά-σιγά κατώρθωσε καὶ ὄπλα νὰ κατασκευάσῃ καὶ ἐργαλεῖα καὶ ἐνδύματα καὶ κατοικίας.

— Καὶ πῶς ἐτρέφετο ;

— Εἰς τὴν ἀρχὴν ὁ ἄνθρωπος ἦτο κυνηγός· μὲ λίθους εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ μὲ ράβδους, ἀργότερα μὲ τόξα καὶ βέλη καὶ σφενδόνας, ἐκύνῃγει καὶ ἐφόνευε τὰ ζῶα καὶ τὰ πτηνά. Τὰ ἐφόνευε καὶ τὰ ἔτρωγεν ἀμέσως· εἰς τὴν ἀρχὴν ἄψητα καὶ κατόπιν ψημένα. Ἀργότερα ἀντελήρηθη, ὅτι τὰ ζῶα θὰ τῷ ἦσαν χρησιμώτερα, ἂν δὲν τὰ ἐφόνευε· θὰ τοῦ ἐδίδαν τὸ γάλα των, τὸ μαλλί των καὶ θὰ τὸν ἐβοήθουν εἰς τὰς ἐργασίας του. Συνήθροισε λοιπὸν τὰ ὠφέλιμα ζῶα τριγύρω του καὶ τὰ ἐβοσκει καὶ τὰ ἡμέρωνε. Τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ κυνηγοῦ ὁ ἄνθρωπος ἐγινε βοσκός.

— Καὶ κατόπιν, ἠρώτησε μὲ περιέργειαν ὁ Φῶτος, πῶς ἔμαθε ὁ ἄνθρωπος νὰ καλλιεργῇ τὴν γῆν ;

— Εἰς τὴν ἀρχὴν, ἀπίτησεν ὁ ἰατρὸς, εὐχαριστημένος, διότι

ἔρχεν ἔμπρός του ἕνα τόσον καλὸν καὶ προσεκτικὸν μαθητὴν, εἰς τὴν ἀρχὴν, οἱ βοσκοὶ ἔξω νομαδικὴν ζωὴν, εἶχον δηλαδὴ ὡς καταικίαν σκηνάς καὶ τὰς μετέφερον ἀπὸ τόπου εἰς τόπον· πατρίδα δὲν ἐγνώριζον.

Ὅλιγον κατ' ὀλίγον ὁμοίως ἤρχισαν ν' ἀγαποῦν τὸν τόπον, οὗ ἐγεννήθησαν, τὸ χῶμα, πού τοὺς ἔθρεψε, τὰ βουνά, τὰς λίμνας, τοὺς ποταμούς, μεταξύ τῶν ὁποίων πρωτοεἶδαν τὸ φῶς. Δὲν τοὺς ἤρεσκε πλέον νὰ περιφέρωνται ἀπὸ τόπου εἰς τόπον· ἀφῆ-

χαν τὰς σκηνάς καὶ ἔκτισαν οἰκίας· ἤρχισαν νὰ καλλιεργοῦν τοὺς ἀγρούς καὶ νὰ περιποιῶνται τὰ δένδρα.

Ἐρχομεν τοιουτοτρόπως τοὺς πρώτους γεωργούς. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἄροτρον δὲν ὑπῆρχεν· ἀνεσκάλευον τὴν γῆν μὲ ὀξεῖαν ράβδον, ἤνοιγον λάκκον καὶ ἔρριπτον μέσα τὸν σπῆρον. Ἐπειτα ἐφεῦρον τὸ ἄροτρον, ἐξεύγνουσιν τὰ βῶδια καὶ τὰ ἄλογα καὶ ἐσπειροῦν τὴν γῆν.

Ἐθήκαν νόμους, διὰ ν' ἀσφαλίσουν τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἰδιοκτησίαν ὄλων. Ἐξέλεγαν ὡς ἀρχηγὸν τὸν εὐφύεστερον καὶ γενναιότερον ἄνδρα τῆς φυλῆς τῶν· συνηθώνοντο ὅλοι, διὰ ν' ἀπομα-

κρύνουν τὸν ἐχθρόν, ὁ ὁποῖος ἐξήτει νὰ εἰσβάλη εἰς τὴν χώραν τῶν καὶ νὰ διαρκύσῃ τὰ ποίμνια, τοὺς ἀγρούς καὶ τὰς οἰκίας των.

Ἐπειδὴ ὁμοῦς, ὅσοι εἰργάζοντο τὴν γῆν, δὲν εἶχον καιρὸν νὰ κάμνουν καὶ ἄλλας ἐργασίας, διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι διηρέθησαν εἰς πολλὰς τάξεις καὶ ἐπαγγέλματα· ἄλλοι ἦσαν γεωργοί, ἄλλοι κτίσται, ἄλλοι βοσκοί, ἄλλοι στρατιῶται, ἄλλοι ἱερεῖς...

— Εἶχον λοιπὸν καὶ ἱερεῖς; ἠρώτησεν ὁ Φῶτος.

— Ἐννοεῖται! Εὐθύς ὡς ὁ ἄνθρωπος ἤρχισε νὰ σκέπτεται, ἤκουσεν ἐντὸς τοῦ μίανφωνῆν, ἡ ὁποία τοῦ ἔλεγε· «Ὅλα αὐτὰ τὰ ὠραῖα πράγματα, πού βλέπεις, ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη, τὰ δένδρα, ἡ θάλασσα, τὰ βουνά, τὰ ζῶα, τὰ ἄνθη, ὁ οὐρανός, ὅλα τὰ ἐδημιούργησεν ἐν ᾧ παντοδύναμον, πανάγαθον καὶ πάνσορον, ὁ Θεός! Αὐτὸν πρέπει νὰ προσκυνῆς καὶ νὰ λατρεύῃς! Αὐτὸς εἶναι ὁ προστάτης σου, ὁ εὐεργέτης σου, ὁ Κύριός σου καὶ ὁ Θεός σου». Ὁ ἄνθρωπος ἔπεσε καὶ προσεκύνησε τὸν Θεόν, ἀνέθηκε δὲ εἰς ὠρισμένους ἀνθρώπους, τοὺς ἱερεῖς, νὰ καθορίζουν τὸν τρόπον τῆς λατρείας του.

Μὴ νομίσῃς ὁμοῦς, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἤκουσεν εὐθύς, καθαρὰ, τὴν φωνὴν αὐτὴν τῆς ψυχῆς του. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἀντὶ νὰ λατρεύῃ τὸν Ἐνα καὶ μόνον ἀληθινὸν Θεόν, ἐλάτρευε τὰ εἰδῶλα, τὸν ἥλιον, τοὺς ἀστέρους, τὴν φωτιάν, τὰ δένδρα, τοὺς ποταμούς, τὴν θάλασσαν· τὰ πλάσματα ὀηλαδὴ καὶ ὄχι τὸν Πλάστην!

Ὁ Ἀβραάμ ἦτο ἀπὸ τοὺς πρώτους ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἤρχιζον νὰ φωτίζονται καὶ νὰ λατρεύουν τὸν Ἐνα Θεόν.

Ὁ Βασιλεὺς τοῦ τόπου ὠργίσθη καὶ τοῦ εἶπε·

— Νὰ προσευχηθῆς εἰς τὴν φωτιάν, διότι αὕτη εἶναι ὁ Θεός!

— Διατί ὄχι εἰς τὸ νερόν; λέγουν, ὅτι ἀπήντησεν ὁ Ἀβραάμ· τὸ νερόν εἶναι ἰσχυρότερον ἀπὸ τὴν φωτιάν, διότι τὴν σθῆνει!

— Τότε προσευχήθητι εἰς τὸ νερόν!

— Καὶ διατί ὄχι εἰς τὸ σύννεφον, τὸ ὁποῖον γεννᾷ τὸ νερόν; εἶπεν πάλιν ὁ Ἀβραάμ.

— Τότε προσευχήθητι εἰς τὸ σύννεφον.

— Καὶ διατί ὄχι εἰς τὸν ἄνεμον, ὁ ὁποῖος διασκορπίζει τὸ σύννεφον;

— Προσευχθήθητι λοιπὸν εἰς τὸν ἄνεμον! εἶπεν ὁ Βασιλεὺς ἐξωργισμένος.

— Βασιλεῦ, νὰ μὴ θυμῶνῃς σὲ παρακαλῶ, εἶπεν ὁ Ἀβραάμ. Δὲν ἠμπορῶ νὰ προσευχηθῶ οὔτε εἰς τὴν φωτιάν, οὔτε εἰς τὸ νερόν, οὔτε εἰς τὸ σύννεφον, οὔτε εἰς τὸν ἄνεμον! Προσεύχομαι μόνον, εἰς Ἐκείνον, ὁ ὁποῖος ἐδημιούργησεν ὅλα αὐτά, εἰς τὸν Ποιητὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς! Αὐτὸν μόνον λατρεύω!

Ἐκείνος μέγας κίνδυνος ἀπειλεῖ τὸ δάσος τοῦ χωρίου.

Ὁ Μάιος πλέον εἶχε περάσει· ὁ Φῶτος ἐξηκολούθει τὰς ἐργασίας του, ὁ ἰατρὸς καὶ ὁ διδάσκαλος ἀκούραστοι ἐδίδασκον τοὺς χωρικοὺς καὶ προσεπάθουν νὰ ἐμπνεύσουν τὴν καλοσύνην καὶ τὴν προσοδὸν γύρω των, ὅποτε αἰρῆνης συνέβη ἐν περιστατικόν, τὸ ὁποῖον ἐκινδύνευσε νὰ ἀνατρέψῃ ἐντελῶς τὴν εὐτυχίαν τοῦ χωρίου.

Μίαν ἐσπέραν, τὴν ὥραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπέστρεφεν ὁ Φῶτος ἀπὸ τὴν ἐργασίαν του, εἶδε μερικοὺς ἀνθρώπους μαυρισμένους, ὡς ἐὰν ἐδραγνῆσαν ἀπὸ τὰ κάρβουνα, νὰ κἀληγῆται εἰς τὸ καφενεῖον καὶ νὰ συνομιλοῦν χαμηλοφώνως μὲ τὸν πάρεδρον καὶ μὲ μερικοὺς ἄλλους χωρικοὺς. Κρύως ἰδρῶς περιέλουσε τὸ σῶμα τοῦ Φώτου.

— Θὰ εἶναι οἱ καρβουνιάρηδες, ἐσχέθη, θὰ εἶναι οἱ ξυλοκόποι, πού γυρίζουν τὰ χωρία καὶ ὅπου ἴδουν δάσος θίλουν νὰ τὸ κόψουν καὶ νὰ τὸ μεταβγάλουν εἰς κάρβουνα. Ἄχ! θὰ εἶδαν καὶ τὸ ἰδικόν μας δάσος καὶ ἔτρεξαν.

Αὐτὰ ἐσχέπετο ὁ Φῶτος καὶ ἐν ἀπαίσιον προαίσθημα ἐπλάκωσε τὴν ψυχὴν του.

— Θὰ ὑπάγω αὔριον, ἐσχέθη, νὰ εὔρω τὸν ἰατρὸν, τὸν διδάσκαλον καὶ τὸν ἱερέα νὰ συνεννοηθῶμεν καὶ νὰ σώσωμεν τὸ δάσος.

Ἀλλὰ τὴν νύκτα δὲν ἠμπόρεσε νὰ κοιμηθῇ. Τὸ μεσονύχτιον μόλις τὸν ἐπῆρε μίαν στιγμὴν ὁ ὕπνος, εἶδε φοβερὸν ὄνειρον. Τοῦ ἐράνη, ὅτι τὸ δάσος ἦτο ζωντανόν, ὡσὰν λαὸς ἀνθρώπων συμμαζευμένων ἐκεῖ. Κάθε δένδρον εἶχεν ἰδικὴν του ψυχὴν καὶ ἰδικὴν του φωνὴν καὶ ἐνῶ αὐτὸς ἐπέρνα ἀποκάτω, τὰ δένδρα ἤπλωνον τοὺς κλάδους των, ὡς ἐὰν ἦσαν χέρια καὶ τοῦ ἐπιθύριζον.

— Λυπήσου μας! Ἀγαπῶμεν καὶ ἡμεῖς τὴν ζωὴν, τὸν

ἀέρα, τὸν ἥλιον, ἀγαπῶμεν τὰ πουλιά, ποὺ μᾶς ἐνεπιστεύθησαν τὰς φωλεὰς των, ἀγαπῶμεν τὸ χῶμα, ποὺ μᾶς τρέφει καὶ τὰ νερά, ποὺ μᾶς ὀροσίζουσι. Διατί θέλεις νὰ μᾶς κοψῆς; Λυπήσου μας!

Καὶ ἄνεμος τότε ἐφύσησε δυνατὸς καὶ ὄλοι οἱ χλάδοι ἐσεισθήσαν καὶ ὠμοίαζον μὲ χέρια, ποὺ ἐκινουῦντο καὶ ὑψώνοντο καὶ ἐζήτησαν ἔλεος· εἰς θρήνος ἤκουσθη νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τοῦ ὄσους καὶ νὰ λέγῃ.

— Ἐλεος! Ἐλεος! Διατί μᾶς κόπτεις;

Ἐπετάχθη ἐπάνω ὁ Φῶτος τρομαγμένος. Τὸ ὄνειρον ἦτο τόσον ζωντανόν, ὥστε ἔτρεμεν ὄλος. Ἐσηκώθη, ἐνεδύθη, ἡ ἀναπνοή του ἦτο πιασμένη ἀπὸ τὴν στενοχωρίαν.

— Θὰ ὑπάγω ἔξω, εἶπε, νὰ κάμω ἓνα περίπατον, ἴσως μοῦ περάσῃ.

Σιγὰ, σιγὰ ἤνοιξε τὴν θύραν. Ἐξῶ ἡ σελήνη ἐλαμπεν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἔχυνε φῶς γλυκύτατον ἐπάνω εἰς τοὺς τοίχους τῶν οἰκιῶν καὶ εἰς τὰ δένδρα. Βαθεῖα γαλήνη ἐβασίλευεν εἰς τὴν γῆν καὶ μόνον ἡ θρηνώδης φωνὴ τοῦ γκιωνῆ ἤκουετο νὰ διαταράττῃ τὴν νυκτερινὴν ἤσυχίαν. Κοῦ..κοῦ..κοῦ.. Τὸ αἷμα τοῦ Φώτου ἐπάγασεν ἡ φωνὴ αὕτη τοῦ ἐράνη κακὸς οἰωνός, ὡς ἂν προέλεγε κανὲν δυστύχημα. Ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου, ἡ ὁποία ἐτιμᾶτο εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἔκαμε τὸν σταυρὸν του καὶ προσηχηθῆ.

— ὦ! νὰ ἐπρόβαινες πάλιν καβαλλάρης ἐπάνω εἰς τὸ λευκὸν Σου ἄλογον, Ἁγίε Γεώργιέ μου, νὰ διώξῃς αὐτούς, οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ καταστρέψουν τὸ ὄσος Σου! Καὶ αὐτοὶ ἐχθροὶ μας εἶναι. Ὅταν ἦλθον οἱ ἐχθροὶ ἐδῶ μίαν ἡμέραν νὰ καύσουν τὸ χωρίον, οἱ χωρικοὶ μοῦ οἰηγήθησαν, ὅτι αἱ θύραι τῆς Ἐκκλησίας Σου ἤνοιξαν καὶ ἐπρόβαλες ἐπάνω εἰς λευκὸν ἄλογον, μὲ φλογερὸν σπαθὶ εἰς τὸ χέρι καὶ εὐθὺς ὡς ἀντίκρυσαν τὴν λαμπρὰν μορφήν Σου οἱ κακοῦργοι, ἐφυγαν ἐντρομοὶ καὶ ἐσώθη τὸ χωρίον ἀπὸ τὴν καταστροφὴν. Ὅμοια καὶ τώρα πρόβαλε, Ἁγίε Γεώργιε, θαυματουργέ μου!

Ἀνεκουρίσθη ὀλίγον καὶ ἤρχισε νὰ ἐπιστρέφῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, διότι εἶχε πλέον ἐξημερώσει τὴν στιγμήν ὁμως, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπέρνα ἀπὸ τὸ καφενεῖον, ἀκούει θόρυβον καὶ φωνάς. Ἐστάματῃσεν εὐθὺς τρομαγμένος, διότι ἐνόησε περὶ τίνος ἐπρόκειτο.

Ἑλληνικὸν Ἀναγνωσματάριον Δ' τάξεως δημοτικῶν σχολείων 8

— Τί τὸ θέλομεν; ἔλεγεν ὁ μέθυσος Γεράσιμος. Τί καλὸν μᾶς κάμνει; Τί εἰσοδήματα μᾶς δίδει; Τὸ σιτάρι τοῦ ἄρα γε, τὰ ὀπωρικά του ἢ τὰ σταφύλια του; Δένδρα ἄκαρπα! ἄς τὰ κόψωμεν νὰ πάρωμεν τὰ λεπτά, πού μᾶς δίδουν οἱ ἔμποροι ἀπ' ἐδῶ!

Καὶ ἔδειξε τοὺς καρβουνιάρηδες, οἱ ὅποιοι ἐκάθηγντο ἤσυχαι εἰς τὴν γωνίαν καὶ ἔπινον.

— Νὰ μοιρασθῶμεν τὰ λεπτά ὅλοι οἱ χωριανοί, νὰ πλουτίσωμεν! ἐπανέλαβεν ὁ Γεράσιμος καὶ ἐξεκένωσεν ἓν μέγα ποῆριον ῥητινίτου οἴνου.

— Θέλετε λοιπὸν αὖριον πρῶτ' ἢ ἀρχίστη ἢ δουλειά; Ἠρώτησε τοὺς ξυλοκόπους ὁ πάρεδρος.

— Μὴ βιάζεσθε, τέχνα μου, ἐσηκώθη τότε καὶ εἶπε μὲ τὴν ἀπαλὴν φωνήν του ὁ ἱερεὺς, ὅστις ἔδωκε σημασίαν εἰς τοὺς λόγους τοῦ παρέδρου. Νὰ σκεφθῶμεν καλὰ καὶ ἔπειτα νὰ ἀπορρασισωμεν. Εἶναι ἁμαρτία ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ κόψωμεν τόσα δένδρα καὶ νὰ τὰ κάμωμεν κάρβουνα. Καὶ τὰ δένδρα ἔχουν ψυχὴν.

Ὡς ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους ὁ Φῶτος, ἐταράχθη. Μήπως δὲν ἤκουσε τὰ ἴδια λόγια καὶ εἰς τὸ ὄνειρόν του;

Μερικοὶ χωρικοὶ ἐγέλασαν, ὅταν ἤκουσαν, ὅτι καὶ τὰ δένδρα ἔχουν ψυχὴν.

— Τώρα θὰ μᾶς εἴπηρς, παπᾶ μου, εἶπεν ὁ μέθυσος Γεράσιμος, ὅτι τὰ δένδρα ὁμιλοῦν ἀκόμη καὶ ὅτι βγάζουν αἷμα, ὅταν τὰ κόπτωμεν!

Ποῦτε ἐλπίδες ἀπομένουν διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ δάσους;

— Διατί οὐχι; εἶπεν ὁ ἱερεὺς ὑψώνων τὴν φωνήν του. Καὶ τὰ δένδρα γεννῶνται, μεγαλώνουν, κάμνουν παιδιά, ἀρρωσταίνουν καὶ ἀποθνήσκουν, ὅπως καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῶα. Καὶ τὰ δένδρα ἀναπνέουν, πεινοῦν, διψοῦν, κρυώνουν τὸν χειμῶνα, ἀγαποῦν τὸ φῶς καὶ χαίρουν, ὅταν βλέπουν καὶ αὐτὰ τὸ πρῶτ' ἡλιον ἄνατέλλῃ. Τί, σημαίνει, ἂν δὲν ἐννοοῦμεν τὴν γλῶσσάν των; Ἄλλα μήπως ἐννοοῦμεν τὴν γλῶσσαν τῶν ζῴων;

Ὁ ἱερεὺς ἐπρόφρασε τὰς λέξεις ταύτας μετ' ὅσον ἐγθουσιασμόν, ὥστε ἡ ψυχή τοῦ Φῶτου ἤρχισε νὰ ἐλπίζει. Πέραν ἤκούετο ἐλαφρὰ ὁ ψίθυρος τῶν δένδρων καὶ κατωῦ ἀπὸ τὸ ῥόδιον φῶς τῆς αὐγῆς ἐφαίνοντο συμμαζευμένα ὅλα μαζί τὰ δένδρα τοῦ δάσους, ὡς ἔαν περιέμενον τὴν ἀπόφασιν τῶν χωρικῶν.

Ὁ πάρεδρος τότε, γέρον τίμιος καὶ σεβαστός, ἀλλ' ὄχι καὶ μορφωμένος ὅσον ἔπρεπε, ἤρχισε νὰ στενοχωρῆται· εἶχε ὥσπερ τὸν λόγον τοῦ εἰς τοὺς ξυλοκόπους νὰ τοὺς ἀρήσῃ νὰ κόψουν τὰ δένδρα ἀντὶ χιλίων δραχμῶν, μετ' ὅπως ἐσκέπτετο νὰ διορθώσῃ τὴν βρύσιν καὶ τοὺς δρόμους τοῦ χωρίου. Παπᾶ μου, φωνάζει δυνατὰ πρὸς τὸν ἱερέα, ὡραῖα εἶναι τὰ λόγια σου, ἀλλὰ δὲν μᾶς ἀποδεικνύουν καὶ ὅτι τὸ δάσος ἀξίζει περισσότερον ἀπὸ χιλίας δραχμὰς διὰ τὸν τόπον μας.

— Περίμενε, πάρεδρέ μου, ἀπήντησεν ὁ ἱερεὺς, νὰ εὐρωμεν τὸν ἱατρὸν καὶ τὸν διδάσκαλον καὶ νὰ σχεθῶμεν καλύτερα. Ἐκεῖνοί ἐμάθην περισσότερα γράμματα ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ἔμποροῦν νὰ μᾶς φωτίσουν καλύτερα.

— Καλά, ἀπήντησε μετ' δυσκολίαν ὁ γέρον πάρεδρος. Πήγαινε, Φῶτο, φωνάζέ τους.

Ὁ Φῶτος, τοῦ ὁποίου αἱ ἐλπίδες ἤρχισαν τώρα νὰ μεγαλώνουν·

Ἄμείσως, κύρ πάρεδρε, λέγει καὶ τρέχει εἰς τὰς οἰκίας τοῦ ἱατροῦ καὶ τοῦ διδασκάλου!

Πῶς ἐμποδίζονται οἱ χωρικοὶ νὰ καταστρέψωσι τὸ δάσος.

1.

Ὁ ἱατρὸς εἶχεν ἐξυπνήσει καὶ ἐπότιζε τὰ ἄνθη τοῦ κήπου του.

— Τί τρέχει, Φῶτο; ἀνεφώνησεν, εὐθὺς ὡς εἶδε τὸν μικρὸν τοῦ φίλου ἐρχόμενον· φαίνεται στενοχωρημένος· τί συνέβη;

— Ἰατρέ μου, εἶπε μετ' ἠθηνώδη φωνὴν ὁ Φῶτος, θέλουν νὰ μᾶς κόψουν τὸ δάσος!

— Τὸ δάσος; Ἐτρελλάθης! Καὶ ποιοί;

— Νά, αἱ ξένοι καρβουνιάρηδες!

Καὶ διηγήθη εἰς τὸν ἰατρὸν ὅλην τὴν ἱστορίαν. Ὁ ἰατρὸς τὸν ἤκουεν ἀνίσυχος.

— Πηγαίνωμεν, εἶπεν, ἴσως εἶναι ἀκόμη καιρὸς.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην συνήντησαν ἔξω τῆς θύρας τὸν Στέφανον μὲ τὸν ἱερέα· κατέφθανε δὲ τρέχων καὶ ὁ διδάσκαλος, ὁ ὁποῖος εἶχε μάθει ἀπὸ ἑνα μαθητὴν του τὸν κίνδυνον!

— Ὁ Θεὸς μαζί μας! εἶπεν ὁ ἱερεὺς. Τώρα εἶναι συνηγμένοι ὅλοι εἰς τὸ Δημαρχεῖον· τοὺς ἔχει τυφλώσει τὸ χρῆμα καὶ δὲν ξεύρουν, τί κάνουν.

— Ἄς τρέξωμεν λοιπὸν, εἶπεν ὁ ἰατρός.

Ἐτάχυναν τὸ βῆμά των καὶ ἐντὸς ὀλίγου κατέφθασαν εἰς τὸ Δημαρχεῖον. Ὅλοι οἱ χωρικοὶ ἦσαν ἐκεῖ καὶ περιέμενον μὲ τὰς ἀξίνας εἰς τὰς χεῖρας τὴν διαταγὴν τοῦ παρέδρου.

Οἱ ξυλοκόποι, ἦσαν ἑτοιμοὶ νὰ μετρήσουν εἰς τὸν Πάρεδρον τὴν προκαταβολήν.

Ὡρα καλή, παιδιά, εἶπεν ὁ ἰατρός· τί ἐπάθετε;

Ὁ παρέδρος βλέπων, ὅτι καὶ οἱ πέντε νεοφερμένοι εἶχον ἀντίθετον γνώμην, ἐψέλλισε μὲ φανεράν ταραχήν.

— Ἐνομίσαμεν, ὅ τι θὰ εἴσθε καὶ σεῖς σύμφωνοι μὲ τὴν γνώμην μας. Καὶ θὰ θέλετε..

— Θὰ θέλωμεν νὰ κόψωμεν τὸ δάσος; διέκοψεν ὠργισμένος ὁ διδάσκαλος. Καὶ δὲν μοῦ λέγετε, ποῖος ἀπὸ σᾶς θέλει νὰ πνίξῃ τὰ παιδιά του, ν' ἀρρωστήσῃ τὴν γυναϊκά του, νὰ καύσῃ τὸ σπίτι του, νὰ βάλῃ τὸν ποταμὸν νὰ τοῦ πάρῃ τὰ χωράφια του καὶ τὰ ἀμπέλια του; Ἄϊ, δὲν ὁμιλεῖτε; Θέλει κανεὶς;

— Ὅχι διδάσκαλε, ἀπήντησαν πολλοὶ χωρικοὶ μὲ μίαν φωνήν.

— Καὶ πῶς λοιπὸν τότε ἀπεφασίσατε νὰ κόψετε τὸ δάσος;

— Δὲν εἶναι τὸ ἴδιον πρᾶγμα! ἐφώνησεν ὁ Γεράσιμος.

— Δὲν εἶναι τὸ ἴδιον; ἀνεφώνησε τώρα ὁ ἰατρός ὠργισμένος. Σὺ τί ξεύρεις καὶ ὁμιλεῖς; Ἐγὼ εἶμαι ἰατρός καὶ ξεύρω. Ὅλην τὴν υγείαν τοῦ χωρίου μας, ὅλον τὸ αἷμα, ποὺ κοκκινίζει εἰς τὰ μάγουλα τῶν παιδιῶν μας, ὅλην τὴν δύναμίν μας, ξεύρετε ποῦ τὴν

χρεωστοῦμεν; Εἰς τὸ δάσος! Ὅλα τὰ εἰσοδήματα, ποῦ ἔχομεν, ὄλην τὴν νοστιμάδα τῶν καρπῶν μας καὶ τὴν εὐφορίαν τῆς γῆς μας ξεύρετε, ποῦ τὴν χρεωστοῦμεν; Αἶ, δὲν ἀπαντᾶτε; Εἰς τὸ δάσος! Καὶ ἂν τὸ καλοκαίρι δὲν μᾶς πνίγη ὁ ἥλιος καὶ δὲν γεννῶνται χιλιάδες ἀσθένειαι, ἃς εἶναι καλὰ τὸ δάσος! Καὶ ἂν τὸν χειμῶνα δὲν παγώνωμεν ἀπὸ τὸ κρύον, ἃς εἶναι καλὰ τὸ δάσος! Καὶ ἔρχεσθε σεῖς τώρα, μὲ ὀλίγα λεπτά, ποῦ θὰ τὰ ἐξοδεύσετε ἀμέσως, νὰ σκοτώσετε τὸν εὐεργέτην σας;

— Ἡ ἀμαρτία θὰ πέση ἐπάνω ἀπὸ τὰς κεφαλὰς σας, τέκνα μου! εἶπεν ὁ ἱερεὺς. Αὐτό, ποῦ σκέπτεσθε νὰ κάμετε, εἶναι φόνος, εἶναι ἀχαριστία! Ὁ Θεὸς εἶναι ἀποπάνω μας καὶ βλέπει!

Ἦψωσε τὸ χέρι του καὶ ἔδειξε τὸν οὐρανόν.

Ὁ γέρον πάρεδρος, ὁ ὁποῖος ἤκουσε μὲ πολλὴν προσοχὴν τοὺς λόγους τῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ δάσους, λέγει τότε πρὸς αὐτοὺς μὲ φωνὴν ὀλίγη δυνατωτέραν.

— Μοῦ φαίνονται κάπως ὑπερβολικοὶ οἱ ἔπαινοι τοῦ δάσους, καθὼς καὶ οἱ κίνδυνοι, τοὺς ὁποίους θὰ διατρέξωμεν ἀπὸ τὴν καταστροφὴν του.

— Πηγαίνωμεν κύριε πάρεδρε, ἐφώναξαν τότε οἱ ξυλοκόποι, καὶ μὴ ἀκούετε αὐτοὺς, ποῦ ἀκολουθοῦν τυφλά, ὅτι τοὺς λέγουν τὰ βιβλία μόνον.

Ἄλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην συνέβη ἀπρόοπτον ἐπεισόδιον, τὸ ὁποῖον μετέτρεψεν ἐντελῶς τὰ σχέδια τῶν ξυλοκόπων.

Ὁ Φῶτος ἐψιθύρισε συγκεκινημένως·

— Ὁ Ἅγιος Γεώργιος καὶ πάλιν σφίζει τὸ χωρίον!

2.

Τί εἶχε συμβῆ; Ποῖος ἦτο ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος τοὺς ἐφώνησε «Σταθίτε!»;

Ἦτο ὁ διδάσκαλος τοῦ γειτονικοῦ χωρίου, ὅστις εἶχε μάθει τὴν νύκτα ἐκείνην τὸν ἐρχομὸν καὶ τὸν σκοπὸν τῶν ξυλοκόπων ἀπὸ ἓνα χωριανόν του.

Τὸ ἄλογόν του ἦτο ἀκόμη κάθιδρων καὶ γεμάτον σκόνιν. Ὁ διδάσκαλος ὡς ἀστραπὴ ἐπέζευσεν καὶ ἔσπευσεν πρὸς τὴν συνηθισμένην οὐμάδα τῶν χωρικῶν.

— Σταθήτε! τοὺς ἐφώναξε. Ἀκούσατέ με πρῶτον καὶ ἔπειτα
εἰπάμετε ὅ τι σὰς φωτίσει, ὁ Θεός!

Οἱ χωρικοὶ ἐσταμάτησαν.

— Τί θέλετε; τοὺ εἶπαν. Διὰ τί μᾶς φωνάζεις νὰ σταματή-
σωμεν;

— Εεῦρω, ποῦ πηγαίνετε, ἀπεκρίθη ὁ διδάσκαλος, καὶ ἔτρεξα
ἀπὸ τὸ χωρίον μου νὰ σὰς ἐμποδίσω νὰ καταστρέψητε τὸ εὐλο-
γημένον χωρίον σας. Οἱ ξυλοκόποι αὐτοὶ ἐπέρασαν προχθὲς ἀπὸ
τὸ χωρίον μου κρυφά, διότι δὲν ἐτόλμων νὰ παρουσιασθῶν εἰς
τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους κατέστρεψαν. Ἐγὼ ὅμως ἔμαθα,
ὅτι ἔρχονται ἐδῶ μὲ ἐγώιστικὸς σκοπὸς καὶ ἔτρεξα νὰ προ-
λάβω τὴν καταστροφὴν. Δοξάζω τὸν Θεόν, διότι, καθὼς βλέπω
ἔφθασα ἐγκαίρως.

— Μή τὸν ἀκούετε! ἀνεφώνησαν οἱ ξυλοκόποι ἀνήσυχοι καὶ ταραγμένοι.

— Ὅχι, θὰ μὲ ἀκούσετε πρῶτον, εἶπε μὲ ἤρεμον καὶ ἀποφασιστικὴν φωνὴν ὁ διδάσκαλος καὶ ἔπειτα πηγαίνειτε.

Εἶχομεν καὶ ἡμεῖς, καθὼς ξεύρετε, εἰς τὸ χωρίον μας ὠραῖον καὶ πλούσιον δάσος. Αὐτὸ ἦτο ἡ χαρὰ καὶ ἡ εὐτυχία μας, ὁ μέγας εὐεργέτης μας. Αὐτὸ ἐστόλιζε τὸ χωρίον μας καὶ ὅλοι, ὅσοι ἐπέρων ἀπ' ἐκεῖ, ἀνέπνεον εὐτυχισμένοι καὶ ἀνεφώνουν « ὦ! τί ὠραία νὰ ζῆ κανεὶς ἐδῶ! » Ποῖος ποτὲ ἐπεΐνασεν εἰς τὸ χωρίον μας; Ποῖος ἠσθένησε; Κανεὶς διότι εἶχαμεν τὸ δάσος μας, τὸ ὁποῖον μᾶς ἐδίδε καὶ πλοῦτη καὶ ἀέρα καθαρὸν.

Ἄλλὰ πρὸ τεσσάρων ἐτῶν, οἱ ἴδιοι αὐτοὶ ἐδῶ οἱ ξυλοκόποι ἐπέρασαν, εἶδαν τὸ δάσος καὶ εἶπαν: Οἱ χωρικοὶ εἶναι ἀμαθεῖς ἄνθρωποι, ἄς τοὺς πείσωμεν νὰ κόψουν τὸ δάσος νὰ τὸ κάμωμεν κάρβουνα, καὶ νὰ κερδίσωμεν πολλὰ λεπτὰ.

Πηγαίνουν εἰς τὴν ταβέρναν, προσκαλοῦν τοὺς χωρικοὺς, τοὺς μεθύουν, τοὺς δίδουν ὀλίγα νομίσματα καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἡ φοβερὰ καταστροφὴ εἶχεν ἐπέλθει. Ὅπου πρωτύτερα ὑπῆρχε πρασινάδα, δροσιά, κελάδημα, νερόν, τώρα καπνὸς ὑψώνεται καὶ τὸ βουνὸν δλόγυμνον καὶ κατάμαυρον ἀσχημίζει τὴν ἐξοχὴν. Ἄχ! Θεέ μου, τί διαφορὰ!

Καὶ δύο μεγάλα δάκρυα ἐκύλησαν ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ ἀγαθοῦ διδασκάλου. Οἱ χωρικοὶ τὸν ἤκουον μὲ μεγάλῃν τώρα προσοχὴν καὶ ἤρχισαν καὶ αὐτοὶ νὰ συγκινουῦνται ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ διδασκάλου.

— Τί ἔπαθε τὸ χωρίον σας; ἠρώτησαν ὅλοι μὲ ἀγωνίαν.

Διατὶ δακρύεις;

— Πῶς νὰ μὴ δακρύω, εἶπεν ὁ διδάσκαλος. Δὲν ἠμπορῶ πλέον νὰ στρέψω τὸ βλέμμα μου πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἦτο ἄλλοτε τὸ δάσος, χωρὶς ν' ἀναστενάξω ἀπὸ τὰ βάρη τῆς καρδίας μου.

Τί διαφορὰ! Ἄλλοτε ἡ πρασινάδα κατέβαινε ἀπὸ τὸ βουνόν, ἐνηγκαλιζέτο τὸ χωρίον καὶ τὸ ἐδρόσιζε. Τώρα τὸ βουνὸν ἀπέμεινε γυμνὸν καὶ κατάμαυρον καὶ ἡ ζέστη ἐπύρωνε τοὺς βράχους καὶ ἔκαιε τὸ χωρίον. Ἄλλοτε χιλιάδες πουλιῶν ἐκελά-

δουν καὶ νερὰ ἀφθονὰ ἀνέβλυζον ἀπὸ τὴν γῆν· τῶρα ξηρασία φοβερὰ, τὰ νερὰ ἐχάθησαν, τὰ πουλιὰ δὲν εὕρισκον πλέον τὰς φωλεὰς των καὶ ἔφευγον μακρὰν, τρομαγμένα. Μερικοὶ βλαστοὶ ἤρχισαν νὰ φυτρώνουν ἀπὸ τοὺς κομμένους κορμούς· τὰ δένδρα ἤθελον ἀκόμη νὰ ζήσουν, νὰ χαροῦν ἀκόμη τὸ φῶς, τὸν ἀέρα, τὸν ἥλιον. Ἀλλὰ μάτην· αἱ αἰγες ἤρχοντο καί, εὐθὺς ὡς ἔβλεπον ἕν πρᾶσινον φύλλον, ἔτρεχον νὰ τὸ καταβροχθίσουν.

— Θέλετε λοιπὸν καὶ σεῖς νὰ πάθετε τὰ ἴδια; ἐξηκολούθησεν ὁ διδάσκαλος. Τὸ πάθημά μας δὲν σᾶς γίνεται μάθημα; Δὲν σᾶς λέγω· Λυπηθῆτε τὰ δένδρα! Σᾶς λέγω·

Λυπηθῆτε τοὺς ἑαυτοὺς σας! Λυπηθῆτε τὰ παιδιὰ καὶ τὰς γυναῖκάς σας!

— Ὁ Θεὸς σὲ στέλλει, κλέ μου διδάσκαλε, ἀνεφώνησεν ὁ ἱερεὺς. Μᾶς σφίξεις ἀπὸ ἕν μέγα ἔγκλημα!

— Εὐχαριστοῦμεν! Εὐχαριστοῦμεν! ἀνεφώνησε καὶ ὁ Φῶτος καὶ ἐρρίφθη εἰς τὴν ἀγκάλην τοῦ νέου του φίλου.

Ὁ Ἅγιος Γεώργιος τὸν στέλλει! ἔλεγον οἱ χωρικοὶ μεταξὺ των καὶ ἐφραντάζοντο μὲ φρίκην τὸ χωρίον των νὰ καταντήσῃ εἰς τὴν ἀθλιότητα τοῦ ἄλλου ἐκείνου χωρίου, τὸ ὁποῖον ἔχασε τὸ δάσος του.

— Ποῦ εἶναι οἱ ξυλοκόποι; ἀνεφώνησεν ὁ κῆρ Στέφανος κυττάζων γύρω του. Ἄς ἔλθουν τῶρα νὰ ἴδωμεν, τί ἔχουν νὰ εἶπουν!

Ἄλλ' οἱ ξυλοκόποι εἶχον ἐξαφανισθῆ. Εὐθὺς ὡς εἶδον τοὺς χωρικοὺς νὰ προσέχουν εἰς τοὺς λόγους τοῦ διδασκάλου, ἐνόησαν, ὅτι καμμία πλέον ἐλπίς δὲν ὑπῆρχε δι' αὐτούς. Ἔσπευσαν λοιπὸν νὰ κρυφθοῦν, διότι ἐφοβοῦντο νὰ βλέπουν πλέον τοὺς ἀγαθοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἐποίους ἐζήτουν νὰ παρασύρουν εἰς τὴν καταστροφὴν.

— Ζήτω τὸ δάσος! ἀνέκραξε χαρούμενος ὁ ἱατρός.

— Ζήτω! ἀνεφώνησαν ὅλοι μαζί οἱ χωρικοί. Ὁ Θεὸς μᾶς ἐλυπήθη!

— Ἀγαπητέ μου συνάδελφε, εἶπε τότε καὶ ὁ διδάσκαλος τοῦ εὐλογημένου χωρίου, εἰς σᾶς χρεωστοῦμεν τὴν σωτηρίαν τοῦ

χωρίου μας. Πῶς θὰ ἠμπορέσωμεν ποτὲ νὰ σᾶς ἐκφράσωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας;

— Ἐκαμα, ἀπεκρίθη ὁ καλὸς διδάσκαλος, ὅτι θὰ ἐκάμνετε καὶ σεῖς, ἂν ἦσθε εἰς τὴν θέσιν μου. Πρέπει ὅλοι μας, ὅσον ἠμποροῦμεν νὰ κάμνωμεν τὸ καλόν. Οἱ χωρικοὶ μας εἶναι ἄνθρωποι καλοὶ καὶ θέλουν τὴν πρόοδον τοῦ τόπου των. Ἄλλὰ τί νὰ σοῦ κάμουν. Εἶναι συχνὰ ἁμαθεῖς καὶ δὲν γνωρίζουν, ποῖον εἶναι τὸ συμφέρον των. Ἡμεῖς ἔχομεν χρέος νὰ τοὺς φωτίζωμεν καὶ νὰ τοὺς ὀδηγῶμεν.

Ὅταν αὐτοὶ γνωρίζουν, ποίας εὐεργεσίας παρέχει τὸ δάσος εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὄχι μόνον δὲν θὰ τὸ κόπτουν, ἀλλὰ καὶ θὰ τὸ ὑπερασπίζωνται μὲ θυσίαν τῆς ζωῆς των.

Οἱ καλοὶ μας φίλοι ἤκουον μὲ συγκίνησιν τοὺς λόγους τοῦ καλοῦ διδασκάλου. Τὰ δένδρα εἶχον σωθῆ! Καὶ ὁ σωτήρ των ἐκαθαλίκευσε πάλιν τὸ ἄλογόν του καὶ ἀνεχώρησεν ὑπὸ τὰς εὐλογίας ὀλοκλήρου τοῦ χωρίου.

Τί μανθίνει ὁ κύρ Στέφανος ἀπὸ τὴν Ἄνναν περὶ τοῦ Μιλτιάδου, τοῦ Λεωνίδου καὶ τοῦ Θεμιστοκλέους.

— Δόξα σοι ὁ Θεός! ἔλεγεν ὁ ἀγροφύλαξ εἰς τὸν Φῶτον, ὅταν ἐπέστρεφον χαρούμενοι ἀπὸ τὴν ἐργασίαν των εἰς τὴν οἰκίαν. Ὁ Θεὸς εἶναι δίκαιος καὶ τὸ καλὸν πάντοτε θριαμβεῖ! Αἱ, Ἄννα, ἀνεφώνησε, βλέπων τὴν κόρην του νὰ τρέχη περιχαρῆς νὰ τὸν ὑποδεχθῆ· ἀπόψε ἔχω ὄρεξιν καὶ θέλω νὰ μοῦ εἴπης πάλιν ὠραίας ἱστορίας. Δέχεσαι;

— Εὐχαρίστως, πατέρα, ἀπήντησεν ἡ Ἄννα· ἐμάθαμεν χίλια ὠραῖα πράγματα εἰς τὸ σχολεῖον· θέλεις νὰ σοῦ τὰ διηγηθῶ;

— Λέγε, παιδί μου, ὅ τι θέλεις.

Καὶ ἤρχισε τότε ἡ Ἄννα νὰ ἐξιστορῆ τοὺς ἐνδόξους πολέμους τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τῶν Περσῶν. Πῶς οἱ Ἀθηναῖοι ἐνίκησαν εἰς τὸν Μαραθῶνα ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Μιλτιάδου τὸν δεκάπλάσιον στρατὸν τῶν βαρβάρων· τί δόμη καὶ τί δύναμις

ήτο εκείνη! Πώς τους έδωξαν έως εις τήν θάλασσαν, πώς ήρπαζον τὰ πλοιά των με τὰ χέρια των και, άμα τους έκοπτον τὰ χέρια, τὰ ήρπαζον με τους δένοντας!

Άλήθεια! λέγει ο Φώτος· ένθυμούμαι τόν Κυναίγειρον εκείνον.

Έπειτα ή Άννα ήρχισε νά περιγράφη τόν άγαπητόν της ήρωα, τόν Θεμιστοκλέα.

— Όταν ήτο άκόμη παιδί, έλεγεν ή Άννα με θαυμασμόν, διεκρίνετο εις τό σχολείον διά τήν έπιμέλειαν και τήν ευφυϊαν του. Κάποτε μάλιστα ο διδάσκαλος του τού ειπε· «Παιδί μου, μίαν ήμέραν σὺ θά γίνης ή παρά πολὺ καλός ή παρά πολὺ καχός!».

Όταν ο Μιλτιάδης ένίκησεν εις τόν Μαραθώνα και τό όνομά του έδοξάσθη εις τὰ πέρατα τής Έλλάδος, ο φιλότιμος Θεμιστοκλής ήρχισε νά φιλοδοξή νά δοξάσθι και αὐτός μίαν ήμέραν

τὴν Πατρίδα του· ἦτο ἀνήσυχος, σκεπτικὸς καὶ εἰς τοὺς φίλους του, ὅταν τὸν ἠρώτων τί ἔχει, ἀπεκρίνετο·

— Δὲν μὲ ἀφήνει νὰ κοιμηθῶ ἢ δόξῃ τοῦ Μιλτιάδου.

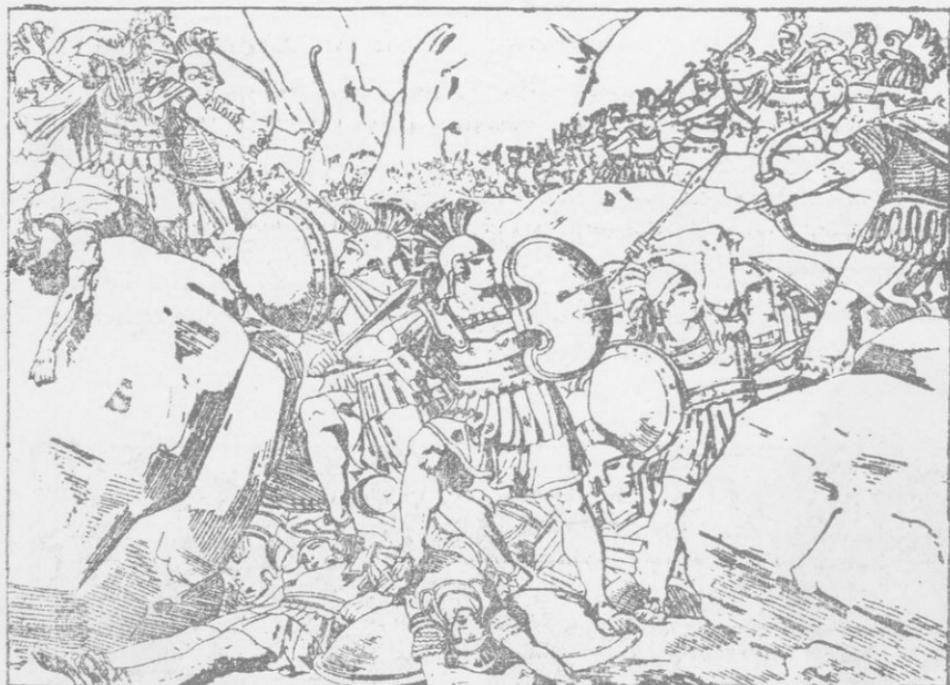

Ἐνῶ ὅλοι ἐνόμιζον, ὅτι μὲ τὸν Μαραθῶνα παύουν οἱ ἀγῶνες ἐναντίον τῶν Περσῶν, ὁ Θεμιστοκλῆς μόνος ἐνόησεν, ὅτι τώρα μόνον ἀρχίζουν· κατώρθωσε λοιπὸν νὰ πείσῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἐξοστρακίσουν τὸν ἀντιφρονοῦντα Ἀριστείδην καὶ νὰ κατασκευάσουν στόλον ἰσχυρόν· συνεφιλίωσεν ὅλους τοὺς Ἕλληνας, ὅταν εἰσέβαλεν ὁ Ξέρξης, καὶ ἐλησμόνησεν ὅλα τὰ προσωπικά του πάθη χάριν τῆς Πατρίδος του. Ὅταν ὁ ἀρχηγὸς τῶν Σπαρτιατῶν ἐσήκωσε τὴν ράβδον του νὰ τὸν κτυπήσῃ, ὁ μεγαλόφυχος Θεμιστοκλῆς συνεκράτησε τὸν θυμὸν του καὶ εἶπεν ἤσυχά·

— Πάταξον μὲν, ἄκουσον δέ !

Ὁ δίκαιος Ἀριστείδης, πολιτικὸς του ἀντίπαλος, λησμονεῖ καὶ αὐτὸς κάθε προσωπικὸν μίσος καὶ σπεύδει νὰ εἴπῃ εἰς τὸν Θεμιστοκλέα.

— Πρέπει νὰ λησμονήσωμεν τὰ παλαιὰ μας μίσση, ὅπως σώσωμεν τὴν Ἑλλάδα, σὺ μὲν ὡς ἄρχων καὶ στρατηγός, ἐγὼ δὲ ὡς στρατιώτης καὶ σύμβουλος.

Τὸ παράδειγμα τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τοῦ Ἀριστείδου ἐμμήθησαν ὅλοι οἱ Ἕλληνες· ὁ Λεωνίδας μὲ τοὺς Σπαρτιάτας μάχεται λυσσῶδῶς εἰς τὰς Θερμοπύλας· οἱ ἐχθροὶ εἶναι τόσον πολλοί, τοῦ εἶπαν, ὥστε τὰ βέλη των σκιαζοῦν τὸν ἥλιον.

— Καλύτερα, ἀπεκρίθησαν οἱ Σπαρτιάται, θά πολεμήσωμεν ὑπὸ σκιάν.

Ὁ Εὐρέξης τοῦ παραγγέλλει·

— Παράδωσε τὰ ὄπλα!

Καὶ αὐτὸς τοῦ ἀπαντᾷ·

— «Μολὼν λαβέ!» Ἔλκ νὰ τὰ πάρῃς!

Ὅταν ἐπροδόθησαν ἀπὸ τὸν Ἐφιάλτην καὶ περιεκυκλώθησαν, τὰ δόρατά των ἔσπασαν ἀπὸ τὰ πολλὰ κτυπήματα καὶ τότε

ὄρμοῦν καὶ μὲ τὰ χέρια καὶ μὲ τὰ δόντια πολεμοῦν τοὺς ἐχθροῦς.

Ἔπεσαν ὄλοι μαχόμενοι ὡς λέοντες· καὶ εἰς τὸν τάφον των οἱ Ἕλληγνες ἔγραψαν·

«ὦ σὺ διαβάτη, ποῦ περναῖς, πῆς εἰς τὴν Σπάρτην κάτω
Πῶς εἴμεθα θαμμένοι ἐδῶ, πιστοὶ στὸ θέλημά της».

Εἰς τὴν Σαλαμίνα ἀκόμη μεγαλύτερα δόξα ἀνέμενε τοὺς Ἕλληνας. Οἱ Ἀθηναῖοι χάριν τῆς ἐλευθερίας ὅλης τῆς Ἑλλάδος κατὰ συμβουλήν τοῦ Θεμιστοκλέους ἐγκατέλειψαν τὰς ὠραίας Ἀθήνας, μετέφεραν τὰ γυναικόπαιδά των εἰς τὴν Σαλαμίνα καὶ τὴν Τροιζῆνα καὶ εἰσῆλθον εἰς τὰ πλοῖα ἀποφασισμένοι ἢ νὰ νικήσουν ἢ νὰ ἀποθάνουν.

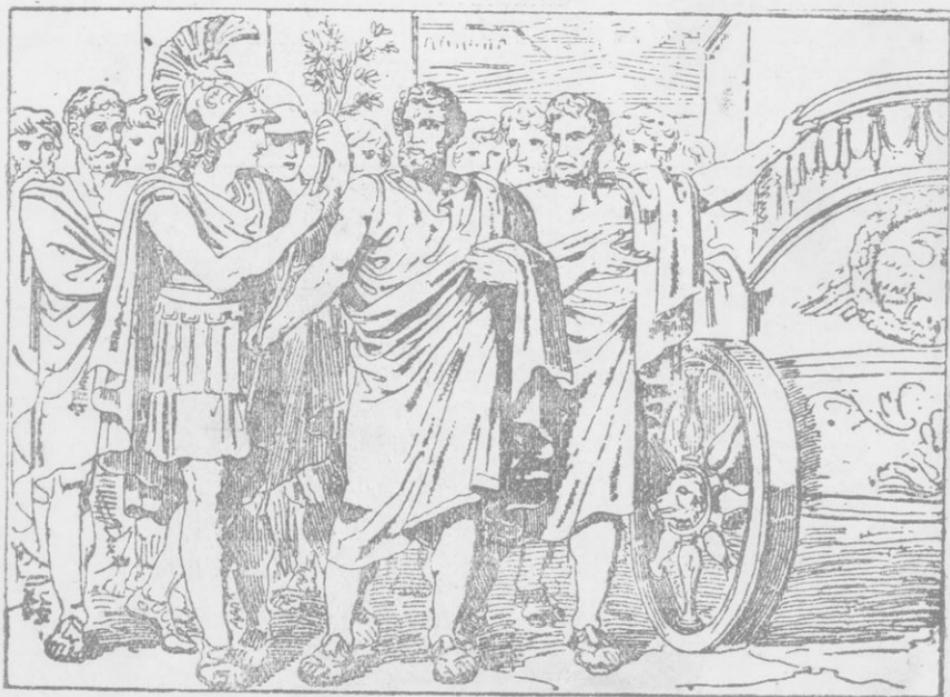

Ὅτε δὲ ἀνεφάνη ὁ μέγας ἐχθρικός στόλος, ὁ παιᾶν ἀντηγεῖ

καὶ οἱ Ἕλληνες ἔρμου ἄκαθεκτοὶ ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ. Ὅλοι ψάλλουν·

«ὦ παῖδες Ἑλλήνων, ἔμπρός!
Ἐλευθερώνετε τὴν Πατρίδα, ἔλευθερώνετε
τὰ παιδιά, τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἱερά τῶν θεῶν
καὶ τῶν προγόνων τοὺς τάφους!»

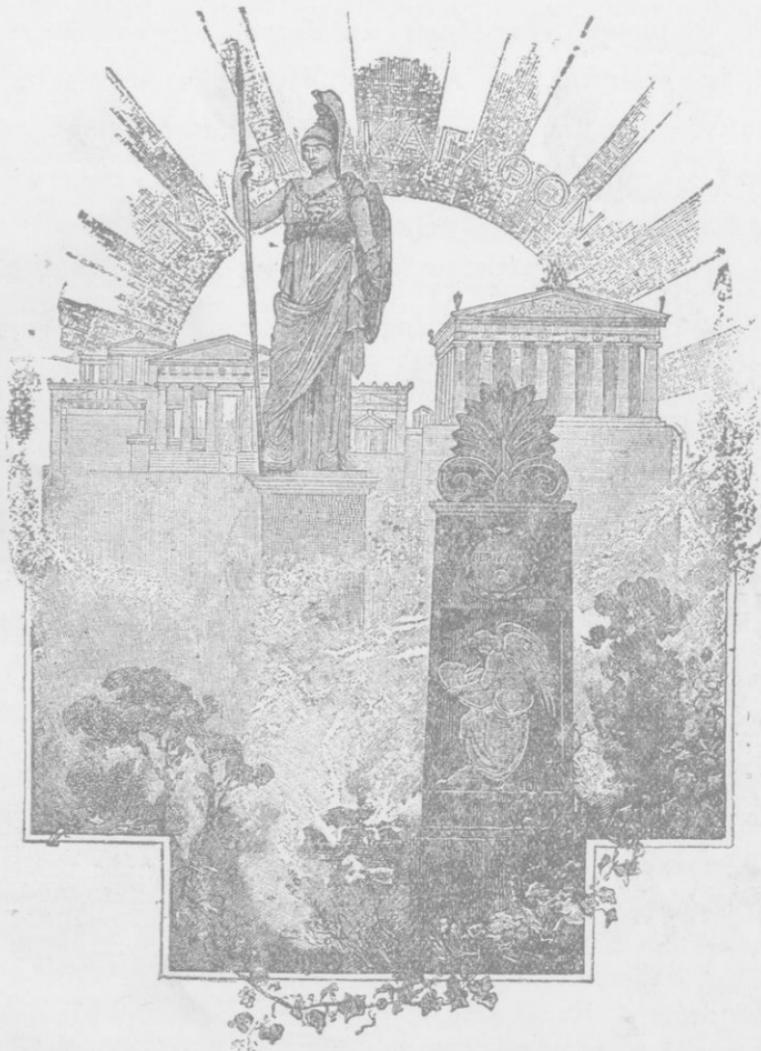
Κατέστρεψαν τὸν ἐχθρικὸν στόλον καὶ ἔσωσαν καὶ πάλιν οἱ Ἕλληνες τὸν κόσμον ἀπὸ τῆν κατάκτησιν τῶν βαρβάρων. Ὁ Πέρσης ἔντρομος ἔφυγε μὲ τὰ λείψανα τοῦ στόλου του εἰς τὴν Ἀσίαν.

Τὸ ὄνομα τοῦ Θεμιστοκλέους ἔγινεν ἐνδοξότατον εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτοὶ οἱ Σπαρτιάται τοῦ προσέφερον στέφανον ἐλαίας ὡς βραβεῖον τῆς φρονήσεώς του, ὅτε παρουσιάσθη εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἐσηκώθησαν

εἰς ἔνδειξιν τιμῆς· εἰς τὰς Ἀθήνας τὸν ἐτίμων καὶ τὸν ἔλεγον
σωτήρα τῆς Πατρίδος.

Τὸ ὄνειρον τῆς ζωῆς του ἐπραγματοποιήθη· ἰδύνατο πλέον
νὰ κοιμάται ἡσυχῶς, διότι ἡ δόξα του ἴτο ἀνωτέρα ἀπὸ τῆν
δόξαν τοῦ Μιλτιάδου.

**Εἰς ποίαν ἀκμὴν ἔφθισαν αἱ Ἀθῆναι ἐπὶ τοῦ
Περικλέους.**

Ὁ γέρον Στέφανος ἴκουε μὲ μεγάλην προσοχὴν τὴν

Ἄναν νὰ τοῦ διηγῆται τὴν ἀρχαίαν μας δόξαν.

— Ἐξακολούθησε, παιδί μου, εἶπεν εἰς τὴν κόρην του. ἔλθην τὴν νύκτα νὰ μοῦ ὀμιλῆς διὰ τοὺς προγόνους μας δὲν θὰ κουρασθῶ.

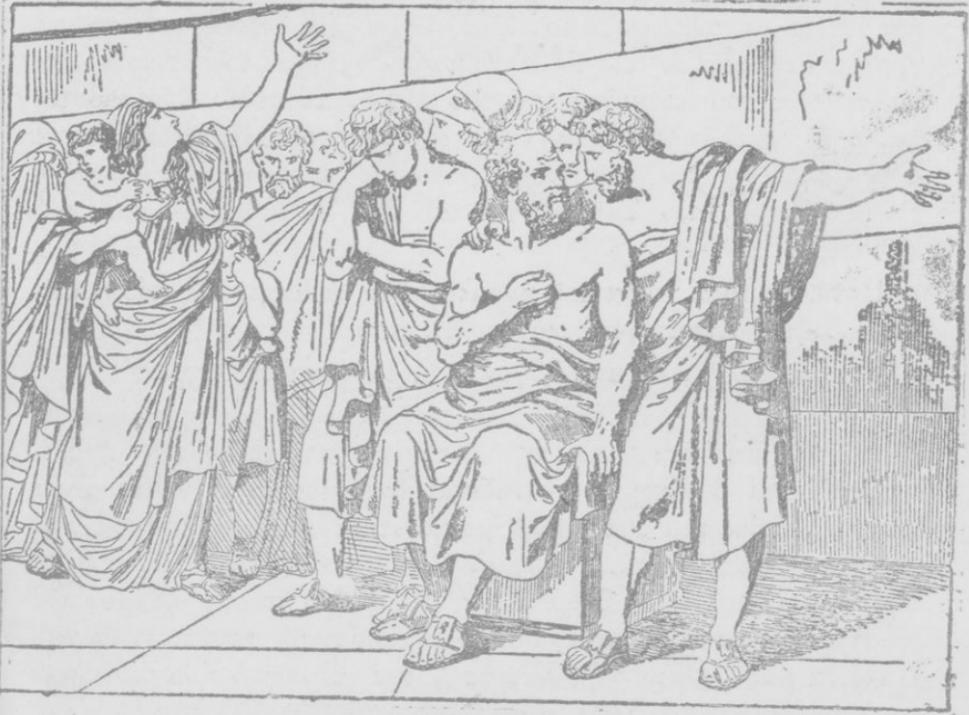
— Ὁ μεγαλύτερος ὄμως ἀπ' ὄλους, ἐξηκολούθησεν ἡ Ἄννα, ἦτο ὁ Περικλῆς ὁ Ἀθηναῖος. Ἦτο πρῶτος, ὑπομονητικός, ἀνεξίκακος· ὀσάκις τὸν ὕβριζον, αὐτὸς ἐσιώπα· ὀσάκις τῷ ἔκαμνον κακόν, αὐτὸς ἀνταπέδιδε καλοσύνην. Μίαν ἡμέραν εἰς ἔχθρός του τὸν ὕβριζεν εἰς τὴν ἀγορὰν καί, ὅτε ἀκόμη τὴν ἑσπέραν ὁ Περικλῆς ἐπέστρεφεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐξηκολούθει νὰ τὸν ὕβριζῃ· ὁ Περικλῆς ὑπέμενεν ἀτάραχος τὰς ὕβρεις καί, ἀντὶ νὰ τιμωρήσῃ τὸν ὑβριστὴν, διέταξεν ἕνα ὑπηρέτην του νὰ λάβῃ φῶς καὶ νὰ συνοδεύσῃ τὸν ἔχθρόν του μέχρι τοῦ οἴκου του.

Ὁ Περικλῆς ἦτο μελετηρὸς, φρόνιμος, δὲν ἐπύγαινε ποτὲ εἰς τὰς διασκεδάσεις· προὔτιμα νὰ συνομιλῇ μὲ τοὺς σοφοὺς καὶ ποιητὰς τῆς ἐποχῆς του.

— Καὶ ποιοὶ ἦσαν τότε οἱ σοφοὶ καὶ οἱ ποιηταί; ἤρώτησε μὲ περιέργειαν ὁ γέρον ἀγροφύλαξ.

— Ἐξῆ τότε ὁ σοφώτατος τῶν ἀνθρώπων, ὁ Σωκράτης· αὐτὸς τόσον μετριόφρων ἦτο, ὥστε ἔλεγε συχνά· «Ἐν μόνον πρᾶγμα γνωρίζω, ὅτι δὲν γνωρίζω τίποτε».

Ἐδίδασκεν εἰς τοὺς νέους τὰ καθήκοντά των πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὴν Πατρίδα, τὸ σέβας πρὸς τοὺς γονεῖς, τὴν ὑποταγὴν εἰς τοὺς νόμους, τὴν μετριοφροσύνην, τὴν εὐσπλαγχνίαν καὶ τὴν δικαιοσύνην. Πολλοὶ ὄμως τὸν ἐμίσησαν, διότι ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὸν κατεδίκασαν εἰς θάνατον. Εἰς τὴν φυλακὴν τὸν ἐπεσκέπτοντο οἱ φίλοι του καὶ τὸν προέτρεπον ν' ἀποδράσῃ· αὐτὸς ὄμως ὑπερηφάνως ἀπήντα·

— Οφείλομεν νὰ ὑπακούωμεν εἰς τοὺς νόμους τῆς Πατρίδος μας. Καί, ἂν ἀδίκως κατεδικάσθην, τί σημαίνει; Ἡ Πατρίς με κατεδίκασεν, ὀφείλω λοιπὸν νὰ ὑποστῶ τὴν ποινήν.

— Καὶ ποῖοι ποιηταὶ ἔζων εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Περικλέους;

— Ὁ Αἰσχύλος, ὁ Σοφοκλῆς, ὁ Εὐριπίδης καὶ ὁ Ἄριστοφάνης. Μὲ αὐτοὺς τοὺς μεγάλους ἀνδρας ἡγάπα νὰ συναναστρέφεται ὁ Περικλῆς. Ἦτο τόσο εὐγλωττος, ὥστε ἐπωνομάσθη Ὀλύμπιος Ζεὺς, διότι ὁσάκις ὠμιλεῖ, ἐνόμιζες, ὅτι ἤστραπτε καὶ ἐβρόντα. Εἰς τὸν μέγαν φίλον του, τὸν γλύπτην Φειδίαν, καὶ εἰς τὸν ἀρχιτέκτονα Ἴκτινον, ἀνέθηκε τὴν οἰκοδομὴν καὶ τὸν στολισμὸν τοῦ Παρθενῶνος, τοῦ ὠραίου ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, τὸν ὁποῖον καὶ σήμερον ἀκόμη ὅλος ὁ κόσμος θαυμάζει.

Ἡ δόξα τῶν Ἀθηναίων εἶχε φθάσει τότε εἰς τὴν ἀνωτάτην ἀκμὴν τῆς· οἱ Πέρσαι εἶχον νικηθῆ καὶ δὲν ἐτόλμων πλέον νὰ ἐπιτεθοῦν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Οἱ κάτοικοι τῶν Ἀθηναίων ἦσαν

Ἑλληνικὸν Ἀναγνωσματάριον Δ' τάξεως δημοτικοῦ σχολείου Θ.

ἐξηγουεμισμένοι, εὐφυεῖς, φιλόκαλοι, πλούσιοι. Ὠραῖα ἀγάλματα καὶ κτίρια μεγαλοπρεπῆ ἐστόλιζον τὴν πόλιν. Ἡ ποίησις καὶ τὰ γράμματα ἤκημαζον· εἰς τὸ Διονυσιακὸν θέατρον ἠκούοντο αἱ μεγάλαι ἰδέαι τοῦ Αἰσχύλου καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν· ὁ Ἡρόδοτος καὶ ὁ Θουκυδίδης ἔγραφον τὴν ἱστορίαν τῆς Πατρίδος τῶν ἑ Σωκράτης εἶχε μαζί του τοὺς εὐγενεστέρους νέους τῶν Ἀθηναίων, τὸν Πλάτωνα, τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην καὶ τοὺς ἐδίδασκε.

Ποτέ, καμμία χώρα τοῦ κόσμου, δὲν ἔφθασεν εἰς τόσον σημεῖον δόξης, ἀναπτύξεως καὶ πολιτισμοῦ.

Ὁ Περικλῆς, εἰς ἓνα λόγον του, ἔλεγεν ὑπερήφανος·

— «Δὲν μιμούμεθα τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ οἱ ἄλλοι μᾶς μιμοῦνται· ἡ πολιτεία μας ἐπιδιώκει τὴν εὐτυχίαν ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρων καὶ διὰ τοῦτο ὀνομάζεται δημοκρατία· ὁ νόμος εἶναι ἴσος εἰς ὅλους καὶ ὅστις ἔχει μεγαλυτέραν ἀξίαν, ἀποκτᾷ καὶ μεγαλύτερα ἀξιώματα. Τελοῦμεν ἑορτὰς καὶ ἀγῶνας, ἀγαπῶμεν τὴν ποίησιν καὶ τὰ γράμματα, καὶ ἕμωσ δὲν παραμελοῦμεν καὶ τὰ στρατιωτικὰ καὶ παντοῦ ὑπερασπιζομεν μὲ γενναιότητα τὴν Πατρίδα μας. Ὅλην τὴν θάλασσαν καὶ τὴν γῆν ἠναγκάσαμεν νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν τόλμην μας καὶ κατεστήσαμεν τὰς Ἀθήνας σχολεῖον καὶ ὀφθαλμὸν τῆς Ἑλλάδος!»

— Καὶ εἶχε δίκαιον ὁ Περικλῆς, εἶπεν ὁ Φῶτος σκεπτικὸς· ἡ Ἑλλὰς ἦτο τότε ὄχι μόνον τὸ ἰσχυρότερον Κράτος τοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ τὸ πλεόν εὐγενὲς καὶ πολιτισμένον. Καὶ εἶχον τὸ δικαίωμα οἱ Ἕλληνές μας νὰ λέγουν ὑπερηφάνως·

«Πᾶς μὴ Ἕλληνα βάρβαρος».

Πῶς ἐγευμάτιζον καὶ πῶς διεσκεδάζον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες.

Ὅσακις ἤρχιζεν ἡ Ἄννα νὰ ὀμιλῇ περὶ τῶν ἀρχαίων, δὲν ἔπαυεν εὐκόλως· τόσον πολὺ ἤρεσκεν εἰς αὐτὴν τὸ θέμα τοῦτο.

— Ἄλλὰ τὰ γεύματα καὶ τὰ συμπόσια τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἦσαν πρὸ πάντων ἐνδιαφέροντα, ἐξηκολούθησεν ἡ καλὴ κόρη τοῦ Στεφάνου. Οἱ ἄνδρες δὲν ἐκάθιζον, ὅπως σήμερον, εἰς τὴν τραπέζην, ἀλλ' ἐξηπλώνοντο εἰς κλίνας, στηριζόμενοι ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ των βραχίονος· ἡ σύζυγός των ἐκάθητο παρὰ τοὺς πόδας των, τὰ δὲ τέκνα ἐκάθητο γύρω ἀπὸ τὴν τράπεζαν ἐπὶ ἐδράνων.

Συνήθως ὁμως οἱ ἄνδρες ἔτρωγον μόνοι· συχνότατα ἦσαν τὰ ἐξ ἐράνων δαίπνα· ὅλοι οἱ συμμετέχοντες ἔσταλλον κἀνίστρα τροφίμων εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπου θὰ ἐδαίπνουν. Οἱ συνδαιτυμόνες, πρὶν ἔλθουν εἰς τὴν τράπεζαν ἐλύοντο καὶ ἔπειτα ἐξηπλώνοντο εἰς τὰ κλινίδιά των· οἱ δούλοι ἔλυον τότε τὰ πέδιλα τῶν κυρίων των καί, ἐπειδὴ ἡ κόνις τῆς ὁδοῦ δυνατὸν νὰ ἐλέρωσε τοὺς πόδας των, ἐπλώνοντο καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν δούλων, ὅπως μὴ ρυπάνωσι τὰς πολυτίμους πολλάκις συνδόνας τῆς κλίνης. Ὅταν ὅλοι οἱ συνδαιτυμόνες εἶχον κατακλιθῆ καὶ εἶχον πλύνει τὰς χεῖρας εἰς λεκάνας, τὰς ὁποίας περιέφερον οἱ δούλοι, εἰσεκομίζοντο αἱ μικραὶ τράπεζαι μὲ τρία σκέλη, οἱ τρίποδες, ἐπὶ τῶν ὁποίων εὕρισκοντο τὰ φαγητά· ἦσαν δὲ αὐτὰ πάντοτε κομμένα εἰς μικρὰ τεμάχια, διότι περόνια δὲν μετεχειρίζοντο ποτὲ

εις τὴν τράπεζαν, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸ μαγειρεῖον οἱ ὀψοποιεῖ, διὰ νὰ κέπτουν τὰ κρέατα· οἱ συνδαιτυμόνες μετεχειρίζοντο κοχλιάριον ἢ τεμάχιον ἄρτου βαθουλωμένον καὶ σπανίως μαχαίριον.

* Ἀγνωστα ἦσαν τὰ τραπεζομάνδηλα καὶ αἱ πετσέται· τὸ δάκτυλά των τὰ ἐσφόγγιζον εἰς τὴν ψίχαν τοῦ ἄρτου· συχνὰ ὅμως οἱ δούλοι τοῖς ἐκόμιζον ὕδωρ καὶ ἐπλύνοντα.

— Καὶ ποῖα ἦσαν τὰ φαγητὰ τῶν ἀρχαίων προγόνων μας; ἠρώτησε μὲ περιέργειαν ὁ Στέφανος.

— Ἐτρωγον συχνὰ κρέας καὶ πρὸ πάντων τὸ χοίρειον καὶ ἡγάπων πολὺ τὸν λαγόν· καθημερινή τροφή των ἦσαν καὶ τὰ ψάρια, τὰ αὐγοτάραχα, τὰ στρεῖδια, αἱ παραβίδες. Συνήθιζον ἐπίσης τὰ χλωρὰ λαχανικά, τὰ χόρτα καὶ τὰ ὄσπρια, σπαράγγια, ραδίκια, ἀμανίτας, φακὴν, κουκκιά, πιζέλια, βεβίθια κλπ. Ἐπωλοῦντο μάλιστα καὶ εἰς τοὺς δρόμους ὑπὸ ἀγοραίων μαγειρῶν. Ἐπίσης ἔτρωγον ὠμὰ κρόμμου καὶ σιόρδα. Ἠγάπων ἐπίσης πολὺ τὰς ἐλαίας, τὸ τυρίον καὶ τὸ μέλι.

— Κρασί ἔπινον εἰς τὰ δεῖπνά των;

— Ἐπινον ἀλλὰ ὀλίγον, ἀνακατευμένον μὲ νερόν· ἀλλὰ κυρίως ἔπινον, μετὰ τὸ δεῖπνον, εἰς τὰ λεγόμενα συμπόσια. Οἱ δούλοι ἀπεκόμιζον τοὺς τρίποδας καὶ τὰ φαγητὰ καὶ ἐπλυνον καλὰ τὰς χεῖρας τῶν κυρίων των· ἔπειτα ἔφερον μικροτέρους τρίποδας μὲ ποτήρια καὶ ἀρτύματα· ἐγέμιζον μὲ κρασί καὶ νερόν ἐν μέγα δοχεῖον, τὸν κρατῆρα· οἱ συνδαιτυμόνες ἐστεφάνωνον τότε τὴν κεφαλὴν των μὲ ἄνθη καὶ ἐμυρώνοντο μὲ ἀρώματα, ἐνίοτε μάλιστα καὶ ἔκαιον εὐώδη θυμιάματα.

— Πόσον διαφορετικὰ ἀπὸ ἡμᾶς ἐγευμάτιζον! ἀνεκραύγασεν ὁ Στέφανος μὲ ἐκπληξίν.

— Ἐννοεῖται, εἶπεν ἡ Ἄννα, τὰ συμπόσια αὐτὰ δὲν ἐγίνοντο καθ' ἐκάστην, ἀλλὰ εἰς τὰς ἑορτὰς καὶ εἰς τὰς ἐκτάκτους περιστάσεις.

Τότε ἤρχοντο καὶ αὐλητρίδες διὰ τὴν μουσικὴν καὶ χορεύτριαι· οἱ πρόγονοί μας ἡγάπων πολὺ τὴν μουσικὴν· ὁ αἰοῖδς ἔφαλλε μὲ τὴν λύραν τοῦ τὴν δόξαν τῶν θεῶν καὶ τῶν ἡρώων· οἱ συνδαιτυμόνες ἐτραγοῦδουν καὶ αὐτοὶ καὶ ἐξύμουν τὴν Πατρίδα, τὴν ἀνδρείαν, τὴν φιλίαν ἢ τὸν αἶνον.

Αἱ χορευτρίαι πάλιν ἔτερπον τοὺς θεατὰς μετὰ διάφορα παίγνια· ἄλλοτε ἐβάδιζον ἐπὶ τῶν χειρῶν των καὶ ἐξετέλουν ἐπικίνδυνον χορὸν ἐν μέσῳ ἠκονημένων ξιφῶν, ἄλλοτε παρίστανον μετὰ τοὺς χοροὺς των διαφόρους μύθους καὶ ἱστορίας.

Ἄλλὰ καὶ οἱ συνδαιτυμόνες μεταξὺ των ἐτέρποντο μετὰ διάφορα παιγνίδια· ἔλυον αἰνίγματα, ἔπαιζον κύβους, ἐννεάμετρον, ἀστραγάλους, μονὰ ἢ ζυγά. Ἐνίοτε μάλιστα ἐβάζον πετεινοὺς νὰ μαλώνουν· τοὺς ἔτρεφον μετὰ σκόρδα καὶ προσήρτων ἐπ' αὐτῶν μικροὺς χαλκίνοὺς πτερνιστήρας, διὰ νὰ τοὺς ἐρεθίσουν πρὸς τὴν πάλην.

Τὰ συμπόσια διήρκουν πολλάκις μέχρι τῆς πρωΐας καὶ ἔπειτα οἱ συνδαιτυμόνες ἐγύριζον εἰς τοὺς δρόμους καὶ ἔφαλλον. Πάντοτε ὅμως οἱ πρόγονοί μας ἐφυλάσσαντο ἀπὸ τὰς ἀσχήμων ὑπερβολὰς τῶν διασκεδάσεων καὶ ἔλεγον·

«Πᾶν μέτρον ἄριστον!»

— Εὐγε, ἔειπεν ὁ γέρον Στέφανος ἐνθουσιασμένος μετὰ τὴν θερμὴν καὶ ζωηρὰν διήγησιν τῆς κόρης του. Πόσον σὲ ζηλεύω, πού ἔχεις τὴν εὐκαιρίαν νὰ μανθάνῃς τόσον ἐνδιαφέροντα πράγματα περὶ τῶν προγόνων μας εἰς τὸ σχολεῖον. Ἐλα νὰ σὲ φιλήσω καὶ νὰ ὑπάγῃς νὰ κοιμηθῆς, διότι ἀρκετὰ σὲ ἐκουράσαμεν μετὰ τὴν περιέργειάν μας.

Ἡ Ἄννα κατευχαραστημένη ἀπὸ τὸν ἔπαινον τοῦ πατρὸς τῆς τοὺς ἐκαληνύκτισε καὶ ἐπῆγε νὰ κοιμηθῆ.

Πῶς ἐφρόντιζεν ὁ καλὸς ἰατρός περὶ τῆς ὑγείας τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου.

1.

Τὴν ἐπομένην ὁ ἰατρός συνήνησε τὸν Φῶτον καὶ τὸν Στέφανον πρὸ τῆς θύρας τῆς οἰκίας των τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν μετέβαινον εἰς τοὺς ἀγρούς των καὶ τοῖς ἐξέφρασε τὴν μεγάλην του χαρὰν διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ δάσους.

— Βλέπετε, εἶπεν, ὅτι δὲν ἐπῆγε χαμένη ἢ προσπάθειά μας. Θάρρος! θάρρος! καὶ πολλὰ θὰ κατορθώσωμεν εἰς αὐτὸ τὸ χωρίον μὲ τὸν καιρὸν καὶ τὴν σωστὴν ἐπιμονὴν μας.

— Σύμφωνοι, σύμφωνοι! ἀπήντησαν εἰς τὸν καλὸν ἰατρὸν ὁ γέρον ἀγροφύλαξ καὶ ὁ Φῶτος καὶ τὸν ἀπεχαιρέτισαν.

Ἄλλὰ ὅσον καὶ ἂν προσεπάθουν οἱ φίλοι μας νὰ φωτίσουν τοὺς χωρικοὺς, πολλὰ πράγματα εἰς τὸ χωρίον ἔμεναν ἀκόμῃ πολὺ ὀπίσω.

Γεωργικὰ ἐργαλεῖα τελειότερα δὲν ἀπεφάσιζον εὐκόλα νὰ φέρουν, χημικὰ λιπάσματα δὲν ἤθελον ἀκόμῃ ὅλοι νὰ μεταχειρισθῶν, μερικοὶ δὲ ἐκυνήγουν καὶ ἐφόνευον ἀσπλάγχχνως τὰ πτηνὰ· καὶ τὸ χειρότερον ἀπὸ ὅλα, ὄχι ὀλίγοι χωρικοὶ ἦσαν ἀκάθαρτοι καὶ δι' αὐτὸ ὑπέφεραν ἀπὸ πολλὰς ἀσθενείας πρὸ πάντων κατὰ τὸ θῆρος.

Ὁ ἀγαθὸς ἰατρός μας δὲν ἐπρόφθανε νὰ τρέγῃ ἀπὸ τὴν μίαν οἰκίαν εἰς τὴν ἄλλην· οὐδὲ τὴν νύκτα τὸν ἄφηνον νὰ κοιμηθῇ.

Μίαν ἡμέραν ὁ ἰατρός εἶπεν εἰς τὸν Φῶτον·

— Ἔλα μαζί μου νὰ ἴδῃς, τί ὑποφέρουν οἱ δυστυχισμένοι αὐτοὶ ἄνθρωποι· τοὺς λυποῦμαι καὶ προσπαθῶ, ὅσον ἠμπορῶ, νὰ τοὺς κάμω καλόν. Ἄλλὰ ποῦ νὰ προφθάσω! Καὶ πρῶτον ἄς ἐπισκεφθῶμεν τὸ σπῆτι τοῦ κυρ Σταμάτη, τοῦ μυλωνᾶ.

Εἰσήλθον εἰς ἓνα χαμηλὸν οἰκίσκον· εἰς τὴν ἀρχὴν δὲν διέκριναν τίποτε, τόσο σκοτεινὰ ἦτο μέσα· σιγὰ-σιγὰ, ἤρχισαν νὰ συνηθίζου εἰς τὸ σκότος καὶ νὰ βλέπουν. Εἰς ἓν ἀχύρινον

ιτρῶμα ἦτο ἐξηπλωμένον παιδάκι, ἕως δέκα ἐτῶν ἦτο ὠχρὸν νόμιζες, ὅτι δὲν εἶχε μίαν σταγόνα αἵματος.

Κοντά του ἐν κοριτσάκι σκυμμένον ἐπάνω εἰς ἐν τετράδιον ἴγραφε.

Ἡ μητέρα, εὐθὺς ὡς εἶδε τὸν ἱατρὸν, ἔτρεξε νὰ τὸν ὑποδεχθῆι· εὐγνωμοσύνην.

— Πῶς περνᾷ σήμερον; ἠρώτησεν ὁ ἱατρός.

— Χειρότερα, ἀπήντησεν ἡ δυστυχῆς γυνὴ καὶ ἐσφόγγισεν ἐν δάκρυ· δὲν ἐκοιμήθη ὅλην τὴν νύκτα.

— Καὶ βέβαια χειρότερα, ἀπήντησεν ὁ ἱατρὸς θυμωμένος· ἐπὶ ὅσα σὰς εἶπα χθές, τίποτε δὲν ἐκάμετε. Τίποτε! Δὲν σὰς εἶπα νὰ ἔχετε πάντοτε ἀνοικτὰ τὰ παράθυρα; Πῶς θέλετε νὰ μὴ εἰσθε ἄρρωστοι, ἀφοῦ δὲν ἀφήνετε ποτὲ τὸν ἥλιον καὶ τὸν καθαρόν ἀέρα νὰ ἔμβουν εἰς τὴν κατοικίαν σας; Δὲν ξεύρετε τοῦλάχιστον τὴν παροιμίαν. «Σπίτι, ποῦ δὲν τὸ βλέπει ὁ ἥλιος, τὸ βλέπει ὁ ἱατρός;»

Ἡ γυναῖκα εἶχε σκυμμένην τὴν κεφαλὴν καὶ δὲν ἀπήντα.

— Ἐπειτα αὐτοὺς τοὺς λάκκους μὲ τὰ λιπάσματα ἀκόμη θὰ τοὺς ἔχετε ἐδῶ; Καὶ αὐτὰ τὰ λιμνάζοντα νερὰ ἐδῶ; Δὲν λυπεῖσθε λοιπὸν σεῖς τὰ παιδιά σας; Δὲν τὰ ἀγαπᾶτε; Διατί λοιπὸν τὰ σκοτώνετε;

Ὁ ἱατρὸς ἐστράφη καὶ εἶδε τὸ κοριτσάκι, τὸ ὁποῖον ἔκυπτεν εἰς τὸ τετράδιόν του καὶ ἤνοιγε τοὺς ὀφθαλμούς του, διὰ νὰ διακρίνη τί γράφει. Θυμωμένος ὁ ἱατρὸς τότε ἀρπάζει τὸ κονδύλιον καὶ τὸ πετᾷ.

— Παιδί μου, τοῦ ἐφώνησε, φῶς! Πήγαινε εἰς τὸ φῶς! Τί τοῦ ἔλεγα χθές;

Μὴ γράφης ποτὲ εἰς τὰ σκοτεινά· δὲν λυπεῖσαι τὰ μάτια σου; Ὅταν χάσῃ κανεὶς τὰ μάτια του, χάνει τὸν κόσμον ὅλον· πρέπει λοιπὸν νὰ τὰ προφυλάσσωμεν μὲ μεγάλην προσοχήν. Δὲν πρέπει νὰ τὰ κουράζωμεν πολὺ, νὰ μὴ ἔχωμεν προσηλωμένον τὸ βλέμμα μας διαρκῶς εἰς ἐν ἀντικείμενον, πρὸ πάντων, ἔσταν αὐτὸ εἶναι μικρόν· καὶ δι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ κεντᾷς πολὺ, δὲν πρέπει νὰ διαβάξης βιβλία μὲ μικρὰ γράμματα καὶ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ράπτῃς, νὰ γράφῃς ἢ νὰ μελετᾷς, ὅταν δὲν ἔχῃς

πολὺ φῶς. Ὅχι ὅμως καὶ παρὰ πολὺ· διότι τὸ ὑπερβολικὸν φῶς βλάπτει· δι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ κυττάζωμεν τὸν ἥλιον ἢ νὰ διαβάζωμεν εἰς τὸν ἥλιον. Δὲν πρέπει ἐπίσης, ὅταν τὰ χέρια μας εἶναι ἀκάθαρτα, νὰ ἐγγίζωμεν μὲ αὐτὰ τὰ μάτια μας· παθαίνομεν τότε πονόματον καὶ τὸν μεταδίδομεν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους μας ἀδελφούς.

Αὐτὰ ὄλα, παιδί μου, σοῦ τὰ εἶπα καὶ χθές, ἀλλὰ νά, πάλιν σήμερον κάμνεις τὰ ἴδια.

Τὸ κοριτσάκι ἐκοκκίνισεν, ἔτρεξε καὶ ἤνοιξε τὸ παράθυρον· ὁ ἥλιος καὶ τὸ φῶς εἰσῆλθον ἀμέσως καὶ τὸ δροσερὸν ἀεράκι τῆς ἐξοχῆς ἐσκορπίσεν ἀρώματα εἰς τὸ πτωχικὸν δωμάτιον.

— Βλέπετε; εἶπεν ὁ ἰατρός, ἰδοὺ ἡ ὑγεία καὶ ἡ χαρά! Ἀὔριον θὰ ξαναπεράσω καὶ θέλω νὰ τὰ ἴδω ὄλα ἐν τάξει καὶ καθαρά.

2.

— Πηγαίνωμεν τώρα εἰς ἓν ἄλλο σπίτι· θὰ ἴδῃς καὶ ἐκεῖ τὴν ἀκαθαρσίαν καὶ τὴν ἀταξίαν. Εὐτυχῶς, ὅσον περνᾷ ὁ καιρὸς, τὰ τοιαῦτα ἀκάθαρτα σπίτια ὀλιγοστεύουν· ἄλλοτε ἦσαν ὄλα, τώρα εἶναι ὀλίγιστα· εἰς τοῦτο συνέτεινε πολὺ καὶ ἡ ἀδελφή μου.

Εἰς μίαν αὐλὴν στενὴν καὶ ἀκάθαρτον, πέντε παιδάκια ἐκυλόντο καὶ ἐπαιζον· τὰ ροῦχά των, τὰ χέρια των, τὰ πρόσωπά των ἦσαν γεμάτα σκόνιν καὶ λάσπην· ἓνα παιδάκι ἐκλαιεν εἰς τὴν γωνίαν καὶ ἔτριβε μὲ τὰ λερωμένα χέρια του τοὺς ὀφθαλμούς του, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἐξογκωθῆ καὶ ἦσαν ὀλοκόκκινοι.

— Ποῦ εἶναι ἡ μητέρα σας; τὰ ἠρώτησεν ὁ Φῶτος.

— Μέσα, πλύνει· ἀπεκρίθη τὸ μεγαλύτερον παιδίον καὶ ἔτρεξε νὰ εἰδοποιήσῃ.

Μία χονδρὴ γυναίκα, μὲ τὰ μαλλιά ἄνω κάτω, μὲ ἀκάθαρτα ροῦχα, παρουσιάσθη εἰς τὸ κατώφλι.

— Ὅριστε, καλῶς ὥρίσατε, εἶπεν.

— Ἦλθα, κυρία Ἐλένη, εἶπεν ὁ ἰατρός, νὰ ἴδω, ἂν ἔκαμες ἐκεῖνα, πού σοῦ ἔλεγα χθές· βλέπω ὅμως, πόσον δίκαιον ἔχει ὁ λαὸς ὅταν λέγῃ· «Ὅσον θέλεις βρόντα εἰς τοῦ κουφοῦ τὴν πόρτα».

Τὰ παιδιά σου καὶ σήμερον πάλιν εἶναι ἄλουστα, ἀκτένιστα καὶ κυλιόνται εἰς τὴν λάσπην.

— Τί νὰ κάμω, ἰατρέ μου; Καιρὸν δὲν ἔχω, σαποῦνι δὲν ἔχω.

— Ψέμματα λές, τὴν διέκοψεν ὁ ἰατρός· ἡ ἀδελφή μου σοῦ ἔστειλε σαποῦνι.

— Τὸ ἐχρειάσθην νὰ πλύνω τὰ ροῦχά μας..

— Θὰ σοῦ στείλῃ ἄλλο. Νὰ λυπηθῆς τὰ παιδιά σου, κυρὰ Ἐλένη· κύτταξε τοῦ παιδιοῦ τούτου τὰ αὐτιά, πόσον εἶναι πρισιμένα, γεμάτα σπειριά ἀπὸ τὴν ἀκαθαρσίαν· ὄλα σου τὰ παιδιά εἶναι φιλάσθενα, ὠχρά, χωρὶς δύναμιν. Αὐριον πάλιν θὰ ἔλθω μὲ τὴν ἀδελφήν μου· πρόσεξε νὰ μὴν εὐρωμεν τὴν ἰδίαν κατάστασιν!

ἽΟταν ἐβγῆκαν ἔξω, ὁ ἰατρός ἔλεγε στενοχωρημένος εἰς τὸν Φῶτον·

— Δὲν ἤμπορῶ νὰ δώσω εἰς τούτους τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐνοήσουν, πόσον ὠφέλιμον εἶναι εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ λούεται τακτικὰ καὶ νὰ εἶναι καθαρὸς! Τὸ σῶμά μας ἰδρώνει καί, ὅταν δὲν τὸ λούωμεν, ὁ ἰδρὼς κλείει τοὺς πόρους τοῦ δέρματος καὶ δὲν ἀφήνει τὰς βλαβεράς οὐσίας νὰ ἔβγουν ἔξω· δι' αὐτὸ οἱ ἀκάθαρτοι ἀσθενοῦν καὶ κρυολογοῦν εὐκολώτερα. Ἀφήνω, ὅτι εἶναι ἀηδέστατον πρᾶγμα νὰ βλέπῃς τοὺς ἀνθρώπους λιγδερούς καὶ ἀκαθάρτους καὶ σιχαίνεσαι νὰ τοὺς ἐγγίξῃς.

— Ὡ πόσον διαφορετικοὶ ἦσαν οἱ πρόγονοί μας! εἶπεν ὁ Φῶτος· ἐλούοντο τακτικὰ καὶ ἐγυμνάζοντο, δι' αὐτὸ καὶ τὰ σώματά των ἦσαν δυνατὰ καὶ ὠραῖα!

— Παντοῦ, εἰς ἐκάστην πόλιν, εἰς ἕκαστον σχολεῖον εἶπεν ὁ ἰατρός, ἔπρεπε νὰ ὑπάρχουν λουτρά μὲ ἄφθονα ὕδατα, διὰ νὰ συνήθισουν οἱ ἄνθρωποι νὰ λούωνται συχνά. Τότε θὰ ἔδλεπες, πόσον ἡ φυλή μας θὰ ἐκαλυτέρευεν. Ἄλλ' ἡμεῖς ἐδῶ, ὄλα τὰ παραμελοῦμεν ἀπὸ ἀμάθειαν καὶ ὀκηριάν. Μήπως δὲν εἶναι σπουδαιότατον εἰς τὴν ὑγείαν τοῦ ἀνθρώπου νὰ κοιμώμεθα καλά; Ἄλλὰ πόσοι ἠξεύρουν, πότε καὶ πῶς νὰ κοιμῶνται! Πολλοὶ φορτώνουν τὸ στομάχι των μὲ φαγητὰ καὶ πλαγιαίζουν ἀμέσως. Ὑποφέρουν τὴν νύκτα καὶ τὸ πρωῒ ἐξυπνοῦν μὲ βᾶρος καὶ ζαλι,

εις τὴν κεφαλὴν. Ἄλλοι πάλιν κοιμῶνται ἀργὰ καὶ τὸ σῶμα των δὲν προφθάνει ν' ἀναπαυθῆ· δι' αὐτὸ εἶναι πάντοτε ἀναιμικοί, κουρασμένοι, δὲν τοὺς εὐχαριστεῖ τίποτε. Ὁ ἄνθρωπος πρέπει τὸ ἡμερονύκτιον ὀκτῶ ὥρας νὰ ἐργάζεται, ὀκτῶ ὥρας νὰ κοιμᾶται καὶ τὰς ἄλλας ὀκτῶ νὰ κάμνη ὅλα τὰ ἄλλα τροφήν, περίπατον κλπ.

Τέλος, ἄλλοι ἄνθρωποι διαρκῶς κάθηνται, κοιμῶνται καὶ ἀδρανοῦν. Δὲν ἤξεύρουں, ὅτι, ὅταν λείπη ἡ κίνησις, τὸ αἷμα δὲν κυκλοφορεῖ μὲ δόναμιν καὶ ζωηρότητα, ὁ στομάχος ἀργεῖ νὰ χωνεύσῃ τὴν τροφήν, τὴν νύκτα ὁ ὕπνος των εἶναι ἀνήσυχος καὶ τὴν ἡμέραν αἱ δυνάμεις των εἶναι ἐξηνητλημένοι. Ὅπως τὸ νερό, διὰ νὰ εἶναι διαυγὲς καὶ καθαρὸν, πρέπει νὰ κινῆται, τοιοῦτοτρόπως πρέπει καὶ τὸ σῶμα νὰ κινῆται καὶ νὰ γυμνάζεται. Οἱ νέοι, πρὸ πάντων, πρέπει νὰ παίζουں, νὰ τρέχουں, νὰ κωπηγοῦں, νὰ κωπηλατοῦں, νὰ κάμνουں ἐκδρομάς, νὰ μάθουں σκοποβολήν· δὲν πρέπει ποτὲ νὰ λησμονῶμεν ὅτι, ὅταν τὸ σῶμα εἶναι ὑγιές, τότε καὶ ὁ νοῦς εἶναι ὑγιής.

Συνομιλοῦντες οἱ δύο φίλοι ἔφθασαν πρὸ τοῦ Σχολείου.

— Καλὰ ποὺ τὸ ἐνθυμήτην! εἶπεν ὁ ἰατρὸς καὶ ἔβγαλεν ἀπὸ τὴν τσέπην του τεμάχιον χονδροῦ χαρτίου, ὅπου εἶχε γράψει μὲ μεγάλα γράμματα μερικὰ ὑγιεινὰ παραγγέλματα διὰ τοὺς μαθητάς.

Ὁ ἰατρὸς ἐκρέμασε τὸ χαρτὶ πλησίον τῆς ἔδρας τοῦ διδασκάλου καὶ ὁ Φῶτος ἀνέγνωσε·

- 1) Νὰ κοιμᾶσαι ἐνωρίς καὶ νὰ ἐξυπνᾶς πρῶτ.
- 2) Νὰ λούεσαι ὅλος μίαν φορὰν τοῦλάχιστον τὴν ἑβδομάδα.
- 3) Τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ ἐσώρρουχά σου νὰ εἶναι καθαρά.
- 4) Νὰ ἔχῃς ἀνοικτὰ τὰ παράθυρά σου, νὰ γράφῃς καὶ νὰ μελετᾶς μὲ τόσον φῶς, ὥστε νὰ μὴ κουράζῃς τὰ μάτια σου.
- 5) Νὰ μασσᾶς καλὰ τὴν τροφήν σου καὶ νὰ μὴ παραφορτώνης τὸ στομάχι σου.
- 6) Ν' ἀγαπᾶς τὴν γυμναστικὴν, τὰς ἐκδρομάς, τὴν κίνησιν.

Πῶς ἐγένεν ἀξιωματικός ὁ ἀνεψιὸς τοῦ ἱατροῦ.

Κατὰ τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔγίνοντο αἱ ἐξετάσεις τοῦ σχολείου, ἔφθασεν εἰς τὸ μικρὸν χωρίον ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ ἀνεψιὸς τοῦ ἱατροῦ, ἀξιωματικός· ὁ θεῖός του τὸν εἶχε προσκαλέσει νὰ περάσῃ τὸ καλοκαίρι του εἰς τὸ ὠραῖον χωρίον καὶ ν' ἀναπαυθῇ ἀπὸ τοὺς κόπους τῶν στρατιωτικῶν γυμνασίων.

Μὲ τὸν ἱατρὸν καὶ τὸν Φῶτον παρηκολούθησε τὰς ἐξετάσεις τῶν μικρῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τοῦ χωρίου καὶ τέλος προσεκάλεσε τοὺς προβιθασθέντας εἰς ὠραῖον γεῦμα εἰς τὸν κήπον τοῦ ἱατροῦ.

Ἐκεῖ τοῖς ὠμίλησε περὶ τῶν Ἀθηνῶν, περὶ τοῦ στρατοῦ μας καὶ τοῦ στόλου μας, περὶ τοῦ Βασιλέως μας, περὶ τῶν ἀδελφῶν μας, οἱ ὁποῖοι στενάξουν ἀκόμη ὑπὸ τὴν δουλείαν καὶ περιμένουν νὰ τοὺς ἐλευθερώσωμεν.

— Πόσον σᾶς ζηλεύω! εἶπεν εἰς ζωηρὸς μαθητῆς· καὶ ἐγώ, ὅταν μεγαλώσω, θὰ γίνω ἀξιωματικός.

— Εἶναι πολὺ περίεργος ἡ ἱστορία ἡ ἰδική μου, εἶπε γελῶν ὁ Ἀλέξανδρος· ἂν θέλετε, θὰ σᾶς διηγηθῶ παῖα αἰτία μὲ ἔκαμε νὰ σπουδάσω ἀξιωματικός.

— Ὡ ναί! νὰ μᾶς διηγηθῆτε! ἀνεφώνησαν οἱ μαθηταὶ χαρούμενοι.

— Μίαν ἡμέραν τῶν Ἀπόκρεων, ἤρχισεν ὁ Ἀλέξανδρος, ὅταν ἐγὼ ἤμην ἑπτὰ ἐτῶν, ἡ μήτηρ μου μ' ἐνέδυσεν ἀρχαῖον στρατιώτην· μοῦ ἔβαλε μίαν περικεφαλαίαν μὲ χρυσοχάρτον, ἓνα χιτῶνα λευκὸν καὶ πέδιλα ὠραῖα, μοῦ ἔδωκεν ἐν δόρῳ καὶ μίαν ἀσπίδα καὶ ἐμπρός! Ἐγὼ περιεπάτουں μὲ τὴν κεφαλὴν ὑψηλά, μὲ τὸ δόρυ ὀρθὸν καὶ ἐκύτταζον μὲ ὑπερηφάνειαν τὰ ἄλλα παιδάκια, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἐνδεδυμένα ὡς βλάχοι καὶ βλαχοπούλαι ἢ ὡς Κρητικοὶ μὲ τὴν βράκαν των ἢ ὡς εὐζωνοὶ μὲ τὴν φουστανέλλαν. Μοῦ ἔρριπτον ἄνθη καὶ μικρὰ χαρτάκια χρωματιστὰ καὶ ἐγὼ ἔκαμάρωνον ὡς στρατηγὸς νικηφόρος, ὁ ὁποῖος ἐπιθεωρεῖ τὸν στρατὸν του. Οἱ γονεῖς μου μ' ἐκύτταζον εὐτυχεῖς καὶ ὑπερήφανοι. Ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη, τί ἄπειρον πλῆθος

ἦτο εἰς τοὺς δρόμους, τίφωναί, τί γέλοια. Μόνον οἱ στρατιῶται ἔφιπποι, δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ δρόμου, ἀκίνητοι καὶ σοβαροὶ ἐπέβλεπον τὴν τάξιν.

— Κύτταξε αὐτοὺς τοὺς καυμένους! εἶπεν ἡ μητέρα μου δὲν λείπουν ἀπὸ κανὲν μέρος, παντοῦ τοὺς στέλλουν. Δὲν φθάνει, ὅτι μᾶς προστατεύουν ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς μας ἐν καιρῷ πολέμου, ἀλλὰ καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης προφυλάσσουν τὴν ζωὴν καὶ τὴν περιουσίαν μας, προστατεύουν ἀκόμη καὶ τὰς διασκεδάσεις μας καὶ τὰς ἑορτάς μας καὶ οὐδὲ ἐν εὐχαριστῶ τοῖς λέγομεν.

— Ἐχεις δίκαιον, ἀπήντησεν ὁ πατήρ μου· εἶναι ὅμως εὐχαριστημένοι, διότι ἐκτελοῦν τὸ καθήκον των.

— Νά, κύτταξε αὐτὸν τὸν στρατιώτην! εἶπεν ἡ μήτηρ μου πόσον λυπημένος φαίνεται! Ὁ Θεὸς ἤξεύρει, τί ἔχει... Ἴσως νὰ εἶναι ἄρρωστος, ἴσως νὰ ἔλαβε κακὰς εἰδήσεις ἀπὸ τὸν οἶκόν του καὶ ὅμως στέκει ἐκεῖ ὄρθιος καὶ ἐπιβλέπει νὰ μὴ διαταράξῃ κανεὶς τὴν διασκέδασιν τοῦ λαοῦ.

Ἐγὼ ἔστρεψα τὴν κεφαλὴν μου καὶ εἶδα τὸν στρατιώτην ἄλλθθεια. τί λυπημένος μοῦ ἐφάνη καὶ τί καλός! Ἐκράτουν μίαν ωραίαν ἀνθοδέσμην, ἀνεσήκώθην εἰς τὰ πόδια μου, ἔβαλα δλην μου τὴν δύναμιν καὶ τοῦ τὴν ἐπέταξα. Ἡ ἀνθοδέσμη διέγραψε μίαν ωραίαν καμπύλην εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἔπεσεν ἀκριβῶς ἐπάνω εἰς τὸ στῆθος τοῦ στρατιώτου καὶ ἐσταμάτησεν ἐπάνω εἰς τὸ χέρια του, ποῦ ἐκράτουν τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου. Ἀνετινάχθη, ὡς ἐὰν ἐξύπνα, ἤρπασε τὰ ἄνθη, ἐσήκωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς μὲ πολλὴν ἐκπληξιν, μὲ εἶδε καὶ τὸν ἐχαιρέτισα ὑψώνων τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ δόρυ μου καὶ φωνάζων·

— Ζήτω ὁ Ἑλληνικὸς στρατός!

Αὐτὸς ἐχαμογέλασε, μ' ἐχαιρέτισεν ἐλαφρῶς μὲ τὸ χέρι του καὶ ἔφυγα.

Ἐπανεῖδον τὸν στρατιώτην αὐτὸν μετὰ δέκα ἢ δώδεκα ἡμέρας εἰς τὸν δρόμον· εὐθύς ὡς μὲ εἶδε, μὲ ἀνεγνώρισε, μοῦ ἐχαμογέλασε πάλιν καὶ ἐχαιρέτισε στρατιωτικῶς.

Ἐπέρασαν πολλὰ ἔτη. Ἐτελείωσα τὸ Γυμνάσιον καὶ δὲν ἤξευρα. τί ἐπιστήμην ν' ἀκολουθήσω. Ἦτο καλοκαίρι τοῦ ἔτους 1897. Ὁ ἀτυχής μας πόλεμος ἐναντίον τῶν Τούρκων εἶχε γίνει

καὶ ἡσθανόμην βαθεῖαν ἐντροπὴν, διότι εἶχομεν νικηθῆναι. Μαζὶ μὲ πολλοὺς ἄλλους φίλους μου εἶχομεν ὀρκισθῆναι νὰ ἐκδικηθῶμεν· καὶ τὴν ζωὴν μας ἀκόμη, εἶπομεν, πρέπει νὰ θυσιάσωμεν, διὰ νὰ καταστήσωμεν πάλιν τὴν Πατρίδα μας μεγάλην καὶ ἐνδοξόν. Καὶ ἀπεφασίσαμεν νὰ σπουδάσωμεν ἀξιωματικοί· ὁ πατήρ μου ἤθελεν, ἀλλὰ ἡ μήτηρ μου ἔκλαιε καὶ ἤρνεϊτο.

Μίαν ἡμέραν, ἐνῶ ἐκαθήμην εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας μας καὶ παρεκάλουν τὴν μητέρα μου ν' ἀκολουθῆσω τὸ στάδιον τὸ ὁποῖον ἤθελον, ἡ θύρα κτυπᾷ καὶ εἰσέρχεται εἰς χωρικὸς μ' ἓνα μέγαλον μανδύαν, ὠχρὸς καὶ κουρασμένος.

Ἐὐγνωστός μ' ἐκύτταξε μειδιῶν καὶ μὲ ἠρώτησε·

— Σεῖς εἰσθε ὁ κύριος Ἀλέξανδρος Γεωργιάδης;

— Ἐγὼ εἶμαι, ἀπήντησα.

— Εἶμαι εἰς δυστυχίης, χωρὶς ἐργασίαν. Ἡμῖν στρατιώτης... Ἄν θέλετε, νὰ μοῦ δώσετε καμμίαν βοήθειαν...

Ἐβγάλα ἀπὸ τὴν τσέπην μου καὶ τοῦ ἔδωκα δύο δραχμίας.

— Ὅριστε!

— Σὰς παρακαλῶ, μοῦ εἶπε, βάλετε τα εἰς τὴν τσέπην μου.

— Δὲν τὰ βάζεις μόνος σου; ἀπήντησα θυμωμένος.

Ἄλλὰ μ' ἐκύτταξε μὲ τόσῃν λύπῃν, ὥστε ἐσηκώθην καὶ τοῦ ἔβαλα μόνος μου τὸ νόμισμα εἰς τὴν τσέπην του.

— Εὐχαριστῶ... Καὶ τώρα, ἐπειδὴ φεύγω διὰ τὸ χωρίον μου, σὰς παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε ἐν μικρὸν δῶρον δι' ἀνάμνησιν.

Ἡ μήτηρ μου καὶ ἐγὼ ἐκυττάχθημεν μὲ ἐκπληξιν.

— Θὰ τὸ δεχθῆτε, κύριε; ἠρώτησε δειλά.

— Ἄς ἴδωμεν τί εἶναι, ἀπήντησα.

— Αὐτό.

Καὶ ἀνοίξας τὸν μανδύαν μὲ τοὺς ἀγκῶνας μοῦ ἔδειξε μικρὰν ἀνθοδέσμην.

— Ἄ! εἶναι ὁ στρατιώτης, ποὺ τοῦ ἔρριψες τὴν ἀνθοδέσμην! ἀνεφώνησεν ἡ μήτηρ μου.

— Αὐτὸς εἶναι! ἔκραξα μὲ συγκίνησιν καὶ ὄρημα νὰ τὸν ἐναγκαλισθῶ.

Ἄλλὰ ὁ μανδύας ἐξέφυγεν ἀπὸ τοὺς ὤμους του καὶ ἡ μήτηρ μου ἀφῆκε κραυγὴν φρίκης.

— Θεέ μου!

Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶχε χέρια.

— Τὰ ἔχασα εἰς τὸν πόλεμον, εἶπε σιγὰ καὶ τὰ μάτια του ἐγέμισαν δάκρυα. Ἀλλὰ δὲν μὲ μέλει δι' αὐτό· κλαίω, διότι ἐνικήθημεν.

— Σώπα, ἐφώναξα, θὰ νικήσωμεν, θὰ ἐκδικηθῶμεν μίαν ἡμέραν! « Ἡ Ἑλλάς προύρισται νὰ ζήσῃ καὶ θὰ ζήσῃ! »

Ἡ μήτηρ μου μ' ἐνηγκαλίσθη καὶ μοῦ εἶπε·

— Μὲ τὴν εὐχὴν μου, παιδί μου. Γίνε ἀξιωματικὸς καὶ ὁ Θεὸς μαζί σου!

— Ἴδου πῶς ἔγινα ἀξιωματικὸς, ἐπρόσθεσεν ὁ Ἀλέξανδρος.

— Καὶ ὁ στρατιώτης; ἠρώτησεν ὁ Φῶτος.

— Ἀπέθανε.

— Ποῦ;

— Εἰς τὸ σπίτι μου, μέσα εἰς τὴν ἀγκάλην μου, μὲ μίαν ἀνθοδέσμην εἰς τὸ προσκέφαλον.

Πῶς ὁ Φῶτος γίνεται ἀρχηγὸς Προσκόπων.

Ὁ ἀξιωματικὸς βλέπων μὲ τί ἐνθουσιασμὸν ἤκουον οἱ μαθηταὶ τὰς στρατιωτικὰς του διηγήσεις, ἀπεφάσισε τὰς ἡμέρας, τὰς ὁποίας θὰ ἔμενον εἰς τὸ χωρίον, νὰ τὰς χρησιμοποιήσῃ πρὸς ὠφέλειαν τῶν παιδίων καὶ τῆς Πατρίδος.

Συνενοήθη λοιπὸν μὲ τὸν διδάσκαλον καὶ μὲ τὸν Φῶτον καὶ προσεκάλεσε μίαν Κυριακὴν ὄλα τὰ παιδιὰ εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἶπεν εἰς αὐτά·

— Παιδιά μου, ὄλοι πρέπει νὰ ἔχετε εἰς τὸν νοῦν σας, ὅτι μίαν ἡμέραν θὰ γίνετε στρατιῶται. Ὄταν θὰ γίνετε ἐνήλικοι, ἡ Πατρίς θὰ σᾶς καλέσῃ, θὰ σᾶς ἐνδύσῃ μὲ τὴν στρατιωτικὴν στολὴν, θὰ σᾶς δώσῃ ὄπλα καὶ ξιφολόγχας, ἔππους καὶ κανόνια καὶ θὰ σᾶς γυμνάσῃ. Ἄν γίνῃ πόλεμος, σεῖς θὰ τρέξετε πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Πατρίδος· καὶ μὴ λησμονῆτε ὅτι ὅσον πλέον γυμνασμένοι καὶ σκληραγωγημένοι εἴσθε, τόσο καλύτερα θὰ ἔμπορῆτε νὰ προστατεύετε τὸν τόπον σας καὶ νὰ νικάτε τὸν

ἐχθρόν. Ἄλλὰ πρέπει λοιπὸν νὰ περιμένετε νὰ γίνετε ἐνήλικοι καὶ τότε μόνον νὰ γυμνασθῆτε; Ὅχι, ἀπὸ τώρα πρέπει ν' ἀρχίσετε τὴν στρατιωτικὴν σας ἐκγύμνασιν. Εἰς ὅλον τὸν πολιτισμένον κόσμον ὑπάρχουν σήμερον στρατιωτικοὶ λόχοι παιδίων, τὰ ὅποια γυμνάζονται ὡς ἐὰν ἦσαν στρατιῶται καὶ ἐν καιρῷ πολέμου εἶναι χρησιμώτατοι.

Τὰ παιδιά αὐτὰ ὀνομάζονται Πρόσκοποι. Λοιπὸν ἐσκέφθην, ὅτι εἶναι ἐντροπὴ σεῖς οἱ Ἑλληνόπαιδες νὰ μένετε ὀπίσω· πρέπει καὶ σεῖς νὰ σχηματίσετε σώματα Προσκόπων· κάθε χωρίον καὶ κάθε πόλις τῆς Ἑλλάδος πρέπει νὰ ἔχη τοὺς Προσκόπους της.

—Καὶ τί πρέπει νὰ κάμωμεν; Εἴμεθα ἔτοιμοι! ἐφώναξαν ὅλοι οἱ μαθηταί.

—Θὰ σᾶς εἶπω ἀμέσως, ἀπήντησεν ὁ νεαρὸς ἀξιωματικός. Πρέπει πρῶτον εἰς μεγαλύτερός σας νὰ γίνῃ ἀρχηγός· εἰς αὐτὸν ὀφείλετε νὰ ὑπακούετε καὶ νὰ κάμνετε ὅ τι σᾶς λέγει. Εἰσθε στρατιῶται καὶ δὲν ἔχετε γνώμην ἰδικήν σας. Ὁ ἀρχηγὸς διατάσσει καὶ σεῖς ὑπακούετε· καλὴ, κακὴ ἢ διαταγὴ, σεῖς δὲν ἔχετε δικαίωμα νὰ τὴν κρίνετε· τὸ καθήκόν σας εἶναι νὰ τὴν ἐκτελῆτε καὶ τίποτε ἄλλο. Μὲ τυφλὰ μάτια νὰ ὑπακούετε εἰς τὸν ἀρχηγόν σας, ἐννοεῖτε;

—Ναί, ναί, ἐφώναξαν ὅλοι. Καὶ ποῖος θὰ εἶναι ὁ ἀρχηγός μας;

—Ἴδου αὐτός! εἶπεν ὁ ἀξιωματικός δεικνύων τὸν Φῶτον.

Ὅλα τὰ παιδιά ἤρχισαν νὰ ζητωκραυγάζουν εὐχαριστημένα καὶ νὰ χειροκροτοῦν.

—Ζήτω ὁ Ἀρχηγός μας! Ζήτω ὁ Φῶτος!

—Τώρα ἀκούσατε, εἶπεν ὁ ἀξιωματικός. Ὁ ἀρχηγός σας θὰ σᾶς γυμνάζῃ νὰ τρέχητε, ν' ἀναβαίνητε τὰ βουνά, ν' ἀντέχητε εἰς τοὺς κόπους, εἰς τὴν δίψαν καὶ εἰς τὴν πείναν. Θὰ σᾶς μάθῃ μόνοι σας νὰ στρατοπεδεύητε, νὰ μαγειρεύητε, νὰ σηκώνητε τοὺς πληγωμένους, νὰ δένητε πληγὰς. Θὰ σᾶς μάθῃ νὰ κάμνητε πολέμους μεταξύ σας, νὰ τρέχητε ν' ἀνακαλύπτητε τὸν ἐχθρόν καὶ νὰ γυρίζητε εὐθὺς ὀπίσω ν' ἀναγγέλλητε, ποῦ τὸν εἶδετε, πόσος εἶναι, ποίας θέσεις κατέχει. Δι' αὐτὸ καὶ σᾶς ὀνομάζουν Πρόσκοποι· πηγαίνετε ἐμπρὸς καὶ παρατηρεῖτε!

Τὰ παιδιά ἐνθουσιασμένα ἐφώναξαν καὶ ἀνυπομόνουν ν' ἀρχίσουν νὰ γυμνάζωνται.

—Καί, όταν γυμνασθήτε, ἐγὼ θὰ στείλω εἰς τὸν ἀρχηγόν σας τουφέκια, νὰ μάθητε νὰ σκοπεύητε καὶ νὰ ρίπτητε κάτω τὸν ἐχθρόν· ὁ καλὸς σκοπευτὴς εἶναι καὶ καλὸς στρατιώτης.

Καὶ τώρα, ἀγαπητά μου παιδιά, ἀντιγράψατε τὰ παραγγέλματα, τὰ ὅποια θὰ σᾶς εἶπω· ὁ Πρόσκοπος, πρὶν καταταχθῆ εἰς τὸ σῶμα, πρέπει νὰ ὀρκισθῆ, ὅτι θὰ τηρῆ τὰ παραγγέλματα ταῦτα· ἄλλως δὲν γίνεται δεκτός.

1—Ὁ λόγος ἐνὸς Προσκόπου εἶναι ἱερός· ὅτι ὑποσχεθῆ, τὸ ἐκτελεῖ καὶ μὲ θυσίαν ἀκόμη τῆς ζωῆς του.

2—Ὁ Πρόσκοπος λέγει πάντοτε τὴν ἀλήθειαν. Ὅτι καὶ ἂν κάμῃ, εἴτε καλὸν εἴτε κακόν, τὸ ὁμολογεῖ μὲ θάρρος.

3—Ὁ Πρόσκοπος ὑπακούει εἰς τὸν Ἀρχηγόν του. Γνωρίζει καὶ νὰ διατάσῃ καὶ νὰ ὑπακούῃ.

4—Ὁ Πρόσκοπος θεωρεῖ ὅλους τοὺς συναδέλφους του ὡς ἀδελφούς· τοὺς ἀγαπᾷ καὶ τοὺς βοηθεῖ μὲ καλοσύνην καὶ εὐγένειαν.

5—Ὁ Πρόσκοπος εἶναι γενναῖος καὶ ὅπου εὕρῃ τὸ δίκαιον τὸ ὑπερασπίζεται.

6—Ὁ Πρόσκοπος ἀγαπᾷ τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ καὶ δὲν ἐπιτρέπει εἰς κανένα νὰ τὰ πειράξῃ.

7—Ὁ Πρόσκοπος εἶναι οἰκονόμος, μεταχειρίζεται ὅπου πρέπει τὰ χρήματά του καὶ σέβεται τὴν περιουσίαν τοῦ ἄλλου.

8—Ὁ πρόσκοπος εἶναι εὐθυμος, αἰσιόδοξος, γελαστός καὶ ποτὲ δὲν ἀπελπίζεται.

9—Ὁ Πρόσκοπος κάμνει καθ' ἡμέραν μίαν καλὴν πράξιν.

10—Ὁ Πρόσκοπος θεωρεῖ εὐτυχίαν του νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωὴν του ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος.

— Αὐτοὶ εἶναι οἱ δέκα νόμοι τῶν Προσκόπων! εἶπεν ὁ ἀξιωματικός.

— Τοὺς δέχεσθε; Ὅρκίσεσθε; ἠρώτησε τότε ὁ Φῶτος τοὺς μικροὺς στρατιώτας του.

— Ὀρκιζόμεθα! ἐκραύγασαν ἔλοι μὲ μίαν φωνήν καὶ ὕψωσαν τὰς χεῖράς των.

Πῶς φέρεται ὁ Φῶτος ὡς ἀρχηγός.

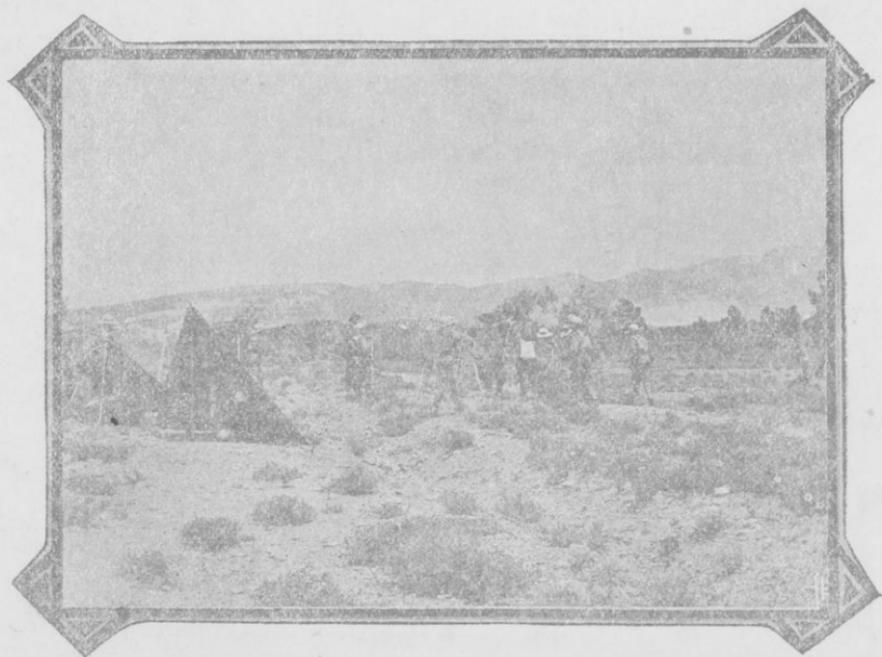
Ἐκ τῆν ἡμέραν ἐκείνην ὁ Φῶτος δὲν ἔμεινε οὐδὲ στιγμήν ἀργός. Τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀνέλαθεν, ἦτο μέγα καὶ δύσκολον· ἀλλὰ εἶχεν ὀρκισθῆ νὰ τὸ φέρῃ εἰς πέρας.

— Ἄν ἦτο εὐκόλον, ἔλεγε συχνὰ μὲ τὸν νοῦν του, τί ἀξίαν θὰ εἶχεν ἡ ἐπιτυχία μου; Τὰ δύσκολα πράγματα μοῦ ἀρέσκουν.

Ἄμα ἐτελείωνε τὰς γεωργικὰς ἐργασίας του, ἐπέλει τοὺς προσκόπους καὶ ἤρχιζε νὰ τοὺς γυμνάζῃ· ἐπήδων, ἔτρεχον, ἐπάλαιον, ἔρριπτον τὸν δίσκον, ἀνέβαινον βουνά, ἔστηνον ἀντίσκηνα, κατεσκευάζον καλύβας ἐκ κλάδων δένδρων, ἔκαμμον πολέμους μεταξὺ των καί, ὅτε τέλος ἀνεπαύοντο, ὁ Φῶτος τοῖς ἀνεγίνωσκεν ἓν ὠραῖον ποίημα ἢ μίαν ἱστορίαν τερπνὴν καὶ ὠφέ-

Ἑλληνικὸν Ἀναγνωσματάριον Δ' τάξεως δημοτικῆς σχολεῖου 10

λιμν. Τοιουτοτρόπως ἐμορφώνετο καὶ ἀνεπτύσσετο ὄχι μόνον τὸ σῶμά των, ἀλλὰ καὶ τὸ πνεῦμά των.

Συχνά, ἐξηπλώνοντο εἰς τὴν σκιὰν τῶν δένδρων, διὰ νὰ ξεκουραστοῦν, καὶ ἀπήγγελλον τὰ ποιήματα, ποῦ ὕμνουν τοὺς ἀγῶνας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Τὸ στάδιον.

Βλέπω, μπροστὰ στὰ προύθυρα, βωμὸ αἵματοβαμμένο
Ἐκεῖ τ' ὀλόστραφτο σχοινί, δεμμένο ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη,
Προσμένει νὰ τ' ἀφήσουνε κάτω στὴ γῆ νὰ πέση,
Νὰ δώση αὐτὸ τὴν προσταγή, τὸ τρέξιμο ν' ἀρχίσῃ.
Ἵλόρθη ἐμπρὸς του στέκεται τετραγώνη κολώνα.
Χιονόλευκη μέσ' στὴ σκιά κι' ἀστραφτερὴ στὸν ἥλιο.
Βουβὴ σὰν τ' ἄλλα μάρμαρα δὲν εἶναι· ἡ θεία χάρι
Βροντόφωνη τὴν ἔστησε κι' « Ἀρίστευε! » φωνάζει.
Ἔχει δυὸ ἄλλες ἀδελφές, ὅμοιες μ' αὐτὴ στὴν ὄψι.
Ἡ τρίτη στέκεται μακρὰ κατὰ τὴν ἄλλη ἄκρη,
Περὴφανη, χαμαρωτὴ κι' αὐτὴ φωνάζει· « Στρέψε! »
Ἡ δεύτερη σηκώνεται ἀνάμεσα σταῖς δυὸ των,
Καὶ δίδει θάρρος καὶ ζωὴ σ' αὐτούς, ποῦ τρέχουν πλάγια,
Καὶ λέγει στὸν καθένα των· « Βιάσου νὰ ξεπεράσῃς »

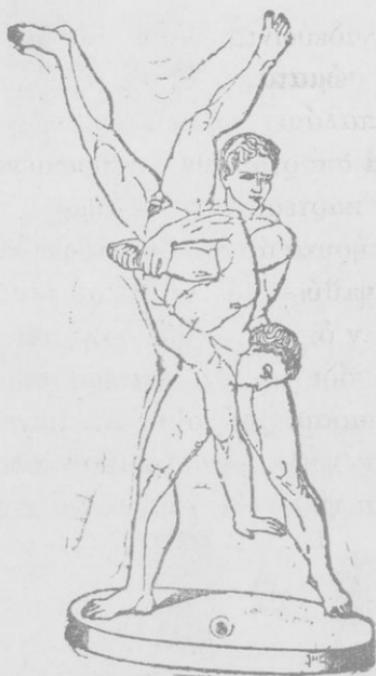
Οἱ Ἑλληνοδίκαε.

Τὰ χεῖλη τῶν ἀγέλαστα, βαριά τὰ μέτωπά των
Μέσα στὸ βάθη τοῦ μυαλοῦ κρύβουν τὴ δίκαια κρίσι.
Χιλιάδες μάτια ὀλόγυρα μὲ ζήλεια τοὺς κυττάζουν·
Μ' αὐτοὶ κανέν· δὲν φοροῦν, μηδὲ τὸ μάτι στρέφουν,
Γιατὶ ἡ πορφύρα, ποῦ φοροῦν, δείχνει βαρὺν τὸν ὄρκον
Καὶ θέλουν νᾶναι καθαρὴ ἡ ἐλεύθερη ψυχὴ των.

Ὁ ὄρομος.

Βλέπω λεβέντες φτερωτοὺς κι' ἀραδιαστὰ βαλμένους
Μὲ τόνα πόδι πάρα ἔμπρὸς, μὲ τ' ἄλλο παραπίσω

Προσιμένουνε τὴν προσταγή, τὸ τρέξιμο ν' ἀρχίσουν.
Βλέπω νὰ γέρνη τὸ σχοινὶ καὶ καταγῆς νὰ πέφτη
Καὶ νά, τὰ πόδια φτερωτὰ τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο ἀνοίγουν
Καὶ ξεκινεῦνε μονομιᾶς καὶ τρέχουν, τρέχουν, τρέχουν·
Τρέχουν καὶ μόλις ἀκκουμβοῦν τὸ πόδι των στὸ γῶμα,
Τρέχουν μ' ἀθώρητα φτερὰ καὶ μάτι δὲν τοὺς φθάνει
Ὅχλοβοή, κραυγαὶ χαρᾶς, τὸν νικητὴν δοξάζουν.

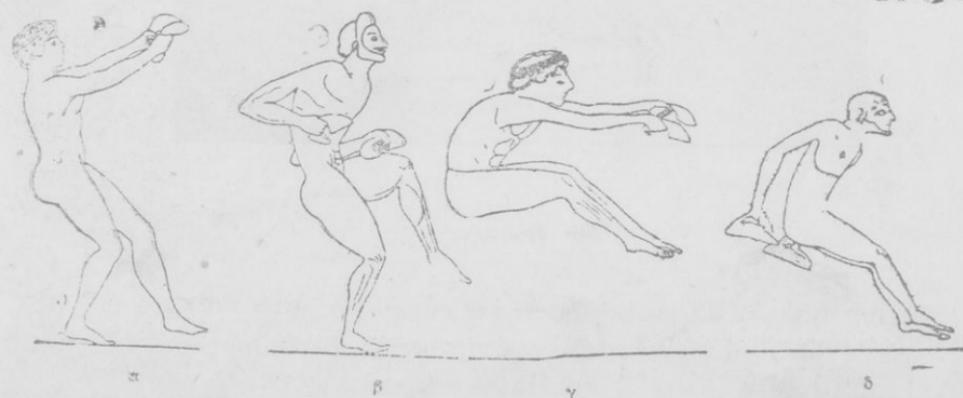
• Η πάλη.

Καὶ βλέπω τώρα δλόγυμνους, ζευγαρωτὰ βαλμένους.
Ἔχει ὁ καθεὶς τὸ ταίρι του καὶ ἓνας τὸν ἄλλον βλέπει.
Καὶ καρτεροῦνε βιαστικοὶ τὸ πάλαιμα ν' ἀρχίσῃ.
Ἄκουώ τὸν κήρυκα ἀπεκεῖ τὴν προσταγή νὰ κραῖψῃ

Κι' ἀμέσως πιάνονται ἀρπакτὰ τὰ λιπαρὰ ζευγάρια
Καὶ πότε σμίγανε σφιχτὰ καὶ λῆς πῶς γίνοντ' ἓνα
Καὶ πότε πάλι ἀνοίγουνε μὲ τεντωμένα νεῦρα
Κι' ἄλλος βαριά ξαπλώνεται κι' ἄλλος ὀλόρθος στέκει,
Κι' ἄλλο ζευγάρι καταγῆς κουβαριαστὰ κυλιέται
καὶ πότε ἀνασηκώνεται καὶ πότε πάλι γέρνει.

Τὸ ἄλμ.α.

Καὶ βλέπω ν' ἀναδεύονται πίσω ἀπὸ τὸν βατῆρα
Τὰ γυμνασμένα σώματα, τόνα ἀπ' τ' ἄλλο ἀνάσσει.
Σμίγουν ἢ δυὸ παλάμες των καὶ τρίβει ἢ μιὰ τὴν ἄλλη,
Θαρρεύονται καὶ σπαρταροῦν ἢ νευρωμένες κνήμεις
Καὶ μὲ ταχτάρα καρτεροῦν τὸ πήδημα ν' ἀρχίσῃ.
Κι' ἀκούω τὸν κήρυκα ἀπεκεῖ βροντόφωνα νὰ κράζῃ
Κι' ἀκούω ἀχνὸ ψιθύρισμα καὶ βλέπω τὸν καθένα
Νὰ ξεκινᾷ μὲ μιὰν ὀρμή, μὲ μιὰ ὀρμὴ νὰ τρέξῃ
Καὶ νὰ πατῇ τὸ πόδι του στὸ φανερὸ σημάδι
Οὔτε μιὰ τρίχα παραμπρός, οὔτε μιὰ τρίχα πίσω
Καὶ νὰ σηκώνεται ψηλὰ μὲ μαζωμένα πόδια
Καὶ νὰ σηκώνεται ψηλὰ καὶ χαμηλὰ νὰ πέφτῃ.

Ἁ Δίσκος.

Πάλι ἡσυχία ἀπλώνεται στὰ μαΐευμένα πλήθη,
Κι' ἀχόρταγα τὰ μάτια των καρφώνουν στὴ βαλβίδα
Ποὺ οἱ δισκοβόλοι θ' ἀνεβοῦν νὰ ῥήξουνε τὸν δίσκο.
Ἀκούω τὸν κήρυκα ἀπεκεί βροντόφωνα νὰ κράζει

Καὶ βλέπω τὸν ἀγωνιστὴ μὲ τὸ δεξιὸν τοῦ χέρι
Νὰ παίρῃ τ' ὀλοστρόγγυλο καὶ πλακωτὸ λιθάρι
Νὰ τὸ σηκῶνῃ μονομιᾶς, χωρὶς στὸ πρόσωπό του
Παραμικρὴ ζαρωματιὰ τὸ βάρος του νὰ δείχνῃ,
Βλέπω τ' ὀλόγυμνο κορμὶ νὰ γέρῃ πρὸς τὰ κάτω
Βλέπω τὸ πόδι τὸ δεξιὸν νὰ βγαίῃ ἐμπρὸς ἀπ' τ' ἄλλο
Καὶ βλέπω τὸν ἀγωνιστὴ νὰ στρέφῃ τὸ λιθάρι
Καὶ νὰ τὸ φέρῃ ὀλόγυρα μ' ὅλη τὴ δύναμί του,
Κ' εὐθύς ν' ἀνασηκώνεται καὶ νὰ τοῦ δίδῃ δρόμο.
Κι' ἀκούω τοῦ δίσκου τὸν ἀγὸ, ποὺ σχίζει τὸν ἀέρα
Καὶ τὸν θωρῶ νὰ χάνεται καὶ τὸν θωρῶ νὰ πέφτῃ.
Καὶ βλέπω κάποιον ἀπεκεῖ νὰ βάζῃ ἓνα σημάδι
Καὶ βλέπω κι' ἄλλον ὕστερα νὰ παίρῃ τὸ λιθάρι
Κ' ἔρχεται τρίτος, τέταρτος, καθεὶς μὲ τὴ σειρά του
Καὶ γέρνει καὶ σηκώνεται καὶ τὸ λιθάρι ὀίχνει.

Ὁ στέφανος τῆς Νίκης.

Βλέπω τὸν κήρυκα γοργὰ κι' ὀλόγυρα νὰ τρέχῃ
Κι' ἀκούω νὰ κράξῃ τ' ὄνομα, καθὼς καὶ τὴν Πατρίδα,
Τοῦ νικητοῦ, ποὺ νίκησε καὶ σ' ὅλα βγήκε πρῶτος.
Καὶ βλέπω τὸν ὁμορφονιὸ καὶ τ' ἄξιο παλληκάρι
Νὰ ξεκινᾷ ἀπ' τὸ σωρὸ κι' ἀγάλια νὰ πηγαίῃ,
Καὶ ν' ἀκουμπᾷ στὰ γόνατα τ' ἀριστεροῦ τοῦ χέρι,
Καμαρωτός, περήφανος, μπρὸς στὸ χρυσοῦ τραπέζι,
Ποὺ ἀπιθωμένα ἀπλώνονται τὰ ληόφυλλα στεφάνια.
Χαρὰ στὸ γέρο τὸ γονεῖο, ποὺ τὸν θωρεῖ ἀποπέρα,
Χαρὰ στὴ μάννα μακρὰ, ποὺ καρτερεῖ μὲ πόθο. .
Χαρὰ στὴ δοξασμένη του καὶ ξακουστὴ Πατρίδα
Ὅπου γεννᾷ τέτοια παιδιὰ καὶ τέτοια παλληκάρια!

(Ἰω. Πολέμης).

Πῶς ζοῦν αἱ μέλισσαι.

— Κουράζεσαι πολὺ, παιδί μου, εἶπε μίαν ἡμέραν ὁ ἰατρὸς εἰς τὸν Φῶτον. Ἔλα μαζί μου, ποὺ θὰ τρυγήσω τὰς μελίτσας μου νὰ περάσῃ ἡ ἴρα σου.

— Εὐχαρίστως, ἰατρέ μου, ἔρχομαι, ἀπεκρίθη ὁ Φῶτος.

— Εὐτυχῶς τὸ μέλι καὶ ἐφέτος θὰ εἶναι πολὺ καὶ καλόν, ἔλεγεν ὁ ἰατρὸς εἰς τὸν δρόμον.

— Διατί;

— Κ' ἐρωτᾷς διατί; Ἐφοῦ δὲν μᾶς ἔκοψαν τὸ δάσος, τὰ νερὰ καὶ τὰ ἄνθη δὲν ὀλιγόστευσαν· ἐπομένως αἱ μέλισσαι εὐρίσκουν ἄφθονον πάντοτε τροφήν.

— Καὶ τὰς τρυγᾶτε μόνος σας;

— Ἐννοεῖται, μόνος μου. Ὅτι ἡμπορῶ νὰ κάμνω μόνος μου, τὸ κάμνω. Ἰδιαιτέρως πολὺ μοῦ ἀρέσκει νὰ περιποιοῦμαι τὰς μελίτσας, νὰ παρακολουθῶ τὴν ἐργασίαν των, νὰ θαυμάζω τὴν σοφίαν καὶ τὴν τάξιν των. Φαντάσου, ὅτι κάθε κυψέλη ἀποτελεῖ

καὶ ἰδιαιτέρον βασιλείον· ἀρχηγὸς εἶναι ἢ βασίλισσα, ἢ ὅποια μόνον γεννᾷ, εἶναι ἐπομένως ὄχι μόνον βασίλισσα, ἀλλὰ καὶ μήτηρ ὄλων τῶν ὑπηκόων της. Δι' αὐτὸ καὶ τόσον τὴν ἀγαποῦν καὶ τὴν σέβονται. Ὅταν περνᾷ, παραμερίζουν μ' εὐλάβειαν αἱ μέλισσαι, ἀγωνίζονται ποῖα νὰ τὴν θωπεύσῃ μὲ τὰ κέρατά της καὶ νὰ τῆς προσφέρῃ τροφήν. Χωρὶς βασίλισσαν ἢ κυφέλη δὲν ἤμπορεῖ νὰ διατηρηθῇ, ἀλλὰ σκροπίζεται καὶ χάνεται. Δι' αὐτὸ, ὅταν χάσουν τὴν βασίλισσαν τῶν αἱ μέλισσαι, θρηνοῦν καὶ ταράσσονται, γυρίζουν ἐπάνω κάτω καὶ τὴν ζητοῦν παντοῦ μὲ βόμβρον τῶν πτερῶν. Αἱ φωναὶ τῶν αὐταὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ συγκινήσουν τὸν ἄνθρωπον· αἰσθάνεσαι, ὅτι εἶναι στρατός, ὁ ὅποιος ἔχασε καὶ ζητεῖ τὸν ἀρχηγόν του ἢ παιδάκια ὄρφανά, τὰ ὅποια ἔχασαν καὶ ζητοῦν τὴν μητέρα τῶν.

— Καὶ αἱ ἄλλαι μέλισσαι, ἠρώτησεν ὁ Φῶτος, πῶς ἐργάζονται;

— Αἱ ἄλλαι μέλισσαι εἶναι δύο εἰδῶν· οἱ κηφήνες, οἱ ὅποιοι δὲν κάμνουν τίποτε, καὶ αἱ ἐργάτιδες. Αἱ ἐργάτιδες εἶναι ἀπὸ τὰ πλέον θαυμαστὰ ὄντα τοῦ κόσμου· ἡ ζωὴ τῶν εἶναι διαρκῆς ἐργασία. Ἀπὸ τὸ πρωῒ φεύγουν καὶ διασκορπίζονται εἰς μεγάλας ἀποστάσεις, ἐκμυζοῦν τὸ νέκταρ ἀπὸ τὰ ἄνθη καὶ γυρίζουν ὀπίσω, διὰ νὰ κατασκευάσουν τὸν κηρὸν καὶ τὸ μέλι· ἄλλαι μέλισσαι μένουσιν εἰς τὴν εἴσοδον τῆς κυφέλης καὶ ἐμποδίζουσι κάθε ξένην μέλισσαν ἢ κάθε ἄλλον ἐχθρὸν νὰ εἰσέλθῃ.

— Τί θαυμασία ἐργατικότης καὶ τάξις! ἀνεφώνησε μὲ θαυμασμὸν ὁ Φῶτος.

— Καὶ ἀκόμη πόσα ἔξοχα πράγματα δὲν μᾶς διδάσκουν αἱ μέλισσαι! Ἄμα καμμία ἐργάτις γεννηθῆ ἀνίκανος πρὸς ἐργασίαν, ἀμέσως φονεύεται· ἐπίσης ἅμα παύσῃ νὰ ἐργάζεται, διότι ἔπαθε σωματικὴν ἀνίατον βλάβην, ἢ Πολιτεία τῶν μελισσῶν δὲν ἐννοεῖ νὰ τρέφῃ ἀέργους πολίτας. Δι' αὐτὸ, εὐθὺς ὡς γεννήσῃ ἡ βασίλισσα, συλλαμβάνουν τοὺς κηφήνας, οἱ ὅποιοι εἶναι ἄχρηστοι πλέον, τοὺς σύρουσι ἔξω ἀπὸ τὴν κυφέλην καὶ τοὺς φονεύουσι ἀλύπητα.

Αἱ ἐργάτιδες ὁμοῦ ἀγαπῶνται τρυφερὰ μεταξὺ τῶν· ἂν τύχῃ καὶ συλληφθῇ καμμία μέλισσα ἀπὸ ἐπικίνδυνον ἔντομον, ἀμέσως

τρέχουν ὄλαι καὶ μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των προσπαθοῦν νὰ σώσουν τὴν ἀδελφὴν των.

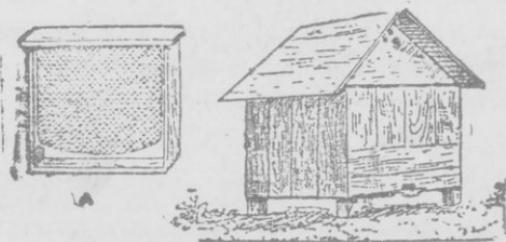
— Ὁ κύριος Στέφανος, εἶπε τότε ὁ Φῶτος, μοῦ διηγήθη προχθὲς μίαν πολὺ ἐνδιαφέρουσαν ἱστορίαν. Ἐν τουρκικὸν πλοῖον κατεδίωκε κάποτε ἐν μικρὸν ἑλληνικὸν πλοιάριον. Τὸ ἐχθρικὸν εἶχε πλησιάσει τόσο πολύ, ὥστε καμμία πλέον σωτηρία δὲν ὑπῆρχε. Τί σοφίζονται τότε οἱ Ἕλληνες; Ἀναβαίνουν εἰς τὸν ἰστὸν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐπάνω ρίπτουν μέσα εἰς τὸ τουρκικὸν πλοῖον τὰς πηλίνας κυφέλας, ποὺ ἔτυχε νὰ ἔχουν μαζί των. Αἱ κυφέλαι ἔσπασαν, αἱ μέλισσαι ἐσκορπίσθησαν καὶ ἐπετέθησαν ἐναντίον τοῦ πληρώματος. Οἱ Τούρκοι τόσο ἐπαραζαλίσθησαν ἀπὸ τὰ κεντρώματα, ὥστε ἔτρεχον καὶ ἐκρύπτοντο εἰς τὰ βάθη τοῦ σκάφους. Τότε οἱ ἰδικοί μας, προφυλαγμένοι μὲ δικτυωτὰς προσωπίδας ὤρμησαν καὶ ἐκυρίευσαν τὸ τουρκικὸν πλοῖον.

— Ὡστε λοιπὸν καὶ ἐθνικὴν εὐγνωμοσύνην πρέπει νὰ ὀφείλωμεν εἰς τὰς μέλισσας! εἶπεν ὁ ἰατρὸς γελῶν.

Ταῦτα λέγοντες οἱ δύο καλοὶ φίλοι ἔφθασαν εἰς τὸ μελισσοκομεῖον τοῦ ἱατροῦ.

Πόσον εἶναι σοφαὶ καὶ ὠφέλειμοι αἱ μέλισσαι.

Τὸ μελισσοκομεῖον τοῦ ἱατροῦ εὐρίσκατο εἰς τὰ πλάγια ἐνὸς καταπρασίνου λόφου, πλησίον μικρᾶς πηγῆς· τὸ μέρος ἐπροφυλάσσετο ἀπὸ τοὺς δυνατοὺς ἀνέμους καὶ ἀπὸ τὰ νερὰ τῶν βροχῶν. Τὸ ἔδαφος ἦτο ὀλίγον κατηφορικὸν καὶ τὸ εἶχε στρώσει ὁ ἰατρὸς μὲ ἄμμον, διὰ νὰ παραμένῃ ξηρόν.

— Βλέπεις, Φῶτο, εἶπεν ὁ ἰατρὸς, δὲν ἔχω ἀπὸ τὰς συνηθισμένας κυφέλας τῶν χωρικῶν αἱ ἰδικαὶ μου εἶναι συστήμα-

τες ευρωπαϊκού, ἔχουν δύο πατώματα καὶ τὸ μέλι εἰς αὐτὰς γίνεται ἀφθονώτερον ἢ εἰσοδός των βλέπει πρὸς νότον καὶ δὲν τὰς ἔχω τοποθετήσει ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ γῶμα, ἀλλὰ ἐπάνω εἰς ξύλα καὶ τοιουτοτρόπως ὑποφέρουν ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν καὶ προσβάλλονται δυσκολώτερον ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς των. Διὰ τὰ ἔχουν καθαρὸν ἀέρα, ξεύρεις τί κάμνουν αἱ μέλισσαι; Ἄκουσε, νὰ θαυμάσης. Συνάζονται πολλαὶ εἰς διάφορα μέρη τῆς κυψέλης καὶ ἀρχίζου νὰ σαλεύουν τὰ πτερά των τόσο γρήγορα, ὥστε μὲ τὸ ἀνέμισμα αὐτὸ κυκλοφορεῖ ὁ ἀήρ καὶ καθαρίζεται. Τὴν ὑπηρεσίαν αὐτὴν τοῦ ἀερίσματος τὴν ἐκτελοῦν κατὰ σειρὰν διάφοροι μέλισσαι, διότι εἶναι, καθὼς φαίνεται, πολὺ κοπιαστικὴ.

Διὰ τὰ ζεσταίνονται πάλιν τὸν χειμῶνα, κρεμῶνται ἢ μία

κάτω ἀπὸ τὴν ἄλλην, ἀπαράλλακτα ἔπως τοποθετοῦνται τὰ κεραμίδια εἰς τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν. Τρέφονται δὲ τότε ὡς ἐξῆς ἢ ἐπάνω σειρὰ δίδει μέλι εἰς τὴν κάτω καὶ ἐκείνη εἰς τὴν παρακάτω, ἔως εἰς τὴν κατωτάτην σειρὰν. Ὅταν ὅμως τὸ κρῦον εἶναι πολὺ δυνατόν, σαλεύουν διαρκῶς τὰ πτερά των καὶ τοὺς πόδας των, κάμνουν δηλ. εἶδος γυμναστικῆς, ἵνα ζεσταθοῦν.

Ὁ Φῶτος ἤκουε μὲ ἐκπληξιν ὄλοεν μεγαλυτέραν τὴν σοφίαν τῶν μελισσῶν.

— Ἐγώ, εἶπεν ὁ ἰατρός, πάρα πολλὰ ὠφελήθην ἀπὸ τὰς μελίσσας· αὐταὶ μ' ἔμαθαν καὶ ἐθαύμασα περισσότερον τὴν πανσοφίαν τοῦ Δημιουργοῦ· αὐταὶ μ' ἐδίδαξαν ν' ἀγαπῶ τὴν ἐργασίαν, τὴν τάξιν, τὴν πειθαρχίαν. Πρέπει μόνος σου νὰ παρακαλουθήσης τὴν ζωὴν τῶν μελισσῶν, ἵνα τὴν θαυμάσης. Ὅσοι ἔτυχε νὰ ἴδουν τὴν ἀνοιξιν μέγα σμῆνος μελισσῶν εἰς τὸν ἀέρα, ὁμολογοῦν, ὅτι εἶναι ἀπὸ τὰ ὠραιότερα θεάματα τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς. Καὶ εἶναι εἰς ὅλους γνωστὴ ἡ παρομοίωσις τοῦ στρατοῦ τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ Ὀμήρου πρὸς τὸ σμῆνος τῶν μελισσῶν,

«ποῦ βγαίνουν κ' ὄλο βγαίνουνε μέσ' ἀπὸ κούφια πέτρα
καὶ στοῖβες στοῖβες στοὺς ἀνθοὺς τῆς ἀνοιξῆς πετοῦνε
κ' ἐδῶθε τρέχει ἓνας σωρὸς καὶ πάλι ἐκεῖθε ἄλλος!»

Ἄλλὰ τώρα, προσέθηκεν ὁ ἰατρός, καιρὸς νὰ ἐργασθῶμεν!
Ἐισῆλθον εἰς τὸν μικρὸν οἰκίσκον, ὅπου ἐφυλάσσοντο τὰ ἐργαλεία τοῦ μελισσοουργοῦ, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἐξῆλθον μὲ προσίπιδά ἀπὸ μετάλλινον σύρμα καὶ μὲ χειρόκτια. Ἐπλησίασαν μίαν κυφέλην, μ' ἓνα σωλήνα ἐφύσησαν μέσα καπνόν, διὰ νὰ ζαλισθοῦν αἱ μέλισσαι καὶ νὰ μὴ κεντράνουν, καὶ κατόπιν ἤνοιξαν τὴν κυφέλην.

Ἀφήρσαν τὰς κηρήθρας, τὰς ἐτοποθέτησαν εἰς καθαρὸν δοχεῖον καὶ συνομιλοῦντες εἰργάζοντο μέχρι τῆς ἑσπέρας.

— Καὶ ἄλλην ἀκόμη εὐεργεσίαν παρέχουν αἱ μέλισσαι εἰς τὴν γεωργίαν, ἔλεγεν ὁ ἰατρός, ὅτε μετὰ τὴν ἐργασίαν τῶν ἐκάθισαν εἰς τὸν κῆπον καὶ ἀνεπαύοντο· ἐκεῖ, ὅπου ὑπάρχουν μέλισσαι, οἱ ἀγροὶ καὶ οἱ κῆποι εἶναι ἀνθηρότεροι. Εἰς φίλος μου μοὶ διηγεῖτο, ὅτι εἰς τὰ κτήματα τοῦ πατρὸς του ὑπῆρχον ἄλλοτε πολλαὶ μέλισσαι καὶ ἐνεθυμείτο, ὅτι τὰ δένδρα ἐγέμιζον ἀπὸ καρποὺς καὶ ἡ συγκομιδὴ ἦτο ἄφθονος. Μετὰ εἴκοσιν ἔτη ἐπεσεκέφθη πάλιν τὰ κτήματα ἐκεῖνα. Ἐν τῇ μεταξὺ αἱ μέλισσαι εἶχον καταστραφῆ· παρετήρησε λοιπὸν ὅτι τὰ περισσότερα δένδρα εἶχον ξηρανθῆ καὶ ὅσα ἔμειναν ἔκαμνον ὀλίγους καὶ ἔλει-

νοὺς καρπούς. Εἰς ἓν ἄλλο χωρίον παρατηρήθη, ὅτι αἱ μέλισσαι ἔλειψαν τρία ἔτη καὶ κατὰ τὰ τρία ταῦτα ἔτη τὰ δένδρα ἔν-ἐκαρποφόρου· ἐπρομηθεύθησαν νέας μελίσσας καὶ οἱ καρποὶ ἔγιναν πάλιν ἄφθονοι.

Σκέπασε, Φῶτο, κλάδον ἠνθισμένον μὲ λεπτότατον πανίον, νὰ ἐμποδίσῃς τοιουτοτρόπως τὰς μελίσσας νὰ καθίζουσι ἐπάνω εἰς τὰ ἄνθη του, καὶ θὰ παρατηρήσῃς, ὅτι καί, ἐὰν ὅλον τὸ δένδρον γεμίσῃ καρπούς, ὁ κλάδος αὐτὸς θὰ μείνῃ ἐντελῶς ἄκαρπος ἢ θὰ καρποφορήσῃ πολὺ ὀλίγον.

— Πῶς συμβαίνει αὐτό; εἶπεν ὁ Φῶτος, μὴ δυνάμενος νὰ κρατήσῃ τὴν ἐκπληξίν του.

— Ἐπιλούστατα ἡ μέλισσα, ὅταν καθίζῃ εἰς ἓν ἄνθος, παίρνει εἰς τὰ πόδια της γονιμοποιὸν κόκκον, τὴν γῦριν, καὶ τὴν μεταφέρει εἰς ἄλλο ἄνθος καὶ οὕτω γονιμοποιοῦνται.

Τί μαθαίνει ὁ Φῶτος ἀπὸ τὸν ἰατρὸν περὶ τῶν ὕψων.

Κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν, καθ' ἣν στιγμὴν διήρχοντο ἕνα φράκτην, ἤκουσαν ὄξυν σύριγγόν.

— Ὅρις! ἀνεφώνησεν ὁ Φῶτος ἔντρομος. Ἡ καρδιά του ἐκτύπησε δυνατὰ καὶ εἶχε γίνει κάτωχρος.

— Πῶς φοβείσαι! εἶπεν ὁ ἰατρὸς γελῶν.

— Ἄν μὲ δαγκάσῃ;

— Πρῶτον οἱ ὄφεις δὲν δαγκάνουν, ἐὰν δὲν τοὺς πειράξῃς· ἔπειτα εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ ὄφεις μας δὲν εἶναι δηλητηριώδεις· μόνον ἡ ἔχιδνα δηλητηριάζει· καὶ τότε πάλιν, ἐὰν ῥοφήσῃς δυνατὰ τὴν πληγὴν καὶ πύσης τὸ αἷμα, ἢ ἐὰν ἔχῃς ὀλίγον φανικὸν ὄξυν νὰ βάλῃς, δὲν διατρέχεις κανένα κίνδυνον.

— Δὲν ἠξεύρω, εἶπεν ὁ Φῶτος, ἠσυχάσας· αὐτὰ τὰ ζῶα εἶναι πολὺ ἀντιπαθητικά.

— Δὲν ἔχεις δίκαιον, φίλε μου, εἶπεν ὁ ἰατρὸς. Εἶδες τί ὠραία ζῶα εἶναι, εὐλύγιστα καὶ πολύχρωμα· ἔπειτα εἶναι καὶ ὠφέλιμα.

— Ὁφέλιμα; ἀνεφώνησεν ὁ Φῶτος ἐκπληκτος.

— Ἐννοεῖται! Καθαρίζουσι τὰ χωράφια μας ἀπὸ τοὺς πον-

τικούς, τοὺς βατράχους καὶ ἀπὸ ὄλα τὰ μικρὰ ἐκεῖνα ζῷαρια, τὰ ὁποῖα τρώγουν τὰς ρίζας τῶν φυτῶν μας καὶ τοὺς καρπούς. Πολὺ περὶ ρος μάλιστα εἶναι ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον αἱ ἔχιδναι καταβροχθίζουν τὴν λείαν των· κεντοῦν τὸ μικρὸν ζῷον καὶ τοῦ χύνουν δηλητήριον· ἀμέσως τὸ θῦμα ἀποθνήσκει καὶ ὁ ὄφις τὸ ἀρπάζει, τὸ περιτυλίσσει, τὸ ζυμώνει, διὰ νὰ τὸ κάμη μαλακώτερον, καὶ ἔπειτα ἀνοίγει ὅσον ἠμπορεῖ τὸ στόμα του καὶ τὸ καταβροχθίζει. Τότε ἀρχίζει ἡ δύσκολος καὶ πολὺ-ωρος ἐργασία τῆς χωνεύσεως· τότε ἠμπορεῖς νὰ συναντήσης ἓνα ὄφιν καὶ νὰ τοῦ κάμης ὅτι θέλεις, χωρὶς νὰ ἔχη δύναμιν νὰ κινήθῃ καὶ νὰ φύγῃ.

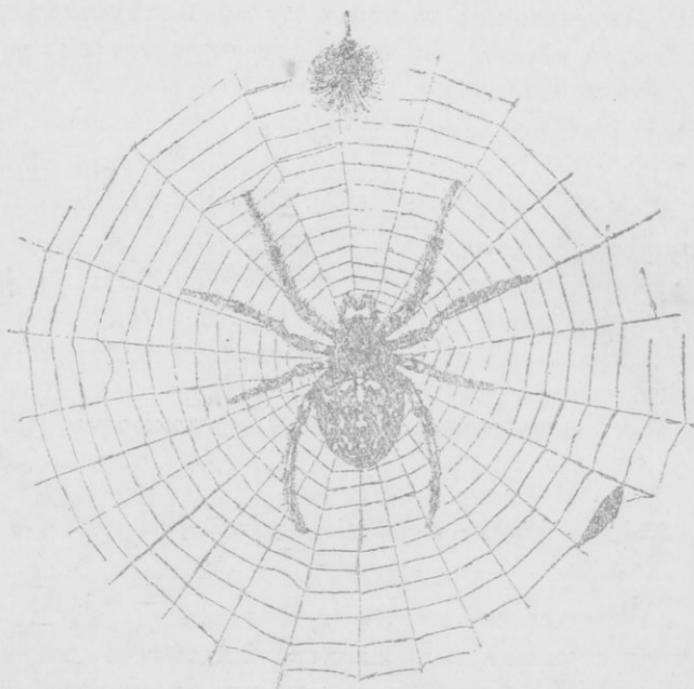
— Καὶ τὸν χειμῶνα ἐπίσης οἱ ὄφεις εἶναι ἀκίνητοι· εἶναι ὡς νεκροί.

— Δὲν εἶναι νεκροί, εἶναι ἀπλῶς ναρκωμένοι· εἶναι ἀκίνητοι, οὔτε τρώγουν, οὔτε πίνουν καὶ μόλις ἀναπνέουν. Καὶ ξεύρεις, διατί οἱ ὄφεις, αἱ νυκτερίδες, οἱ ἀκανθόχοιροι καὶ πολλὰ ἄλλα ζῷα ναρκώνονται κατὰ τὸν χειμῶνα;

— Ὅχι.

— Ἄκουσε λοιπόν, Φῶτο, νὰ θαυμάσης τὴν πανσοφίαν τοῦ Θεοῦ. Ἄν ἔτρωγον τὸν χειμῶνα τὰ ζῷα αὐτά, δὲν θὰ εὑρισκον τροφήν καὶ θ' ἀπέθνησκον τῆς πείνης. Τί κάμνουν λοιπόν; Ἐκλέγουν μὲ μεγάλην προσοχήν τὸ μέρος, ὅπου θὰ κοιμηθῶσιν ἐπὶ τόσους μῆνας, στρώνουν μὲ φύλλα, μὲ πτερὰ καὶ μὲ τρίχας τὴν κλίνην των καὶ ἔπειτα μαζεύονται, κλείουν τὰ μάτια των καὶ ἀποκοιμῶνται. Ἀποκοιμῶνται τόσον βαθέως, ὥστε μόλις ἀναπνέουν, τὸ αἷμά των κυλᾷ σιγά—σιγά, ἢ ζωὴ των εἶναι μικρὰ καὶ ὁμοιάζει μὲ σπινθῆρα χωμένον μέσθ εἰς τὴν στάκτην.

Βλέπεις, Φῶτο, πόσον ὁ Πλάστης τοῦ κόσμου εἶναι πάνσοφος καὶ πανάγαθος. Ὅσα ζῷα ἠμποροῦν νὰ εὑρουν καὶ τὸν χειμῶνα τροφήν, ζῶσι, κινεῦνται καὶ ἀναπνέουν, ὅπως καὶ κατὰ τὸ θέρος· ὅσα ὁμως ζῷα δὲν θὰ εὑρίσκουν τὸν χειμῶνα τροφήν, καὶ θ' ἀπέθνησκον καὶ θὰ ἐξηφανίζοντο ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, αὐτὰ εἶναι τοιοῦτοτρόπως πλασμένα, ὥστε νὰ ἠμποροῦν νὰ κοιμῶνται, χωρὶς νὰ φάγουν. Ὅταν ἡ ἀνοιξὶς ἔλθῃ καὶ ὁ ἥλιος θερμάνῃ τὴν γῆν, τότε καὶ αὐτὰ ἐξυπνοῦν καὶ ἀρχίζουν πάλιν τὴν ζωὴν των τὴν κανονικὴν.

Κι ὡς πλέκει ἡ ἀράχνη τὸν ἰστόν της καὶ εἰς τὴν τὸν
χρησιμοποιεῖ ;

— Δὲν γνωρίζει κανεὶς τί νὰ πρωτοθαυμάσῃ εἰς τὸν κόσμον !
εἶπεν ὁ Φῶτις μὲ θαυμασμόν. Καὶ τὸ μικρότερον ἔντομον,
ὅταν τὸ ἐξετάσῃς, σοῦ ἀποκαλύπτει τὴν πανσοφίαν τοῦ Θεοῦ.

Ἐγὼ συχνὰ στέκομαι εἰς τὸν κήπον, καὶ παρακολουθῶ τὴν
τὴν ἐργασίαν τῆς ἀράχνης· ἡ καλύτερα ὑφάντρια δὲν θὰ κατωρ-
θώσῃ ποτὲ νὰ ὑφάνῃ μὲ τόσῃν ἐπιτηδειότητά. Εἰς τὰ δένδρα,
ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς κλάδους, εἰς τὰ σπύλαια, εἰς τὴν ὀροφήν τῶν
οἰκιῶν, παντοῦ ἡ ἀκούραστος ἀράχνη πλέκει τὸν ἰστόν της.
Ἠλησιάζω συχνὰ καὶ βλέπω μὲ ποῖαν τέχνην ἐργάζεται, μὲ πό-
σῃν ταχύτητά καὶ συμμετρίαν ! Ὁ ἄνεμος πολλάκις κινεῖ τὸν ἐλα-
φρότατον ἰστόν καὶ ὅμως δὲν σχίζεται· ὅσον εἶναι στερεός !

— Καὶ ξεύρεις, πῶς γίνεται ἡ κλωστή αὐτή ;

— *Οχι.

— Ἡ ἀράχνη ἔχει μέσα εἰς τὴν κοιλίαν τῆς ἐν ὑγρὸν, τὸ ὅποιον ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ στόμα τῆς κατὰ σταγόνας καὶ γίνεται ὡς ἐλαφρὰ κλωστή, ὡς εἰάν ἡ ἀράχνη εἶχεν εἰς τὴν κοιλίαν τῆς ἓνα κουβάρι νῆμα.

— Καὶ διατὶ ὅλη αὐτὴ ἡ ἐργασία;

— *Οχι βέβαια χωρὶς σκοπὸν. Τίποτε εἰς τὴν φύσιν δὲν γίνεται, χωρὶς νὰ ἔχῃ τὸν λόγον του. Τὸ δίκτυον αὐτὸ τῆς ἀράχνης εἶναι ὅπως τὸ δίκτυον τοῦ ἀλιεύου* μὲ αὐτὸ καὶ ἡ ἀράχνη ἀλιεῦει τὴν τροφήν τῆς· τὰ ἔντομα δὲν τὸ διακρίνουν, κάμνουν, νὰ περάσουν, ἀλλὰ περιπλέκονται μέσα εἰς τὸν ἴστον καὶ δὲν ἠμποροῦν πλέον νὰ ἐκφύγουν· τότε τρέχει ἀμέσως ἡ ἀράχνη, τὰ φονεύει καὶ ἢ τὰ τρώγει ἢ τὰ φυλάττει εἰς τὴν φωλεάν τῆς, διὰ νὰ τὰ ἔχῃ τὸν χειμῶνα.

Μέχρι ποίου σημείου ἀγαπᾷ ἡ περισσοὺς τοὺς νεοσσούς τῆς;

Αἰφνης τὴν ὀμιλίαν των ταύτην διέκοψεν ἐν γεγονός, τὸ ὅποιον τοῖς ἀφῆκε βαθεῖαν ἐντύπωσιν καὶ τὸ διηγοῦντο πολλάκις ἀργότερα.

Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν διέκριναν μίαν ἀχυρίνην καλύβην καιομένην ἢ καλύβη ἦτο ἔρημος πρὸ πολλοῦ καὶ οἱ δύο φίλοι ἠτοιμάζοντο νὰ παρέλθουν, χωρὶς νὰ δώσουν καμμίαν προσοχήν, ὅποτε συγκινητικώτατον θέαμα παρουσιάσθη ἐνώπιόν των. Ἐπὶ τῆς στέγης εἶχε στῆσει τὴν φωλεάν του ζευγὸς ἀγρίων περιστερῶν· δύο τρία πουλάκια, ἄπτερα ἀκόμη, ἐφάνησαν εἰς τὴν ἄκραν τῆς φωλεᾶς, ἦνοιγον τὸ ράμφος καὶ ἐφώναζον ἀηληπισμένα.

— Νὰ τὰ σώσωμεν τὰ δυστυχισμένα! ἐφώναξεν ὁ Φῶτος καὶ ἔσπευσε νὰ πλησιάσῃ. Δυστυχῶς καμμία σωτηρία δὲν ὑπῆρχε. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠκούσθησαν σπαρακτικαὶ κραυγαὶ εἰς τὸν ἀέρα· ὑψώνουν τὴν κεφαλὴν οἱ δύο φίλοι καὶ βλέπουν τὴν μητέρα τῶν μικρῶν νεοσσῶν νὰ διευθύνηται μὲ μεγάλην ὀρμὴν πρὸς τὴν φωλεάν. *Ἐντρομος πετᾷ γύρω τριγύρω,

κί φλόγες και οί καπνοί ἔχουν ἤδη ζώσει τὰ προσφιλή τέκνα της· τέλος ἀποφασίζει και ὄρμα διὰ μέσου τοῦ πυρός. Ὁ ἰατρός και ὁ Φῶτος μόλις συγκρατοῦν τὰ δάκρυά των. Μετ' ὀλίγον βλέπουν τὴν μητέρα νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ τοὺς καπνοὺς και νὰ κρατῆ εἰς τὸ βράμφος της ἕνα μικρὸν νεοσσόν. Τρέχει τὸν ἀποθέτει εἰς τὴν ῥίζαν ἑνὸς δένδρου ἐκεῖ πλησίον και κατόπιν ὄρμα πάλιν ἐντὸς τῶν φλογῶν.

Παρέρχονται ὀλίγα δευτερόλεπτα· αἴφνης ἐξέρχεται πάλιν και κρατεῖ εἰς τὸ βράμφος της τὸ δεύτερον τέκνον της· τρέχει και τὸ ἀποθέτει πλησίον τοῦ πρώτου. Τὴν φορὰν αὐτὴν τὰ πτερά της εἶχον κατῆ, ἀλλὰ δὲν διστάζει· ὄρμα πάλιν ἐντὸς τῶν φλογῶν, διὰ νὰ σώσῃ τὸ τρίτον και τελευταῖον τέκνον της.

Οἱ δύο φίλοι ἐκράτουν τὴν ἀναπνοὴν των μὲ ἀγωνίαν. Περνᾷ ἐν λεπτόν, περνοῦν δύο, τρία, πέντε, δέκα, τίποτε! Ἡ δυστυχὴς φιλόστοργος μήτηρ δὲν ἀνεφάνη πλέον. Ἡ στέγη ἐκηρμνίσθη τῶρα, σωρὸς ἀπὸ στάκτην και κάρβουνα.

— Θὰ προσεπάθησε νὰ σώσῃ και τὸ τελευταῖον τέκνον της, εἶπεν ὁ ἰατρός και δὲν ἠμπόρεσεν· ἐπροτίμησε λοιπὸν ν' ἀποθάνῃ μαζί μὲ τὸ τέκνον της παρὰ νὰ σωθῆ αὐτὴ και τὸ τέκνον νὰ κατῆ.

Οἱ δύο φίλοι ἔφυγον βαθύτατα συγκεκινημένοι και λέξιν πλέον δὲν ἐπρόφερον εἰς ὄλον τὸν δρόμον.

Πῶς ὁ Δημοσθένης κατώρθωσε νὰ γίνῃ μέγιστος ῥήτωρ.

Εὐρισκόμεθα πλέον εἰς τὰ τέλη τοῦ Ἰουλίου· ἡ Ἄννα ἔχει τελειώσει πρὸ ἑνὸς μηνὸς τὰ μαθήματά της και ἀναπαύεται ἀπὸ τοὺς μαθητικούς κόπους της.

— Ἄννα, λέγει ὁ γέρον Στέφανος μίαν ἐσπέραν πρὸς τὴν κόρην του μετὰ τὸ φαγητόν, ἤθελα ἀπόψε νὰ μᾶς διηγηθῆς καμμίαν ἱστορίαν ἔξω εἰς τὸν κήπον, ὅπου θὰ καθήσωμεν νὰ περάσωμεν ὀλίγην ὥραν ὑπὸ τὸ γλυκύτατον φῶς τῆς λαμπρᾶς σελήνης.

Εὐχαρίστως! ἀνεφώνησεν ἡ Ἄννα, ἀναπηδῶσα ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὸν Ἀναγνωσματάριον Δ' τάξεως δημοτικῆς σχολείου 11

χαράν της καὶ ἐξήλθε μετὰ τῶν οἰκείων της εἰς τὸν κήπον.

— Αἴ λοιπόν! ἀρχισε, λέγει ὁ Φῶτος.

— Θὰ σὰς εἶπω τὴν ἱστορίαν τοῦ Δημοσθένους· θέλετε;

— Τί ἦτο αὐτὸς ὁ Δημοσθένης; ἐρωτᾷ μὲ περιέργειαν ὁ κύρ Στέφανος.

— Ὁ Δημοσθένης ἦτο ὁ μεγαλύτερος ρήτωρ τοῦ κόσμου. Καὶ τοῦτο τὸ κατώρθωσε μὲ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐπιμονὴν του. Ἀπὸ μικρὸν παιδίον εἶχε τὴν φιλοδοξίαν νὰ δοξασθῇ μίαν ἡμέραν καὶ νὰ ὠφελήσῃ τὴν Πατρίδα του. Ἡμέραν καὶ νύκτα λοιπὸν ἤρχισε νὰ μελετᾷ καὶ ν' ἀκούῃ τὰ μαθήματα τῶν ρητόρων· τέλος, μίαν ἡμέραν, ἀπεφάσισε ν' ἀγορεύσῃ ἐνώπιον τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων. Ἀπέτυχεν ὅμως ἐλεεινά. Ὁ θόρυβος τῶν ἀκροατῶν τὸν ἐτάραττεν, ἡ γλῶσσά του ἐτραυλίζε καὶ ἡ ἀπαγγελία του ἦτο ἐντελῶς ἀτεχνος. Ἐφυγε λοιπὸν ὁ Δημοσθένης ἐντροπιασμένος καὶ ἐκλείσθη εἰς τὴν οἰκίαν του.

— Καὶ παρήτησε τὴν ρητορικὴν;

— Τὸ ἐναντίον· οἰσοδῆποτε εἰς τὴν θέσιν του θὰ ἀπηλπίζετο· ὁ Δημοσθένης ὅμως εἶχεν ἐπιμονὴν καὶ θέλησιν· αἱ δυσκολίαι ὄχι μόνον δὲν τὸν ἀπήλπισαν, ἀλλὰ τοῦναντίον τὸν ἐπεισμάτωσαν καὶ τὸν ἔκαμαν νὰ ὀρκισθῇ, ὅτι θὰ νικήσῃ τὸν φόβον του καὶ τὰ ἐλαττώματα καὶ θὰ γίνῃ ὅμοιος μὲ τὸν πρῶτον πολιτικὸν ρήτορα τῆς Ἑλλάδος, τὸν Περικλέα. Τί κάμνει λοιπὸν; Κατέρχεται εἰς ἐν ὑπόγειον, διὰ νὰ μὴ τὸν ταραττώσιν ὁ θόρυβος καὶ αἱ ἐπισκέψεις τῶν φίλων του. Εἰς τὸ ὑπόγειον τοῦτο ἔμεινε κλεισμένος ἐπὶ ὀλοκλήρους μῆνας, ἐμελέτα, συνέθετε ρητορικοὺς λόγους καὶ ἐγυμνάζετο νὰ τοὺς ἀπαγγέλλῃ.

Διὰ νὰ διορθώσῃ δὲ τὴν τραυλότητα τῆς γλώσσης του καὶ νὰ κατανικήσῃ τὴν δειλίαν του, κατέβαινεν εἰς τὴν θάλασσαν, ἔθετε μικροὺς χάλικας εἰς τὸ στόμα του καὶ ἀπήγγελλε τοὺς λόγους του ἐνώπιον τοῦ τρικυμιώδους πελάγους.

Διὰ νὰ ἐνδυναμώσῃ δὲ τὴν ἀναπνοὴν του καὶ νὰ μὴ διακόπτηται, ἀνέβαινεν ὑψηλοὺς λόφους καὶ ἐγυμνάζετο καθ' ἑκάστην ἡμέραν.

Ἐπειτα ἀπὸ τόσον ἐπίμονον μελέτην ἰδοὺ μίαν ἡμέραν παρουσιάζεται πάλιν ἐνώπιον τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων. Ὅποια κατάπληξις! Ὡς χεῖμαρρος ἔτρεχον ἀπὸ τὴν γλῶσσάν του αἱ

λέξεις, ὁ θόρυθος τῶν ἀκροατῶν του οὐδαμῶς τὸν ἐτάραττε καὶ ὅπως ὁ Περικλῆς, τοιοῦτοτρόπως καὶ αὐτὸς ἤστραπτε καί, ἐδρόντα πλέον, ἐσάκις ὠμίλει.

Ὅλοι οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ θριάμβου τῶρα τὸν ὠδήγησαν εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἐκτοτε ὁ Δημοσθένης κατέστη παντοδύναμος. Ἀλλὰ ὑπῆρξεν ὄχι μόνον μέγας ῥήτωρ, ἀλλὰ καὶ μέγας πατριώτης· τὴν ζωὴν του, τὸν νοῦν του, τὴν περιουσίαν του, ὅλα τὰ ἐθυσίασεν εἰς τὴν Πατρίδα του. Ἐπετέθη πρὸ πάντων ἐναντίον τοῦ Βασιλέως τῆς Μακεδονίας, Φιλίππου, τὸν ὅποιον ἐθεώρει ἐχθρὸν τῶν Ἀθηναίων.

Διὰ τοῦτο καὶ ἐπέγραφαν εἰς τὸ μνημεῖον τοῦ Δημοσθένους·

«Ἐὰν ἡ δύναμις σου ἦτο ἴση μὲ τὴν ψυχὴν σου, δὲν θὰ ἐγένετο ποτὲ ὁ Ἄρης Μακεδῶν κυρίαρχος τῶν Ἑλλήνων!»

Πῶς ἀνετράφη ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καὶ ποῖα εἶναι τὰ πρῶτά του κατορθώματα;

I.

— Τώρα, εἶπεν ὁ Φῶτος, ὅτε ἀνέφερες τὸ ὄνομα τῶν Μακεδόνων, ξεύρεις ποῖος μέγας Βασιλεὺς ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν μου, Ἄννα;

— Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος! ἀνεφώνησεν ἡ μικρὰ κόρη.

— Ναί, αὐτός. Ὅπως ὁ Ὅμηρος εἶναι ὁ μεγαλύτερος ποιητὴς τοῦ κόσμου, ὅπως ὁ Δημοσθένης εἶναι ὁ μεγαλύτερος ῥήτωρ, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος εἶναι ὁ μεγαλύτερος Βασιλεὺς. Δι' αὐτὸν λοιπὸν πρὸ πάντων ἤθελα νὰ μᾶς δμιλήσῃς. Ἄννα.

Ἡ Ἄννα προσεπάθησε νὰ ἐνθυμηθῇ ὅ τι ἔμαθε περὶ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγας στιγμᾶς ἤρχισε·

— Ὁ Ἀλέξανδρος ἦτο υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας, Φιλίππου· τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεώς του δύο ἄλλα χαροποιὰ ἀγγέλματα κατέφθασαν· τὸ ἐν ἧτο, ὅτι εἰς στρατηγὸς τοῦ Φιλίππου ἐνίκησε τοὺς ἐχθροὺς εἰς μεγάλην μάχην καὶ τὸ ἄλλο, ὅτι αἱ ἵπποι τοῦ Βασιλέως ἐνίκησαν εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ἐδείκνυε, τί θὰ ἐγίνετο μίαν ἡμέραν ὁσάκις ἐμάνθανεν, ὅτι ὁ πατήρ του ἐκέρδιζε νέαν μάχην καὶ κατέκτα νέας χώρας, ἀνεφώνει ὠργισμένος· « Δὲν θ' ἀφήσῃ λοιπὸν καὶ εἰς ἡμᾶς ὁ πατήρ μου τίποτε νὰ πράξωμεν; »

Διδάσκαλός του ἦτο ὁ μέγας φιλόσοφος Ἀριστοτέλης, ὁ μαθητὴς τοῦ Πλάτωνος. Αὐτὸς τὸν ἐδίδαξε τοὺς Ἑλληνας φιλοσόφους καὶ ποιητὰς καὶ τόσον ὁ Ἀλέξανδρος ἠγάπησε τὸν Ὅμηρον, ὥστε, ἀργότερα, εἰς ὄλας του τὰς ἐκστρατείας τὸν ἔφερε μαζί του καὶ τὸν ἐφύλαττε πάντοτε ὑπὸ τὸ προσκέφαλόν του.

Ἡ γενναιότης τοῦ παιδίου ἐφάνη εὐθύς ἐξ ἀρχῆς. Ὅτε ἔφεραν εἰς τὸν Φίλιππον ἓνα ἄγριον ἵππον, τὸν Βουκέφαλον, κανεὶς δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν ἱππεύσῃ. Τότε ὁ Ἀλέξανδρος στρέψας τὸν ἵππον πρὸς τὸν ἥλιον, οὕτως ὥστε νὰ μὴ βλέπῃ τὴν σκιάν του καὶ ταρασσηται, ἐκράτησεν αὐτὸν σφιγκτὰ ἀπὸ τὴν χαίτην καὶ μὲ ἓν πήδημα ἀνέβη εἰς τὰ νῶτα τοῦ ἵππου, τὸν ἐκέντησε καὶ ὤρμησεν ἐμπρὸς· ὅλοι ἐνόμιζον, ὅτι θὰ τὸν ἴδωσι πλέον νεκρόν· αὐτὸς ὅμως ἐγύρισεν ὑπερήφανος, ἱππεύων τὸν πειθήμενον πλέον Βουκέφαλον. Τότε ὁ Φίλιππος ἐδάκρυσεν ἀπὸ χαρᾶν, τὸν ἐνηγκαλίσθη καὶ τῆ εἶπεν·

— « Γιε μου, ζήτησον ἄλλο βασίλειον, διότι ἡ Μακεδονία εἶναι μικρὰ καὶ δὲν σὲ χωρεῖ! »

2.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἦτο μόλις εἴκοσιν ἐτῶν, ὅτε ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον· οἱ Ἕλληνες ἀμέσως ἐστασίασαν περιφρονοῦντες τὴν νεότητά του τοῦ νέου Βασιλέως.

Ὁ Ἀλέξανδρος ὡς ἀστραπὴ ὄρμηξ καὶ εἰσβάλλει εἰς τὴν Ἑλλάδα· κατασκάπτει τὰς Θήβας, ἐκτὸς τῆς οἰκίας τοῦ μεγάλου ποιητοῦ Πινδάρου, καὶ νικητὴς διέρχεται ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ φθάνει εἰς τὸν Ἴσθμὸν τῆς Κορίνθου· ἐκεῖ ἀνακηρύσσεται Ἀρχιστράτηγος τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τῶν Περσῶν.

Ἐπιστρέφει ὁ Ἀλέξανδρος τότε εἰς τὴν Μακεδονίαν, συναθροίζει τὸν γυμνασμένον καὶ γενναῖον στρατὸν του καὶ διαπερᾶ τὸν Ἑλλησποντον. Εἰς τὸ μέσον τῆς θαλάσσης σταματᾷ καὶ χύνει ἀπὸ χρυσῆν φιάλην σπονδὴν εἰς τὸν θεὸν τοῦ πελάγους

Ποσειδῶνα. Ἐπειτα ἀποβιβάζεται πρῶτος εἰς τὴν Ἀσιατικὴν ἀκτὴν καὶ προσφέρει θυσίαν εἰς τὸν Δία, τὴν Ἀθηνᾶν καὶ τὸν Ἡρακλέα· ἔπειτα πηγαίνει καὶ στεφυνώνει τὸν τάφον τοῦ Ἀχιλλέως.

— Ὁ Θεὸς ν' ἀξιῶσῃ καὶ ἐμέ, εἶπε, νὰ εὑρεθῇ εἰς Ὅμηρος νὰ ὑμνήσῃ τὰ ἀνδραγαθίματά μου.

Ὁ γέρον ἀγροφύλαξ ἤκουε μὲ μεγάλην προσοχὴν τὴν θαυμαστὴν ἱστορίαν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

— Ἐπειτα; ἠρώτησε. Ποῦ ἐπολέμησε; Τί ἀπέγινεν;

Ποῖα ἄλλα κατορθώματα ἐπιτυχάνει ὁ Μέγας

Ἀλέξανδρος ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν.

— Βασιλεὺς τῶν Περσῶν, ἐξηκολούθησεν ἡ Ἄννα, ἦτο τότε ὁ Δαρείος· εὐθὺς λοιπὸν ὡς ἔμαθεν, ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Ἀσίας, ἐθύμωσε καὶ ἔστειλεν ὀλίγον στρατόν, διὰ νὰ συλλάβωσι τοὺς αὐθάδεις Ἑλληνας καὶ νὰ τοὺς ὀδηγήσωσι δεσμίους εἰς αὐτόν. Οἱ δύο στρατοὶ συνηντήθησαν εἰς τὸν Γρανικὸν ποταμόν· ὁ Ἀλέξανδρος εὐρισκόμενος εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ὄρμα ἔφιππος καὶ διαβαίνει τὸν ποταμὸν ἀκολουθούμενος ἀπὸ τοὺς ἀφωσιωμένους στρατιώτας του· βροχὴ ἐπιπτον γύρω του τὰ βέλη, αὐτὸς ὅμως ἦτο ἀτρόμητος· οἱ ἐχθροὶ περίφοβοι τρέπονται εἰς φυγὴν, ἀλλὰ ὀλίγοι σφάζονται.

Ἀπερίγραπτος ὑπῆρξεν ἡ ἐντύπωσις ἀπὸ τὴν νίκην ταύτην· ἐθεώρησαν τὸν Ἑλληνα βασιλέα ὡς ὑπεράνθρωπον καὶ δλαι αἱ πόλεις ἤνοιγον τὰς πύλας τῶν ἐνώπιόν του. Ὁ Ἀλέξανδρος προχωρεῖ θριαμβεύων. Εἰς μίαν πόλιν, Γόρδιον, ὑπῆρχεν εἰς δεσμὸς τόσον πολύπλοκα δεμένος, ὥστε κανεὶς δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν λύσῃ· τὸ μαντεῖον εἶχεν εἶπει· «Ὅστις λύσῃ τὸν γόρδιον δεσμόν, αὐτὸς θὰ γίνῃ κύριος τῆς Ἀσίας». Ὁ Ἀλέξανδρος μὲ ἐν κτύπημα τοῦ ξίφους του τὸν λύει.

Ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἦτο βάρβαρος κατακτητῆς· ἦτο Ἑλληνα ἐλευθερωτῆς· διὰ τοῦτο εἰς ὄλους, Ἑλληνας καὶ μὴ, ἐσκόρπιζε

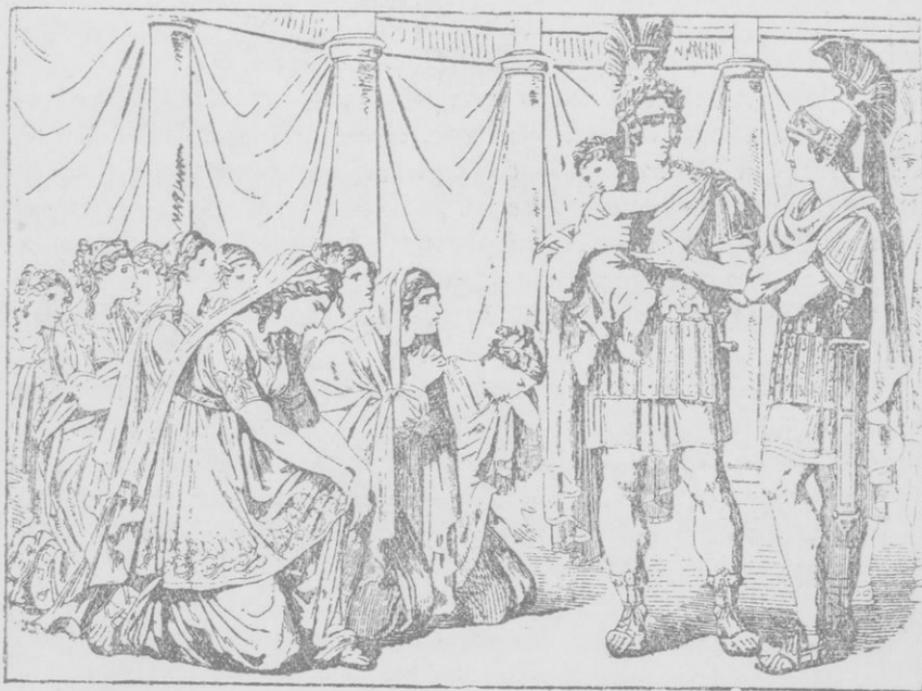
τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐλευθερίας, τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἀσφάλειαν, τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν χαρὰν.

Ὁ Δαρεῖος ὅμως συνήθροισε πολυάριθμον στρατὸν καὶ ἐπέ-
τέθη ἐναντίον τοῦ Ἀλεξάνδρου, εἰς τὴν Ἰσσοῦν. Ἀκατάσχετος
ὑπῆρξε καὶ ἐδῶ ἡ ὁρμὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου· οἱ ὀλίγοι Ἕλληνες
τρέπουν εἰς φυγὴν τὸν Δαρεῖον μὲ τὰ στίφη τῶν βαρβάρων· κυ-
ριεύουν τὴν σικηνὴν τοῦ Βασιλέως Δαρείου μὲ τὴν μητέρα, τὴν
γυναῖκα καὶ τὰς δύο θυγατέρας του. Ὁ Ἀλέξανδρος τὰς περι-
ποιήθη μὲ θαυμαστὴν εὐγένειαν· μετέβη εἰς ἐπίσκεψιν αὐτῶν
μὲ τὸν φίλον του τὸν Ἡφαιστίωνα. Καὶ τὰς μὲν γυναῖκας, αἱ
ὁποῖαι ἔπεσον καὶ τὸν προσεκύνησαν, τὰς ἀνεσῆκωσε καὶ τὰς
παρηγόρησε μὲ λόγους συμπαθείας, τὸν δὲ μικρὸν υἱὸν τοῦ Δα-
ρείου ἔλαβεν εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ τὸν ἐθύπευσε.

Νικητὴς ὁ Ἀλέξανδρος ἐπροχώρησε κατακτῶν τὴν Συρίαν,
τὴν Φοινίκην καὶ τὴν Αἴγυπτον· παντοῦ ἐτέλει ἑλληνικὰς ἐορ-

τάς καί ἀγῶνας γυμναστικούς καί μουσικούς. Τοιοῦτοτρόπως οἱ νέοι λαοὶ ἤρχισαν νὰ πολιτίζωνται καὶ νὰ μορφώνωνται μὲ τὴν Ἑλληνικὴν ζωὴν, τὰ Ἑλληνικὰ ἔθιμα καὶ τὴν Ἑλληνικὴν παι-

δείαν· ὁ ἀνίκητος νεανίας ἔκτισεν εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Νεῖλου τὴν πλουσίαν καὶ ἐμπορικωτάτην πόλιν Ἀλεξάνδρειαν, ἣ ὅποια καὶ σήμερον ἀκόμη ἀκμάζει καὶ κατοικεῖται ὑπὸ χιλιάδων Ἑλλήνων.

Ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν δὲν ὑποτάσσεται ἀκόμη· συναθροίζει ἀναρίθμητον στρατὸν καὶ ἐτοιμάζεται νὰ συντρίψῃ τοὺς ὀλίγους Ἕλληνας, οἱ ὅποιοι ἐτόλμησαν νὰ ἐπιθυμήσουν τὸ ἀπέραντον Κράτος του. Ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ὄρμα καὶ πάλιν ὡς κεραυνὸς καὶ συντρίβει τὰς πολυαριθμούς στρατιάς τῶν βαρβάρων. Τότε πλέον ὅλον τὸ βασίλειον τῶν Περσῶν ἐγένεν ἰδικόν του· εἰσῆλθε νικητὴς εἰς τὴν μεγίστην πόλιν τῆς Ἀσίας Βαβυλῶνα·

θυσίαι ἑλληνικαί, λαμπαδηδρομίαι καὶ ἀγῶνες ἐτελέσθησαν καὶ ἐδῶ. Νέος κόσμος ἐδημιουργήθη καὶ τὸ φῶς τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος ἔλαμψεν ὡς ἥλιος ζωογόνος μέσα εἰς τὰ σκότῃ ἐκεῖνα τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς βαρβαρότητος. Ἐγκαθίσταται ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὰ μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα τοῦ Ξέρξου καὶ συγκομίζει μὲ δέκα χιλιάδας ἡμιόνους καὶ πέντε χιλιάδας καμήλους τοὺς ἀναριθμήτους θησαυροὺς τῶν Περσῶν βασιλέων.

Μὲ τὰ χρήματα ταῦτα ἀντήμειψε τοὺς γενναίους στρατιώ-
τας του, ἔκτισε πόλεις, διώρυγας, ὁδοὺς, γεφύρας· διέδωκε παν-
τοῦ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ τὰ Ἑλληνικὰ ἔθιμα.

Ἡ μεγαλοφυχία τοῦ νεαροῦ βασιλέως ἦτο ἀληθῶς ὑπεράνθρω-
πος· ὅτε εἰς μίαν πορείαν, διὰ μέσου τῆς ἐρήμου, ὁ στρατὸς ὑπέφερε
φοβερά ἀπὸ τὴν δίψαν, εἰς στρατιώτης εὔρεν ὀλίγον νερὸν καὶ
τὸ ἔφερεν ἐντὸς τοῦ κράνους του εἰς τὸν βασιλέα· ὁ Ἀλέξανδρος
ὁμως τὸ ἔχυσε.

— Θέλω νὰ ὑποφέρω μαζί μὲ τὸν στρατὸν μου, εἶπεν, ὅλα
τὰ δεινοπαθήματα.

Ἀλλὰ οἱ κόποι καὶ οἱ ἀγῶνες ἐξήντηλσαν τέλος τὸν Ἀλέ-
ξανδρον· ἠσθένησε βαρέως, ἀπεχαιρέτισε τοὺς στρατιώτας του
καὶ εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς δόξης καὶ τῆς νεότητός του ὁ Μέγας Ἀλέ-
ξανδρος ἀπέθανεν!

Ὅλοι ἤκουον τὴν Ἄνναν μὲ συγκίνησιν ἀπερίγραπτον· εἰς
τὸ τέλος δύο μεγάλα δάκρυα ἔβρεξαν τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ γέ-
ροντος Στεφάνου.

Πῶς πρέπει νὰ σκεπτόμεθα, ὅταν ψηφίζωμεν.

Κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας ἐπρόκειτο νὰ γίνουν ἐκλογαὶ καὶ ὁ
διδάσκαλος δὲν παρέλειψε τὴν εὐκαιρίαν ταύτην νὰ συμβουλευσῇ
τοὺς συγχωροίους του καὶ νὰ τοὺς διδάξῃ τὰ καθήκοντα, τὰ
ὅποια ἔχου· ὡς Ἕλληνες πολῖται.

Μίαν Κυριακὴν λοιπόν, ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ὁ
ιατρὸς ἤρχισε νὰ τοὺς ὀμιλῇ καὶ νὰ τοὺς λέγῃ·

— Αἱ βουλευτικαὶ ἐκλογαὶ πλησιάζου· πρέπει νὰ γνωρίζητε,

ὅτι ὁ λαὸς ἔχει εἰς τὰ χέρια του τὴν εὐτυχίαν ἢ τὴν δυστυχίαν τῆς Πατρίδος· διότι ὁ λαὸς ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας. ὅλοι δηλ. πτωχοὶ καὶ πλούσιοι, ἐγγράμματοι καὶ ἀγράμματοι, ἀρκεῖ νὰ εἶναι ἐνήλικοι, ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ψηφίσουν καὶ νὰ ἐκλέξουν τοὺς βουλευτάς.

Τὸ δικαίωμα αὐτὸ τοῦ λαοῦ εἶναι μέγιστον· διότι οἱ βουλευταὶ ψηφίζουν τοὺς νόμους, οἱ ὅποιοι μᾶς διέπουν, καὶ ἐκλέγουν τὴν Κυβέρνησιν, ἢ ὁποία μᾶς κυβερνᾷ.

Πρὶν ψηφίσητε λοιπόν, πρέπει καλὰ νὰ σκεφθῆτε· ὅταν θέλετε νὰ βάλετε κανένα νὰ σκάφη ἢ νὰ κλαδεύσῃ τὸ ἀμπέλι σας, ἢ νὰ κεντρίσῃ τὰ δένδρα σας, φροντίζετε νὰ ἐκλέγετε τὸν καλύτερον· φαντασθῆτε λοιπόν, πόσον πρέπει νὰ φροντίσητε, ὅταν πρόκειται νὰ ἐκλέξητε ἐκεῖνον, ὅστις θὰ διευθύνῃ τὴν Πατρίδα μας! Πρέπει νὰ ἐκλέξητε τοὺς καλυτέρους, τοὺς τιμιωτέρους, τοὺς ἱκανωτέρους καὶ ὄχι τοὺς φίλους σας ἢ τοὺς συγγενεῖς σας, ἂν τύχη καὶ δὲν εἶναι αὐτοὶ οἱ καταλληλότεροι. Ξεύρετε, ποῖος ὀνομάζεται προδότης τῆς Πατρίδος του;

— Προδότης λέγεται, ἀπήντησεν ὁ Πάρεδρος, ἐκεῖνος, ὅστις προδίδει τὴν Πατρίδα του εἰς τοὺς ἐχθροὺς της.

— Ἐχεις λάθος, φίλε μου, ἀπήντησεν ὁ διδάσκαλος. Προδότης δὲν εἶναι μόνον ἐκεῖνος, ὅστις προδίδει τὴν Πατρίδα του εἰς τοὺς ἐχθροὺς της· προδότης εἶναι καὶ ὅστις βλάπτει τὴν Πατρίδα του μὲ οἰονδήποτε τρόπον. Ὑπάρχει δὲ μεγαλύτερον ἐγκλημα ἀπὸ τὸ νὰ ἐκλέγῃς ἀνθρώπους ἀνικάνους καὶ φαύλους νὰ διευθύνουν τὴν Πατρίδα σου; Μήτε φιλία ἐδῶ πρέπει νὰ ἰσχύῃ, μήτε συγγένεια, μήτε ἀτομικὸν συμφέρον· ἐν μόνον πρέπει νὰ ἔχη κανεὶς εἰς τὸν νοῦν του, ὅταν ἀπλώνῃ τὸ χέρι του καὶ ῥίπτῃ εἰς τὴν κάλπην τὴν ψήφόν του· τὸ συμφέρον τῆς Πατρίδος.

Εἶναι λοιπόν προδόται τῆς Πατρίδος, ὅσοι ἐν γνώσει δὲν ψηφίζουν τοὺς καλυτέρους συμπατριώτας των· ἀκόμη δὲ χειρότεροι προδόται, ὅσοι πωλοῦν τὴν ψήφόν των μὲ χρήματα ἢ μὲ διαφόρων εἰδῶν ὑποσχέσεις· διότι αὐτοὶ πωλοῦν τὴν συνείδησίν των, τὴν τιμὴν των, τὴν ψυχὴν των. Εἶναι ὡς εἰάν λέγουν· «Δώσέ μου ὀλίγα χρήματα ἢ κάμε μου αὐτὴν τὴν χάριν καὶ κάμε ὅτι θέλεις τὴν Ἑλλάδα· πώλησέ την, πρόδωσέ την, κατὰστρεφέ την!

Ἐγὼ δὲν θὰ σοῦ κάμω ποτὲ καμμίαν παρατήρησιν, διότι εἶμαι ἀγορασμένος ἀπὸ σένα.»

Ἄλλ' ἀκόμη τρὶς χειρότερος προδότης τῆς Πατρίδος του εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις θέλει νὰ γίνῃ Βουλευτὴς ἢ Δήμαρχος καὶ ἀρχίζει νὰ διαφθεῖρῃ τοὺς συμπολίτας του ἀγοράζων τὰς ψήφους των. Αὐτὸς ἐηλαδῆ, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ κυβερνᾷ καὶ νὰ ὀδηγῇ τὸν λαόν, νὰ τὸν ὑψώνῃ, νὰ τὸν μορφώνῃ καὶ νὰ τὸν διδάσκῃ, νὰ γίνεταί ἀνώτερος, τιμιώτερος, αὐτὸς τί κάμνει; Ἐξευτελίζει τὸν λαόν, τὸν διαφθεῖρει, λέγων εἰς αὐτόν· «τὴν συνείδησίν σου ἐγὼ ἤμπορῶ νὰ τὴν ἀγοράζω μὲ ὀλίγα νομίσματα, ἀξίζεις δέκα ἢ εἴκοσι δραχμὰς καὶ τίποτε παραπάνω! Δὲν ἔχω ἀξίαν, ἀλλὰ τί σημαίνει; Ἐχω λεπτὰ καὶ σὲ ἀγοράζω!»

Οἱ χωρικοὶ εἰς τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ καλοῦ διδασκάλου ἐθουρυνθῆσαν, ἐντράπησαν, μερικοὶ ἐσφίξαν τὴν πυγμὴν των ἀπειλοῦντες τὸν αὐθάδη, ὅστις θὰ ἐτόλμα νὰ τοὺς προτείνῃ ν' ἀγοράσῃ τὴν ψήφον των.

— Αἶ λοιπόν! ἐξηκολούθησε μὲ φωνὴν ἰσχυροτέραν ὁ διδάσκαλος, ὁ λαὸς πρέπει νὰ εἶπῃ εἰς τοὺς τοιούτους «Ἐγὼ δὲν πωλοῦμαι! Δὲν εἶμαι ζῶον, δὲν εἶμαι χωράφι, δὲν εἶμαι πρᾶγμα νὰ πωληθῶ· εἶμαι ἄνθρωπος, ἔχω ψυχὴν καὶ τὴν ψυχὴν κανεὶς θησαυρὸς τοῦ κόσμου δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἐξαγοράσῃ. Ἐχω νοῦν καὶ φιλοπατρίαν καὶ μὲ αὐτὰ θὰ κρίνω, μόνος μου, ποῖος εἶναι ἄξιος νὰ διευθύνῃ τὴν Πατρίδα μου καὶ αὐτὸν θὰ ἐκλέξω!

— Ἐχεις δίκαιον, διδάσκαλε! ἐφώνησαν ἐνθουσιασμένοι οἱ χωρικοὶ· τὸν καλύτερον θὰ ἐκλέξωμεν καὶ δὲν πωλοῦμεν εἰς κανένα τὴν ψυχὴν μας!

Πῶς ἐξέδραμον ὁ ἰατρός, ὁ Φῶτος καὶ πινες φῆλοι των εἰς τὸ γειτονικὸν χωρίον.

— Πηγαίνωμεν εἰς τὸ μικρὸν χωρίον τοῦ φίλου μας διδασκάλου; εἶπε μίαν ἡμέραν ὁ ἰατρὸς εἰς τὸν Φῶτον. Νὰ πάρωμεν μαζί μας καὶ μερικοὺς χωρικοὺς, διὰ νὰ ἴδουν μὲ τὰ μάτια των, ποίας ζημίας ἐπέφερεν εἰς τὸ δυστυχησμένον χωρίον ἡ καταστροφὴ τοῦ δάσους. Θέλεις;

—Εὐχαρίστως! ἀπήντησεν ὁ Φῶτος, ὁ ὁποῖος ἠγάπα πολὺ τὰς ἐκδρομὰς.

Ἐπῆραν μαζί των τὸν Πάρεδρον καὶ τὸν γραμματέα τοῦ βήμου καὶ μερικοὺς ἄλλους ἐξ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἄλλοτε ὑπετήριζον νὰ κοπῆ τὸ δάσος.

Ἐξεκίνησαν πεζῆ.

—Πάντοτε πρέπει νὰ προτιμῶμεν κατὰ τὰς τοιαύτας ἐκδρομὰς, ἔλεγεν ὁ ἰατρὸς εἰς τοὺς συντρόφους του, τὴν πεζοπορίαν. Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν καὶ τελείως γυμνάζεται καὶ δυναμώνει τὸ σῶμά μας καὶ δὲν χάνομεν τίποτε ἀπὸ τὰς καλλονὰς τῆς ὁδοπορίας. Ὅταν ἴδωμεν μίαν πηγῆν, στεκόμεθα καὶ δροσίζομεν τὰ χεῖλη μας, κόπτομεν ἐν ἄνθος, μαζεύομεν ἐν σπάνιον φυτόν, βλέπομεν τὰ πολύχρωμα ἔντομα. Εἴμεθα ἐντελῶς ἐλεύθεροι.

Οἱ πρόγονοί μας ἠγάπων πολὺ τὰς πεζοπορίας καὶ εἰς τὸν δρόμον συνεζήτουν καὶ ἐδίδασκον.

Εἶχον πλέον προχωρήσει μακρὰν τοῦ χωρίου καὶ εἶχον εἰσελθεῖ εἰς βαθεῖαν χαράδραν μεταξὺ δύο βουνῶν.

—Ἄμα περάσωμεν τὴν χαράδραν ταύτην, εἶπεν ὁ Πάρεδρος, θ' ἀντικρύσωμεν ἀμέσως τὸ χωρίον, ὅπου πηγαίνομεν.

—Φθάνει νὰ μὴ βρῆξῃ! εἶπεν ὁ γραμματεὺς γελῶν διότι τότε τί θ' ἀπογίνωμεν; Ὁ οὐρανὸς βλέπω ἀρχίζει καὶ σκεπάζεται: μὲ σύννεφα.

Τῷ ὄντι πυκνὰ σύννεφα ἤρχισαν νὰ μαζεύωνται καὶ νὰ σκεπάζουσι τὸν ἥλιον. Ἐντὸς ὀλίγου δροσερὰ αἴρα ἐφύσησε καὶ τὰ φύλλα τῶν δένδρων ἐταράχθησαν.

—Μία σταλαγματιὰ ἔπεσεν εἰς τὸ χέρι μου! ἀνεφώνησεν αἰφνίς ὁ Φῶτος.

—Πηγαίνωμεν γρήγορα! εἶπεν ὁ ἰατρὸς καὶ ἐτάχυνε τὸ βῆμα. Πρέπει νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ χωρίον, πρὶν βραδυάσῃ.

Ὅλη ἡ συντροφία βιαστικῆ καὶ σιωπηλῆ ἤρχισε νὰ προχωρῆ.

Τὰ ξηρὰ φύλλα τῶν δένδρων ἐπιπτον καὶ ἐσκέπαζον τὴν

γῆν, τὰ πουλιὰ τρομαγμένα ἐκρύπτοντο εἰς τὰ φυλλώματα καὶ μακρὰν, εἰς τὸν οὐρανόν, ἤρχισαν οἱ ὑπέκωφοι κρότοι τῆς βροντῆς.

— Δὲν γλυτώνομεν! εἶπεν ὁ Φῶτος γελῶν· θὰ βραχώμεν!

— Δὲν πειράζει! ἀπεκρίθη ὁ ἰατρός· θὰ στεγνώσωμεν εἰς τὴν φωτιάν, τὴν ὁποῖαν θὰ μᾶς ἀνάψῃ ὁ καλὸς διδάσκαλος.

Αἱ σταγόνες τῆς βροχῆς ἐπιπτον τῶρα πυκνότεραι. Εὐτυχῶς οἱ φίλοι μας εὐρίσκοντο πλέον εἰς τὴν ἄκραν τῆς χαράδρας.

— Κυττάξατε! Κυττάξατε! εἶπεν ὁ Πάρεδρος δεικνύων τὰ γυμνά πλάγια τοῦ βουνοῦ. Ἐδῶ ἄλλοτε εὐρίσκετο τὸ δάσος καὶ ἐφθανε μέχρι τοῦ χωρίου. Τώρα ὄλα ἐκόπησαν!

— Τί πλήμμυραι θὰ γίνονται! εἶπεν ὁ ἰατρός σείων τὴν κεφαλήν του. Τώρα τὰ νερὰ ἐλεύθερα θὰ κυλοῦν ἐπάνω ἀπὸ τὰς γυμνάς πέτρας καὶ θὰ ρίπτωνται ὄλα ἐπάνω εἰς τὸ χωρίον.

Ἄλλὰ δὲν ἐπρόφθασε νὰ τελειώσῃ τὴν φράσιν του καὶ βαγδαία βροχὴ ἐξερράγη.

— Ἀπελπισία! ἐψιθύρισεν ὁ γραμματεὺς μὲ κλαυθμηρὰν φωνήν.

— Δὲν εἶναι τίποτε! ἀπεκρίθη ὁ Φῶτος. Νά, βλέπω ἐκεῖ κάτω τὸ χωρίον.

Ἐσταμάτησαν ὄλοι νὰ ἴδουν πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἐδείκνυεν ὁ Φῶτος.

Πράγματι, μέσα ἀπὸ τὴν βροχὴν, θαμβὰ διέκριναν τὸ χωρίον εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ.

Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ὄλοι ἐκάθηντο εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ διδασκάλου, ἐνώπιον μεγάλης πυρᾶς. Ὁ διδάσκαλος περιχαρῆς ἐπῆγγαινε καὶ ἤρχετο καὶ τοὺς περιποιεῖτο. Τοῖς εἶχε δώσει στεγνὰ ἐνδύματα ν' ἀλλάξουν καὶ τώρα ἠτοίμαζε τὸ φαγητόν.

Εἶχε πλέον νυκτώσει καὶ ἡ βροχὴ ἐξηκολούθει νὰ πίπτῃ βαρδαιότερα.

— Θὰ κρημνισθῇ πάλιν καμμία οἰκία! ἔλεγε μὲ λύπην ὁ διδάσκαλος.

— Πῶς; Τόσον εὐκόλα κρημνίζονται ἐδῶ τὰ οἰκοδομήματα τας; εἶπεν ὁ γραμματεὺς. Καὶ ἡμεῖς ἔχομεν βροχάς, ἀλλὰ κα-

θήμεθα ἡσυχοὶ εἰς τὰς οἰκίας μας καὶ δὲν φοβοῦμεθα πλημμύρας.

— Καὶ ἡμεῖς ἄλλοτε δὲν ἐφοβοῦμεθα. ἀπεκρίθη ὁ διδάσκαλος. Τώρα ὅμως, ἀφότου ἐκόπη τὸ δάσος, ἔχουμεν κατ' ἔτος καὶ νέα δυστυχήματα.

Τὸ δαίπνον ἦτο ἕτοιμον. Κουρασμένοι ἐκ τῆς ὀδύπορίας, οἱ σύντροφοι εὐθὺς μετὰ τὸ φαγητὸν ἀπεκλιμήθησαν.

— Αὔριον, εἶπαν, ἅμα ἐξυπνήσωμεν, θὰ ἰδῶμεν τὸ χωρίον. Ἴσως νὰ ἔχη παύσει ἕως τότε καὶ ἡ βροχὴ.

Ποῦ νὰ φανταστοῦν, τί ἔμελλε νὰ συμβῇ τὴν ἐπαύριον!

Πῶς ὁ Φῶτος σῶζει μίαν κινδυνεύουσαν γυναῖκα.

I.

Ἦτο πρωτὶ ἀκόμη, ὅτε μία δυνατὴ κραυγὴ ἔσχισε τὸν ἀέρα.

— Παναγία μου! Βοήθεια! Πνίγομαι.

Ὁ ἰατρός καὶ ὁ Φῶτος ἐπετάχθησαν ἀπὸ τὴν κλίνην των.

— Τί τρέχει; Τί τρέχει; ἔλεγον.

Ὁ διδάσκαλος τὴν στιγμήν ἐκείνην εἰσῆρχετο εἰς τὸ δωμάτιόν των.

— Δὲν σᾶς τὸ ἔλεγα; εἶπε θλιμμένος. Πλημμύρα! Καμμία οἰκία κρημνίζεται πάλιν! Πηγαίνωμεν! Κάποιος θὰ ἔχη ἀνάγκη ἀπὸ τὴν βοήθειάν μας!

Οἱ τρεῖς φίλοι εἰς ὀλίγα λεπτὰ εὐρίσκοντο ἔξω τῆς οἰκίας. Τί καταιγὶς ἦτο ἐκείνη!

Τὰ νερὰ ὀρμητικὰ ἐχύνοντο ἀπὸ τὸ γυμνωμένον τώρα βουνόν, οἱ ῥύακες εἶχον γίνει χεῖμαρροι ἀφρισμένοι καὶ οἱ χεῖμαρροι ἤρχισαν νὰ ἐκχειλιζοῦν καὶ νὰ χύνωνται ἀπὸ τὴν κοίτην των καὶ ν' ἀπλώωνται εἰς τοὺς ἀγρούς. Οἱ χωρικοί, ἔντρομοι, ὕψωνον τὰς χεῖρας

πρὸς τὸν οὐρανὸν ζητοῦντες βοήθειαν. Βοήθεια ἤμως πουθενά. Οἱ κήποι ἀνεσκάφησαν, τὰ δένδρα ἔπεσον, οἱ φράκται ἐκρημνίσθησαν· πολλὰ βώδια καὶ πρόβατα παρεσύρθησαν ἀπὸ τοὺς ποταμούς καὶ ἐπνίγησαν.

— Παναγία μου! Βοήθεια! Πνίγομαι!

Ἡ ἀπηλπισμένη κραυγὴ ἤκούσθη πάλιν, ἀλλ' εὐθὺς ἡ βοή τοῦ ἀνέμου τὴν ἐσκέπασε.

Μόλις προὐχώρησαν ὀλίγον, καὶ βλέπουν τρεῖς τέσσαρας χωρικούς νὰ τρέχουν καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἤκούσθη ἡ κραυγὴ.

Ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν εὐρίσκοντο πρὸ τῆς οἰκίας, ὅπθθεν ἤκούοντο αἱ φωναί. Τὸ θέαμα ἦτο φοβερόν· τὸ ἔμπροσθεν μέρος τῆς οἰκίας εἶχε μεταβληθῆ εἰς ἐρείπια, εἰς σωρὸν ἀπὸ πέτρας καὶ ξύλα καὶ λάσπην. Ὡς ἐκ θαύματος ἐστέκετο ἀκόμη ὄρθιον τὸ ἐπάνω ὀροῦμα τὸ ὀρμητικὸν ὅμως ρεῦμα τῶν ὑδάτων εἶχεν εἰσπηδήσει ἐντὸς τῆς οἰκίας καὶ προσεπάθει νὰ κρημνίσῃ καὶ τὸν τελευταῖον τοῖχον, ὁ ὁποῖος ἔμενεν ἀκόμη ὄρθιος.

Μία δυστυχῆς γυνὴ μὲ τὰ μαλλιά λυμένα ἐπεκαλεῖτο ἀπηλπισμένη τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἐκράτει σφικτὰ εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας καὶ τὸ κατεφίλει. Ὅτε εἶδε τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἔρχονται, ἔλαβε θάρρος.

— Ἄν εἴσθε Χριστιανοί, σώσατέ με! ἐφώναξε.

Κανεὶς ὅμως δὲν ἐτόλμα· πῶς ν' ἀναβῆ ἐκεῖ ἐπάνω; Ὁ ἰατρός τυλιγμένος εἰς τὸ ἐπανωφόριόν του γεμᾶτος λάσπην, κατέφθασεν. Εἶδε τὴν ἀπελπιστικὴν θέσιν τῆς γυναικὸς καὶ εἶπεν·

— Ἐγὼ εἶμαι γέρων καὶ δὲν ἠμπορῶ μόνος μου νὰ τὴν σώσω· δίδω ὅμως ἑκατὸν δραχμὰς ἀμοιβὴν εἰς τὸν ἥρωα, ὅστις θὰ εὐρεθῆ νὰ τὴν σώσῃ.

— Ὁ Θεὸς νὰ σ' ἔχη καλά! φώναξεν ἡ δυστυχῆς γυνὴ Σώσατέ με!

Κανείς όμως δὲν ἐκινήθη. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπετάχθη ὁ Φῶτος.

— Τί κάθεσθε; ἐφώνηξε, ποῦ εἶναι μίᾳ σκάλα;

— Τί θὰ τὴν κάμης; ἀνεφώνησαν ἔντρομοι οἱ χωρικοί! Θὰ πέση ὁ τοῖχος!

— Ἄς πέση! Κάμετε γρήγορα!

Ὁ ἰατρός μὲ μεγάλην του ἀγωνίαν παρηκολούθει τὴν ἥρωϊκὴν πράξιν τοῦ μικροῦ του φίλου. Τοῦ ἔφεραν τὴν σκάλαν, τὴν ἀκούμβησαν εἰς τὸν τοῖχον καὶ ὁ Φῶτος, ταχύς ὡς ἀστραπή, διασκελίζει τὰ ἐρείπια, χώνεται ἕως εἰς τὴν μέσην εἰς τὰ ὕδατα καὶ ἀναβαίνει.

Σιγὴ ἄκρα· μόνον ὁ ῥόγχος τῶν ὑδάτων ἀκούεται. Οἱ χωρικοὶ μὲ θαυμασμόν καὶ φόβον παρηκολούθουν τὸν γενναῖον νεανίαν· ἡ καρδιά τῆς δυστυχοῦς γυναικὸς ἐκτύπα δυνατὰ καὶ τὸ στόμα τῆς ἦτο κολλημένον εἰς τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας.

Ἡ βοή τῶν ὑδάτων ἤκούετο πάντοτε λυσσαλέα καὶ ὀρμητικῆ, ὡς ἐὰν ἔλεγε·

— Ἦθὰ κρημνίσω τὸν τοῖχον καὶ θὰ σᾶς πνίξω καὶ τοὺς δύο!

Ὁ Φῶτος ὅμως ἔλεγεν ἀπὸ μέσα του·

— Μὴ φοβῆσαι! Ἐμπρός, καρδιά μου, θάρρος!

2.

Ἡ κεφαλὴ του ἐπρόβαλε τῶρα εἰς τὸ παράθυρον, ὅπου ἐστέκετο ἡ Φροσύνη· τοιοῦτοτρόπως ἀνομάζετο ἡ κινδυνεύουσα γυνή.

— Κάμε γρήγορα! ἐφώνηξε πρὸς αὐτὴν ὁ Φῶτος.

Ἡ δυστυχὴς ἐγονάτισεν εἰς τὸ παράθυρον, ἐπρόβαλε τὸ πόδι τῆς καὶ ἐπάτησε τὴν σκάλαν· εὐθὺς ὅμως ἐζαλίσθη, ἐφοβήθη καὶ ἀπεσύρθη πάλιν μέσα.

— Ὅχι! ὄχι! Φοβοῦμαι! ἐψιθύρισε· θὰ πέσω!

— Γρήγορα, Φῶτο! ἐφώνηξεν ὁ ἰατρός. Μὴ ἀργῆς! Πᾶρε τὴν εἰς τὸν ὠμόν σου καὶ κταθίβασέ την!

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην δυνατὸν τῆναγμα ἔσεισε τὸν τοῖχον καὶ μίᾳ δοχῇ ἔπεσε μετὰ πατάγου παραπλευρῶς τῆς γυναικός.

Ὁ Φῶτος δὲν ἐδίστυτε πλέον· ἤρπασεν ἀπὸ τὴν μέσῃν τὴν γυναῖκα, τὴν ἐσῆκωσε μὲ δύναμιν καὶ ἤρχισε νὰ καταβαίνει.

— Τρέξατε νὰ τὴν πάρετε, θὰ πέσῃ! ἐφώναζεν ὁ ἰατρός.

Οἱ χωρικοὶ ἔτρεξαν, ἤρπασαν τὴν γυναῖκα καὶ ἐλεύθερος τώρα ὁ Φῶτος ἐπήδησε κάτω.

Ἦτο καιρὸς ὁ τοῖχος τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐκρημνίσθη κάτω μετὰ μεγάλου κρότου.

— Ὁ Θεὸς σ' ἐβοήθησε, παιδί μου, εἶπεν ὁ ἰατρός ἐναγκαλιζόμενος τὸν Φῶτον. Ἐκαμες μίαν ἡρωϊκὴν πράξιν.

— Ἐκαμα τὸ καθήκόν μου, ἀπήντησε περιχαρῆς ὁ ἦρω.

— Τώρα δώσέ του τὰς ἑκατὸν δραχμάς! εἶπον οἱ χωρικοί.

— Ὅχι! ὄχι! ἀνεφώνησε ζωηρῶς ὁ Φῶτος· δὲν θέλω νὰ πληρωθῶ!

— Τὸ ξεύρω, παιδί μου, εἶπεν ὁ ἰατρός μειδιῶν· θὰ τὰ στείλω εἰς τὴν μητέρα σου· αὐτὴν τὴν χάριν, σὲ παρακαλῶ, νὰ μὴ μοῦ τὴν ἀρνηθῆς! Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν τὰ λόγια! Ἐδῶ ἔχομεν ἀρρώστους, εἶπε δεικνύων τὴν πτωχὴν γυναῖκα, ἣ ὁποία εἶχε λυποθυμῆσει ἀπὸ τὴν τρομάραν τῆς. Ἐμπρός, γρήγορα! Πηγαίνετε τὴν εἰς μίαν γειτονικὴν οἰκίαν ν' ἀλλάξῃ, νὰ ζεσταθῇ καὶ νὰ ἡσυχάσῃ.

— Καὶ μένα... Κανεὶς δὲν μὲ συλλογίζεται! ἐτραύλισεν ὁ σύζυγος, ὁ ὁποῖος μόλις εἶχε φθάσει ὀλομέθυστος ἀπὸ τὴν ταβέρναν.

— Ἐσένα, φίλε μου, εἶπε μὲ περιφρόνησιν ὁ διδάσκαλος· κανεὶς δὲν πρέπει νὰ σὲ συλλογίζεται, ἀφοῦ σὺ πρῶτος δὲν συλλογίζεσαι τὸν ἑαυτὸν σου. Ποῖος εἶναι ὁ αἴτιος τῆς πλημμύρας; Ἐσύ!

— Ἐγώ; Ἐγώ; εἶπε μὲ ὀργὴν καὶ ἐκπλήξιν ὁ ἔλβεινός· μέθυσος.

— Ναί, ἐσύ! Ἐσύ καὶ οἱ ὅμοιοί σου, ποῦ κτεστρίψατε τὸ δάσος. Ἄλλ' αὐτὰ τὰ λέγομεν ἀργότερα· τῶρα ἄς κυττάζωμεν τὴν γυναϊκά σου τὴν δυστυχισμένην!

Ὅτε ἡ δυστυχῆς γυνὴ συνῆλθεν εἰς τὴν γειτονικὴν οἰκίαν, ἐζήτησε τὸν σωτῆρά της νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ, ἀλλ' ἐκεῖνος ἔλειπεν· ἐκάθητο ἤσυχος κοντὰ εἰς τὴν φωτιάν, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ διδασκάλου καὶ συνωμίλει μὲ τὴν μικρὰν ἀνεψιὰν τοῦ διδασκάλου, τὴν Μαρίκαν, ἣ ὅποια ἐθαύμαζε αὐτὸν δι' ὅσα ἤκουε περὶ τοῦ ἡρωϊσμοῦ του.

Ὁ ἰατρὸς ἐκύτταξε τὸν γενναῖον καὶ ἐσυλλογίζετο.

— Εὐτυχισμένοι οἱ γονεῖς, εὐτυχισμένοι οἱ τόποι, οἱ ὅποιοι γεννοῦν τόσον ἡρωϊκὰ τέκνα.

Κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας μία μικρὰ κόρη κρατούσα μέγα δέμα εἰς τὰς χεῖράς της ἐκτύπα εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας, ὅπου εἶχε φιλοξενηθῆ ἡ δυστυχῆς γυνὴ, ἣ ὅποια εἶχε κινδυνεύσει νὰ πνιγῇ.

— Ποῖος εἶναι; ἠρώτη ἀπὸ μέσα καὶ ἤνοιξαν. Ἄ! σύ, καλὴ μου Μαρίκα, καλῶς ὤρισες!

— Σοῦ ἔφερα τὰ ἀσπρόρρουχα αὐτά, εἶπε σιγὰ ἡ Μαρίκα, νὰ τὰ δώσῃς εἰς τὴν ἀσθενῆ.

— Εὐχαριστῶ καὶ ὁ Θεὸς νὰ σ' ἔχη καλὰ!

— Μὴ τὸ εἶπῃς εἰς κανένα! εἶπεν ἡ Μαρίκα καὶ ἔφυγε δρομαία.

Τὴ μανθάνει παρὰ τοῦ Φώτου ἡ ἀνεψιὰ τοῦ διδασκάλου περὶ τῆς βροχῆς καὶ τῆς χιόνος.

Ἡ Μαρίκα, ὅτε ἐπέστρεφεν εἰς τὴν οἰκίαν της, ἐκάθισεν ἤσυχος καὶ χωρὶς νὰ εἶπῃ τίποτε περὶ τῆς καλῆς πράξεώς της ἤρχισε ν' ἀποτεῖν διάφορους ἐρωτήσεις εἰς τὸν Φῶτον·

— Ποῦ εὕρισχεται ἡ βροχὴ, Φῶτο;

Ἑλληνικὸν Ἀναγνωσματάρειον Δ' τάξεως δημοτικῆς σχολείου 12

— Εἰς τὰ σύννεφα.

— Καί τὰ σύννεφα πῶς εὐρέθησαν ἐκεῖ ἐπάνω;

— Ἄ! αὐτὸ εἶναι δύσκολον, εἶπεν ὁ Φῶτος γελῶν καὶ πρέπει να προσέξῃς. Καθὼς ἔμαθες εἰς τὸ σχολεῖον, ἡ θερμότης μεταβάλλει τὰ πράγματα· τὰ στερεὰ ἢμπορεῖ νὰ τὰ κάμη ὑγρὰ καὶ τὰ ὑγρὰ νὰ τὰ κάμη ἀέρια. Ἐὰν ζεστάνωμεν κηρόν, θὰ λειώσῃ· ἐὰν μὲ περισσοτέραν θερμότητα ζεστάνωμεν μάλυθρον ἢ σίδηρον, γίνεται καὶ αὐτὸς ὑγρόν. Ἐὰν τώρα ζεστάνωμεν ὕδωρ, τὸ ὕδωρ ἐξατμίζεται.

— Τί θὰ εἶπη «ἐξατμίζεται;»

— Γίνεται ἀτμός καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸν ἀέρα. Τὸ καλοκαίρι λοιπὸν ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου ἐξατμίζει τοὺς ποταμούς, τὰς θαλάσσας, τὰς λίμνας. Οἱ ἀτμοὶ ἀναβαίνουν ὑψηλὰ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ ὅταν ἔλθῃ ὁ χειμὼν, τότε, ἐπειδὴ εἶναι ψυχρός, οἱ ἀτμοὶ συμπυκνώνονται, γίνονται σύννεφα καὶ ὁ ἄνεμος τὰ παρασύρει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ· ὅταν ἡ ψυχρὰ γίνῃ ἀκόμη μεγαλύτερα, τότε τὰ σύννεφα πυκνώνονται ἀκόμη περισσότερον, ἀκίνητοῦν καὶ ἐπειδὴ εἶναι βαρέα, δὲν ἢμποροῦν νὰ κρατηθοῦν ὑψηλὰ καὶ πέπτουν!

— Καὶ γίνεται ἡ βροχὴ! Ἄ! τώρα ἐννοῶ, εἶπε μὲ χαρὰν ἡ Μαρίκα κτυπῶσα τὰς χεῖράς της. Ἄλλὰ τὸ χιόνι τότε πῶς γίνεται;

— Δὲν ξεύρεις ἀπὸ τὸ σχολεῖον, διὰ τὸ ψυχρός συστέλλει τὰ σώματα; Δηλαδή τὰ ἀέρια τὰ κάμνει ὑγρὰ καὶ τὰ ὑγρὰ στερεὰ; Αἱ λοιπὸν, ὅταν κάμη ψυχρός, οἱ ἀτμοὶ τῶν συννέφων γίνονται νερόν, βροχὴ! Ὅταν ὅμως τὸ ψυχρός γίνῃ ἀκόμη περισσότερον, τότε τὸ ὑγρὸν γίνεται στερεόν, ἢ βροχὴ δηλαδή γίνεται χιόνι!

Ἄ! τί ὠραῖα! εἶπεν ἡ Μαρίκα. Πόσα πράγματα δὲν ξεύρεις, Φῶτο!

— Ἄ! ἐδῶ μοῦ εἶσαι! ἐφώναξεν αἰφνης ὀπίσω ἀπὸ τὴν Μαρίκαν ὁ διδάσκαλος, ὁ θεὸς της. Μᾶς ἐρωτᾷς διὰ τὴν βροχὴν καὶ διὰ τὰ σύννεφα καὶ δὲν μᾶς λέγεις, ποῦ ἐγύριζες τὸ βράδυ καὶ τί ἤτο τὸ δέμα αὐτό, τὸ ὅποιον ἐκράτει;

Ἡ Μαρία ἐκοκίνησε καὶ εἶπε σιγά·

— Συγχώρησέ με, θεέ, αὐτὰ μοῦ ἐπερίσσευσαν..!

— Εὐγε, παιδί μου! ἐξήλευσες καὶ σὺ τὸν Φῶτον καὶ ἔκαμες
μὴν ὥραιαν πράξιν. Πρὸς ἐξιλέωσίν μας ὅμως, ἐπειδὴ δὲν μᾶς τὴν
εἶπες, θὰ μᾶς ἀπαγγείλῃς τὸ ποίημα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μᾶς λέγει
πῶς γὰ φερόμεθα εἰς τοὺς πτωχοὺς.

Ἡ Μαρία εὐχαριστημένη ἤρχισε ν' ἀπαγγέλλῃ·

Ἐλεημοσύνη.

Ἐσεῖς, ὅπου σκορπίζετε τὰ πλούτη στὸν ἀέρα,
Τὸ χέρι σας τὸ ἄσωτο καὶ τὸ σκληρὸ ἀπλώστε
Καὶ δώστε καὶ στὸν ἄρρωστο καὶ στὴν πτωχὴ ἢ μητέρα
Ἐλεημοσύνη, Χριστιανοί, ἐλεημοσύνη δώστε!

—

Ποῖος λέγει, ποῖος, πῶς ὅλα αὐτὰ, ποὺ τώρασεῖς πετᾶτε,
Εἶναι δικά σας; Δύστυχοι, αὐτό, ποὺ περισσεύει,
Εἶναι τῆς χήρας, τοῦ ὄρφανοῦ καὶ μὴ τὸ σπαταλᾶτε!

—

Ἐποῖος τὰ πλούτη του σκορπᾷ, ἀπ' τοὺς πτωχοὺς τὰ κλέβει.
Ἐλεημοσύνη, Χριστιανοί, ἀδέλφια ἐλεημοσύνη
Λίγο ψωμί γὰρ τὸν πτωχὸ καὶ λίγη καλοσύνη!
Συλλογισθῆτε εἰς αὐτὴν τὴν ὥρα γυμνωμένα,
Πόσα παιδιὰ κρυώνουνε, πόσα μικρὰ παινοῦνε,
Πόσα δὲν ἔχουνε γιατρὸ καὶ γιατρικὸ κανένα!
Ἄλλοίμονον εἰς τὰς καρδιὰς, ποὺ σήμερα γελοῦνε!
Ἄχ, δώστετε ἓνα φόρεμα στὸ γέρο, ποὺ κρυώνει,

Λίγο ψωμί μ' ἕνα γλυκὸ χαμόγελο στὸν ξένο
Ἐνα ῥαβδί εἰς τὸν τυφλό, πού στὸ σκοτάδι λειώνει,
Κ' ἕνα παιγνίδι στὸ παιδί τὸ παραπονεμένο.
Ἐλεημοσύνη, Χριστιανοί, ἀδελφία ἐλεημοσύνη !
Χαρὰ σ' ἐκείνη τὴν καρδιά, πού τὸ ψωμάκι δίνει.
(Ἄχ. Παράσχος).

Πῶς ἀναβασώνεται τὸ γειτονικὸν χωρίον.

Τὴν ἐπαύριον Κυριακὴν, ἡ βροχὴ εἶχε πλέον παύσει. Ὁ διδάσκαλος μετὰ τοῦ Φώτου καὶ τῶν συντροφῶν του ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἤκουσαν μὲ εὐλάβειαν τὴν θείαν λειτουργίαν. Μετὰ τὸ τέλος τῆς λειτουργίας, ἐνῶ ὅλοι οἱ χωρικοὶ εἶχον συναθροισθῆ εἰς τὸ προαύλιον τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὠμίλου μὲ φόβον περὶ τῆς προχθεσινῆς πλημμύρας, ὁ διδάσκαλος συνῆθροισε γύρω του τοὺς χωρικοὺς καὶ τοὺς ἠρώτησεν·

— Ἐγὼ τὸ καλὸν σας θέλω ἢ τὸ κακόν;

ἽΟλοι μὲ μίαν φωνὴν ἐδόησαν·

— Τὸ καλὸν μας!

— Διατί λοιπόν, ὅταν σᾶς λέγω τίποτε, δὲν τὸ κάμνετε; Ὅταν σᾶς εἶπα νὰ μὴ κόψετε τὸ δάσος, διατί δὲν μὲ ἠκούσατε; Ἰδοὺ τώρα, αἱ πλημμυραὶ κρημνίζουν τὰ σπίτια μας· χθὲς τοῦ γείτονος, σήμερον τὸ ἰδικόν μου, αὖριον τὸ ἰδικόν σου. Διατί δὲν εἶχμεν τοιαύτας πλημμύρας καὶ ὅτε ἤχμαζε τὸ δάσος μας; Διατί δὲν ὑποφέρουν ἀπὸ πλημμύρας καὶ οἱ γείτονές μας;

— Τί νὰ κάμωμεν λοιπόν; Ἐχαθήκαμεν!

— Κανεὶς δὲν χάνεται, τέκνα μου, ἀπήντησεν ὁ ἱερεὺς πλησιάζων· ἀρκεῖ νὰ ἔχωμεν πεποίθησιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τοὺς ἑαυτοὺς μας. Τὸ δάσος ἐκόπη; Ἄς ξαναφυτεύσωμεν τὸ δάσος!

— Ἐγὼ παρήγγειλα καὶ μοῦ ἔφεραν χίλια μικρὰ πεῦκα, εἶπεν ὁ διδάσκαλος. Ἄς ὑπάγωμεν λοιπόν νὰ τὰ φυτεύσωμεν σήμερον καὶ αὖριον φυτεύομεν καὶ ἄλλα.

— Ἄς ὑπάγωμεν! ἐφώναζαν ὄλοι καὶ ἔτρεξαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ διδασκάλου νὰ πάρουν τὰ δενδρύλλια. Ὁ ἱερεὺς χαρούμενος ἔλεγεν·

— Ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ θὰ εἶναι μαζί μας! Ὅποιος φυτεύει ἐν δένδρον, κάμνει μίαν καλὴν πράξιν!

Γρήγορα ἐφθασαν ἐκεῖ, ὅπου ἄλλοτε ὑψόνετο τὸ δάσος. Ὁ εἰς ἑσκαπτειν, ὁ ἄλλος ἔφερε νερόν, ὁ τρίτος ἐφύτευε τὸ δένδρον. Οἱ μαθηταὶ ἐπρωτοστάτου· αὐτοὶ ἀνέλαβον νὰ φυτεύουν κάθε ἡμέραν νέα δένδρα, νὰ τὰ περιποιῶνται καὶ νὰ τὰ φρουροῦν.

Ἐφύτευσαν πεῦκα, ὄρυς, πλατάνους καὶ καστανέας· προσέτι ἐφύτευσαν καὶ καρποφόρα δένδρα, πρὸ πάντων ἐλαίας. Οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριαι ἐσταμάτων κάποτε, διὰ ν' ἀναπαυθοῦν καὶ τότε ἐψαλλον ὄλοι μαζί τὸ ὠραῖον ἄσμα τῆς ἐλαίας.

Ἡ Ἑλαία.

Εἶμαι τοῦ ἡλίου ἡ θυγατέρα
ἢ πῶ ἀπ' ὄλες διαλεχτή·
ἢ τόση ἀγάπη τοῦ πατέρα,
τόσο στὸν κόσμον μὲ κρατεῖ,
ποῦ ὅσο νὰ γύρω νεκρωμένη
αὐτὸν τὸ μάτι μου ζητεῖ·

Εἶμαι ἢ ἐλῆδ' ἢ τιμημένη.

—

Ὅπου κι' ἂν λάχω κατοικία,
δὲν μοῦ ἀπολείπουν οἱ καρποὶ
ὡς στὰ βαθειά μου γηρατειά
δὲν βρίσκω στὴ δουλειὰ ντροπή.
Μ' ἔχει ὁ Θεὸς εὐλογημένη
κι' εἶμαι γεμάτη προκοπή!

Εἶμαι ἢ ἐλῆδ' ἢ τιμημένη.

Φρίκη, ἔρημιά, νερὸ καὶ σκότη
τῆ γῆ ἐθάψαν μιὰ φορὰ
Πράσινη αὐγὴ μὲ φέρνει πρώτη
τοῦ Νῶε ἢ περιστερά.

Ὅλης τῆς γῆς εἶχα γραμμένη
τὴν εὐμορφάδα καὶ χαρά.

Εἶμαι ἢ ἐλῆὰ ἢ τιμημένη.

—

Ἐδῶ στὸν ἥσκιό μου ἀποκάτω
ἦλθε ὁ Χριστὸς ν' ἀναπαυθῆ.

Κι' ἀκούσθηκε ἡ γλυκεῖα λαλιά του
λίγο προτοῦ νὰ σταυρωθῆ.

Τὸ δάκρυ του δροσιὰ ἀγιασμένη
ἔχει στὴ ρίζα μου χυθῆ.

Εἶμαι ἢ ἐλῆὰ ἢ τιμημένη.

—

Καὶ φῶς παρότατο χαρίζω

ἐγὼ στὴν ἄγρια νυχτιά·

τὸν πλοῦτο πὰ δὲν τὸν φωτίζω,

σὺ μ' εὐλογεῖς, φτωχολογιά!

Κι' ἂν ἀπ' τὸν ἄνθρωπο διωγμέντ',

μὰ φέγγω ἔμπρὸς στὴν Παναγιά.

Εἶμαι ἢ ἐλῆὰ ἢ τιμημένη.

(Κ. Παλαμᾶς).

Ἡῶς φθάνει ἡ ὥρα, τὴν ὁποῖαν μὲ ἀνυπομονησίαν
περιέμενεν ὁ φιλόπατρις Φῶτος;

Οἱ φίλοι μας, τὴν Δευτέραν τὸ βράδυ, ἐπέστρεψαν εἰς τὸ εὖ

λογημένον χωρίον των και διηγούντο, ὅσα εἶδαν εἰς τὸ δυστυχὲς γειτονικὸν χωρίον.

— Δόξα σοι ὁ Θεός! ἔλεγον οἱ χωρικοί, τὰ βάσανά των τελειώνουν γρήγορα θὰ μεγαλώσουν τὰ δένδρα των και θ' ἀποκτήσουν πάλιν τὸ ὠραῖον και εὐεργετικὸν δάσος.

Αὐτὰ ἔλεγον μεταξύ των, ὅτε αἴφνης, ἐσπέραν τινά, ἡ ζωὴ τοῦ χωρίου μετεβλήθη. Ὁ ταχυδρόμος ἐφθασε ὀροματὸς και ἐφώναζεν ἀπὸ μακράν.

— Ὁ πόλεμος κηρύσσεται!

ἽΟλοι ἐτινάχθησαν ἐπάνω διὰ μιᾶς, ἔκαμαν τὸν σταυρὸν των και εἶπαν·

— Ὁ Θεὸς βοηθός!

Ἡ συγκίνησις πρὸ πάντων τοῦ ἀνδρείου ἀγροφύλακος δὲν περιγράφεται.

— Ἄχ! ἄς ἤμην νέος, ἔλεγεν. Ἄς ἤμποροῦσα νὰ ὑπάγω εἰς τὸν πόλεμον και ἄς ἔχανα και τὸ ἄλλο μου χέρι!

Ὁ ἰατρὸς και ὁ Φῶτος εἰς τὴν ἄκραν τοῦ δρόμου συνωμῖλουν σιγά.

— Θὰ φύγω, ἔλεγεν ὁ Φῶτος· δὲν εἶμαι πλέον παιδί· ἐμεγάλωσα και ἤμπορῶ νὰ κρατῶ τουφέκι.

ἸΑθηρινὰ ὁ Φῶτος εἶχε λάβει τόσην ἀνάπτυξιν κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο μὲ τὴν ἀγροτικὴν ἐργασίαν και μὲ τὴν γυμναστικὴν τῶν προσκόπων, ὥστε ἐφαίνετο δεκαοχταετής.

— Θὰ φύγωμεν μαζί, ἀπήντησε χαμηλοφώνως ὁ ἰατρὸς, ἀλλὰ μὴ τὸ εἶπης εἰς κανένα· ἡ ἀδελφὴ μου θὰ θέλῃ νὰ μ' ἐμποδίσῃ.

Αὐτὰ ἐσχεδίαζαν οἱ δύο μας φίλοι και ἔβην τὴν νύκτα ὁ γέρον και τὸ παιδί δὲν ἔκλεισαν μάτι ἀπὸ τὴν χαρὰν των· ἐπὶ τέ-

λους θ' ἀπεδείκνυον καὶ αὐτοὶ μὲ ἔργα τὴν ἀγάπην των πρὸς τὴν Πατρίδα.

Τὴν Κυριακὴν, ἡ Ἁγία Τοάπεζα ἦτο στρωμένη μετὰ τὴν Ἑλληνικὴν μας σημαίαν· ὁ ἱερεὺς μετὰ τὴν λειτουργίαν ὕψωσε τὰς χεῖράς του πρὸς τὸν Οὐρανὸν καὶ εἶπε·

— Βασιλεῦ Οὐράνιε, ἐπίβλεψον ἀπὸ τοῦ Οὐρανοῦ καὶ ἴδε! Ἐλευθερώσον ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ τῆς δουλείας τοὺς ἀδελφοὺς μας Χριστιανούς, δόξασον τοὺς πιστεύοντας εἰς Σὲ καὶ δυνάμωσον τὸν στρατὸν καὶ τὸν στόλον μας. Στεφάνωσον τὰ ὄπλα μας μετὰ τὰς δάφνας τῆς νίκης καὶ φύλαττε τὴν Ἑλλάδα μας ὑπὸ τὴν σκέπῃ σου, Παντοδύναμε!

Βαθεῖα συγκίνησις εἶχε καταλάβει πάντας τοὺς χωρικοὺς. Εἶχον λησμονήσει τὰ πάθη των, τὰ μίση των, τὰ μικρὰ προσωπικὰ των συμφέροντα καὶ ἐν μόνον συναίσθημα ἐκυρίευσεν τὴν ψυχὴν των ὁλόκληρον· ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν Πατρίδα.

Ὁ διδάσκαλος τότε προὐχώρησεν εἰς τὸ μέσον τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἶπεν·

— Ἡ Πατρίς μας κηρύσσει πάλιν τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν βαρβάρων· καλεῖ τὰ τέκνα τῆς ὅλα εἰς βοήθειαν. Ἀπὸ τὴν ἄκρην τοῦ κόσμου ξεκινοῦν οἱ Ἕλληνες καὶ τρέχουν νὰ ὑπερασπίσουν τὴν Μεγάλην Μητέρα. Ἀφήνουν τὰς ἐργασίας των, τὰς γυναϊκάς των, τὰ τέκνα των καὶ ἔρχονται νὰ καταταχθῶν ὡς ἀπλοὶ στρατιῶται. Εἴμεθα ὅλοι ὡς τὰ τέκνα μιᾶς μητρὸς· ὅταν ἡ μήτηρ μας ἔχη ἀνάγκην, ποῖον εἶναι τὸ τέκνον, τὸ ὅποῖον δὲν θυσιάζεται πρὸς χάριν τῆς; Ἄλλοι δίδουν τὸ αἷμα των, ἄλλοι τὴν περιουσίαν των· ὅ τι καθεὶς ἤμπορεῖ. Ἐμπρὸς λοιπόν! Ὅσοι ἀπὸ ἡμᾶς ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ ὑπάγουν εἰς τὸν πόλεμον, ἔμπρός! Οἱ ἄλλοι ἂς δώσουν ὅ τι ἤμποροῦν· ἡ Πατρίς μας ἔχει ἀνάγκην ὄχι μόνον ἀπὸ αἷμα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ χρῆμα.

Ὁ ἱερεὺς πρῶτος ἔβγαλε τὸ βαλάντιόν του καὶ τὸ ἐξεκένωσεν εἰς τὸν δίσκον τῆς Ἐκκλησίας.

— 'Αλλ' ὄχι! εἶπεν ἡ συνεισφορά μου αὐτὴ εἶναι μικρά. Λεπτὰ ἄλλα δὲν ἔχω, ἀλλ' ἔχω τὸν ἑαυτὸν μου καὶ ἰδοὺ τὸν διαθέτω! Ποῶς θέλει διδάσκαλον ἐπὶ τέσσαρα ἔτη διὰ τὰ παιδιὰ του; Ἄς δώσῃ τὸν μισθὸν ἀμέσως!

Πολλοὶ ἔκλαιον ἀπὸ τὴν συγχίνησιν.

— Καὶ ἐγὼ, εἶπεν ὁ ἰατρός, χρήματα δὲν ἔχω, δίδω ἄνωγ τὸν ἑαυτὸν μου διὰ τὴν Πατρίδα. Εἶμαι γέρον καὶ εἶμαι ἀνίκανος πρὸς πόλεμον, θὰ εἶμαι ὁμοῦς χρησιμος, διὰ νὰ δένω τὰς πληγὰς τῶν ἀνδρείων στρατιωτῶν μας. Φεύγω καὶ ἐγὼ νὰ καταταχθῶ ἰατρός καὶ ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ σώσω πολλοὺς Ἕλληνας ἀπὸ τὸν θάνατον!

Ὅλοι ἔβγαλαν καὶ ἀφῆκαν εἰς τὸν δίσκον, ὅσα χρήματα ἠδύναντο· αἱ γυναῖκες ἔβγαλαν τὰ χρυσᾶ τῶν δακτυλίδια, τὰ βραχιόλια τῶν καὶ τὰ σκουλαρίκια καὶ τὰ ἔρριπτον εἰς τὸν δίσκον.

— Μολύβια νὰ γίνουιν εἰς τὰ στήθη τῶν ἐχθρῶν μας! ἔλεγον.

Μία πτωχὴ γραῖα δὲν εἶχε οὔτε χρήματα νὰ δώσῃ, οὔτε κοσμήματα καὶ ἔδωκεν ὅ τι εἶχε· μίαν αἶγα.

Τὶ συγχίνησις εἰς ὄλον τὸ χωρίον τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας! Οἱ νέοι ἔφρουγον, οἱ πατέρες προσεπάθουν τὰ κρατῆσουν τὰ δάκρυά τῶν καὶ ἔλεγον πρὸς αὐτοὺς :

— Τὸ χρέος σας νὰ κάμετε πρὸς τὴν Πατρίδα, μὴ ἐντροπισθῆτε! Νίκη ἢ θάνατος! Πήγγινε εἰς τὴν εὐχὴν μου, παιδί μου, καὶ ὁ Θεὸς μαζί σου!

Αἱ μητέρες ἔκλαιον, ἐφίλουιν τοὺς υἱοὺς τῶν καὶ τοὺς ἐδίδον τὴν εὐχὴν τῶν.

Ὁ διδάσκαλος ἐκάλεσεν εἰς τελευταῖον μάθημα τοὺς μαθητὰς του καὶ τοὺς ἀπεχαιρέτισε·

— Παιδιὰ μου, ἐν μέγα καθήκον με ἀναγκάζει νὰ σᾶς ἀφήσω· ἡ φωνὴ τῆς Πατρίδος με καλεῖ. Συχνὰ σᾶς ἔλεγον καὶ τώρα με τὸ παράδειγμά μου θέλω νὰ σᾶς τὸ ἀποδείξω, ὅτι καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ ἀπὸ τοὺς προγόνους ὄλους, πολυτιμότερον καὶ ἀγιώτερον πράγμα εἶναι ἡ Πατρίς! Εὐτυχῆς

είναι, ὅστις μὲ τὸ αἷμά του δυνήθη νὰ πλατύνῃ τὰ σύνορα τῆς Πατρίδος! Πηγαίνομεν νὰ ἐλευθερώσωμεν τὴν Πατρίδα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, τοῦ ἀθανάτου Μακεδόνα· μὲ ὀλίγους Ἕλληνας αὐτὸς ἐπέρασε τὸν Ἑλλήσποντον, ἐνίκησε τοὺς βαρβάρους καὶ ἐκυρίευσεν ὅλον σχεδὸν τὸν τότε γνωστὸν κόσμον καὶ ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 33 ἐτῶν, ὠραῖος, πανένδοξος καὶ νικητής.

—Τοιοῦτος εἶναι καὶ ὁ Ἀρχιστράτηγός μας τώρα! ἀνεφώνησεν ἡ Ἄννα. Ὁ πατέρας μου λέγει, ὅτι θὰ πάρωμεν πάλιν ὀπίσω δλας τὰς χώρας, ποὺ μᾶς ἀνήκουν. Θὰ πάρωμεν καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Κωνσταντῖνος τὴν ἐκτίσε, Κωνσταντῖνος τὴν ἔχασε καὶ Κωνσταντῖνος θὰ τὴν ξαναπάρῃ!

—Ναί, ἀπήντησεν ὁ διδάσκαλος συγκεκινημένος, ὁ πατέρας σου, Ἄννα, ἔχει δίκαιον. Ὁ Μαρμαρωμένος Βασιλέας μας ἐξύπνησε καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ θὰ διώξουν πάλιν οἱ Ἕλληνες τοὺς βαρβάρους καὶ θὰ ὑψώσουν τὸν Σταυρὸν καὶ τὴν γαλανόλευκον Σημαίαν μας ἐπάνω εἰς τοὺς χρυσοὺς θόλους τῆς Ἁγίας Σοφίας.

Πῶς ἀνηγγέλθησαν εἰς τὸ εὐλογημένον χωρίον αἱ πρῶται πολεμικαὶ εἰδήσεις.

Σήμερον ὁ ἱατρός, ὁ διδάσκαλος, ὁ Φῶτος καὶ πολλοὶ νέοι ἀπὸ τὸ χωρίον φεύγουν. Ὅλον τὸ χωρίον κατευοδώνει αὐτοὺς καὶ τοὶς εὐχεται νὰ γυρίσουν νικηταί.

Ἡ κυρία Ἀντιγόνη ἐκλαιεν, ἡ Ἄννα ἐκράτει ἀπὸ τὸ χέρι τὸν Φῶτον καὶ τῷ ἔλεγε·

—Νὰ μοῦ γράψῃς! Νὰ μοῦ λέγῃς τὰς νίκας μας, τὴν ἑρμῆν τοῦ στρατοῦ μας, ἂν ἐπληρώθῃς· ὅλα νὰ μοῦ τὰ γράψῃς!

Ἡ κυρὰ Μαρίνα ἐκλαιε σιωπηλῆ. Καὶ μόνον ὁ Στέφανος ἦτο ἥσυχος, ἐφίλησε μὲ ἀγάπην τὸν Φῶτον καὶ τῷ εἶπε·

— Πήγαυε εις τὴν εὐχὴν τοῦ Θεοῦ, παιδί μου καὶ νὰ γυρίσης νικητής!

Τὴν ὥραν, καθ' ἣν ἐφρευγον, εἰς νέος ἐφάνη ἐκ τῶν πλαγίων τοῦ βουνοῦ νὰ καταβαίνει δρομαῖος.

—Θὰ μᾶς φέρῃ νέα! ἐψιθύρισαν μὲ ἀγωνίαν.

Ὁ νέος ἐξηντλημένος ἀσθμαίνων φθάνει· ἦτο ἀδύνατος, ὠχρός, τὰ μαλλιά του κατάμαυρα ἦσαν κολλημένα κάλυγγρα εἰς τὸ μέτωπόν του· δὲν ἠδύνατο νὰ ὀμιλήσῃ, τὸ στῆθος του μόνον ἀνέβαινε καὶ κατέβαινε ὡς κύμα.

—Τί νέα; ἐρώναξεν ἀνῆσυχος ὁ ἱερεὺς. Λέγε, παιδί μου, μίαν λέξιν..

—Ἐνικήσαμεν! εἶπε καὶ ἔπεσε κάτω ἐξηντλημένος.

—Ζήτω ἡ Ἑλλάς! ἐρώναξεν τότε ὅλοι. Ζήτω ὁ Βασιλεὺς!

Ὁ Φῶτος ἠσθάνθη ἀνατριχίλαν νὰ διαπερᾶ τὸ σῶμά του· ὁ νέος αὐτός, ὁ ὁποῖος εἶπεν «Ἐνικήσαμεν!» καὶ ἔπεσε κάτω, τῷ ἐφάνη ὡς ὁ Ἄγγελος, ὅστις ἔτρεξεν ἄλλοτε ἀπὸ τὸν Μαραθῶνα, ἔφθασεν ὡς ἀστραπὴ εἰς τὰς Ἀθήνας, εἶπε καὶ αὐτὸς τὴν λέξιν «Ἐνικήσαμεν!» καὶ ἔπεσε κάτω νεκρός! Πῶς γυρίζουν πάλιν οἱ καιροί! Ἐπειτα ἀπὸ δύο χιλιάδας τετρακόσια ἔτη, ἰδοῦ, πάλιν ἔρχεται ὁ νεαρός Ἕλληνας ἀναγγεῖλη τὴν νίκην τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τῶν βαρβάρων. Ἀναγεννᾶται ἡ φυλὴ καὶ τὸ παλαιὸν μας μεγαλεῖον ἰδοῦ, ἔρχεται πάλιν!

—Ἐπῆραμεν τὴν Ἑλασσῶνα! κατώρθωσε τώρα νὰ εἶπῃ ὁ νέος, συνεργόμενος ἐνικήσαμεν εἰς τὸ Σαραντάπορον καὶ προχωροῦμεν νικηταί εἰς τὴν Θεσσαλονίκην!

—Καὶ εἰς τὴν Πόλιν! νὰ δώσῃ ὁ Θεός! ἐρώναξεν ὁ Στέφανος καὶ δύο δάκρυα χονδρὰ ἐκύλισαν εἰς τὰς παρειάς του.

Ἄλλὰ οἱ νέοι τώρα ἐβιάζοντο νὰ φύγουν. Ἀποχαιρετοῦν, φιλοῦνται μὲ τοὺς γονεῖς των καὶ φεύγουν.

Τὸ ταξίδι των δὲν διήρκεσε πολὺ καὶ ὅμως τοῖς ἐφάνη ἀτελείωτον. Ἐπὶ τέλους ἔφθασαν εἰς τὰς Ἀθήνας.

Τὸ θέσμα, τὸ ὁποῖον ἀντίκρουσαν τότε δὲν θὰ τὴ λησμονήσουν ποτέ. Χιλιάδες ἀνθρώπων ζητωκραυγαζόντων ἐγέμιζον τοὺς δρόμους, τοὺς ἐξώστας, τὰ παράθυρα· ἑλληνικαὶ σημαῖαι ἐκυμάτιζον παντοῦ μὲ ὑπερηφάνειαν, πυροβολισμοὶ ἤχοίνοντο καὶ οἱ κώδωνες τῶν Ἐκκλησιῶν ἐσκόρπιζον εἰς τὸν ἀέρα ἤχους χαρᾶς καὶ παινηγύρεως.

— Τί εἶναι; τί τρέχει; ἠρώτησαν οἱ φίλοι μας.

— Ἐπήραμεν τὴν Θεσσαλονίκην! ἀπήντησεν ἓνα παιδάκι καὶ τὸ πρόσωπόν του ἔλαμπεν ἀπὸ χαράν.

Ἡ καρδιά τοῦ Φώτου ἐκτύπησε δυνατά.

— Ἡγήγησα! εἶπε. Δὲν θὰ προφθάσω τίποτε!

— Ἐχομεν καιρόν, Φῶτο, ἀπεκρίθη ὁ διδάσκαλος ἐνθουσιῶν. Λησμονεῖς τὰ Ἰωάννινα;

— Καὶ τὴν Πόλιν! ἐπρόσθεσεν ὁ ἰατρὸς καὶ δάκρυα χαρᾶς ἔλαμπαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του. Τότε πλέον θὰ εἶπω καὶ ἐγώ·
Νῦν ἀπολύεις τὸν δούλόν σου, Δέσποτα..

— Ἐμπρός! εἶπεν ὁ Φῶτος, ἄς μὴ χάνωμεν καιρόν!

Ἐτρεξαν εἰς τὸ στρατολογικὸν γραφεῖον, ἐνεγράφησαν ἐθελονταί, ὠρκίσθησαν καὶ ἔτρεξαν ἀμέσως εἰς τὸν λόχον των. Τοὺς ἐνέδυσαν τὴν στολὴν τοῦ στρατιώτου, τοῖς ἔδωκαν ὄπλα, φυσίγγια, ξιφολόγχας καὶ ἤρχισαν νὰ τοὺς γυμνάζουν· γρήγορα ἔπρεπε νὰ εἶναι ἑτοιμοὶ νὰ φύγουν διὰ τὰ σύνορα.

Πῶς ὁ ἰατρὸς ἀναγνωρίζει τὸν πατέρα τοῦ Φώτου εἰς τὸ νοσοκομεῖον.

Ὁ ἰατρὸς εἶχε καὶ αὐτὸς καταταχθῆ εἰς ἓν νοσοκομεῖον καὶ εἶχεν ἀρχίσει νὰ περιποιῆται τοὺς πληγωμένους μας.

— Γρήγορα, ἰατρέ μου, τῷ ἔλεγεν εἰς εὐζωνος, πρέπει νὰ φύγω πάλιν εἰς τὸν πόλεμον.

— Νικοῦν οἱ ἄλλοι καὶ ἐγὼ νὰ λείπω! ἔλεγε νεαρὸν Κρη-
τικόπουλον καὶ ἤθελε νὰ πηδήσῃ ἀπὸ τὴν κλίνην καὶ νὰ φύγῃς

— Μὴ βιάζεσθε! Μὴ βιάζεσθε! τοῖς ἔλεγεν ὁ καλὸς ἰατρός
μας. Ὅλα τὰ θέλετε ἰδικά σας; Ἀφήσατε καὶ τοὺς ἄλλους νὰ
δοξασθοῦν!

Αἰφνης ὁ ἰατρός ἐσταμάτησε συγκινημένος. Ἐπὶ μίᾳ
κλίνῃς εἰς πληγωμένους εἰς τὴν κεφαλὴν ἐποιμάτο· ἦτο ἕως
τεσσαράκοντα πέντε ἐτῶν, μὲ μαύρην γενειάδα, μὲ τὸ δέρμα του
μαυρισμένον ἀπὸ τὸν ἥλιον.

Ἐπάνω ἀπὸ τὸ προσκέφαλον ὁ ἰατρός μας ἀνέγνωσεν ἐπὶ ἑνὸς
τετραγώνου χάρτου·

«**Μιχαὴλ Λεοντίδης, ὀπλαρχηγός**»

καὶ ἀποκάτω τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου τοῦ Φώτου.

Δὲν ὑπῆρχε καμμία ἀμφιβολία· ὁ ἥρωας αὐτὸς ἦτο ὁ πατὴρ
τοῦ Φώτου. Ὁ ἰατρός ἐπλησίασεν· ἡ πληγὴ δὲν ἐφαίνετο
σοβαρά· ἔφυγε σιγά, διὰ νὰ μὴ τὸν ἐξυπνήσῃ, καὶ ἔτρεξε περι-
χαρῆς νὰ συναντήσῃ τὸν Φῶτον.

**Πῶς ὁ Φῶτος ἀναγνωρίζει εἰς τὸ νοσοκομεῖον
τὸν πατέρα του.**

— Φῶτο, ἔλα μαζί μου· ἐτοιμάσου νὰ δεχθῆς μίαν μεγάλην
συγκίνησιν.

— Τί, ἰατρέ μου; Εἰπέτε μου!

— Μὴ βιάζεσαι.. Ἐλα μαζί μου γρήγορα.

Ὁ Φῶτος, κομψὸς τώρα καὶ ὑπερήφανος στρατιώτης, ἠκο-
λούθησε τὸν ἰατρόν· ἡ καρδιά του ἐκτύπα δυνατά.

— Τί νὰ συμβαίνει ἀράγε; ἐσυλλογίζετο.

Ἐπέρασαν δρόμους πολλοὺς καὶ τέλος ἔφθασαν εἰς τὸ Νοσο-

κομείον· ἦτο ἡ ἑβδόμη ἑσπερινή ὥρα καὶ τὰ φῶτα ἦσαν ἀνημμένα εἰς τοὺς μακροὺς θαλάμους καὶ νοσοκόμοι μὲ τὴν λευκὴν ποδιὰν καὶ τὸν ἐρυθρὸν σταυρὸν εἰς τὸ χέρι ἐπήγγαινον καὶ ἤρχοντο βιαστικοί. Οἱ ἰατροὶ ἔτρεχον, ἐξήταζον τοὺς πληγωμένους, ἔδενον τὰς πληγὰς των καὶ παρήγγελλον φάρμακα.

Αἰφνης κραυγὴ δυνατὴ ἀκούεται καὶ ὁ νεαρὸς στρατιώτης, ὁ φίλος μας, ρίπτεται ἐπὶ μιᾶς κλίνης, ὅπου εἰς πληγωμένος εἶχεν ἀνασηκωθῆ καὶ ἤπλωνε τὰς χεῖράς του.

— Πατέρα μου! Πατέρα μου! ἐφώναζεν ὁ Φῶτος καὶ κατεφίλει τὸν πατέρα του.

Εἶσαι βαριὰ πληγωμένος;

— Ὅχι, παιδί μου, πολὺ ἐλαφρά.. Δὲν εἶναι τίποτε.. Καὶ σὺ στρατιώτης;

— Ναί, μὲ τὴν εὐχὴν σου, πατέρα, θὰ φύγω..

— Πήγαινε, παιδί μου, καὶ γρήγορα θὰ ἔλθω καὶ ἐγώ. Καὶ ἡ μητέρα σου πῶς περνᾷ, ἡ ἀδελφὴ σου;

— Ὅλοι καλά, πατέρα, ὅλοι καλά...

Ἐκάθισεν εἰς τὴν ἄκραν τῆς κλίνης καὶ ἤρχισε νὰ διηγῆται εἰς τὸν πατέρα του ὅλην του τὴν ζωὴν.. Ὁ καλὸς ἰατρὸς εἶχε φύγει, διὰ νὰ μὴ ταραξῆ τὴν εὐτυχίαν των.

Ὁραὶ ὀλόκληροὶ ἐπέρασαν ὡς μία στιγμή. Καὶ οἱ δύο ἦσαν τόσο εὐτυχεῖς, ὥστε ἔσφιγγον τὰς χεῖρας ἀλλήλων, διὰ νὰ πεισθοῦν, ὅτι δὲν εἶναι ὄνειρον, ὅτι ἀληθινὰ ἦσαν μαζί καὶ συναμίλουν.

— Ἐργησες, ἔλεγεν ὁ γενναῖος ὀπλαρχηγὸς εἰς τὸν υἱὸν του, καὶ ἴσως δὲν θὰ προφθάσης νὰ πολεμήσης· τόσο μεγάλη εἶναι ἡ ὁρμὴ τοῦ στρατοῦ μας, ὥστε τίποτε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τῆ ἀντισταθῆ· εἶναι ὡσὰν τοὺς χειμάρρους, οἱ ὅποιοι καταβαίνουν ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ βουνὰ καὶ παρασύρουν ὁ τι τύχη ἐμπρὸς των.

— Θὰ προφθάσω! θὰ προφθάσω! ἔλεγεν ὁ Φῶτος. Μὴ λησμονῆς, πατέρα, ὅτι ἔχομεν ἀκόμη τὰ Ἰωάννινα.

— Καὶ τὴν Πόλιν, παιδί μου, εἶπε μὲ μεγάλην συγκίνησιν ὁ πολεμιστής. Ἐγὼ, ἴσως νὰ μὴ προφθάσω, ἀλλὰ σύ, τὸ ξεύρω, εἶναι γραμμένον ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ ἔμβης νικητὴς εἰς τὴν Πόλιν καὶ νὰ μεταλάβῃς εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν!

Ἐκλείσειε τοὺς ὀφθαλμοὺς του κουρασμένος καὶ ὠχρότης διεχύθη εἰς τὸ πρόσωπόν του· ὁ ἰατρός ἔτρεξεν.

— Ὁ πατήρ σου ἐκουράσθη, Φῶτο. Φύγε, νὰ τὸν ἀφήσῃς νὰ κοιμηθῇ. Αὐριον πάλιν ἔρχεσαι.

Ὁ Φῶτος ἐπλησίασεν ἑλαφρά, ἐφίλησε τὸ χέρι τοῦ πατρός του καὶ ἔφυγε σιγὰ-σιγὰ μὲ τὴν ψυχὴν γεμάτην ἀπὸ χαρὰν καὶ ὑπερηφάνειαν.

Ἐξω, εἰς τὸν δρόμον, νέοι ἐπίστρατοι ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος ἐπήγγαινον εἰς τὰ γυμνάσια καὶ ἐτραγοῦδουν·

Δός μου, μητέρα, μιὰν εὐχὴ
κ' ἔλα νὰ σὲ φιλήσω,
μισσεύω αὐριον ταχὺ
καὶ πάω νὰ πολεμήσω!

Θὰ πᾶμε ὅλα τὰ παιδιά,
ὅλα μὲ μιὰν ἐλπίδα,
γιατὶ ἔχομε ὅλα μιὰ καρδιά
καὶ ὅλα μιὰ Πατρίδα!

Φέσ' τοῦ πατέρα τὸ σπαθί,
ποὺ κρέμεται ἐκεῖ πάνω,
ἦ μέση μου νὰ τὸ φορῶ
μαζί του ν' ἀποθάνω!

Μὴν κλαῖς καὶ μὲ κρατεῖς σφικτὰ
εἰς τὴ γλυκεῖά σου ἀγκάλῃ!
Εἶναι ἢ εὐχὴ σου φυλακτὸ
καὶ θᾶρθω πίσω πάλι!

(*Αγγ. Βλάχος.*)

Πῶς ὁ Φῶτος ἐπιστρέφει εὐτυχῆς εἰς τὸ χωρίον.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ Φῶτος ἔφευγε διὰ τὴν Ἑπειρον. Ἔλαβε μέρος εἰς ὅλας τὰς μάχας, ἠδραγάθησε καὶ ὁ λοχαγὸς τὸν συνε-
χάρη ἐνώπιον ὄλου τοῦ λόχου.

Τὴν 21ην Φεβρουαρίου 1913 ὁ Φῶτος μαζί με τὸν Ἑλληνικὸν
στρατὸν μας εἰσήρχετο νικητῆς καὶ τροπαιοῦχος εἰς τὰ Ἰωάννινα.
Ἀνεπαύθησαν ὀλίγους μῆνας καὶ ἔπειτα πάλιν νέος πόλεμος
ἐναντίον τῶν Βουλγάρων ἐξερράγη τὴν 17ην Ἰουνίου 1913.

Ἡ ὁρμὴ καὶ τὸ μῖσος τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τῶν νέων βαρ-
βάρων εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγραφῆ· ὁ Φῶτος βλέπων τὰ ἀθῶα
πλάσματα, τὰ ὁποῖα ἔσφαζαν οἱ ἀνάνδροι ἐχθροί, ὅταν ἐπέρνα ἀπὸ
τὰ ἐρείπια, τὰ ὁποῖα ἄφηνον ἀποπίσω των οἱ θηριώδεις φυγάδες,
ἀρχίζετο εἰς τὴν ψυχὴν του νὰ ἐκδικηθῆ.

Καὶ ἐρρίπτετο μανιώδης εἰς τὴν ἐροδὸν· ἤρπαζε μὲ τοὺς ἄλ-
λους στρατιώτας τὰ κανόνια, τὰς σημαίας, τὰς σκηνάς τοῦ ἐχθροῦ
καὶ ὅλοι ἀψηφοῦσαν τὸν θάνατον.

Ὁ βασιλεὺς ἐπήγγαιεν ἐμπρὸς ἐφιππος καὶ ὁ στρατὸς ὅλος
ἀνεφώνει·

— Ζήτω ὁ Βουλγαροκτόνος!

Ἐντὸς ἐνὸς μηνὸς ἡ Βουλγαρία εἶχε συντριβῆ ἀπὸ τὴν σιτιβα-
ρὰν πυγμὴν τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ἑλλὰς ἐδιπλασιάσθη καὶ ὁ Φῶτος εὐτυχῆς καὶ ἐνδοξος

ἐγύρισεν εἰς τὸ χωρίον τοῦ κυρ Στεφάνου, ἔπου εἶχον ἤδη ἐγκατα-
σταθῆ οἱ γονεῖς καὶ ἡ καλὴ του ἀδελφῆ, ἡ Χριστίνα.

Ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἐμόνοια βασιλεύουν τώρα εἰς τὸ εὐλογημένον
χωρίον.

Ὁ ἰατρός ἔχει τώρα γίνεи δῆμαρχος καὶ διώρθησε τοὺς δρό-
μους, ἔκτισε γεφύρας, ἔκαμε λουτρά, ἔφερε διὰ λογαριασμὸν τῆς
κοινότητος εὐρωπαϊκὰ ἄροτρα καὶ ἄλλα γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ τὰ
προϊόντα τώρα εἶναι ἀφθονώτερα καὶ οἱ ἄνθρωποι εὐτυχέστεροι.

Ἐκαστος κῆπος ἔχει τώρα καὶ τὰς κυψέλας του καὶ φημιζεται
εἰς ὄλον τὸν νομὸν τὸ μέλι των· γιλιάδες πρόβατων βόσκουν εἰς τὰ
πλάγια τοῦ βουνοῦ καὶ τὴν ἐσπέραν ἀκούεται γλυκεῖα ἢ φλογέρα
τῶν βοσκῶν ἢ τὸ χαρούμενον τραγούδι τοῦ βουκόλου, ὅστις γυρίζει
μὲ τὰ παχέα βώδια εἰς τὸν σταῦλον.

ἮΕοίαν ἐντύπωσιν κίμνει τώρα εἰς τὸν ἐπισκέπτην τὸ εὐλογημένον χωρίον.

Ὅποιος περάσῃ σήμερον ἀπὸ τὸ εὐλογημένον τοῦτο χωρίον,
τὸ καμαρώνει καὶ λέγει·

— ὦ! νὰ ἦσαν τόσον ὠραῖα, εὐτυχῆ καὶ πλούσια ἔλα τὰ
χωρία τῆς ἀγαπητῆς μας Ἑλλάδος!

Ἄν ἤξευρεν ὅμως τὴν ἱστορίαν, τὴν ὁποίαν σᾶς διηγήθην,
ἀγαπητὰ μου παιδιὰ, θὰ προσέθετε μὲ χαρὰν·

— Ὅλα ἔμποροῦν νὰ γίνουν τόσον ὠραῖα καὶ καλὰ, ἀρκεῖ νὰ
θέλωμεν. Ἡ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου ἔλα τὰ κατορθώνει! Καὶ θέλη-
σιν δυνατὴν ἔδειξαν εἰς τὸ χωρίον αὐτὸ πρὸ πάντων οἱ πέντε ἄν-
θρωποι, οἱ ὅποιοι καὶ δικαίως φέρουν κατὰ τὰς μεγάλας ἐορτὰς
παράσημον εἰς τὸ στῆθός των, ὁ κυρ Στέφανος, ὁ ἰατρός, ὁ διδά-
σκαλος καὶ ὁ Φῶτος μὲ τὸν πατέρα του. Ὅλοι οἱ χωρικοὶ παρα-

μερίζουν και τούς χαιρετοῦν με ἀγάπην και σεβασμόν

Οἱ Πρόσκοποι γυμνάζονται καθ' ἐκάστην και περιμένουν ἀνυπομόνως νὰ ἔλθῃ και αὐτῶν ἡ σειρά νὰ πολεμήσουν διὰ τὴν πατριδα των. Εἶναι ὑπερήφανοι διὰ τὸν ἀρχηγόν των, τὸν Φῶτον, και λέγουν·

— *Ἄν γίνῃ πάλιν πόλεμος, μαζί του θὰ ὑπάγωμεν και δεροδούμεθα κανένα!

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελίδς

Τὸ εὐλογημένον χωριό	3
«Καλῶς μᾶς ἦλθετε Ἀγγουςτε» (ποίημα Ἰω. Χρη- στοπούλου)	4
Ποῖος ἦτο ὁ ἀγροφύλαξ τοῦ χωρίου	4
Πῶς ὁ γέρον Στέφανος συνέλαβεν ἓνα ἀνέλπιστον κλέπτην	6
Πῶς ἐτιμωρήθη ὁ πταίστης	8
Ἡ στενοχωρία τοῦ γέροντος Στεφάνου	9
Πῶς παρηγορήθη ὁ γέρον Στέφανος	10
Τὸ χαμόμηλον καὶ ἡ καρδερίνα	11

1.

Πῶς παρηγορήθη ἐν περιφρονημένον ἀνθύλλιον	11
--	----

2.

Τί ἀπέγιναν οἱ δύο φίλοι	12
Ποίαν τύχην ἔφερεν εἰς τὸν φυλακισμένον τὸ ἀνά- γνωσμα τῆς μικρᾶς κόρης τοῦ ἀγροφύλακος	14
Πῶς ὁδηγεῖ ὁ γέρον ἀγροφύλαξ εἰς τὴν οἰκίαν του τὸν Φῶτον	19
Ἡ νοικοκυροῦλα. (Ποίημα Ἰω. Πολέμη)	28
Πῶς ὑπεδέχθησαν τὸν μικρὸν ξένον οἱ οἰκεῖοι τοῦ Στεφάνου	20

Πῶς ἀποφασίζει ὁ Φῶτος νὰ ἐκμυστηρευθῆ εἰς τὴν Ἄνναν τὴν ἱστορίαν τῆς ζωῆς του	22
Πῶς ὁ Φῶτος κατήντησε νὰ κλέψῃ	23
Πῶς ἀπέδειξεν ὁ Φῶτος, ὅτι εἶναι κάλλιστος φίλος	25
Ποῖον ἐνδιαφέρον ἔδειξεν ὁ ἰατρός διὰ τὸν Φῶτον	26
Ἡ καλοσύνη τοῦ γέροντος ἰατροῦ	27
Πῶς περιποιεῖτο ἡ Ἄννα τὸν Φῶτον κατὰ τὴν ἀσθένειάν του	28
Τί ἔπαθε μία φλύαρος καὶ κακόγλωσσος σπουργιτίνα	28
Πῶς ἐνόησαν οἱ σπουργίται τὸ ὥραϊον	34
Ποῖα ποιήματα ἀνεγίνωσκε καὶ ποῖα ἄσματα ἔψαλλε συχνὰ ἡ Ἄννα εἰς τὸν Φῶτον («Γλυκεῖά ναι ἀπόψε ἡ βραδεῖά...» ποῖημα Δ. Βικέλα. «Ὁ Μάϊος μᾶς ἔφθασεν» ποῖημα Ἀγγ. Βλάχου. «Σκῖνοι καὶ πεῦκα καὶ χαμόκλαδα». Ποῖημα Ἰω. Πολέμη)	36
Μὲ ποῖαν εὐχαρίστησιν ἐπανεῖδεν ὁ Φῶτος τὴν ἔσοχὴν καὶ τὸν ἰατρόν, ἀφοῦ ἀνέρωσεν	38
Πῶς δέχεται ὁ Φῶτος νὰ μείνῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀγροφύλακος	40
Πῶς ἀναγγέλλει ὁ Φῶτος εἰς τὴν μητέρα του τὴν ἀλλαγὴν τοῦ ἐπαγγέλματός του	42
Τί διηγεῖται εἰς συμμαθητῆς τῆς Ἄννας διὰ τὰς Ἀθήνας	43
Τί ἐδίδαξεν ὁ διδάσκαλος τῆς Ἄννας εἰς τὸ πρῶτον μάθημα	45
Ποῖα σχέδια καὶ ποίας προετοιμασίας κάμνει ἡ οἰκογένεια τοῦ ἀγροφύλακος διὰ τὸν χειμῶνα	47
Πῶς διέρχονται οἱ κάτοικοι τοῦ εὐλογημένου χωρίου	

τὰς χειμερινὰς ἐσπέρας	48
Μαυρὸ εἶν' ἡ νύχτα στὰ βουνά...» (ποίημα Ἄ. Ραγκαβῆ)	49
Πῶς ἔγινεν ἡ ἀναγνώρισις τοῦ Ὀδυσσέως καὶ τοῦ πατρὸς του μετὰ εἴκοσιν ἔτη	52
Πόσῃν δυστυχίαν δύναται νὰ φέρῃ εἰς μίαν οἰκογένειαν μία κακὴ συνήθεια	55
Τί συμβουλεύει εἰς τὰς χωρικὰς ἢ ἀδελφὴ τοῦ ἱατροῦ διὰ τὴν εὐτυχίαν των	59
Μητέρες δασκαλέψετε...» (Ποίημα Σπ. Ματσούκα).	61
Πῶς ταξιδεύει ὁ Φῶτος τὰ Χριστούγεννα εἰς τὸ χωρίον του	61
Πῶς ἐπέρασεν ὁ Φῶτος τὰ Χριστούγεννα μὲ τοὺς οἰκείους του	63
Μὲ πόσον θάρρος ἐβοήθησεν εἰς μικρὸς βοσκὸς τὸν πατέρα τοῦ Φῶτου κατὰ τῶν Βουλγάρων	65
Ποίαν καλὴν πράξιν ἔκαμεν ὁ Φῶτος καθ' ὁδόν, ὅταν ἐπέστρεφεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀγροφύλακος	69
Τί μανθάνει ὁ Φῶτος ἀπὸ τὸν διδάσκαλον τοῦ χωρίου περὶ τῶν ὄνων καὶ τῶν σκύλων	71
Τί μανθάνει ὁ Φῶτος ἀπὸ ἓνα χωρικὸν περὶ τοῦ νομοθέτου Λυκούργου	73
Τί μανθάνει ὁ Φῶτος περὶ τοῦ νομοθέτου Σόλωνος καὶ περὶ ἄλλων σοφῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος	76
Πῶς ἐωρτάσθη ἡ 25ῃ Μαρτίου εἰς τὸ εὐλογημένον χωρίον	80
«Τὸ Ἄσμα τῆς Σημαίας»	82
Τί διηγῆται ὁ Στέφανος εἰς τὴν Ἄνναν καὶ τὸν Φῶτον περὶ τοῦ πολέμου	83

Πῶς ἔχασε τὸ χέρι του ὁ γέρον Στέφανος	85
Τί μᾶς φέρει ἡ Ἄνοιξις	87
Ποίας ὠφελείας μᾶς παρέχουν τὰ πτηνά	90
Πόσον εὐφυῆ ζῶα εἶναι οἱ μύρμηκες	92
Πῶς τὰ τρία αὐτὰ ἐνὸς ζεύγους σπουργιτῶν γί- νονται τέσσαρα	94
Πῶς ἀπὸ τὰ τέσσαρα μικρὰ πουλάκια ἀπομένει μό- νον τὸ ξένον εἰς τὴν φωλεάν τῶν σπουργιτῶν	95
Τί μανθάνουν ἀπὸ τὴν σουσουράδαν καὶ τί ἀπὸ τὸν κοῦκον οἱ δυστυχεῖς γονεῖς καὶ οἱ φίλοι των	97
Μὲ ποῖον ποίημα ἐδίδαξεν ἡ κυρὰ Μαρίνα τὴν κό- ρην της νὰ εἶναι εὐγνώμων	99
«Μία μάννα εἶχε τέσσαρα παιδάκια καμωμένα» (ποίημα Γ. Βιζυηνοῦ)	100
Πόσα πράγματα δύναται τις νὰ κατορθώσῃ μὲ τὴν ἐπίμονον ἐργασίαν	102
Πῶς δυνάμεθα μὲ ἐλαχίστας δαπάνας νὰ παρά- γωμεν μέταξαν	106
Μετὰ πόσους κόπους ἔφθασαν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν σημερινὴν των πρόοδον	109
Ποῖος μέγας κίνδυνος ἀπειλεῖ τὸ δάσος τοῦ χωρίου.	112
Ποῖαι ἐλπίδες ἀπομένουν διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ δάσους;	114
Πῶς ἐμποδίζονται οἱ χωρικοὶ νὰ καταστρέψωσι τὸ δάσος	115

I .

2.

117

Τί μανθάνει ὁ κύρ Στέφανος ἀπὸ τὴν Ἄνναν περὶ

τοῦ Μιλτιάδου, τοῦ Λαωνίδου καὶ τοῦ Θεμιστοκλέους	121
Εἰς ποίαν ἀκμὴν ἔφθασαν αἱ Ἀθῆναι ἐπὶ τοῦ Περικλέους	127
Πῶς ἐγευμιάπιζον καὶ πῶς διεσκέδαζον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες	131
Πῶς ἐφρόντιζεν ὁ καλὸς ἰατρὸς περὶ τῆς υἰείας τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου	134

I.

2.	136
Πῶς ἐγένετο ἀξιωματικὸς ὁ ἀνεπιθὸς τοῦ ἰατροῦ	139
Πῶς ὁ Φῶτος γίνεται ἀρχηγὸς Προσκόπων	142
Τὸ στάδιον	147
Πῶς φέρεται ὁ Φῶτος ὡς ἀρχηγός	145
Οἱ Ἑλλανοδικαί	147
Ὁ δρόμος	147
Ἡ πάλη	148
Τὸ ἄλμα	149
Ὁ δίσκος	150
Ὁ στέφανος τῆς Νίκης	151
Πῶς ζοῦν αἱ μέλισσαι	151
Πόσον εἶναι σοφαὶ καὶ ὠφέλιμοι αἱ μέλισσαι	154
Τί μανθάνει ὁ Φῶτος ἀπὸ τὸν ἰατρὸν περὶ τῶν ὄψεων	157
Πῶς πλέκει ἡ ἀράχνη τὸν ἰστόν της καὶ εἰς τί τὸν χρησιμοποιεῖ;	159
Μέχρι ποίου σημείου ἀγαπᾷ ἡ περιστέρα τοὺς νεοσσούς της	160
Πῶς ὁ Δημοσθένης κατώρθωσε νὰ γίνῃ μέγιστος ῥήτωρ	161

Πῶς ἀνετράφη ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καὶ ποῖα εἶναι τὰ πρῶτά του κατορθώματα ;	163
1, 2.	164
Ποῖα ἄλλα κατορθώματα ἐπιτυχάνει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ;	165
Πῶς πρέπει νὰ σκεπτόμεθα, ὅταν ψηφίζωμεν . .	168
Πῶς ἐξέδραμον ὁ ἰατρός, ὁ Φῶτος καὶ τινες φίλοι των εἰς τὸ γειτονικὸν χωρίον	170
Πῶς ὁ Φῶτος σφίζει μίαν κινδυνεύουσαν γυναῖκα ..	173
1, 2.	175
Τί μανθάνει παρὰ τοῦ Φώτου ἡ ἀνεψιὰ τοῦ διδα- σκάλου περὶ τῆς βρογχίης καὶ τῆς χιόνος . . .	177
Ἐλεημοσύνη (ποίημα Ἀχιλ. Παράσχου)	179
Πῶς ἀναδασώνεται τὸ γειτονικὸν χωρίον	180
Ἡ ἐλαία (ποίημα Κ. Παλαμᾶ)	181
Πῶς φθάνει ἡ ὥρα, τὴν ὁποίαν μὲ ἀνυπομονησίαν περιέμενεν ὁ φιλόπατρις Φῶτος ;	182
Πῶς ἀναγγέλλονται εἰς τὸ εὐλογημένον χωρίον αἱ πρῶται πολεμικαὶ εἰδήσεις	186
Πῶς ὁ ἰατρός ἀναγνωρίζει τὸν πατέρα τοῦ Φώτου εἰς τὸ νοσοκομεῖον	188
Πῶς ὁ Φῶτος ἀναγνωρίζει εἰς τὸ νοσοκομεῖον τὸν πατέρα του	189
Πῶς ὁ Φῶτος ἐπιστρέφει εὐτυχῆς εἰς τὸ χωρίον .	192
Ποῖαν ἐντύπωσιν κάμνει τώρα εἰς τὸν ἐπισκέπτην τὸ εὐλογημένον χωρίον	193

Εγβ. Γιαννουλάτου
725/5 Δ

1916 - 1917

Α Δ

